AUS

AKILLI ULAŞIM SİSTEMLERİ

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

T.C. ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

HAREKETLİLİĞİN GELECEĞİ

AKILLI ULAŞIM SİSTEMLERİ

Akıllı Ulaşım Sistemleri Terimler Sözlüğü

https://hgm.uab.gov.tr/uploads/pages/akilli-ulasim-sistemleri-aus/aus-terimler-sozlugu.pdf

Haberleşme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Akıllı Ulaşım Sistemleri Terimler Sözlüğü, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası lisansı ile lisanslanmıştır. Lisansın bir kopyası için https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.tr bağlantısı ziyaret edilebilir.

Akıllı Ulaşım Sistemleri Terimler Sözlüğü hakkındaki görüş ve öneriler aşağıda yer alan elektronik posta adresine iletilebilir.

Elektronik Posta: aus.hgm@uab.gov.tr

SÜRÜM TARİHİ
25.10.2024
v2.2.8

AKILLI ULAŞIMIN DİLİ

İnsanlar, kavramlarla düşünür, terimlerle ifade eder. Bir terimin anlamı, yalnız başına değil, bir sistem içerisinde değer kazanır. Bu anlamıyla terimler, düşünce dünyamızın şekil almış halidir.

Akıllı Ulaşım Sistemleri (AUS) de kendisine özgü terimlere sahiptir. AUS ekosisteminde ortak çalışma ortamında terimler, dil ve ifade birlikteliğini sağlamak açısından çok önemlidir. Özellikle teknoloji ile desteklenen akıllı ulaşım sistemlerinde sürekli gelişen yeni teknolojilerin kelime ve kavramlarının kendi dilimizdeki tam ve doğru karşılığını bulup kullanmak, farklı disiplinlerin ortak bir dilde birlikte çalışmasına katkı sağlayacaktır.

AUS ekosisteminde aynı dili konuşabilme ihtiyacından yola çıkarak Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığımız, 2017 yılında Akıllı Ulaşım Sistemlerinde, tüm dünya tarafından yaygın olarak kullanılan terimlerin en yakın Türkçe karşılıklarının ve açıklamalarının yer aldığı "Akıllı Ulaşım Sistemleri Terimleri Sözlüğü"nü yayımladı. Gelişen teknolojilerle birlikte AUS uygulamalarında hayatımıza yeni kavramların girmesi, mevcut sözlüğü güncelleme ihtiyacı doğurdu. Bu nedenle, Haberleşme Genel Müdürlüğümüz, yaklaşık 2 bin terim, tanım ve kavram içeren yeni bir AUS Terimleri Sözlüğü hazırladı. Öncelikle bu sözlüğün yenilenmesine katkı sunan tüm mesai arkadaşlarımı, paydaşlarımızı yürekten kutluyorum.

Akıllı ulaşım sistemlerinin yaygınlaştırılmasında temel hedefimiz, halkımızın günlük hayatındaki ulaşım aktivitelerini kolaylaştırmak, daha emniyetli, daha çevreci, daha konforlu ulaşım çözümleri sunmaktır. Bu amaçla çalışmalarımıza yön veren Ulusal Akıllı Ulaşım Sistemleri Strateji Belgesi ve Eylem Planımızı hazırladık. Strateji belgemizde yer alan stratejik amaçlar, eylemler ve uygulama adımlarının her biri ile akıllı ulaşım yol haritamızı belirledik.

Tüm bu süreç ve eylemlerde, hukuki ve idari süreçlerle birlikte, inşa ve işletme tekniklerinde de uluslararası dil ve terim birliğine önem veriyoruz. Evrensel literatürü takip edebilen, bilim ve teknoloji ile desteklenen, modlar arası senkronizasyonun sağlandığı, yenilikçi ulaşım çözümlerinin yaygın olarak kullanıldığı, kaza ve can kayıplarının minimize edildiği, çevre hassasiyetinin yüksek tutulduğu, hızlı, güvenli ve konforlu bir ulaşım sistemini tesis ederken bu çalışmalarımızda dil birliği oluşturmayı önemsiyoruz.

Bunun en güzel örneklerinden birisi de şu anda elinizde bulunan AUS Terimler Sözlüğü'dür.

Akıllı Ulaşım Sistemleri sektörümüzün gelişmesine önemli katkılar sağlayacak bu eşsiz literatür çalışmasının basılıp yayınlanmasında emeği geçen Haberleşme Genel Müdürlüğü ekibimizi tebrik ediyor, sektör adına hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanı
Abdulkadir URALOĞLU

KISALTMALAR LİSTESİ

Kısaltma	İngilizce Karşılığı	Türkçe Karşılığı
1G	*1th Generation*	1. Nesil
2G	*2th Generation*	2. Nesil
3B	*Three Dimensional*	Üç Boyutlu (3D)
3G	*3rd Generation*	3. Nesil
3GPP	*3rd Generation Partnership Project*	3. Nesil Ortaklık Projesi
3PL	*Third Party Logistics Provider*	Üçüncü Taraf Lojistik Sağlayıcısı
4.5G (LTE)	*4.5G (Long Term Evolution)*	4.5'inci nesil
4B	*Four Dimensional*	Dört Boyutlu (4D)
4G	*4th Generation*	4. Nesil
4PL	*Fourth-Party Logistics*	Dördüncü Taraf Lojistik
5G	*5th Generation*	5. Nesil
5GAA	*5G Automotive Association*	5G Otomotiv Birliği
5G NR	*5G New Radio*	5G Yeni Radyo
6G	*6th Generation*	6. Nesil
AADT	*Annual Average Daily Traffic*	Yıllık Ortalama Günlük Trafik
AASHTO	*American Association of State Highway Transportation Officials*	Amerikan Devlet Karayolu ve Ulaştırma Yetkilileri Birliği
AB	*European Union (EU)*	Avrupa Birliği
ABD	*The United States of America (USA)*	Amerika Birleşik Devletleri
ABHS	*In-Vehicle Information and Communication System*	Araç İçi Bilgi ve Haberleşme Sistemi
ABS	*Anti-lock Braking System*	Anti Blokaj Fren Sistemi
AC	*Alternating Current*	Alternatif Akım
ACC	*Adaptive Cruise Control*	Adaptif Hız Kontrolü
ACEA	*European Automobile Manufacturers Association*	Avrupa Otomobil Üreticileri Birliği

ACTIF	*Framework Architecture for Intelligent Transport in France*	Fransa Akıllı Ulaşım Sistemleri Çerçeve Mimarisi
AD	*Automated Driving*	Otonom Sürüş
ADAS	*Advanced Driver Assistance Systems*	Gelişmiş Sürücü Yardım Sistemleri
ADR	*Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road*	Tehlikeli Malların Karayolu ile Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşması
ADS	*Automated Driving System*	Otonom Sürüş Sistemi
AEB	*Autonomous Emergency Braking*	Otonom Acil Durum Freni
AEB	*Automatic Emergency Braking*	Otomatik Acil Durum Frenlemesi
AECC	*Automotive Edge Computing Consortium*	Otomotiv Uç Nokta Bilgi İşlem Konsorsiyumu
AER	*All-Electric Range*	Tamamen Elektrikli Menzil
AES	*Advanced Encryption Standard*	Gelişmiş Şifreleme Standardı
AETR	*European Agreement Concerning the Work of Crews of Vehicles Engaged in International Road Transport*	Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Yapan Taşıtlarda Çalışan Personelin Çalışmalarına İlişkin Avrupa Anlaşması
AFAD	*Disaster and Emergency Management Presidency*	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AFC	*Automatic Fare Collection*	Otomatik Yol Ücreti Toplama
AGR	*European Agreement on Main International Traffic Arteries*	Ana Trafik güzergahları için Avrupa Anlaşması
AHP	*Analytical Hierarchy Process*	Analitik Hiyerarşi Süreci
AI	*Artificial Intelligence*	Yapay Zekâ
AID	*Automatic Incident Detection*	Otomatik Olay Tespiti
AIM	*Autonomous Intersection Management*	Otonom Kavşak Yönetimi
AIS	*Automatic Identification System*	Otomatik Tanımlama Sistemi
AKOM	*Disaster Coordination Center*	Afet Koordinasyon Merkezi
AMR	*Automated Mobile Robot, Autonomous Mobile Robot*	Otonom Mobil Robotlar

AMoD	*Autonomous (Automated) Mobility on Demand*	Talebe Dayalı Otonom (Otomatik) Hareketlilik
ANNs	*Artificial Neural Networks*	Yapay Sinir Ağları
ANPR	*Automatic Number Plate Recognition System*	Otomatik Plaka Tanıma Sistemi
ANSI	*American National Standards Institute*	Amerikan Ulusal Standartlar Enstitüsü
AP	*Access Point*	Erişim Noktası
APC	*Automated Passenger Counting*	Otomatik Yolcu Sayımı
API	*Application Programming Interface*	Uygulama Programlama Arayüzü
APM	*Automated People Mover*	Otomatik İnsan Taşıma
APS	*Assisted Parking System*	Yardımlı Park Sistemi
AR	*Augmented Reality*	Artırılmış Gerçeklik
ARC-IT	*The Architecture Reference for Cooperative and Intelligent Transportation*	Kooperatif ve Akıllı Ulaşım için Referans Mimari (ABD)
ARI	*Autofahrer-Rundfunk-Information Systems*	Sürücü Radyo Yayını Bilgi Sistemleri
ARIB	*The Association of Radio Industries and Businesses (Japan)*	Radyo Endüstrileri ve İşletmeleri Derneği (Japonya)
ART	*Autonomous Rail Transit*	Otonom Raylı Toplu Taşıma
ASECAP	*European Association of Operators of Toll Road Infrastructures*	Avrupa Paralı Yol Altyapı Operatörleri Birliği
ATDM	*Active Transportation and Demand Management*	Aktif Ulaşım ve Talep Yönetimi
ATIS	*The Alliance for Telecommunications Industry Solutions*	Telekomünikasyon Endüstrisi Çözümleri Birliği
ATM	*Active Traffic and Demand Management*	Aktif Trafik ve Talep Yönetimi
ATMS	*Adaptive Traffic Management System*	Adaptif Trafik Yönetim Sistemi

ATTY	*Aktif Trafik ve Talep Yönetimi*	Active Traffic and Demand Management
AUS	*Intelligent Transportation Systems (ITS)*	Akıllı Ulaşım Sistemleri
AUTY	*Active Transportation and Demand Management*	Aktif Ulaşım ve Talep Yönetimi
AV	*Autonomous Vehicle*	Otonom Araç
AVI	*Automatic Vehicle Identification System*	Otomatik Araç Tanımlama Sistemi
AVL	*Automatic Vehicle Location*	Otomatik Araç Konumu
AVLS	*Automatic Vehicle Locating System*	Otomatik Araç Yer Tespit Sistemi
BaaS	*Bike as a Service*	Hizmet Olarak Bisiklet
BCR	*Benefit-Cost Ratio*	Fayda Maliyet Oranı
BEREC	*The Body of European Regulators for Electronic Communications*	Avrupa Elektronik Haberleşme Düzenleyicileri Kurulu
BEV	*Battery Electric Vehicle*	Bataryalı Elektrikli Araçlar
BRT	*Bus Rapid Transit*	Metrobüs
BSI	*British Standards Institute*	İngiliz Standartlar Enstitüsü
BSM	*Basic Safety Message*	Temel Güvenlik Mesajı
BSW	*Blind Spot Warning*	Kör Nokta Uyarısı
C-ACC	*Cooperative Adaptive Cruise Control*	Kooperatif Adaptif Hız Kontrolü
C-I2X	*Cooperative Infrastructure-to-Everything Communication*	Kooperatif Altyapı-Her Şey Haberleşmesi
C-ITS	*Cooperative Intelligent Transportation Systems (K-AUS)*	Kooperatif Akıllı Ulaşım Sistemleri
C-V2X	*Cellular Vehicle-to-Everything*	Hücresel Şebeke Üzerinden Araçtan Her Şeye
C2C	*Center-to-Center Communications*	Merkez-Merkez Haberleşmesi
C2C-CC	*Car2Car Communication Consortium*	Araçtan Araca Haberleşme Konsorsiyumu
C2F	*Center-to-Field Communications*	Merkez-Saha Haberleşmesi

C2I	*Center-to-Infrastructure Communication*	Merkezden Altyapıya Haberleşme
CA	*Cooperative Awareness*	Kooperatif Farkındalık
CA	*Certificate Authority*	Sertifika Yetkilisi
CACS	*Comprehensive Automobile Traffic Control Systems*	Kapsamlı Otomobil Trafik Kontrol Sistemleri
CAEVs	*Connected Autonomous Electric Vehicles*	Bağlantılı ve Otonom Elektrikli Araçlar
CALM	*Communication Access for Land Mobiles*	Karasal Mobil Sistemler Haberleşme Erişimi
CAM	*Cooperative Awareness Message*	Kooperatif Farkındalık Mesajı
CAN	*Controller Area Network*	Denetleyici Alan Ağı
Car2Car	*Cooperative Vehicle-to-Vehicle Communication*	Kooperatif Araç-Araç Haberleşmesi
Car2I	*Cooperative Vehicle-to-Infrastructure Communication*	Kooperatif Araç-Altyapı Haberleşmesi
Car2VRU	*Cooperative Vehicle-to-Vulnerable Road User Communication*	Kooperatif Araç-Savunmasız Yol Kullanıcısı Haberleşmesi
Car2X	*Cooperative Vehicle-to-Everything Communication*	Kooperatif Araç-Her Şey Haberleşmesi
CAV	*Connected and Automated Vehicle*	Bağlantılı Otonom Araç
CBA	*Cost-Benefit Analysis*	Fayda Maliyet Analizi
CBS	*Geographical Information Systems (GIS)*	Coğrafi Bilgi Sistemleri
CCAM	*Connected, Cooperative and Automated Mobility*	Bağlantılı, Kooperatif ve Otonom Araç Hareketliliği
CCN	*Connected and Cooperative Navigation*	Bağlantılı ve İş Birliğine Dayalı Navigasyon
CCRW	*Cooperative Collision Risk Warning*	Kooperatif Çarpışma Riski Uyarısı
CCS	*Combined Charging System*	Kombine Şarj Sistemi
CCSA	*China Communications Standards Association*	Çin Haberleşme Standartları Derneği

CCTV	*Closed Circuit Television*	Kapalı Devre Televizyon
CDMA	*Code-Division Multiple Access*	Kod Bölmeli Çoklu Erişim
CEDR	*Conference of European Directors of Roads*	Avrupa Yol Yöneticileri Konferansı
CEF	*Connecting Europe Facility*	Avrupa Birleştirme Mekanizması
CELC	*Cooperative Emergency Lane Change*	Kooperatif Acil Şerit Değiştirme
CEN	*European Committee for Standardization*	Avrupa Standardizasyon Komitesi
CEN TC 278	*European Committee for Standardization Technical Committe 278*	CEN Akıllı Ulaşım Sistemleri Teknik Komitesi
CENELEC	*European Committee for Electrotechnical Standardization*	Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi
CIA	*Community Impact Assessment*	Topluluk Etki Değerlendirmesi
CKAN	*Overview Comprehensive Knowledge Archive Network*	Kapsamlı Bilgi Arşivi Ağı
CMP	*Congestion Management Process*	Sıkışıklık Yönetimi Süreci
CMS	*Congestion Management System*	Sıkışıklık Yönetim Sistemi
CMS	*Changeable Message Sign*	Değiştirilebilir Mesaj İşareti
CNG	*Compressed Natural Gas*	Sıkıştırılmış Doğal Gaz
CPO	*Charge Point Operator*	Şarj İstasyonu Operatörü
CPOC	*C-ITS Point of Contact*	K-AUS İletişim Noktası
CSMS	*Charging Station Management System*	Şarj İstasyonu Yönetim Sistemi
CV	*Connected Vehicle, Cooperative Vehicle*	Bağlantılı Araç
CVRIA	*Connected Vehicle Reference Implementation Architecture*	Bağlantılı Araçlar Referans Uygulama Mimarisi
ÇED	*Environmental Impact Assessment*	Çevresel Etki Değerlendirmesi
DAB	*Digital Audio Broadcasting*	Sayısal Ses Yayını
DAS	*Driving Assistance Systems*	Sürüş Destek Sistemleri

DATEX II	*Data Exchange II*	Avrupa Birliği Bünyesinde Geliştirilen Bir Veri Alışveriş Standardı
DC	*Direct Current*	Doğru Akım
DCC	*Decentralized Congestion Control*	Merkezi Olmayan Sıkışıklık Kontrolü
DCE	*Data Circuit-Terminating Equipment, Data Carrier Equipment, Data Communication(s) Equipment*	Veri Taşıma Ekipmanı
DoS, DDoS	*Denial of Service attack*	Servis Dışı Bırakma Saldırısı
DEN	*Decentralized Environmental Notification*	Merkezi Olmayan Çevresel Bildirim
DES	*Data Encryption Standard*	Veri Şifreleme Standardı
DfT	*Department for Transport*	Ulaştırma Dairesi (Birleşik Krallık)
DL	*Deep Learning*	Derin Öğrenme
DLA	*Dynamic Lane Assignment*	Dinamik Şerit Ataması
DMS	*Dynamic Message Sign*	Değişken Mesaj İşareti
DNS	*Domain Name System*	İnternet Alan Adı Sistemi
DoT	*Department of Transport*	Ulaştırma Departmanı
DSRC	*Dedicated Short Range Communication*	Tahsis Edilmiş Kısa Mesafeli Haberleşme
DT	*Digital Twin*	Dijital İkiz
DTE	*Data Terminal Equipment*	Veri Terminal Ekipmanı
DVR	*Digital Video Recorder*	Dijital Video Kayıt Cihazı
EBL	*Emergency Electronic Brake Light*	Acil Durum Fren Lambası Uyarısı
EC	*European Commission*	Avrupa Komisyonu
eCall	*Automatic Emergency Call*	Otomatik Acil Durum Çağrısı
ECU	*Electronic Control Unit*	Elektronik Kontrol Ünitesi
EDI	*Electronic Data Interchange*	Elektronik Veri Değişimi
EDS	*Electronic Violation Detection Systems*	Elektronik Denetleme Sistemi

EES	*Electronic Enforcement System*	Elektronik Denetleme Sistemi
EETS	*European Electronic Tolling Service*	Avrupa Elektronik Otoyol Ücretlendirme Hizmeti
EFC	*Electronic Fee Collection*	Elektronik Ücret Tahsilatı
EIT	*European Institute of Innovation & Technology*	Avrupa İnovasyon ve Teknoloji Enstitüsü
eMBB	*Enhanced Mobile Broadband*	Gelişmiş Mobil Genişbant
ERGS	*Electronic Route Guidance System*	Elektronik Rota Kılavuzluk Sistemi
ERP	*Electronic Road Pricing*	Elektronik Yol Fiyatlandırması
ERTICO	*European Road Transport Telematics Implementation Coordination Organization*	Avrupa Karayolu Taşımacılığı Telematik Uygulama Koordinasyon Örgütü
ESC	*Electronic Stability Control*	Elektronik Denge Kontrolü
ESCAP	*The United Nations Economic and Social Commission for Asia and The Pacific*	Birleşmiş Milletler Asya ve Pasifik Ekonomik Komisyonu
ESP	*Electronic Stability Program*	Elektronik Stabilite Programı
ETA	*Estimated Times of Arrivals*	Tahmini Varış Zamanı
ETC	*Electronic Toll Collection*	Elektronik Ücret Toplama
ETCS	*Electronic Toll Collection System*	Elektronik Ücret Toplama Sistemi
ETD	*Estimated Times of Departure*	Tahmini Hareket/Kalkış Zamanı
ETL	*Express Toll Lanes*	Ekspres Ücretli Gişeler
ETS	*Emissions Trade System*	Emisyon Ticaret Sistemi
ETSI	*European Telecommunications Standards Institute*	Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü
ETSI TC ITS	*ETSI Technical Committee Dealing With Intelligent Transportation Systems*	Akıllı Ulaşım Sistemleri İle İlgilenen ETSI Teknik Komitesi
EU	*European Union*	Avrupa Birliği (AB)
EV	*Electric Vehicle*	Elektrikli Araç
EVA	*Emergency Vehicle Approaching*	Acil Durum Aracı Yaklaşıyor Uyarısı

EVI	*Electronic Vehicle Identity*	Elektronik Araç Kimliği
EVP	*Emergency Vehicle Priority*	Acil Durum Araç Önceliği
EVSE	*Electric Vehicle Supply Equipment*	Elektrikli Araç Besleme Ekipmanı
FCEV	*Fuel Cell Electric Vehicle*	Yakıt Hücreli Elektrikli Araç
FCWS	*Forward Collision Warning System*	Önden Çarpışma Uyarı Sistemi
FHWA	*Federal Highway Administration*	Amerika Birleşik Devletleri Federal Yol Otoritesi
FOTs	*Field Operation Tests*	Saha Operasyon Testleri
G2V	*Grid-to-Vehicle*	Şebekeden Araca
Galileo	*European Global Navigation Satellite System*	Avrupa Küresel Navigasyon Uydu Sistemi
GDPR	*General Data Protection Regulation*	Genel Veri Koruma Yönetmeliği
GHG	*Greenhouse Gases*	Sera Gazları
GHz	*Gigahertz*	Gigahertz
GIS	*Geographical Information System*	Coğrafi Bilgi Sistemi
GLONASS	*Global Orbiting Navigation Satellite System*	Küresel Yörüngeli Navigasyon Uydu Sistemi
GLOSA	*Green Light Optimal Speed Advisory*	Yeşil Işık Optimum Hız Uyarısı
GN	*GeoNetworking*	Konumsal Ağ Katmanı Protokolü
GNSS	*Global Navigation Satellite System*	Küresel Navigasyon Uydu Sistemi
GPRS	*General Packet Radio Service*	Genel Paket Radyo Hizmeti
GPS	*Global Positioning System*	Küresel Konumlandırma Sistemi
GSM	*Global System for Mobile Communications*	Mobil Haberleşme için Küresel Sistem
GSM-R	*Global System for Mobile Communications-Railway*	Demiryolu için Küresel Mobil İletişim Sistemi
GTHS	*Vessel Traffic Services System*	Gemi Trafik Hizmetleri Sistemi
GTYS	*Vessel Traffic Management System*	Gemi Trafik Yönetim Sistemi
GUI	*Graphical User Interface*	Grafik Kullanıcı Arayüzü
HAR	*Highway Advisory Radio*	Otoyol Danışma Radyosu

HARTS	*Harmonized Architecture Reference for Technical Standards*	Teknik Standartlar için Uyumlaştırılmış Referans Mimari
HCM	*Highway Capacity Manual*	Karayolu Kapasite El Kitabı
HDM	*Heavy-Duty Vehicle*	Ağır Hizmet Taşıtı
HEV	*Hybrid Electric Vehicle*	Hibrit Elektrikli Araç
HGM	*Directorate General of Communications*	Haberleşme Genel Müdürlüğü
HGS	*High-Speed Toll Collection System*	Hızlı Geçiş Sistemi
HGV	*Heavy Goods Vehicle*	Ağır Yük Taşıtı
HLN	*Hazardous Location Notifications*	Tehlikeli Konum Bildirimleri
HMI	*Human Machine Interface*	İnsan Makine Arayüzü
HOT Lane	*High Occupancy Toll Lane*	Yüksek Doluluklu Ücretli Şerit
HOV Lane	*High Occupancy Vehicle Lane*	Yüksek Doluluklu Araç Şeridi
HPC	*High-Performance Computing*	Yüksek Performanslı Hesaplama (YPH)
HSM	*Hardware Security Module*	Donanım Güvenlik Modülü
I2Car	*Cooperative Infrastructure-to-Vehicle Communication*	ITS-G5'e Dayalı Kooperatif Altyapı-Araç İletişimi
I2V	*Infrastructure to Vehicle Communication*	Altyapı-Araç Haberleşmesi
I2X	*Infrastructure to Everything Communication*	Altyapı-Her Şey Haberleşmesi
ICC	*Integrated Circuit Card*	Entegre Devre Kartı
ICM	*Integrated Corridor Management*	Entegre Koridor Yönetimi
ICRW	*Intersection Collision Risk Warning*	Kavşak Çarpışma Riski Uyarısı
ICT	*Information and Communication Technology*	Bilgi ve İletişim Teknolojileri
ICU	*Intersection Capacity Utilization*	Kavşak Kapasite Kullanım Oranı
IEC	*International Electrotechnical Commission*	Uluslararası Elektroteknik Komisyonu
IEEE	*Institute of Electrical and Electronics Engineers*	Elektrik Elektronik Mühendisleri Enstitüsü

İHA	*Unmanned Aerial Vehicle (UAV)*	İnsansız Hava Aracı
ILD	*Inductive Loop Detection*	Endüktif Döngü Algılama
INSPIRE	*Infrastructure for Spatial Information in the European Community*	Avrupa Birliği Konumsal Veri Altyapısı
INS	*Inertial Navigation System*	Ataletsel Navigasyon Sistemi
IoRT	*Internet of Robotic Things*	Robotik Nesnelerin İnterneti
IoT	*Internet of Things*	Nesnelerin İnterneti
IoV	*Internet of Vehicles*	Araçların İnterneti
IP	*Internet Protocol*	İnternet Protokolü
IPCC	*Intergovernmental Panel on Climate Change*	Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli
IPSec	*Internet Protocol Security*	İnternet Güvenliği Protokolü
IPv4	*Internet Protocol Version 4*	İnternet Protokolü Sürüm 4
IPv6	*Internet Protocol Version 6*	İnternet Protokolü Sürüm 6
ISO	*International Organization for Standardization*	Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı
ISO TC 204	*International Organization for Standardization Technical Committe 204*	Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı (ISO) Akıllı Ulaşım Sistemleri Teknik Komitesi
ITMS	*Integrated Transportation Management System*	Entegre Taşımacılık Yönetim Sistemi
ITS	*Intelligent Transportation Systems*	Akıllı Ulaşım Sistemleri
ITS4US	*ITS Transportation For All of US*	Yetersiz Hizmet Alanlar için Akıllı Ulaşım Sistemleri Yaygınlaştırma Programı
ITS G5	*Frequency Band for Intelligent Transportation Systems*	Akıllı Ulaşım Sistemleri için Frekans Bandı
ITS JPO	*The ITS Joint Program Office*	Akıllı Ulaşım Sistemleri Ortak Program Ofisi
ITS-S	*Intelligent Transportation Systems Station*	Akıllı Ulaşım Sistemleri İstasyonu
ITU	*International Telecommunication Union*	Uluslararası Telekomünikasyon Birliği

IVI	*In-Vehicle Information*	Araç İçi Bilgi
JTaaS	*Journey Time as a Service*	Bir Hizmet Olarak Yolculuk Süresi
K-AUS	*Cooperative Intelligent Transportation Systems (C-ITS)*	Kooperatif Akıllı Ulaşım Sistemleri
KAREN	*Keystone Architecture Required for European Networks*	Avrupa Ağları için Gerekli Temel Mimari
KHG	*Personal Rapid Transit (PTR)*	Kişisel Hızlı Geçiş
KKÖ	*Pay As You Drive (PAYD)*	Kullandığın Kadar Öde
KPIs	*Key Performance Indicators*	Anahtar Performans Göstergeleri
KVKK	*Personal Data Protection Authority*	Kişisel Verileri Koruma Kurumu
LCD	*Liquid Crystal Display*	Likit Kristal Ekran
LCRW	*Longitudinal Collision Risk Warning*	Önden ve Arkadan Çarpışma Riski Uyarısı
LCS	*Lane Control System*	Şerit Kontrol Sistemi
LCW	*Lane Change Warning*	Şerit Değiştirme Uyarısı
LDM	*Local Dynamic Map*	Yerel Dinamik Harita
LDV	*Light-Duty Vehicle*	Hafif Hizmet Taşıtı
LED	*Light Emitting Diode*	Işık Yayan Diyot
LEZ	*Low Emission Zone*	Düşük Emisyon Bölgesi
LEV	*Light Electric Vehicle*	Hafif Elektrikli Araç
Li-Fi	*Light Fidelity*	Li-Fi
LIDAR	*Laser Illuminating Detection and Ranging, Light Detection and Ranging*	Lazer Algılama ve Mesafe Belirleme
LoRa	*Long Range*	Uzun Mesafe
LoRaWAN	*Long Range Wide Area Network*	Uzun Mesafe Geniş Alan Ağı
LOS	*Level of Service*	Hizmet Seviyesi
LPR	*License Plate Recognition*	Plaka Tanıma Sistemi
LPWAN	*Low Power Wide Area Network*	Düşük Güç Geniş Alan Ağı
LSADS	*Low Speed Automatic Driving System*	Düşük Hızlı Otomatik Sürüş Sistemi
LTE	*Long Term Evolution*	Uzun Süreli Gelişim

LTE-V2X	*Long Term Evolution - Vehicle to Everything*	LTE ile Araçtan Herşeye
M2M	*Machine-to-Machine*	Makineden Makineye
MaaS	*Mobility as a Service*	Bir Hizmet Olarak Hareketlilik
MAC	*Medium Access Control*	Ortam Erişim Kontrolü
MAC	*Message Authentication Code*	Mesaj Doğrulama Kodu
MAGLEV	*Magnetic Levitation*	Manyetik Levitasyon
MAN	*Metropolitan Area Network*	Büyükşehir Bölgesi Ağı
MANET	*Mobile Ad Hoc Network*	Mobil Özel Ağ
MAO	*Maximum Allowable Outage*	Kabul Edilebilir En Uzun Hizmet Kesinti Süresi
MCA	*Multi Criteria Analysis*	Çok Kriterli Analiz
MDS	*Mobility Data Specification*	Hareketlilik Veri Tanımlaması
MHz	*Megahertz*	Megahertz
MI	*Mobile Internet*	Mobil İnternet
MIS	*Management Information System*	Yönetim Bilgi Sistemi
ML	*Machine Learning*	Makine Öğrenmesi
MMS	*Multimedia Messaging Service*	Çoklu Ortam Mesaj Servisi
mMTC	*Massive Machine Type Communication*	Büyük Makine Tipi Haberleşme
MoD	*Mobility on Demand*	Talep Üzerine Hareketlilik
MoU	*Memorandum of Understanding*	Mutabakat Zaptı
MR	*Mixed Reality*	Karma Gerçeklik
MTF	*Mean Time to Failure*	Ortalama Arıza Süresi
MTR	*Mean Time to Repair*	Ortalama Onarım Süresi
Multi-RAT	*Multiple Radio Access Technology*	Çoklu Radyo Erişim Teknolojisi
NAP	*National Access Point*	Ulusal Erişim Noktası
NB-IoT	*Narrowband-Internet of Things*	Dar Bant Nesnelerin İnterneti
NEDC	*New European Driving Cycle*	Yeni Avrupa Sürüş Çevrimi
NFC	*Near Field Communication*	Yakın Alan Haberleşmesi
NHTSA	*National Highway Traffic Safety Administration*	Ulusal Karayolu Trafik Güvenliği İdaresi

NIB	*National Investigation Body*	Ulaşım Emniyeti İnceleme Merkezi Başkanlığı
NR	*New Radio*	Yeni Radyo
NTCIP	*National Transportation Communications for Intelligent Transportation System Protocol*	AUS İçin Ulusal Ulaşım Haberleşme Protokolü
NVR	*Network Video Recorder*	Ağ Video Kaydedici
OBD-II	*On-Board Diagnostics 2*	Araç İçi Arıza Tespit Standardı
OBE	*On-Board Equipment*	Araç İçi Donanım
OBU	*On-Board Unit*	Araç İçi Birim
OCIT	*Open Communication Interface for Traffic*	Trafik İçin Açık Haberleşme Arayüzü
OCPP	*Open Charging Point Protocol*	Açık Şarj Noktası Protokolü
OCR	*Optical Character Recognition*	Optik Karakter Tanıma
ODD	*Operational Design Domain*	Operasyonel Tasarım Alanı
OECD	*The Organization for Economic Co-Operation and Development*	Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
OEMs	*Original Equipment Manufacturers*	Orijinal Ekipman Üreticileri
OGS	*Automatic Toll Collection System*	Otomatik Geçiş Sistemi
OIZ	*Organized Industrial Zones*	Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)
OLA	*Operational Level Agreement*	İşletim Seviyesi Anlaşması
OSB	*Organized Industrial Zones (OIZ)*	Organize Sanayi Bölgeleri
OSI	*Open Systems Interconnection*	Açık Sistemler Ara Bağlantısı
OTA	*Over-The-Air Updates, Communications*	Kablosuz Güncellemeler, İletişimler
OTS	*Automatic Identification System (AIS)*	Otomatik Tanımlama Sistemi
P&R	*Park and Ride*	Park Et Devam Et
P2I	*Pedestrian-to-Infrastructure Communication*	Yaya-Altyapı Haberleşmesi
P2P	*Peer to Peer*	Eşler Arası Bağlantı Protokolü

P2V	*Pedestrian-to-Vehicle Communication*	Yaya-Araç Haberleşmesi
P2X	*Pedestrian-to-Everything Communication*	Yaya-Her Şey Haberleşmesi
PAYD	*Pay As You Drive*	Kullanıma Dayalı Ödeme
PC	*Personal Computer*	Kişisel Bilgisayar
PCE	*Passenger Car Equivalent*	Binek Otomobili Eşdeğeri
PCM	*Platooning Control Message*	Konvoy Kontrol Mesajı
PCU	*Passenger Car Unit*	Yolcu Araç Birimi
PCW	*Pedestrian Collision Warning*	Yaya Çarpma Uyarısı
PDA	*Personal Digital Assistant*	Kişisel Dijital Asistan
PDU	*Protocol Data Unit*	Protokol Veri Ünitesi
PEV	*Pure Electric Vehicle*	Tam Elektrikli Araç
PHEV	*Plug-in Hybrid Electric Vehicle*	Şarj Edilebilir Hibrit Elektrikli Araç
PI	*Physical Internet*	Fiziksel İnternet
PIARC	*Permanent International Association of Road Congresses*	Daimî Uluslararası Yol Kongreleri Derneği
PIV	*Plug-In Vehicle*	Şarj Edilebilir Araç
PKI	*Public Key Infrastructure*	Açık Anahtar Altyapısı
PMD	*Personal Mobility Device*	Bireysel Hareketlilik Aracı
PPP	*Private-Public Partnership*	Özel-Kamu Ortaklığı
PRT	*Personal Rapid Transit*	Kişisel Hızlı Geçiş
PTS	*Automatic Number Plate Recognition System (ANPR), License Plate Recognition (LPR)*	Plaka Tanıma Sistemi
PTSF	*Percent Time Spent Following*	Katarlamalı Sürüş Seyahat Süresi Yüzdesi
PTZ	*Pan-Tilt-Zoom*	Pan-Tilt-Zoom
RADAR	*Radio Detection and Ranging*	Radyo Dalgası Algılama ve Mesafe Ölçümü

RAD-IT	*Regional Architecture Development for Intelligent Transportation*	Akıllı Ulaşım için Bölgesel Mimari Geliştirme Yazılımı
RDS	*Radio Data System*	Radyo Veri Sistemi
REX	*Range-Extended Ev*	Menzil Genişletilmiş Elektrikli Araç
RFID	*Radio Frequency Identification*	Radyo Frekansıyla Tanımlama
RO-RO	*Roll On, Roll Off Cargo*	Tekerlekli Araçların Taşınması
RSU	*Roadside Unit*	Yol Kenarı Ünitesi
RTO	*Random Task Offloading*	Rassal Görev Aktarımı
RTTI	*Real Time Travel Information*	Gerçek Zamanlı Seyahat Bilgisi
RWIS	*Road Weather Information System*	Yol Hava Durumu Bilgi Sistemi
RWS	*Road Weather Station*	Yol Hava İstasyonu
RWW	*Road Works Warning*	Yol Çalışması Uyarısı
SAE Level 5	*Society of Automotive Engineers Level 5*	Otomotiv Mühendisleri Topluluğu Seviye 5
SCATS	*Sydney Coordinated Adaptive Traffic System*	Sidney Koordineli Adaptif Trafik Sistemi
SCM	*Supply Chain Management*	Tedarik Zinciri Yönetimi
SCMS	*Secure Credential Management System*	Güvenli Kimlik Bilgisi Yönetim Sistemi
SD kart	*Secure Digital Memory Card*	Güvenli Dijital Hafıza Kartı
SDK	*Software Development Kit*	Yazılım Geliştirme Kiti
SDR	*Software Defined Radio*	Yazılım Tanımlı Radyo
SET-IT	*Systems Engineering Tool for Intelligent Transportation*	Akıllı Ulaşım için Sistem Mühendisliği Yazılım Aracı
SKHP	*Sustainable Urban Mobility Plan (SUMP)*	Sürdürülebilir Kentsel Hareketlilik Planı
SKUP	*Sustainable Urban Mobility Plan (SUMP)*	Sürdürülebilir Kentsel Hareketlilik Planı
SLA	*Service Level Agreement*	Hizmet Seviyesi Anlaşması
SNMP	*Simple Network Management Protocol*	Basit Ağ Yönetim Protokolü

SMS	*Short Message Service*	Kısa Mesaj Servisi
SOT	*Field Operation Tests (FOTS)*	Saha Operasyon Testleri
SPaT	*Signal Phase and Timing*	Sinyal Fazı ve Zamanlama
SSMS	*Sustainable and Smart Mobility Strategy*	Sürdürülebilir ve Akıllı Hareketlilik Stratejisi
SSV	*Slow or Stationary Vehicle Warning*	Yavaş Giden veya Duran Araç Uyarısı
SULP	*Sustainable Urban Logistics Plan*	Sürdürülebilir Kent İçi Lojistik Planı
SUMO	*Simulation of Urban MObility*	Kentsel Mobilite Simülasyonu
SUMP	*Sustainable Urban Mobility Plan*	Sürdürülebilir Kentsel Hareketlilik Planı (SKUP), (SKHP)
SWD	*Shock Wave Damping*	Şok Dalgası Sönümleme
TaaS	*Transportation as a Service*	Hizmet Olarak Ulaşım
TAD	*Traffic Separation Scheme (TSS)*	Trafik Ayrım Düzeni
TAM	*Transportation Asset Management*	Ulaşım (Taşımacılık) Varlık Yönetimi
TCC	*Traffic Control Center*	Trafik Kontrol Merkezi
TCP	*Transmission Control Protocol*	İletişim Kontrol Protokolü
TDM	*Transport Demand Management*	Ulaşım Talep Yönetimi
TEN-T	*Trans European Transport Networks*	Trans Avrupa Ulaşım Ağları
TERN	*Trans European Road Network*	Trans Avrupa Yol Ağı
TIC	*Transportation Information Center*	Ulaşım Bilgilendirme Merkezi (UBM)
TJW	*Traffic Jam Ahead Warning*	İleride Trafik Sıkışıklığı Uyarısı
TLI	*Traffic Light Information*	Araç İçi Trafik Sinyal Bilgisi
TMC	*Traffic Management Channel*	Trafik Yönetim Kanalı
TMC	*Transport Management Center*	Ulaşım Yönetim Merkezi
TMC	*Traffic Management Centre*	Trafik Yönetim Merkezi
TOD	*Transit Oriented Planning, Development*	Ulaşım Odaklı Planlama, Geliştirme

TPEG	*The Transport Protocol Experts Group*	Ulaşım Protokolü Uzmanları Grubu
TRB	*Transportation Research Board*	Ulaştırma Araştırma Kurulu
TRIMIS	*Transport Research and Innovation Monitoring and Information System*	Ulaşım Araştırma ve Yenilik Görüntüleme ve Bilgi Sistemi
TROY	*Türkiye's Payment Method*	Türkiye'nin Ödeme Yöntemi
TSD	*Traffic Signal Controllers*	Trafik Sinyal Denetleyici
TSDSI	*Telecommunications Standards Development Society (India)*	Telekomünikasyon Standartları Geliştirme Derneği (Hindistan)
TSP	*Traffic Signal Priority*	Trafik Sinyal Önceliği
TSS	*Traffic Separation Scheme*	Trafik Ayrım Düzeni
TTA	*Telecommunications Technology Asociation (Korea)*	Telekomünikasyon Teknolojisi Derneği (Kore)
TTC	*Telecommunication Technology Committee (Japan)*	Telekomünikasyon Teknolojisi Komitesi (Japonya)
TTG	*Time to Green*	Yeşile Dönme Zamanı
TTP	*Trusted Third Party*	Güvenilir Üçüncü Taraf
UAM	*Urban Air Mobility*	Kentsel Hava Hareketliliği
UAV	*Unmanned Aerial Vehicle*	İnsansız Hava Aracı
UBM	*Transportation Information Center (TIC)*	Ulaşım Bilgilendirme Merkezi
UDB	*International union of Railways (İngilizce), Union Internationale des Chemins de fer (Fransızca)*	Uluslararası Demiryolları Birliği
UDP	*User Datagram Protocol*	Kullanıcı Datagram Protokolü
UGV	*Unmanned Ground Vehicle*	İnsansız Kara Aracı
UIC	*Union Internationale des Chemins de fer (Fransızca)*	Uluslararası Demiryolları Birliği
ULEV	*Ultra Low Emission Vehicle*	Ultra Düşük Emisyonlu Araç
UMTS	*Universal Mobile Telecommunication System*	Evrensel Mobil Telekomünikasyon Sistemi
UPS	*Uninterruptible Power Supply*	Kesintisiz Güç Kaynağı

URL	*Universal Resource Identifier*	Evrensel Kaynak Tanımlayıcı
USB	*Universal Serial Bus*	Evrensel Seri Veri Yolu
USDOT	*United States Department of Transportation*	Amerika Birleşik Devletleri Ulaştırma Bakanlığı
UTC	*Coordinated Universal Time*	Koordineli Evrensel Zaman
UTO	*Uniform Task Offloading*	Tekdüze Görev Aktarımı
V/C	*Volume/Capacity Ratio*	Hacim/Kapasite Oranı
V2G	*Vehicle-to-Grid*	Araçtan Şebekeye
V2I	*Vehicle-to-Infrastructure*	Araçtan Altyapıya
V2N	*Vehicle-to-Network*	Araçtan Ağa
V2P	*Vehicle-to-Pedestrian*	Araçtan Yayaya
V2V	*Vehicle-to-Vehicle*	Araçtan Araca
V2VRU	*Vehicle-to-Vulnerable Road User Communication*	Araçtan Savunmasız Yol Kullanıcısına
V2X	*Vehicle-to-Everything*	Araçtan Her Şeye
VAN	*Vehicle Area Network*	Araç Alan Ağı
VANET	*Vehicular Ad-Hoc Network*	Araçlara Özel Ağ
VDS	*Variable Direction Signing*	Değişken Yön İşaretleme
VHCN	*Very High Capacity Network*	Çok Yüksek Kapasiteli Ağ
VHF	*Very High Frequency*	Çok Yüksek Frekans
VICS	*Vehicle Information and Communication Systems (Japan)*	Araç Bilgi ve Haberleşme Sistemleri (Japonya)
VMS	*Variable Message Signs*	Değişken Mesaj İşaretleri
VNF	*Virtualized Network Function*	Sanallaştırılmış Ağ Fonksiyonu
VOTT	*Value of Travel Time*	Zaman Maliyeti
VR	*Virtual Reality*	Sanal Gerçeklik
VRU	*Vulnerable Road Users*	Savunmasız Yol Kullanıcıları
VRU2Car	*Vulnerable Road User-to-Vehicle Communication*	Savunmasız Yol Kullanıcısı-Araç Haberleşmesi
VTOL	*Vertical Take-Off and Landing*	Dikey Kalkış ve İniş
VTS	*Vessel Traffic Service*	Gemi Trafik Hizmetleri
WAN	*Wide Area Network*	Geniş Alan Ağı

WAVE	*Wireless Access in Vehicular Environments*	Araç Ortamlarında Kablosuz Erişim
WGS	*World Geodetic System*	Dünya Jeodezi Sistemi
WIM	*Weigh In Motion*	Hareket Halinde Ağırlık Ölçümü
WIMS	*Weigh In Motion System*	Hareket Halinde Ağırlık Ölçüm Sistemi
Wi-Fi	*Wireless Fidelity*	Kablosuz Ağ
WiMAX	*Worldwide Interoperability for Microwave Access*	Mikrodalga Erişim için Evrensel Birlikte Çalışabilirlik
WLANp	*Wireless Local Area Network Protocol*	Kablosuz Yerel Alan Ağı Protokolü
WSN	*Wireless Sensor Network*	Kablosuz Sensör Ağı
WWD	*Wrong Way Driving Warning*	Ters Yönde Sürüş Uyarısı
XaaS	*X as a Service*	Hizmet Olarak Her Şey
YHT	*High Speed Railway Line*	Yüksek Hızlı Demiryolu Hattı
YOGT	*Annual Average Daily Traffic (AADT)*	Yıllık Ortalama Günlük Trafik
ZAC	*Zone Access Control*	Bölgesel Erişim Kontrolü
ZEV	*Zero Emission Vehicle*	Sıfır Emisyonlu Taşıt
ZLEV	*Zero and Low Emission Vehicles*	Sıfır ve Düşük Emisyonlu Araçlar

A

ABD Ulaştırma Bakanlığı (USDOT)
United States Department of Transportation (USDOT)
Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ulaşım hizmetleri ve programları için federal finansman kurumu.

acil durum
emergency
İnsan hayatına, sağlığına, mal ve mülklerine veya çevreye zarar vermek üzere risk taşıyan ani olarak ortaya çıkan durum.

acil durum altyapısı
emergency infrastructure
Acil durum sistemleri ve bu sistemlerin birbirleri ile entegre çalışmaları için gerekli olan altyapı sistemi.

acil durum aracı yaklaşıyor uyarısı
Emergency Vehicle Approaching (EVA)
Trafikte ilerleyen ambulans, itfaiye vb. gibi acil durum araçlarının hızla ilerlemeleri için öndeki araçların uyarılmasını sağlayan K-AUS hizmeti.

acil durum araç önceliği
Emergency Vehicle Priority (EVP)
Acil durum araçlarının bir acil durum çağrısına yanıt verirken belirli bir güzergâh boyunca trafik sinyal sırasının otomatik olarak tetiklenmesini sağlayan hizmet.

acil durum çağrı yönetimi, eCall yönetimi
emergency call management, eCall management
Acil durum çağrısının alınması ve belirlenmesi, çağrıya cevap verilebilmesi için gerekli önlemlerin başlatılması ve yönetilmesi faaliyetleri.

acil durum çağrısı
emergency call
Acil bir durumu bildirmek için yerleşik veya yol kenarı donanımı aracılığıyla ilgili operatörün aranması.

acil durum çıkışı
emergency exit, tunnel emergency exit
Acil bir durumda tünel içerisinden dışarıda boş ve emniyetli bir alana emniyetle tahliye sağlayacak, tünel ana girişlerini de içeren bir kapı ya da başka bir açıklık.

acil durum eğitimi
emergency training
Acil durumlara yönelik temel bilgi ve kavramlar ile acil durum anında yapılması gerekenleri içeren eğitim.

acil durum eylem planı
emergency action plan
Mal ve can güvenliğinin sağlanması için acil durumlarda yapılan tahliye, ilkyardım ve görev dağılımını içeren kapsamlı planlama.

acil durum fren lambası uyarısı
Emergency electronic Brake Light (EBL)
Trafikte meydana gelen ani frenlemelere karşı arkadaki aracın araç-araç haberleşmesi ile uyarılmasını sağlayan K-AUS hizmeti.

acil durum güç kaynağı
emergency power supply
Normal güç kaynağı kesintiye uğradığında hayati etkinliklerin sürdürülmesini sağlayan bağımsız güç kaynağı.

acil durum güzergâhı
emergency vehicle routing
Acil durum taşıtlarının trafik koşulları göz önüne alınarak güzergâhlarının dinamik olarak belirlenmesi.

acil durum hizmetleri
emergency services
Acil durumlarda insanların can ve mal güvenliğini sağlamak üzere özel sorumlulukları olan kurum ve kuruluşlarca yerine getirilen hizmetler.

acil durum istasyonu
emergency station
Tünel, köprü veya başka bir yerde bulunan; acil durum telefonları, yangın söndürücüsü, ilk yardım malzemesi vs. içeren tesis.

acil durum müdahale aracı
emergency vehicle
Bir olaya müdahale etmek için acil servisler tarafından kullanılan araç.

acil durum müdahale aracı uyarısı
emergency vehicle warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürüşü etkileyebilecek yakınlıktaki acil durum müdahale aracı hakkında sürücüye bilgi verilmesi.

acil durum planlaması
emergency planning
İnsanın canı ve malıyla diğer aktivitelerinin, olağan dışı olayların sonuçlarından en az kayıp ve zararla kurtulabilmesi için yapılması gereken iş ve işlemlerin, olaylar olmadan önce planlanması ve olay sırasında; zamanında, hızlı ve etkili bir şekilde uygulanmasını gerektiren tüm faaliyetler.

acil durum yönetimi
emergency management
Acil bir durum hakkında bilgi toplama ve uygun eylemlerin uygulanması.

acil durum yönetişimi
emergency governance
Gelecekteki mobilite ve ulaşım hizmetleri için uçtan uca çözümler geliştirmek amacıyla birlikte çalışan otomotiv, teknoloji ve telekomünikasyon endüstrilerinden, şirketlerden oluşan küresel, sektörler arası bir organizasyon.

acil durum yönlendirme yardımı
emergency steering assistance, emergency routing assistance
Acil bir durumda, araçla manevra yapmak için sürücüye sağlanan aktif yardım.

açık anahtar altyapısı
Public Key Infrastructure (PKI)
Dijital sertifikaları oluşturmak, yönetmek, dağıtmak, kullanmak, depolamak, iptal etmek ve açık anahtarlı şifrelemeyi yönetmek için gereken bir dizi rol, politika, donanım, yazılım ve prosedür.

açık anahtarlı şifreleme
public key cryptography
Şifreleme ve deşifre işlemleri için farklı anahtarların kullanıldığı şifreleme sistemi.

açık inovasyon
open innovation
Bir kuruluşun yenilik (ürünler, hizmetler, iş modelleri, süreçler vb.) için sadece kendi iç bilgilerine ve kaynaklarına (örneğin kendi personeli veya Ar-Ge yeteneği gibi) bağlı kalmadığı, aynı zamanda birden fazla harici yeniliği teşvik etmek için kaynakları (müşteri geri bildirimleri, yayınlanmış patentler, rakipler, dış kurumlar, halk vb.) değerlendirdiği durum.

açık kaynak
open source
Bir bilgisayar yazılımının makine diline dönüştürülüp kullanımından önce, programcılar tarafından okunur, anlaşılır, yeni amaçlara uygun değiştirilebilir hâlinin gizli tutulmayıp açık halde kamuyla paylaşılması.

açık sistemler ara bağlantı modeli
Open Systems Interconnection model (OSI model)
Bir telekomünikasyon veya bilgi işlem sisteminin iletişim işlevlerini, altta yatan iç yapısı ve teknolojisine bakılmaksızın karakterize eden ve standartlaştıran, çeşitli iletişim sistemlerinin standart iletişim protokolleriyle birlikte çalışabilirliğini ele alan kavramsal model.

açık standart
open standard
Hem yerel hem de uluslararası gönüllü konsensüs standart belirleyici kuruluşlar tarafından geliştirilen veya benimsenen standartlar.

açık şarj noktası protokolü
Open Charging Point Protocol (OCPP)
Şarj noktaları (EVSE) ve Şarj İstasyonu Yönetim Sistemi (CSMS) arasındaki iletişimi tanımlayan bir haberleşme protokolü.

açık veri
open data
Herhangi bir telif hakkı, patent ya da diğer kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından kullanılabilen, düzenlenebilen ve dağıtılabilen veri.

açık veri platformu
open data platform

Herhangi bir telif hakkı, patent ya da diğer kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından ücretsiz ve özgürce (hukuki, finansal, teknik engel olmaksızın) erişilebilen ve kullanılan verilerin sunulduğu veri platformu.

açık yönetişim
open governance

Şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık ve iş birliği prensipleri ile desteklenen verinin, süreçlerin ve hizmetlerin açık hâle getirilmesi ile gerçekleşen bir yönetişim türü.

adaptif hız kontrolü, akıllı hız kontrolü, boyuna kontrol
adaptive cruise control (ACC), intelligent cruise control, longitudinal control

Araç hızını otomatik olarak ayarlayan ve öndeki araçla güvenli mesafeyi korumak amacıyla geliştirilen opsiyonel bir hız kontrol sistemi.

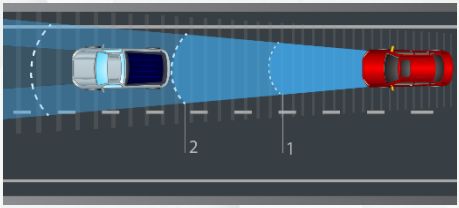

adaptif kavşak sinyal kontrolü
adaptive intersection signal control

Anlık talebe göre otomatik olarak uyarlanan kavşak sinyal kontrolü.

adaptif ön far sistemi
adaptive headlight system, adaptive front light system

Gelen trafiğe, virajlara, dönüş manevralarına veya dönüş sinyaline göre otomatik olarak ayarlanan ön far sistemi.

adaptif sistem
adaptive system

Uyarlanabilir hale gelen ve kendi kendine öğrenme kabiliyetine sahip sistem.

adaptif trafik yönetim sistemi
Adaptive Traffic Management System (ATMS)

Bir yol ağındaki ortalama taşıt gecikme sürelerini ve ortalama durma sayılarını en aza indirmek amacıyla, sinyalize kavşakların plan sürelerinin; oluşan trafik hacmi, kuyruklanma gibi parametrelere göre optimize edilerek yeni sürelerin gerçek zamanlı olarak uygulandığı trafik yönetim sistemi.

afet bilgi sistemi
disaster information system
Afetlerin her safhasında can kaybını, ekonomik kayıpları en aza indirmek için konuyla ilgili veriler ile bilginin eş güdüm içinde zamanında sağlandığı ve değişiminin sanal bir ağ ortamında kolaylıkla yapılabildiği bütünleşik teknolojik sistem.

afet koordinasyon merkezi
disaster coordination center
Şehrin önemli bir kısmını etkileyen ve mevcut kaynakların müdahaleye yetersiz kaldığı afet veya acil durumlarda şehrin olağanüstü durumunun birçok uzmanlık alanında koordineli olarak yürütüldüğü merkez.

ağ durum gözetimi
network state surveillance
Güncel trafik durumuna dair veri toplanarak durum değerlendirmesinin yapılması ve ağ durumu veri tabanının güncellenmesi.

ağ güzergâh iyileştirmesi
collective route optimisation, network route optimisation
Ağ optimizasyonuna dayalı olarak en uygun güzergâhın hesaplanması.

ağ kontrol hesaplaması
network control computation
Ağ seviyesinde kontrol planları hesaplanarak kesim ve kavşak kontrolü gibi diğer fonksiyonlara koordinasyon kurallarının iletilmesi.

ağ sinyal kontrolü
network signal control
Ağ performansını belli ölçütlere göre iyileştirmek için ağdaki sinyal kontrol kavşaklarının kontrolü.

ağ trafik kontrolü, alan trafik kontrolü
network traffic control, area traffic control
Tüm yol ağının performansının iyileştirilmesi için yol ağı üzerindeki kavşaklar ve bağlantılarda, sinyal kontrolü, katılım kontrolü ve alternatif güzergâh önerisi gibi koordine trafik önlemlerinin alınması.

ağ video kaydedici
Network Video Recorder (NVR)
Videoyu bir disk sürücüsüne, USB bellek, SD bellek kartına veya başka bir yığın depolama cihazına dijital formatta kaydeden bir yazılım programını içeren özel bir bilgisayar sistemi.

ağ yolculuk süresi
network travel time
Belirli bir ulaşım ağında yapılan her bir seyahatin sürelerinin toplamı.

ağ yolculuk süresi tahmini
network travel time estimation
Genellikle trafik modellemelerinde kullanılan, belirli bir ulaşım ağında yapılan her bir seyahat süresinin toplamının tahmini.

ağır vasıta
heavy vehicle
Normal çalışma sırasında dörtten fazla tekerleği yola temas eden bir araç.

ağır yük taşıtı
Heavy Goods Vehicle (HGV)
Toplam ağırlığı 3.500 kg'ın üzerinde olan araçlar. (araç + yük)

ağırlık aşımı uyarısı
overweight warning
Belli bir yol kesimi için ağırlık sınırı aşıldığında araç veya yol kenarı donanım tarafından sürücünün uyarılması.

ağırlık güç oranı
weight to power ratio
Bir aracın toplam ağırlığı ile motor gücü arasındaki oran.

ağırlık sınırını aşan taşıma
overweight transport
Araç kayıt belgesinde belirtilen ağırlık sınırını aşan taşıma.

akıllı altyapı
smart infrastructure
Tüm ulaşım modlarının tek bir merkezden yönetiminin sağlandığı kontrol merkezi.

akıllı araç otoyol sistemi
intelligent vehicle highway system
Araçların ve otoyolların iki yönlü bir iletişim sistemi aracılığıyla bilgi alışverişinde bulunduğu akıllı bir ulaşım sistemi.

akıllı aydınlatma
intelligent lighting
Solar aydınlatma, hibrit aydınlatma, LED sistemler vb. akıllı uygulamaların kentin aydınlatma sistemine entegre edilmesi ile enerji tüketiminin takip edilebilmesi ve optimizasyonu.

akıllı cihaz
smart device
Üzerinde bulunan uygulamalar sayesinde, özelleşmiş görevler icra edebilen ve internete bağlı olarak çalışan cihaz.

akıllı durak
smart stop
Yerleştirilen LCD/LED tabanlı dijital yolcu bilgilendirme alanları, bilet cihazı, bas-konuş ünitesi, engelli araç şarj ünitesi ve ücretsiz Wi-Fi imkânlarının sunulduğu otobüs durakları.

akıllı enerji yönetimi
smart energy management
Enerji ve kaynak açısından yüksek düzeyde verimlilik, maliyet ve enerji tasarrufu sağlayan; yenilikçi yaklaşımlara dayanan şebekeler ile enerjinin yönetimi.

akıllı hareketlilik
smart mobility

Gerçek zamanlı verilere dayanan uygulamalar ve hizmetler kullanılarak farklı ulaşım modlarındaki seçenekler hakkında sunulacak doğru ve anlık bilgiler sayesinde yolcu ve yük hareketliliğinin optimize edilmesi.

akıllı hız adaptasyonu, otomatik hız adaptasyonu, akıllı hız yardımı
intelligent speed adaptation, automatic speed adaptation, intelligent speed assistance

Araç hızını, çeşitli kullanıcı arayüzleri (bilgilendirici, destekleyici veya zorunlu) aracılığıyla farklı referans hızlarına (statik, değişken veya dinamik) göre yönetmek için çeşitli konseptler.

akıllı kart
smart card

Çipli kart ve entegre devreler içeren mikroçip boyutunda kartlar.

akıllı kavşak
smart intersection

Sinyalize olmuş kavşaklarda araç sayım kameraları veya araç sayım sensörleri kullanılarak her yöndeki araç yoğunluklarının tespit edilmesi sonrasında, kavşağın her yönüne ayrı ayrı verilecek olan sürelerin dinamik olarak değiştiği kavşak.

akıllı kavşak çözüm merkezi
smart intersection solution center

Sensörlerden gelen bilgilerin işlendiği ve bu bilgilere göre trafiği otomatik olarak yönlendiren sistemin yönetildiği merkez.

akıllı otopark ödeme yönetimi
smart parking payment management

Trafik dışı alanlarda verimli otopark operasyonu için çeşitli biletleme çözümleri ve otomatik ödeme terminalleri sunan sistem.

akıllı otoyol, akıllı yol

intelligent highway, smart highway, intelligent road, smart road

Akıllı ulaşım ve iletişim teknolojileri bileşenleri kapsamında kullanılan sensörlerle toplanan veriyi ileten, analiz eden, ölçen, izleyen ve daha gelişmiş performans ve kullanıcı deneyimi için kullanıcı talepleri ve çevredeki değişikliklere akıllı şekilde yanıt verebilen kamusal değer oluşturan sistemler.

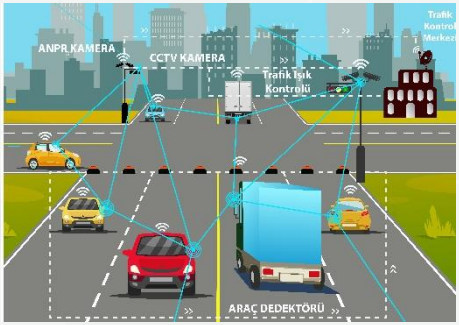

akıllı park etme

smart parking

Temel olarak iki araç arasındaki mesafeyi ya da yakın olan nesneyle uzaklığı sensörler yardımıyla ölçüp uyarı veren sistemler.

akıllı şarj

intelligent charging

Bir şarj istasyonunun veya aracın şebekenin ihtiyaçlarına bağlı olarak şarj etmeye başlamak, şarj oranını düşürmek veya şarjı durdurmak için sinyaller aldığı durum.

akıllı şehir

smart city

Şehrin planlamasını, yönetimini, inşasını, akıllı hizmetleri kolaylaştıracak nesnelerin interneti, bulut bilişim, büyük veri ve entegre coğrafi bilgi sistemleri gibi yeni nesil bilgi iletişim teknolojilerinin uygulandığı yeni bir kavram ve yeni bir model.

akıllı takograf

smart tachograph

Sayısal takograf cihazlarına, akıllı ulaşım sistemleri arayüzleri ile iletişim, küresel seyrüsefer uydu sistemi (GNSS) ve tahsis edilmiş kısa mesafeli haberleşme (DSRC) teknolojileri eklenerek geliştirilmiş cihaz.

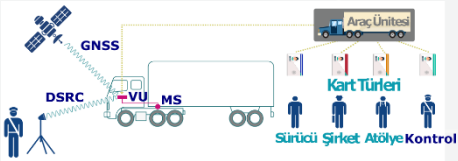

akıllı ulaşım
intelligent transportation
Hareketlilik ve ulaşım üretkenliği sağlayabilen, güvenliği artırabilen, mevcut ulaşım tesislerinin ve enerji kaynaklarının kullanımını en üst düzeye çıkaran ve çevreyi koruyabilen bir dizi teknoloji içeren ulaşım.

akıllı ulaşım hizmetleri
intelligent transport services
Akıllı ulaşım sistemlerinin doğrudan veya dolaylı kullanımı ile sunulan hizmetler.

akıllı ulaşım için yol kaplaması
pavement for intelligent transport
Yol yüzeyinin araç sürüş yardımları ve otomasyon için gerekli tüm altyapının yapım anında ya da daha sonra yerleştirilebilmesi için önceden hazırlanması.

akıllı ulaşım izleme ve değerlendirme
intelligent transportation monitoring and evaluation
Ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde, ilgili sistemlere ve bu sistemlerin kullanıldığı hizmetlere ilişkin eksikliklerin belirlenmesine yönelik izleme ve değerlendirme faaliyetleri ile değişen koşullar doğrultusunda iyileştirme fırsatlarının değerlendirilmesi ile belirlenen gerekli iyileştirme ve değişim faaliyetleri.

akıllı ulaşım kaynak yönetimi
intelligent transportation resource management
Etkin ve etkili bir şekilde yaşam döngüsü boyunca altyapı kaynaklarıyla (iş gücü kaynağı, finansal kaynak, teknoloji, çalışma ortamı vb.) ilgili planlama, dönüşüm ve yönetim faaliyetleri.

akıllı ulaşım sistemi için bulut bilişim
Intelligent Transportation Systems Cloud (ITS-Cloud)
Yol güvenliği, ulaşım verimliliği, seyahat güvenilirliği, bilgilendirilmiş seyahat seçenekleri, çevrenin korunması vb. hizmetleri iyileştirmek için bulut bilişim hizmetlerinin ulaştırma hizmetlerinde kullanılması.

Akıllı Ulaşım Sistemleri (AUS)
Intelligent Transportation Systems (ITS)
Seyahat sürelerinin azaltılması, trafik güvenliğinin artırılması, mevcut yol kapasitelerinin verimli kullanılması, hareketliliğin artırılması, enerjinin verimli kullanılması ve çevreye verilen zararın azaltılması gibi amaçlar doğrultusunda geliştirilen kullanıcı, araç, altyapı ve merkez arasında çok yönlü veri alışverişi ile izleme, ölçme, analiz ve kontrol mekanizmalarını içeren bilgi iletişim temelli sistemler.

akıllı ulaşım sistemleri ile ilgilenen ETSI teknik komitesi (ETSI TC ITS)
ETSI Technical Committee Dealing with Intelligent Transportation Systems (ETSI TC ITS)
Çoklu ulaşım modları ve sistemler arasında birlikte çalışabilirlik dahil olmak üzere ulaşım ağları, araçlar ve ulaşım kullanıcıları için ağ genelinde akıllı ulaşım sistemleri hizmet sunumunun geliştirilmesini ve uygulanmasını desteklemek için standardizasyondan sorumlu teknik komite.

akıllı ulaşım sürdürülebilirliği
intelligent transportation sustainability
Sistemlerin, gelecekte duyulacak ihtiyaçları karşılamasını güvence altına alacak bir şekilde, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde mevcut ihtiyaçları karşılamasının sağlanması.

akıllı ulaşımın planlanması ve hayata geçirilmesi
planning and implementing intelligent transport
İş, veri, uygulama alanı/uygulama ve teknoloji katmanları kapsayacak şekilde ilgili dijital, fiziki, mekânsal ve insana hizmet eden sistemlerin ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde olmak üzere planlanması ve hayata geçirilmesi.

akıllı yönlendirme sistemi
smart guidance system
Araç kontrol ve takibi, hat optimizasyonu, güzergâh organizasyonu, araç içi ve son kullanıcı bilgilendirme ekranları, araç içi teknik bilgilerin izlenmesi gibi işlevlerin yönetimini içeren entegre bir sistem.

akıllı yük taşımacılığı
smart freight transport
Yük taşımacılığında gerçek zamanlı yol durumu verisi kullanılarak rota planlama, özelleştirme ve yük takibi konularının yönetimi.

akış hızı, trafik yoğunluğu
flow rate, traffic intensity
Araçların veya kişilerin bir kesiti geçme oranı, yani araçların veya kişilerin sayısının zamana bölünmesi. (genellikle saniye başına, dakika başına veya saat başına birim olarak ifade edilir)

akış yönü
downstream
Trafik akış yönü.

aktarıcı, alıcı verici
transponder
Bir radar, radyo veya sonar sinyaline otomatik olarak yanıt veren ve bir aracın bulunmasına, tanımlanmasına ve yönlendirilmesine izin veren verici alıcı cihaz.

aktarma merkezi
hub
Çok sayıda insan tarafından kullanılan kara, hava, demir ve deniz yolları taşıma araçlarının yolcularını transfer ettiği merkez.

aktif darboğaz
active bottleneck
Trafik veriminin kapasiteye eşit olduğu ve yukarı akım yönünde kuyruğa neden olan darboğaz.

aktif dedektör
active detector
Bir nesneyi tespit ederken enerji ileten ve alan dedektör.

aktif emniyet sistemleri
active safety systems
Uyarı veya müdahale yoluyla kazaları önlemek için sürüş sırasında sürücüye yardımcı olan emniyet sistemleri.

aktif hareketlilik
active mobility
Bisiklet, skuter, kaykay ve paten gibi sadece insan gücü kullanılan ulaşım türlerini içeren hareketlilik.

aktif sinyal önceliği
active signal priority, active priority
Uyarlamalı trafik sinyalleri gibi aktif araçlarla sağlanan öncelik.

Aktif Trafik ve Talep Yönetimi (ATTY)
Active Traffic and demand Management (ATM)
Olay yönetimi, değişken hız limiti, kuyruk uyarıları, değişken mesaj işaretleri vb. uygulamalar ile seyahat talebinin, trafik talebinin ve trafik akışının, ulaşım tesislerinde dinamik olarak yönetimi ve kontrolü.

Aktif Ulaşım ve Talep Yönetimi (AUTY)
Active Transportation and Demand Management (ATDM)
Gerçek zamanlı ve tahmin edilen koşullara entegre bir şekilde uyarlanmış operasyonel stratejilerin birini veya birkaçını kullanarak, geçerli trafik koşullarına dayalı olarak seyahat ve trafik talebini ve ulaşım tesislerinin mevcut kapasitesini dinamik olarak yönetmeye yönelik toplu yaklaşım.

aktif yolculuk
active travel
Yürüyerek, bisiklet ve toplu taşıma ile yapılan şehir içi ulaşım.

akustik dedektör, sonik dedektör, sese duyarlı dedektör
acoustic detector, sonic detector, sound sensitive detector
Duyulabilir frekanslarda çalışan pasif algılayıcı.

aküsü değiştirilebilen elektrikli araç
exchangeable battery electric vehicle
Şarj etmeye alternatif olarak değiştirilebilir bataryalı elektrikli araç.

alan trafik sinyal kontrolü
area traffic signal control
Ağ performansının belli ölçütlere göre iyileştirilmesi için ağdaki sinyalize kavşaklarının kontrolü.

alan ücretlendirme
area charging, area pricing
Tanımlanmış bir alanda yol veya bölge kullanımının ücretlendirilmesi.

alternatif akım
Alternating Current (AC)
Genliği ve yönü periyodik olarak değişen elektrik akımı.

alternatif enerji sistemi
alternative energy system
Yenilenebilir ve sürdürülebilir elektrik sistemlerinin üretim ve tüketim modellerinin desteklendiği, çevreye daha duyarlı şekilde üretilen enerji türünü ortaya çıkaran sistem.

alternatif kavşak
alternative intersection
Bir veya daha fazla hareketi ikincil bir kavşağa yeniden yönlendirerek oluşturulan kavşak.

alternatif yakıt
alternative fuel
Fosil yakıtlara alternatif olarak kullanılan, daha çevre dostu yakıt.

alternatif yol önerisi
diversion advice
Önerilen alternatif yol bilgisi.

altyapı tabanlı sistemler
infrastructure based systems
Temelde altyapıya dayalı olarak AUS işlevlerini yerine getiren sistem.

altyapı-araç haberleşmesi
Infrastructure to Vehicle Communication (I2V)
Yol kenarı altyapı donanımlarının araçlar ile haberleşmesi.

altyapı-araç veri alışverişi
In-Vehicle Information (IVI)
Altyapı ile araç arasında, araç içi donanım aracılığıyla gerçekleşen veri alışverişi.

altyapı-her şey haberleşmesi
Infrastructure to Everything Communication (I2X)
Yol kenarı altyapı donanımlarının nesneler ile haberleşmesi.

Amerikan Devlet Karayolu ve Ulaştırma Yetkilileri Birliği
American Association of State Highway Transportation Officials (AASHTO)
Amerikan Devlet Karayolu ve Ulaştırma Yetkilileri Birliği (ABD)

Amerikan Ulusal Standartlar Enstitüsü
American National Standards Institute (ANSI)
Amerikan Ulusal Standartlar Enstitüsü

ampirik trafik modeli, ampirik model
empirical traffic model, empirical model
Gözlemlenen saha verilerinin istatistiksel analizine ve performans ölçümlerine dayalı trafik modeli.

Amsterdam Grup
Amsterdam Group
CEDR, ASECAP, POLIS ve C2C-CC kuruluşlarının oluşturduğu stratejik ittifak.

ana taşıyıcı
backhaul
Orijinal varış noktasından çıkış noktasına dönen bir ulaşım aracının (tipik olarak bir kamyon) süreci.

anahtar performans göstergeleri
Key Performance Indicators (KPIs)
Bir sistemin ne kadar başarılı olduğunu ölçmeye yarayan kriterler bütünü.

analitik hiyerarşi süreci
Analytical Hierarchy Process (AHP)
Karar almada nicel ve nitel ölçütleri değerlendirebilen, grup veya bireyin tercihlerini, deneyimlerini, sezgilerini, bilgilerini, yargılarını ve düşüncelerini karar sürecine dahil edebilen, karmaşık problemlerin hiyerarşik bir yapı içinde ele alınarak çözülmesini sağlayan bir yöntem.

analitik trafik modeli
analytical traffic model
Ulaşım ağının sıkışıklık durumlarını tahmin etmek ve trafik ağında iyileştirmeler yapmak amacıyla geliştirilen bir modelleme sistemi.

anında ödeme
instant payment, immediate payment
Bir ulaşım hizmeti kullanıldığı anda, ücretin kullanıcıdan transfer edildiği ödeme şekli.

anlık iletim sistemi
instant transmission system
İzinsiz kullanım, hırsızlık, yabancının algılanması gibi durumların acil ihbar birimlerine iletilmesini sağlayan sistem.

anonimlik
anonymity
Mesaj alışverişlerinde bireysellik, ayrım ve tanınabilirlik eksikliği.

anti blokaj fren sistemi
Anti-Lock Braking System (ABS), Anti-Lock Brake System wheel antilocking system
Fren yaparken aracın direksiyon yönetimini korumak amacıyla her bir tekerleğin kilitlenmesini otomatik olarak engelleyen aktif güvenlik sistemi.

ara toplu taşıma
paratransit
Geleneksel sabit güzergâh, sabit tarifeli hizmetten daha esnek ve kişiselleştirilmiş ulaşım hizmeti biçimi.

ara toplu taşıma aracı
paratransit vehicle
Halka kiralanabilen, taksi, kamyonet benzeri lastik tekerlekli, yüksek doluluk oranına sahip herhangi bir araç. (Genellikle sabit bir programda çalışmayan ve geleneksel toplu taşıma araçlarından daha küçük taşıma aracı.)

arabellek endeksi
buffer index
Gerçek seyahat süresinin ortalama seyahat süresine oranıyla tanımlanan seyahat süresi güvenilirlik performans ölçüsü. Seyahat planlarken ortalama seyahat sürelerine ekledikleri ekstra zamanı (tampon) temsil eder. Bu, ortalama seyahat süresi ile en kötü duruma yakın seyahat süresi (95. yüzdelik dilim) arasındaki ekstra süredir. Tampon indeksi, ortalama seyahat süresinin yüzdesi olarak belirtilir.

araca takılı
on-board
Aracın içinde ya da araca takılı.

araç alan ağı
Vehicle Area Network (VAN)
VAN protokolü (Araç Alan Ağı), hem düşük hem de yüksek hız için çoklu mimari özelliği ile otomotiv ağ taleplerini karşılamak için özel olarak tasarlanmış bir ISO standardı.

araç algılama sistemi
vehicle detection system
Sensörler ve dedektörler marifetiyle yasak bölgelerdeki izinsiz girişleri, yol ihlallerini, otobandaki hız sınırı aşımlarını, kritik alanlardaki şüpheli araçları tespit etmek gibi tehditlerde kullanılan sistem.

araç AUS istasyonu
vehicle ITS station
Araçta bulunan ve araç verilerinin diğer araçlar ve yol kenarı sistemleri arasında bilgi alışverişini sağlayan birim.

araç bulutu
vehicle cloud
Araçların aralarındaki iletişimi güvenli hale getirmek ve sınırlı bilgi işlem yeteneklerini genişletmek için kullanılacak olan yeni bir bulut bilişim mimarisi.

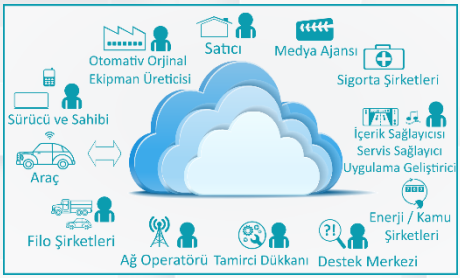

araç çalışma durumu gözlemleme
vehicle operational status monitoring
Araç içi yerleşik donanım kullanılarak arıza tahmini ve tespitini içeren, aracın çalışma durumunun gözlenmesi ve değerlendirilmesi.

araç devrilme uyarısı
rollover risk warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye ters yol eğimi, rüzgâr gibi nedenlerle araç devrilme risk bilgisinin verilmesi.

araç dinamiği izleme
vehicle dynamics monitoring
Araç üstü donanım kullanılarak kısa vadeli davranış tahmini dahil olmak üzere aracın hareketinin ve dinamik davranışının gözlemlenmesi ve değerlendirilmesi.

araç dinamiği kontrolü, aktüatör kontrolü, tahrik kontrolü
vehicle dynamics control, actuator control
Sürüşe yardımcı olmak için aracın yanal, uzunlamasına ve dikey dinamiklerinin kontrolü.

araç doluluk oranı
vehicle occupancy
Bir araçtaki yolcuların araç kapasitesine oranı.

araç durum kaydı
vehicle status recording
Araç içi yerleşik donanım kullanılarak, kaza veya performans analizi ile ilgili araç verilerinin kaydedilmesi.

araç emniyet denetim uyarısı
vehicle safety inspection warning
Sürücüye araç emniyet denetiminin gerekli olduğu bilgisinin araç içi yerleşik donanım aracılığıyla bildirilmesi.

araç hareket kaydı
vehicle movement recording, vehicle movement logging
Araç üstü donanım kullanılarak araç hareketlerinin verilerinin otomatik ve sürekli kayıt edilmesi ve depolanması.

araç havuzu
car pooling
Bir veya daha fazla aracın diğer kullanıcılarla organize paylaşımı.

araç içi arıza tespit standardı
On-Board Diagnostics 2 (OBD-II)
Araçlardaki hataları tespit eden ve performans bilgileri sağlayan bir standart.

araç içi bilgi
in-vehicle information, on-board information
Araç içi yerleşik donanımla sağlanan bilgi.

araç içi bilgisayar
on-board computer, embedded computer, vehicle computer
Bir araca monte edilmiş, aracın düzgün çalışmasını sağlamak ve sürücüye sürüş görevlerinde yardımcı olmak için tasarlanmış bilgisayar.

araç içi hız limitleri uyarısı
in-vehicle speed limit warning
Sürücüleri yoldaki hız limitleri hakkında araç içerisinde uyaran hizmet.

Araç İçi Bilgi ve Haberleşme Sistemi (ABHS)
in-vehicle information and communication system
Trafik ve sürüş emniyeti, sürücü bilgilendirme, araç ve yol durum bilgilerinin toplanması, elektronik ücret toplama, trafik etkinliği, enerji verimliliği, ulaşım sürelerinde azalma ve konforlu sürüş gibi faydalar için sunulan K-AUS servislerinin; trafikteki araçlara iletilmesi amacıyla araç içinde yer alan donanım ve yazılımlar bütününe verilen isim.

araç içi birim uygunluk denetimi
On-Board Unit (OBU) compliance check
Kullanılan yerleşik donanımın istenilen kriterlere ve işlemlere uygun olup olmadığının kontrol edilmesi.

araç içi birim, araç içi donanım
in-vehicle unit, On-Board Unit (OBU), On-Board Equipment (OBE), in-vehicle equipment
Araca ilişkin bilgileri çeşitli sensörler ile toplamak veya diğer araçlara kablosuz olarak iletmek için araca sabitlenmiş ya da araçla birlikte verilen ünite/donanım.

araç içi işaretler
in-vehicle signage, in-vehicle signing
Yol işareti bilgilerinin baş üstü veya gösterge paneli ekranı gibi cihazlar ile araç içinde gösterilmesi.

araç içi trafik sinyal bilgisi
in-vehicle traffic signal information, Traffic Light Information (TLI)
Araç üstü donanımlar aracılığıyla sürücülere verilen trafik sinyallerinin durum bilgileri.

araç izleme, otomatik araç konumu
vehicle monitoring, Automatic Vehicle Location (AVL)
Araç içi yerleşik donanım kullanılarak aracın pozisyon, yük, hareket programına uyum gibi değişken davranışının ve çalışma durumunun gözlenmesi ve değerlendirilmesi.

araç kimlik tanımlama, mutlak araç kimliği, kesin araç kimliği
vehicle identification, absolute vehicle identification, unambiguous vehicle identification
Aracın kimliğinin kesin olarak tespit edilmesi.

araç konumlandırma
vehicle positioning
Araçların coğrafi konumunu belirleme süreci.

araç mahsuplaşma, ticari araç mahsuplaşma
vehicle pre-clearance, commercial vehicle pre-clearance
Ticari araçların kimlik bilgilerinin, belgelerinin, emniyet durumunun ve ağırlığının kontrol noktasına ulaşmadan önce kontrolden geçirildiği hizmetler.

araç ortamlarında kablosuz erişim
Wireless Access in Vehicular Environments (WAVE)
Akıllı ulaşım sisteminde güvenlik ve rahatlık sunan uygulamaları desteklemek için birlikte çalışabilir, verimli ve güvenilir kablosuz iletişimleri sağlayan DSRC standardı.

araç paylaşımı
car sharing
Çevrimiçi platformlar üzerinden aynı konuma gidecek uygun araçların aranması, iletişime geçilmesi, online veya seyahat sırasında ödeme seçenekleriyle aracın seyahat sırasında paylaşılması temeline dayanan sistem.

araç performans değerlendirmesi
vehicle performance evaluation
Aracın maliyetinin ve performansının, sürüş süresinin, arıza ve sapmaların raporlanması, bu raporların analizi.

araç programlama
vehicle scheduling
Araçların planlanmış yolculuklara tahsisi.

araç sınıflandırma
vehicle classification
Belli sınıflandırma parametrelerine (ağırlık, uzunluk, kullanım amacı, motor tipi, aks sayısı, yolcu sayısı vb.) göre araçları tanımlanan sınıflara ayırma işlemi.

araç tabanlı sistemler, yerleşik sistem
vehicle based systems
Çoğunlukla araç içi yerleşik donanıma dayalı olan AUS fonksiyonlarını gerçekleştiren sistemler.

araç tahsisi
vehicle assignment
Araçları belirli rotalara ya da görevlere atanması.

araç takip
vehicle tracking
Araçların konum ve durumlarının anlık olarak izlenmesi ve kaydedilmesi.

araç tanıma
vehicle recognition
Yol boyunca farklı noktalarda bir aracın araç kimlik tanımlama veya karşılaştırmalı araç kimlik tanımlamayla tespit edilmesi.

araç tespiti
vehicle detection
Bir aracın varlığının veya geçişinin tanınması.

araç-üstü ekipman takviye desteği, takviye destek
OBE augmentation support, augmentation support
Araç üstü ekipmanı, uydu sinyallerinin konumlandırma için yetersiz olduğu durumlarda, mevcut coğrafi konum veya bir ücret nesnesinin kimliği vb. hakkında bilgilendirme.

araç-üstü ekipman uygunluk kontrolü, uygunluk kontrolü
OBE compliance check, compliance check
Araç üstü ekipmanı, aracı ve sözleşmeyi belirlemek ve sürücünün yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini kontrol etmek amacıyla, otonom bir ücretlendirme sisteminin araç üstü ekipmanı ile ücret toplama cihazının harici bir sorgulayıcısı arasındaki iletişim.

araç üstü emniyet izleme
vehicle on-board safety monitoring
Frenler, sürücü uyanıklığı veya kaymış kargo gibi çeşitli durumlara ya da donanımlara ilişkin araç üstü veri toplama ve emniyet durumunun değerlendirilmesi.

araç ve kargo yönetimi, araç ve yük yönetimi, araç ve mal yönetimi
vehicle and cargo management, vehicle and freight management, vehicle and goods management
Bireysel araçların ve yüklerinin yönetimi ile ilgili faaliyetler dizisi.

araç verisi
probe vehicle data
Yol operatörleri ve diğer servis sağlayıcılarına iletilen araç, yol koşulu ve trafik durumu hakkında araç tarafından oluşturulan veri.

araç yoğunluğu
vehicle density
Karayolunun birim uzunluğu başına düşen araç sayısı.

araç yönetimi
vehicle management
Depolarda ve terminallerde araçların planlanması ve çalıştırılmasındaki değişiklikler dahil olmak üzere araçların kısa ve orta vadeli ataması.

araç, taşıt
vehicle
Motorlu bir ulaşım modu.

araçlara özel ağ
Vehicular Ad-Hoc Network (VANET)
Araçların trafik, yol durumu, trafik güvenliği vb. bilgileri kendi aralarında paylaşmasını ve haberleşmesini sağlayan mobil ağ kategorisine giren bağımsız ve sabit altyapıya ihtiyacı olmayan bir kablosuz ağ türü.

araçların interneti
Internet of Vehicles (IoV)
Veri toplamak ve paylaşmak için bağlantılı araçların internet üzerinden çalışması.

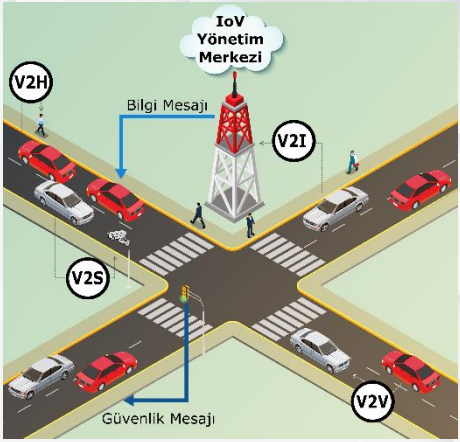

araçtan ağa
Vehicle to Network (V2N)
Araçların mobil haberleşme altyapısını kullanarak nesnelerle bilgi paylaşması.

araçtan altyapıya
Vehicle to Infrastructure (V2I)
Araçların yol kenarı altyapı donanımları ile haberleşmesi.

araçtan araca
Vehicle to Vehicle (V2V)
Araçların birbirleri ile haberleşmesi.

Araçtan Araca Haberleşme Konsorsiyumu (C2C-CC)
Car2Car Communication Consortium (C2C-CC)
Önde gelen Avrupalı ve uluslararası araç üreticileri, donanım tedarikçileri, mühendislik şirketleri, yol operatörleri ve araştırma kurumlarını tek bir çatı altında birleştirilerek trafik kazalarının azaltılmasını, çevreye olan zararın en aza indirilmesini sağlayan K-AUS çözümlerinin araştırıldığı ve geliştirildiği topluluk.

araçtan her şeye
Vehicle to Everything (V2X)
Araçların çevresinde bulunan tüm bağlantılı nesnelerle haberleşmesi.

araçtan savunmasız yol kullanıcısına
Vehicle to Vulnerable Road User communication (V2VRU)
Araç içi donanım yardımı ile savunmasız yol kullanıcısı arasındaki haberleşme.

araçtan şebekeye
Vehicle to Grid (V2G)
Şarj edilebilir elektrikli araçların (EV) talep tarafı hizmetlerini gerçekleştirmek için şebekeye elektriği geri ileterek, araç bataryasının gerektiğinde depolama görevi gördüğü ve şarj oranlarını kısarak enerji şebekesiyle ilişkide olduğu bir sistem.

araçtan yayaya
Vehicle to Pedestrian (V2P)
Araçların, yürüyen insanlar, tekerlekli sandalye veya diğer hareketlilik cihazları kullanan kişiler, otobüs ve trenlere binen ve inen yolcular ve bisiklete binen insanlarla haberleşmesi.

araştırma aracı ile veri toplama
probe vehicle data collection
Özel donanımlı araçlardan veri toplama, örneğin seyahat süresi, hız ve sürtünme ve hava koşulları gibi ortam koşulları.

arayüz standardı
interface standard
Veri alışverişini sağlamak için arabirim sistemleri tarafından karşılanacak gerekli yetenekleri ve gereksinimleri tanımlayan standart.

arazi kullanım planlaması
land use planning
Kentsel ve kırsal topluluklar için fiziksel ve ekonomik verimlilik, sosyal içerme, çevresel değerlerin korunması, rahatlık ve sağlık ve esenlik sonuçları sağlamak amacıyla arazinin, kaynakların, tesislerin ve hizmetlerin organizasyonu.

arazi kullanımı
land use
Belirli bir alandaki farklı işlevlerin veya insan faaliyetlerinin doğası, yoğunluğu ve mekânsal dağılımı.

ARC-IT
The Architecture Reference for Cooperative and Intelligent Transportation (ARC-IT)
Akıllı Ulaşım Sistemlerinin planlanması, tanımlanması ve entegrasyonu için ABD Ulaştırma Bakanlığı tarafından tanımlanmış bir mimari çerçeve.

arıza kapasitesi düşüşü
breakdown capacity drop
Etkin bir darboğazın neden olduğu kapasitede yüzde olarak azalma.

arıza öncesi akış hızı
prebreakdown flow rate, prebreakdown capacity
Bir arıza meydana gelmeden önce belirli bir süre boyunca akış hızı.

arıza sonrası akış hızı
postbreakdown flow rate, postbreakdown capacity
Bir arıza meydana geldikten sonra belirli bir süre boyunca akış hızı.

artırılmış gerçeklik
augmented reality (AR)
Fiziksel gerçek dünya ortamının doğrudan veya dolaylı olarak, kullanıcının gerçek dünyaya bakış açısı, cisim tanıma yetisi kullanılarak gerçek olan maddelerin üzerine birleştirilmiş bilgisayar tarafından üretilen görüntüler (3D görüntüler) ile güçlendirildiği ve böylece mevcut gerçeklik algısını artıran ve öğrenme sürecini zenginleştiren teknoloji.

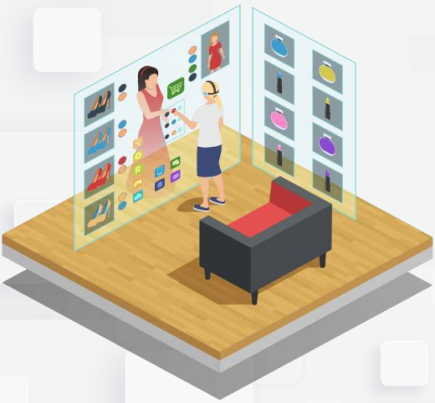

ASCII
American Standard Code for Information Interchange (ASCII)
Bilgisayar işlemleri ve internette veri paylaşımı sırasında metinlerin kodlanması için kullanılan yaygın bir karakter kodlama formatı.

asgari yeşil ışık süresi
minimum green time
Bir sinyal grubu için tanımlanmış en kısa yeşil ışık süresi.

asimetrik şifreleme algoritması
asymmetric encryption algorithm
Şifre ve deşifre işlemleri için biri özel (private) diğeri açık (public) anahtar olan farklı anahtarların kullanıldığı, özel anahtarın paylaşılmayıp açık anahtar kullanılarak üretilen şifreli mesajın karşı taraf ile paylaşıldığı ve deşifre işleminin özel anahtarla yapıldığı şifreleme türü.

aşırı doygunluk
oversaturation
Ulaşım akış oranının kapasiteyi aştığı trafik durumu.

aşırı doymuş akım
oversaturated flow
Talep akım hızının kapasiteyi aştığı, trafik akışının önceki arıza veya trafik akım koşullarından etkilendiği trafik akımı.

aşırı hız uyarısı
overspeed warning
Önceden tanımlanmış bir hızın veya hız sınırının aşıldığına dair yerleşik ekipman aracılığıyla sürücüye verilen bilgi.

ataletsel navigasyon sistemi
Inertial Navigation System (INS)
GPS'in kullanılamadığı ortamlarda ivmeölçer ve açıölçer sensörleri kullanarak, hareket halindeki bir aracın hız, konum ve yönünü belirlemek için kullanılan sistem.

AUS alt sistemi
ITS subsystem
Özel bir bağlam çerçevesinde AUS iletişim bileşenlerine de sahip AUS alt sistemi.

AUS hizmet sağlayıcısı
ITS service provider
Kamu veya özel sektörde herhangi bir AUS hizmeti sağlayıcısı.

AUS hizmeti
ITS service
Kullanıcı güvenliğine, verimliliğine, konforuna katkıda bulunmak ve/veya ulaşım ve seyahat operasyonlarını kolaylaştırmak veya desteklemek amacıyla iyi tanımlanmış bir organizasyonel ve operasyonel çerçeve aracılığıyla AUS uygulamasının sağlanması.

AUS için ulusal ulaşım haberleşme protokolü
National Transportation Communications for Intelligent Transportation System Protocol (NTCIP)
Akıllı Ulaşım Sistemleri (AUS) bileşenlerinin birbirleriyle sorunsuz iletişim kurmasını sağlayan bir dizi protokol ve standart. Farklı üreticilerin cihazları arasında uyumluluğu sağlamak amacıyla geliştirilmiştir, böylece trafik sinyalizasyonu, değişken mesaj işaretleri ve diğer AUS ekipmanları merkezi bir kontrol sistemiyle entegre çalışabilir.

AUS istasyonu
ITS station
Bir AUS sisteminde kullanılan iletişim birimi.

AUS kullanıcısı
ITS user
Yolcular, savunmasız yol kullanıcıları, karayolu ulaşım altyapısı kullanıcıları ve operatörleri, filo yöneticileri ve acil servis operatörleri dahil olmak üzere, AUS uygulamalarının veya hizmetlerinin herhangi bir kullanıcısı.

AUS mimarisi
ITS architecture

Akıllı ulaşım sistemlerinin nasıl işleyeceğini, ulaşım hizmetlerini gerçekleştirmek için bu sistemler arasında gerçekleşmesi gereken bilgi alışverişlerinin ara bağlantısını tanımlayan, AUS uygulamasının sistem tasarımı açısından nasıl olması gerektiğine dair görünüm sağlayan çerçeve.

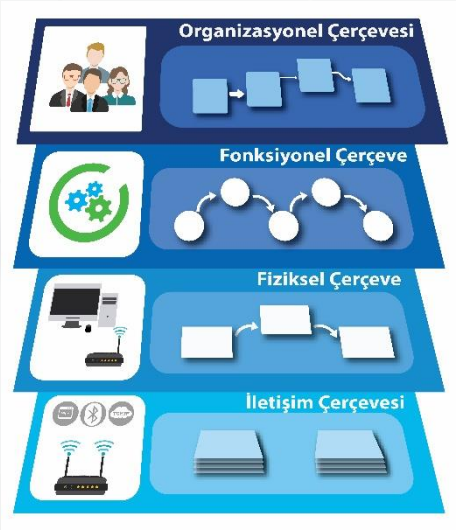

AUS standartları
ITS standards

AUS ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilen standartlar.

AUS uygulaması
ITS application

AUS'un uygulanması için operasyonel bir araç.

AUS yapıtaşı
ITS element

AUS sistemlerinde paydaşlarca kullanılan ve temel bileşenlerin her birine verilen ad. (bölgesel AUS mimarilerinin ve projelendirilmiş AUS mimarilerinin temel yapı taşları)

Avrupa Birleştirme Mekanizması
Connecting Europe Facility (CEF)

Avrupa Birliği düzeyinde hedeflenen altyapı yatırımı yoluyla büyümeyi, istihdamı ve rekabeti teşvik eden Avrupa Birliği finansman aracı.

Avrupa Birliği konumsal veri altyapısı
Infrastructure for Spatial Information in the European Community (INSPIRE)

Avrupa Birliği içinde mekânsal verilerin paylaşımını ve entegrasyonunu sağlayan bir çerçeve. INSPIRE, coğrafi bilgi sistemleri (CBS) ve mekânsal verilerin uyumlu bir şekilde kullanılmasını teşvik eder, böylece çevresel, ulaştırma ve şehir planlama gibi alanlarda verimli kararlar alınmasını sağlar.

Avrupa elektronik otoyol ücretlendirme hizmeti
European Electronic Tolling Service (EETS)

Bir kullanıcının aracını tüm Avrupa Elektronik Otoyol Ücretlendirme Hizmeti alanlarında kullanabildiği ve tüm ilgili ücretleri bir tek sözleşme ve araç içi donanım ile ödeyebildiği Avrupa genelinde birlikte çalışabilirliği olan bir hizmet.

Avrupa elektronik otoyol ücretlendirme hizmeti alanı
European Electronic Tolling Service (EETS) domain
Avrupa Elektronik Otoyol Ücretlendirme Hizmeti uygulaması olan ücretlendirme alanı.

Avrupa elektronik otoyol ücretlendirme hizmeti otoyol alanı beyanı
European Electronic Tolling Service (EETS) toll domain statement
Otoyol ücret uygulayıcının, Avrupa Elektronik Otoyol Ücretlendirme Hizmeti sağlayıcılarının ücretlendirme alanına erişimine uygulanacak genel ticaret ve usul koşullarını düzenleyen beyan.

Avrupa elektronik otoyol ücretlendirme hizmeti sağlayıcısı
European Electronic Tolling Service (EETS) provider
Yol kullanıcılarına Avrupa elektronik geçiş hizmeti sözleşmelerini ve gerekirse ilgili araç üstü donanımı sunan sertifikalı tüzel kişilik.

Avrupa elektronik otoyol ücretlendirme kullanıcısı
European Electronic Tolling Service (EETS) user
Avrupa elektronik geçiş hizmetine erişmek için bir Avrupa elektronik geçiş hizmet sağlayıcısı ile sözleşme imzalayan kullanıcı.

Avrupa elektronik otoyol ücretlendirme uzlaştırma kuruluşu
European Electronic Tolling Service (EETS) conciliation body
Avrupa elektronik geçiş hizmeti tarafları arasındaki ihtilafları çözebilecek veya arabuluculuk yapması istenebilecek bağımsız organ.

Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi
European Committee for Electrotechnical Standardization (CENELEC)
Elektrik ve elektroteknik konularında Avrupa Standardı hazırlayan, standizasyon faaliyetlerinden sorumlu bölgesel bir standart kuruluşu.

Avrupa İnovasyon ve Teknoloji Enstitüsü
European Institute of Innovation & Technology (EIT)
Avrupa çapında inovasyon sağlamak için 2008 yılında kurulmuş Avrupa Birliği kuruluşu.

Avrupa Karayolu Taşımacılığı Telematik Uygulama Koordinasyon Örgütü
European Road Transport Telematics Implementation Coordination Organisation (ERTICO)
Avrupa Karayolu Taşımacılığı Telematik Uygulama Koordinasyon Örgütü.

Avrupa Komisyonu
European Commission (EC)
Avrupa Birliği politikalarının tasarlayıcısı ve koordinatörü; Avrupa Birliği'nin yürütme organı.

Avrupa Paralı Yol Altyapı Operatörleri Birliği
European Association of Operators of Toll Road Infrastructures (ASECAP)
Avrupa Paralı Yol Altyapı Operatörleri Birliği.

Avrupa Standartlar Komitesi
European Committee for Standardization (CEN)
Avrupa Standartlar Komitesi

Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü (ETSI)
European Telecommunication Standards Institute (ETSI)
Avrupa Birliği üyesi ülkeler arasında telekomünikasyon altyapılarını birleştirmek, terminal donanımlarının uyumluluğunu sağlamak ve Avrupa telekomünikasyon ağını oluşturmak için çalışmalar yapan Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü.

Avrupa Yeşil Mutabakatı
European green deal
Avrupa Komisyonu'nun 2050'de Avrupa'yı iklimi nötr kıta hale getirmeyi amaçlayan bir dizi politika girişimi ve AB ekonomisini sürdürülebilir bir ekonomik modele dönüştürmek için AB'nin yeni büyüme stratejisi; iklim ve çevresel zorlukları tüm politika alanlarında fırsatlara dönüştürerek ve geçişi herkes için adil ve kapsayıcı hale getirerek AB ekonomisini sürdürülebilir kılmak için bir yol haritası.

Avrupa Yol Yöneticileri Konferansı
Conference of European Directors of Roads (CEDR)
Yolların yönetiminde mükemmelliği teşvik eden Avrupa ulusal karayolu idarelerinin bir organizasyonu.

ayrılmış şerit, tahsisli şerit, öncelikli şerit
reserved lane, priority lane, managed lane, dedicated lane
Geçici ya da kalıcı olarak belirli taşıt kategorilerine ayrılan yol şeridi.

azami yeşil ışık süresi
maximum green time
Bir sinyal grubu ve en az bir çakışmalı sinyal grubu yeşil talebinde bulunduğunda, sinyal grubunun yeşil ışık gösterebildiği en uzun süre.

B

bağlanabilirlik
connectivity
Bağlantılı veya bağlayıcı olma durumu veya kalitesi. Diğer bilgisayar sistemlerine, elektronik cihazlara, yazılımlara veya internete bağlanma ve bunlarla iletişim kurma yeteneği.

bağlantı seyahat süresi tahmini
link travel time estimation
Belirli ulaşım bağlantılarında beklenen toplam seyahat süresinin hesaplanması.

bağlantı yönelimli haberleşme
connection-oriented communication
Herhangi bir uygulama bilgisi göndermeden önce iki bilgisayar arasında bir oturumun kurulduğu bir ağ iletişimi modu (TCP / IP protokolü).

bağlantılı ağır vasıta konvoyu
connected truck platooning
Öndeki araç tarafından elektronik olarak kontrol edilen ağır araçların birbirini kısa mesafelerle takip etmesi.

bağlantılı araç
connected vehicle, cooperative vehicle (CV)
Diğer araçlarla, yol kenarı altyapısıyla ve hücresel ağ altyapısı üzerinden diğer sistem ve hizmetlerle iletişim kurması için bir dizi farklı iletişim teknolojisini kullanan araç.

bağlantılı araç ekosistemi
connected car ecosystem
Trafikte araçlar arası güvenliğin eksiksiz sağlanabilmesi için ortak çalışma yapacak tüm bileşenler.

bağlantılı hareketlilik
connected mobility
Ulaşım araçlarının, ulaşım altyapısının ve diğer nesnelerin birbiri ile haberleşerek bilgi alışverişi yaptığı hareketlilik.

bağlantılı otonom araç
Connected and Automated Vehicle (CAV)
Sürüş işlevlerinin bir kısmını veya tamamını devralmak için gelişmiş sensör teknolojilerine, bağlanabilirlik ve otonom sürüş teknolojilerini birleştiren GPS ve haberleşme sistemlerine sahip araç.

bağlantılı ve iş birliğine dayalı navigasyon
Connected and Cooperative Navigation (CCN)
Yol kullanıcılarının şehir içi ve şehirler arasında bağlantılı ve kooperatif araç teknolojilerini kullanarak yaptıkları gezinti.

bağlantılı ve otonom elektrikli araçlar
Connected Autonomous Electric Vehicles (CAEVs)
Sürücüsüz sürüş yeteneklerine sahip olup, diğer araçlarla ve altyapılarla iletişim kurarak trafik akışını optimize eden Bağlantılı araçlar ile otonom ve elektrikli araçların birleşimi.

bağlantılı, kooperatif ve otonom araç hareketliliği
Connected, Cooperative and Automated Mobility (CCAM)
Bağlantılı ve otonom araçların kendi aralarında veri alışverişi yapacak şekilde iletişim kurduğu ve trafikte oluşturduğu hareketlilik.

bağlantısız iletişim
connectionless communication
Uygulama bilgilerinin bir veya daha fazla veri paketi aracılığıyla iki bilgisayar arasında önceden bir oturum oluşturmadan değiş tokuş edildiği bir ağ iletişimi modu (UDP/IP protokolü).

bakım
maintenance
Ulaşım altyapısının ve ekipmanının amaçlandığı şekilde çalışmasını sağlamak, eksikliklerini gidermek ve yeniden inşaya ihtiyaç duyulmadan tesislerin beklenen ömrünü uzatmak için yapılan faaliyetler.

banket
shoulder
Acil durum araçları ve arıza vs. sebeplerden dolayı durması gereken araçların kullandığı karayolunun belirli bir kısmı.

banliyö treni
commuter rail
Ana hat demiryolu taşımacılığı operasyonlarının, bir merkez şehir ile komşu banliyöler arasındaki yerel kısa mesafeli yolculuk için yolcu treni hizmetini kapsayan kısmı.

basit ağ yönetim protokolü
Simple Network Management Protocol (SNMP)
Ağ cihazlarını izlemek ve yönetmek için kullanılan bir protokol. Ağ üzerindeki cihazların performansını, durumunu ve yapılandırmasını uzaktan izlemeye ve kontrol etmeye olanak tanır. Bu protokol, ağ yöneticilerinin ağ trafiğini, cihaz arızalarını ve diğer ağ sorunlarını merkezi bir noktadan yönetmesini sağlar. Örneğin, SNMP kullanılarak bir veri merkezindeki ağ anahtarlarının performansı izlenebilir ve herhangi bir arıza durumunda uyarılar alınabilir.

başlangıç kayıp süresi
start-up lost time
Yeşil ışığın yanması ile araçların harekete başlaması arasındaki süre.

başlangıç kuyruk gecikmesi
initial queue delay
Analiz döneminin başlangıcında mevcut kuyruğun neden olduğu kontrol gecikmesi bileşeni.

başlangıç noktası
origin
Yolculukta yolculuğun başladığı nokta.

başlangıç ve varış noktası problemi
first- and last-mile problem
Yolcuların, evden transit istasyona ve daha sonra yolculuğun diğer ucundaki istasyondan son varış noktasına gittiklerinde harcadıkları fazladan zaman ve karşılaşılan zorlukları ifade eden problem.

başlangıç-varış tahmini, BV tahmini
origin-destination estimation, OD estimation
Bölgeler arasında araç veya kişi seyahatleri sayısının tahmini.

bataryalı elektrikli araçlar
Battery Electric Vehicle (BEV)
Şarj edilebilir bataryalarla çalışan, fosil yakıt kullanan içten yanmalı motor gibi isteğe bağlı kaynakları kullanmadan, sadece bataryasındaki enerjiyi kullanan tamamen elektrikli araçlar.

BeiDou uydu konumlandırma sistemi
BeiDou Navigation Satellite System
Çin tarafından geliştirilen küresel navigasyon uydu sistemi.

bekleme safhası
rest stage, rest mode
Trafik sinyal kontrolünün trafik talebinin olmadığı zamana döndüğü safha.

beklenen talep akış hızı
expected demand flow rate
Tüm kuyruklar dikey olarak istiflendiğinde belirli bir tesise ulaşacak akış hızı.

belirleyici trafik modeli, belirleyici model
deterministic traffic model, deterministic model
Rastgelelikten etkilenmeyen matematiksel trafik modeli.

belirli araçlar için trafik sinyal öncelik talebi
traffic signal priority request by designated vehicles
Acil durum araçları, toplu taşıma araçları, ağır yük taşıma araçları vb. gibi bazı araçlara sinyalize kavşaklarda öncelik tanınması.

beyan edilen özellikler
declared characteristics
Araçta saklanan (araç belgelerinde veya elektronik bir araç içi birimde) ve talep üzerine operatöre sunulan araç ve kullanıcı özellikleri.

beyan edilen özelliklere göre sınıflandırma
classification by declared characteristics
Araç belgelerindeki veya araç içindeki elektronik araç içi birimdeki bilgiler okunarak yapılan sınıflandırma.

beyaz liste
white list
Bir ödeme sisteminde geçerli olan düzenlenmiş sözleşmelerin veya ilgili ödeme araçlarının listesi.

biletleme, ücret işlemi
ticketing, fare transaction
Ödeme araçlarının ve ilgili ödeme araçlarının (seyahat belgeleri) düzenlenmesi ve teslimi faaliyetleri ve ilgili ücretlerin toplanması.

bilgi güvenliği
information security, data security
Bilişim sistemlerinin ve bilgilerin izinsiz kullanımını, yetkisiz kişilerce erişilmesini ve ifşa edilmesini, silinmesini, değiştirilmesini ve zarar görmesini, engellemek, bu sistem ve bilgilere yetkili kişiler ve işlemlerin ihtiyaç duyulan zamanda ve kalitede erişebilmesini sağlamak için yürütülen faaliyetler bütünü.

bilgi güvenliği ihlali
information security incident
İş operasyonlarını tehlikeye atma ve bilgi güvenliğini tehdit etme olasılığı olan, istenmeyen bilgi güvenliği olayları. (Bilgi teknolojisi işlemlerine müdahale veya sorumlu kullanım politikasının önemli ihlali.)

bilgi güvenliği olayı
information security event
Olası bir bilgi güvenliği politikası ihlali veya kontrollerin başarısız olduğunu gösteren bir sistem, hizmet veya ağ durumunun tanımlanmış oluşumu veya güvenlikle ilgili olabilecek önceden bilinmeyen bir durum.

bilgi mimarisi
information architecture
Bilgi alışverişi için temel oluşturan, paylaşılan verilerin kavramsal yapısının ve verilerin anlamının açıklaması.

bilgi ve iletişim teknolojileri
Information and Communication Technology (ICT)
Bilgi teknolojisinin gelişmiş multimedya ve telekomünikasyon teknikleriyle birleştirilmesiyle oluşturulan ve bilgi işlemeyi, depolamayı, yaymayı ve değişimini geliştirerek daha etkili iletişim araçları yaratan tüm teknikler.

bilgi yönetimi
information management
Çeşitli kaynaklardan toplanan bilgilerin saklanması, organize edilmesi, sunulması vb. işlemlere ait faaliyetlerin tümü.

bilgi-eğlence, eğlenceli eğitim, eğitici eğlence
infotainment, edutainment, educational entertainment
Medya içeriği veya uygulama olarak gerçekleştirilen bilgi ve eğlence kombinasyonu.

bilgilendirici hız önerisi
informative speed advice
Sürücüye uyulması gereken uygun hız, hız sınırı vb. hakkında tavsiyeler.

bilgisayar korsanı
hacker
Korunan kaynaklara yetkisiz erişim sağlamaya çalışan veya bunu başaran kişi.

Binek Otomobili Eşdeğeri (BOE)
Passenger Car Equivalent (PCE)
Söz konusu araca karşılık gelen binek otomobil ünitesi sayısı.

biniş süresi
in-vehicle time, riding time
Bir yolcunun araç içerisinde geçirdiği seyahat süresi.

bir hizmet olarak hareketlilik
Mobility as a Service (MaaS)
Kişiselleştirilmiş ulaşım hizmetlerinin tüm modları içeren tek bir platform üzerinden planlanması, ödenmesi ve sunulması.

bir hizmet olarak toplu taşıma
Mass transportation
Kentsel bir alanda, düzenli ve sürekli olarak halka açık veya özel olarak genel veya özel ulaşım hizmetlerinin sağlanması. (okul otobüsü, kiralama veya gezi hizmeti dahil değildir.)

bireysel güzergâh iyileştirilmesi
individual route optimisation
Bireysel tercihlere göre en uygun güzergâhın hesaplanması.

bireysel hareketlilik aracı
Personal Mobility Device (PMD)
Belli hızlarla sınırlandırılmış, genellikle elektrik motoru olan mikro hareketlilik aracı.

bireysel hesap
on-board account
Kullanıcı sorumluluğunda olan ulaşım hesabı.

bireysel seyahat planlaması, özelleştirilmiş seyahat planlaması
individual travel planning, customised travel planning
Bir yolcuya bireysel tercihlerine dayalı olarak seyahatini organize etmek için talebi üzerine seyahatinin planlanması.

bireysel yolculuk süresi tahmini
individual travel time estimation
Belirli bir seyahat, güzergâh veya yol kesimi için belli bir taşıtın veya bireyin beklenen yolculuk süresinin hesaplanması.

birim yük
unit load, unitised load
Bir birim olarak işlenebilecek şekilde belirli bir düzende kolilenmiş, paketlenmiş veya düzenlenmiş, bütün veya parçalı yük.

birincil sinyal çakışması
primary signal conflict
Aynı anda yeşil ışık yakılmasına izin verilmeyen iki trafik akışı arasındaki çakışma.

birleşme
merging
İki veya daha fazla trafik akımının birleşmesi.

birlikte çalışabilirlik
interoperability
Genellikle iki veya daha fazla ulaşım sisteminin bir ulaşım sisteminin gereksinimlerini karşılamak için birlikte etkin ve verimli bir şekilde çalışabilme yeteneği.

birlikte çalışabilirlik bileşeni
interoperability constituent
Donanım ve yazılım dahil olmak üzere, hizmetlerin birlikte çalışabilirliği için gerekli olan herhangi bir bileşen veya grup bileşeni.

birlikte çalışabilirlik standartları
interoperability standards
Karşılıklı veri değişimini (veri alışverişini) sağlayan arayüz, entegrasyon ve birlikte çalışabilirliğe ilişkin kurallar bütünü.

birlikte geliştirme
co-creation
Kullanıcıların ihtiyaçlarına bağlı olarak hareketlilik paydaşları tarafından yeni hizmetlerin ve iş modellerinin oluşturulması.

bisiklet
bicycle
İnsan gücüyle yürütülen art arda iki tekerlekli araçlardan oluşan bir mod.

bisiklet algılama
bicycle detection
Bir bisikletin varlığının ve geçişinin algılanması.

bisiklet park et-devam et
bike and ride
Bilgi sisteminden yararlanarak yolcuların bisikletlerini, toplu taşıma sisteminin yakınında yer alan bir otoparka park etmelerini ve yolculuklarına toplu taşıma ile devam etmelerini ya da bunun tam tersini sağlayan sistem.

bisiklet paylaşımı
bike sharing, bicycle sharing
Şehir sakinlerinin ve turistlerin ortak kullanımına açık bisikletlerin şehir içinde konumlandırılması, istasyonlarda kilitlenmesi, gerçek-zamanlı veri akışı (istasyon doluluk oranı vs.) izlendiği akıllı uygulama modelinin içerildiği sistem.

bisiklet rotası
cycle route
Bisikletler için özel olarak tasarlanmış, belli bir altyapı ve sürüş standartlarına sahip güzergâh.

bisiklet tesisleri
bicycle facilities
Otopark ve depolama tesisleri ile özel olarak bisiklet kullanımı için tasarlanmamış ortak yollar dahil olmak üzere, kamu kurumları tarafından bisiklet kullanımına uyum sağlamak veya teşvik etmek için yapılan iyileştirmeleri ve hükümleri ifade eden genel bir terim.

bisiklet yolu
bikeway
Yol sağındaki otoyolda veya bağımsız bir geçiş hakkı içinde açık alan veya bariyer ile motorlu trafikten fiziksel olarak ayrılmış bisikletlere tahsis edilmiş yol.

bisikletli uyarısı
cyclist warning
Araç üstü ekipman aracılığıyla, sürüşü etkileyebilecek yakındaki bir bisikletli hakkında sürücüye bilgi verilmesi.

biyometrik tabanlı güvenlik sistemi
biometric based security system
Işık ve ısıya karşı duyarlı video kameralarından alınan kayıtlardan kişilerin otomatik tespitini sağlayan uygulama.

blok
block
Bir taşıt iş atamasını, yani tek bir otobüs tarafından yapılan yolculuk dizisini tanımlamak için transit işlemlerinde kullanılan bir terim.

blok zincir teknolojisi
blockchain technology
Verinin bir daha değiştirilemediği ve silinemediği şifrelenmiş işlem takibi sağlayan, bir merkeze bağlı olmaksızın işlem yapabilme imkânı sağlayan dağıtık bir veri kayıt sistemi.

bluetooth işaretçisi
bluetooth beacon
Tanımlayıcılarını yakındaki taşınabilir elektronik cihazlara yayınlayan bir Bluetooth düşük enerji cihazı sınıfı olan donanım vericisi.

bluetooth sensör
bluetooth sensor
Araçlar arasında veya araç ile altyapı arasında kablosuz veri iletişimi sağlayan sensör. Bu sensörler, araçların konum, hız ve diğer verilerini toplayarak trafik yönetimi uygulamaları için kullanılır.

boyuna tünel havalandırması
tunnel longitudinal ventilation, longitudinal ventilation
Jet fanları vb. kullanılarak havanın tünelin boyu yönünde basıldığı tünel havalandırma prensibi.

boyuna uyarı sistemi
longitudinal warning system
Aracın önünü ve arkasını izleyen ve sürücüyü boylamasına çarpışma riskine karşı uyaran yerleşik sensörleri kullanan uyarı sistemi.

boyut aşımı uyarısı, ebat uyarısı
oversize warning, gauge warning
Belirli bir yol kesiminde izin verilen taşıma boyutlarının aşılması durumunda sürücülerin uyarılması.

bölge
region
Coğrafi kimlik, sosyal, ekonomik ve kültürel olarak birbirine bağlı sakinlerin paylaştığı farklı topluluklar, şehirler ve ilçelerden oluşan bir alan.

bölge bazlı ücret
zone-based fare
Belirli bir coğrafi alan veya bölgelerdeki herhangi bir nokta arasında bir veya daha fazla seyahat için geçerli olan bir yolculuk ücretlendirmesi

bölge içi
intraregional
Tek bir bölgede her iki ucu olan bağlantılar.

bölgeler arası
interregional
Herhangi iki veya daha fazla bölge arasındaki bağlantılar.

bölgesel AUS mimarisi
regional ITS architecture
Belirli bir bölgedeki, şehirdeki AUS projelerinin uygulanması için kurumsal anlaşma ve teknik entegrasyon sağlamak amacıyla özel olarak uyarlanmış bir mimari çerçeve.

bölgesel erişim kontrolü
Zone Access Control (ZAC)
Belli bir bölgedeki ağa bağlı tüm cihazları kontrol edebilme yeteneği.

bölgesel ücret sistemi
zonal fare system
Sınır geçişleri için ücretin uygulandığı yerlerde bir veya birkaç bölgeli ücret sistemi.

bölünme
diverging
Bir trafik akımının iki veya daha fazla kollara ayrılması.

bulanık mantık
fuzzy logic
Değişen koşullar altında birden fazla durumun değerlendirilip belirli bir çerçevede kararların alınmasını sağlayan yaklaşım olup, sistemlerin insan gibi düşünmesini esas alan ve bu düşünme biçimlerini matematiksel fonksiyonlara çevirerek karar alınmasını sağlayan modelleme aracı.

bulanık veri
fuzzy data
Nitelik ya da nicelik olarak net kıstaslarla bağdaştırılamayan veri türü.

bulut bilişim
cloud computing
Bilgisayarlar ve diğer cihazlar için, istendiği zaman kullanılabilen ve kullanıcılar arasında paylaşılan bilgisayar kaynakları sağlayan, internet tabanlı bilişim hizmetlerinin genel adı.

bulut depolama
cloud storage
Sunucular tarafından ağ üzerinde sanal olarak oluşturulan alanlarda verinin depolaması.

bulut hizmeti
cloud service
Sunucu, depolama, ağ, yazılım ve makine öğrenmesi gibi hizmetlerin web tabanlı bulut bilişim ağı ile kullanıcılar arasında her tür veri paylaşımını esas alan çevrimiçi hizmet türü.

bulut paylaşımı
cloud sharing
Birçok farklı cihazdan (bilgisayar, tablet, akıllı telefon) erişilebilen bilgilerin internet üzerinden paylaşılması.

bulut teknolojisi
cloud technology
Bilişim hizmetlerinin (sunucu, depolama, veri tabanı, ağ, yazılım, analiz ve makine zekâsı dahil), istendiği zaman kullanılabilen ve kullanıcılar arasında paylaşılan sistem kaynakları sağlayan, internet tabanlı bilişim hizmetlerinin genel adı.

buzlanma erken uyarı sistemi
ice early warning system
Termal (ısıl) haritalama gibi özel meteorolojik çalışma ve öngörü modellerini içeren buzlanmanın kaynağına en yakın konumlarda gerçek zamanda tespit eden ve bir uyarı sinyali üreten sistem.

bütünleştirme, birleştirme
aggregation
Benzer formattaki veri öğelerini, orijinal öğelerin istatistiksel bir temsili olan tek bir veri öğesinde birleştirme işlemi.

bütünlük
integrity
Bilginin yetkilendirilmemiş değişikliklere karşı doğruluğunun, tamlığının korunmasına dair güvence.

büyük makine tipi haberleşme
Massive Machine Type Communication (mMTC)
Nesnelerin interneti (IoT) benzeri çok sayıda cihazın birbirine bağlı olduğu coğrafi alanlar için yüksek veri trafiğinin yönetimini sağlamak amacıyla optimize edilmiş 5G'nin kullanım türünden biri.

büyük veri
big data
Geleneksel veri yönetimi araçlarının depolayamayacağı veya verimli bir şekilde işleyemeyeceği, yönetemeyeceği, hacim olarak çok büyük olan, zamanla katlanarak büyüyen, yapısal, yarı yapısal ve yapısal olmayan bir veri koleksiyonudur.

büyük veri analitiği
big data analytics
Çeşitli kaynaklardan farklı boyutlardaki yapısal, yarı yapısal ve yapısal olmayan verileri içeren çok büyük, çeşitli veri kümelerini analiz etmek ve katma değerli çıktılar oluşturabilmek amacıyla gelişmiş büyük veri analiz teknikleri.

büyük veri analizi
big data analysis
İşlenmemiş veriden anlamlı ve faydalı bilgiler çıkarma, sonuç odaklı süreç yaklaşımı geliştirme ve karar vermeyi destekleme amacı ile verileri denetleme, temizleme, dönüştürme ve modelleme işlemi.

büyük veri ekosistemi
big data ecosystem
Büyük veri niteliğindeki verilerin toplanmasını, depolanmasını, analizini, görselleştirilmesini, istenildiğinde sanallaştırılmasını ve yedeklenmesini sağlayan araçları içeren bileşenler kümesi.

büyük veri etiği
big data ethics
Kişisel verilerle ilgili olarak doğru ve yanlış davranış kavramlarını sistemleştirmek, savunmak ve önermek için kullanılan veri etiği kavramları bütünü.

büyük veri işleme
big data processing
Büyük verinin, gelişmiş veri analiz yöntemleri kullanılarak işlenmesi.

büyük veri platformu
big data platform
Büyük verinin toplanması, saklanması, erişilmesi ve işlenmesi için kullanılan yenilikçi teknoloji.

büyükşehir bölgesi ağı
Metropolitan Area Network (MAN)
Genellikle bir şehir veya geniş bir yerleşkede fiber optik bağlantılar gibi yüksek kapasiteli veri iletim teknolojisi kullanan bilgisayar ağı.

C

canlı veri
live data
Bir sistemin anlık ve aktif olarak kullandığı veri.

cazibe
attractiveness
Bir bölgede sunulan tesis ve hizmetlerin kalitesinin göstergesi.

CEN DSRC
CEN DSRC
Avrupa Standardizasyon Komitesi tarafından standartlaştırılan DSRC temelli iletişim yöntemi.

CEN/ ISO TC 278
CEN/ ISO TC 278
Çoklu ulaşım modları ve sistemler arasında birlikte çalışabilirlik dahil olmak üzere ulaşım ağları, araçlar ve ulaşım kullanıcıları için ağ genelinde akıllı ulaşım sistemleri hizmet sunumunun geliştirilmesini ve uygulanmasını desteklemek için standardizasyondan sorumlu teknik komite.

cihazdan cihaza
Device to Device (D2D)
Cihazlar (örneğin: akıllı telefonlar) arasında kısa menzilli doğrudan iletişim sağlayan 5G doğrudan kısa mesafe bağlantısı.

Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS)
Geographical Information System (GIS)
Yeryüzüne ait bilgileri belirli bir amaca yönelik olarak toplama, bilgisayar ortamında depolama, güncelleştirme, kontrol etme, analiz etme ve görüntüleme gibi işlemlere olanak sağlayan karar destek sistemi.

coğrafi çit
geofencing
Hareketli bir cihazın ya da RFID etiketinin sanal olarak belirlenmiş bir bölgeye girmesi ya da o bölgeden çıkması durumunda, bir uygulama ve yazılım üzerinden önceden programlanmış bir eylemin gerçekleştirilmesini tetikleyen konum tabanlı hizmet.

coğrafi mesajlaşma
geomessaging
Bir kişinin veya sistemin belirli bir alanla sınırlı, belirli kişilere mesaj göndermesine izin veren teknoloji.

coğrafi portal
geographic portal
Coğrafi verilerin paylaşıldığı, analiz edildiği ve son kullanıcılara dönük olarak hizmetlerin sunulduğu, kullanıcı etkileşimli platform.

coğrafi veri
geographic data
İçerisinde konum bilgisini barındıran ve farklı öznitelik bilgileri de ihtiva edebilen her türden veri.

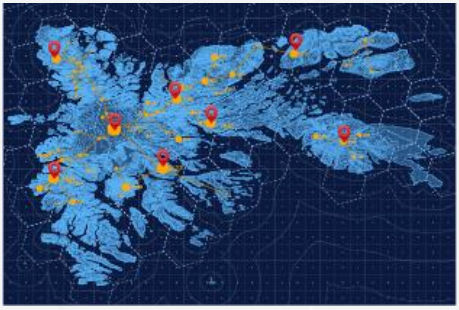

coğrafi veri paylaşım standartları
geographical data sharing standards
Coğrafi verilerin ortak bir yapı üzerinden tüm paydaşlarca kullanılmasını sağlayacak tanımlamalar bütünü.

coğrafi veri tabanı
geographic database
Farklı türde coğrafi veri kümelerinin ortak bir dosya sistem dizininde ya da çok kullanıcılı ilişkisel veri tabanı yönetim sistemlerinde tutulduğu bilgi işlem depolama altyapısı.

C-Roads Platformu
C-Roads Platform
Avrupa Birliği desteğinde birlikte çalışabilir K-AUS uygulamaları için standart özelliklerin geliştirilmesine yönelik pilot çalışmaların eşgüdümünü sağlayan organizasyon.

Ç

çakışan sinyal grupları
conflicting signal groups
Aynı anda yeşil ışık yandığında trafik hareketlerinde çakışmaya yol açacak sinyal grupları.

çakışma bölgesi izleme
conflict zone monitoring
Bir aracın mevcut veya tahmin edilen manevra bölgesi içindeki engellerin gözlemlenmesi ve değerlendirilmesi.

çalışma alanı
work zone
İnşaat, bakım veya yardımcı iş faaliyetlerinin bulunduğu bir otoyol alanı. (Tipik olarak işaretler, kanalize edici cihazlar, bariyerler, kaldırım işaretleri ve / veya çalışma araçları ile işaretlenir.)

çalışma süresi, hareket halindeki süre
running time, wheel turning time, moving time
Bir taşıtın hareket halinde bulunduğu süre.

çarpışma öncesi otomatik manevra sistemi
pre-crash auto-steering
Otomatik direksiyonla bir kazadan kaçınmaya veya bir kazanın sonuçlarını azaltmaya çalışan sistem.

çarpışma önleyici sistem
collision avoidance
Çatışmalardan kaçınmak için aracın öngörülen yörüngesiyle ilgili olarak tespit edilen potansiyel engeller hakkında sürücüye tavsiye veren sistem.

çarpışma risk tahmini
collision risk estimation
Bir aracın öngörülen yörüngesiyle ilgili olarak potansiyel engellerin tespitine dayalı olarak potansiyel çarpışma riskinin değerlendirilmesi.

çarpışma risk uyarısı
collision risk warning
Aracın kullandığı mevcut güzergâh üzerindeki potansiyel engellerin tespit edilmesine dayalı olarak çarpışma riskinin araç içi donanım vasıtasıyla sürücüye bildirilmesi.

çevre dostu hareketlilik, yeşil hareketlilik
green mobility
İklim değişikliği, hava ve gürültü kirliliği gibi çevreye olumsuz etkilerin azaltılması hedeflenmiş hareketlilik.

çevre kirliliği
pollution
Parçacıklar, gazlar, gürültüler, titreşimler şeklinde çevreye zarar veya rahatsızlık verilmesi, kararsızlığa neden olunması.

çevre koşulları
environmental conditions
Olumsuz hava koşulları, parlak güneş ışığı, karanlık, yağmur, kar, sürtünme vb. dahil olmak üzere belirli bir tesisteki ilgili çevresel özelliklerin açıklaması.

çevre koşullarını gözleme
ambient condition monitoring
Karayolu ulaşımını etkileyebilecek meteoroloji, çevre kirliliği gibi hususlarda veri toplama ve durum değerlendirme faaliyetleri.

çevre ve yol gözlemleme
environment and road monitoring
Araç içi yerleşik donanım kullanılarak aracın yakın çevresinin mevcut durumunun gözlenmesi ve değerlendirilmesi.

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)
environmental impact assessment
Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin değerlendirilmesi ile projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolü.

çevresel gecikme
environmental delay
Hava ya da diğer çevresel koşulların neden olduğu gecikme bileşeni.

çevreye duyarlı araç
green vehicle, environmentally friendly vehicle
Çok az emisyon salımı yapan ya da hiç yapmayan araç.

çift modlu araç
dual mode vehicle (SAE Level 3 and 4)
Uygun donanımla donatılmış yollarda otomatik olarak, donanımlarla donatılmamış yollarda ise manuel olarak kullanılan araç.

çift modlu rota rehberi
dual mode route guidance
Hem yerel hem de merkezi olarak belirlenmiş rota rehberi.

çok kriterli analiz
Multi Criteria Analysis (MCA)
Karar verme problemlerinde birden fazla hedefi ve kriteri (veya niteliği) dikkate alan çeşitli yöntem, teknik ve araç sınıfları.

çok modlu
multimodal
Potansiyel olarak dört karayolu modu (otomobil - kamyon, bisiklet, otobüs - transit ve yaya), havacılık, demiryolu ve limanları içeren birden fazla seyahat modu.

çok modlu toplu taşıma
multimodal public transport
Demiryolu, karayolu, bisiklet ve yaya gibi farklı ulaşım türlerini kusursuz olarak entegre eden, yolcu aktarmalarını da içerebilen entegre bir toplu taşıma sistemi.

çok modlu ulaşım
multimodal transport
Yük ve yolcunun tek bir seyahat süresince en az iki farklı ulaşım modunu kullandığı ulaşım türü.

çok şeritli ödeme istasyonu
multi-lane payment station
Şerit değiştirmeye izin verilen yerlerde ücretin elektronik olarak toplanabildiği ödeme istasyonu.

çok yüksek kapasiteli ağ
Very High Capacity Network (VHCN)
Hizmet noktasındaki dağıtım noktasına kadar tamamen fiber optik elemanlardan oluşan ya da olağan pik zaman koşulları altında benzer ağ performansı sunabilen bir elektronik iletişim ağı.

çoklu ortam mesaj servisi
Multimedia Messaging Service (MMS)
Cep telefonu ile fotoğraflı, sesli, animasyonlu ve videolu mesajların gönderilmesine yarayan çok ortamlı mesajlaşma servisi.

D

Daimî Uluslararası Yol Kongreleri Derneği
Permanent International Association of Road Congresses (PIARC)
Daimî Uluslararası Yol Kongreleri Derneği.

dakiklik
punctuality
Önceden belirlenmiş olan zaman çizelgesine uyumluluk durumu.

darboğaz
bottleneck
Aşırı doygun sıkışıklık gibi sürekli olarak önemli operasyonel sorunlar yaşayan ulaşım ağının bir bölümü.

DATEX II
Data Exchange II (Datex II)
Trafik yönetim merkezleri, trafik hizmet sağlayıcıları, trafik operatörleri ve veri sağlayıcıları arasında, trafik verisi alışverişi için Avrupa Birliği bünyesinde geliştirilen bir veri alışveriş standardı.

dayanıklı
resilient
Bir ulaşım sisteminin, normal işleyişinin önündeki bir veya daha fazla büyük engel (aşırı hava olayları, büyük kazalar, ekipman veya altyapı arızaları vb.) karşısında, insanları ve yükleri hareket ettirme yeteneği.

DoS, DDoS
Denial of service attack (DoS, DDoS)
Ağa bağlı bir cihazın hizmetlerini geçici veya süresiz olarak aksatarak bir makinenin veya ağ kaynaklarının meşru kullanıcılar tarafından ulaşılamamasını hedefleyen bir siber saldırı türü.

dedektör
detector
Nesnelerin varlığını veya geçişini tespit eden cihaz.

dedektör doluluğu
detector occupancy
Bir dedektörün bir veya daha fazla araç veya kişi tarafından işgal edildiği zaman dilimi.

değerlendirme
assessment
Bir şeyin performansını, etkisini veya değerini genellikle bir referans duruma kıyasla (değerlendirmeden biraz daha üstünkörü ve genel) belirleme süreci.

değişim yönetimi, bağlantı kontrolü
interchange management, connection control
Yolculara tanıtımı yapılan değişimleri sağlayan bir stratejinin uygulanması.

değişken hız göstergeleri
variable speed displays
Görünürlük, hava durumu, şerit kısıtlamaları (örneğin çalışma bölgeleri), olaylar ve gerçek zamanlı trafik akışları-sıkışıklık seviyeleri dahil olmak üzere yaygın karayolu ve çalışma koşullarına göre ayarlanan (ve değiştirilen) değişken hız göstergeleri.

değişken hız limiti
variable speed limit
Trafik ve yol koşullarına göre bölgesel olarak değişebilen hız limiti.

Değişken Mesaj İşareti (DMİ)
Variable Message Sign (VMS), Dynamic Message Sign (DMS)
Sürücülere yol durumu ve trafik hakkında bilgi vermek amacıyla tasarlanan, önceden belirlenmiş ya da istenildiği gibi programlanabilen mesajları gösterebilen dijital levha.

değişken otopark bilgisi
dynamic parking information
Mevcut veya tahmini duruma göre çalışma saatleri, tarifeler ve boş park yeri gibi ayrıntıları sunan otopark tesisi bilgileri.

değişken yön işaretleme, yönlendirme yolu işaretleme
Variable Direction Signing (VDS), diversion route signing
Değişen yönleri gösterebilen işaretlerle alternatif rotaların işaretlenmesi.

değiştirilebilir mesaj gösterme
changeable message signing
Kontrol önlemleri veya sürücülere ve yolculara değiştirilebilir mesaj işaretleri ile bilgi sağlanması.

değiştirilebilir mesaj işareti
Changeable Message Sign (CMS)
Yalnızca önceden tanımlanmış mesajları görüntüleyebilen değişken mesaj işareti.

değiştirilebilirlik
interchangeability
Ürün, süreç ve servislerin aynı şartları yerine getirmek üzere birbirlerinin yerine kullanılabilmesi.

demiryolu alt geçidi
railway underpass
Üzerinde demiryolu köprüsü bulunan alt geçit.

demiryolu altyapı işletmecisi
railway infrastructure operator
Tasarrufundaki demiryolu altyapısını güvenli bir şekilde işletmek ve demiryolu tren işletmecilerinin hizmetine sunmak hususunda yetkilendirilmiş işletmeci.

demiryolu altyapısı
railway infrastructure
Demiryolunu oluşturan zemin, balast, travers ve ray ile elektrifikasyon, sinyalizasyon ve haberleşme tesisleriyle bunların tamamlayıcısı her türlü sanat yapısı, tesis, gar ve istasyonları, lojistik ve yük merkezleri ve bunların eklentileri ile iltisaklı hatlar.

demiryolu geçidi uyarısı
railway crossing warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla demiryolu geçidi öncesinde geçit ile ilgili sürücülere bilgi verilmesi.

denetleme
audit
Yerleşik politika ve operasyonel prosedürlere uyumu sağlamak ve ilgili değişiklikleri tavsiye etmek için bağımsız bir şekilde yapılan inceleme.

denetleyici alan ağı
Controller Area Network (CAN)
OBD-II araç teşhis standardında kullanılan özellikle otomotiv uygulamaları için tasarlanmış mesaj tabanlı protokol.

derin öğrenme
deep learning
Verimli ve sürdürülebilir ulaşım hizmetleri sunabilmek amacıyla ulaşım sisteminin davranışının tahmin edilmesinde, ulaşım problemlerinin çözülmesinde, ulaşım planlama sürecinde en uygun karar vermek için kullanılan yapay sinir ağlarını kullanan bir makine öğrenmesi, yapay zekâ tekniği.

destekleyici hız tavsiyesi
supportive speed advice
Fiziksel, görsel ve işitsel araçlarla referans hız ile ilgili sürücüye hızlanma hakkında sağlanan geri bildirim.

devralan
acquirer
Düzenleyen kuruluşlar (genellikle finansal kurumlar) adına ulaşım hizmeti sağlayıcıları ile arayüz oluşturan ve veri yönetimi ve ulaşım hizmeti sağlayıcılarına ödeme garantisi gibi operasyonel görevleri yerine getiren kuruluş.

devralma talebi
request to take over
Otomatik sürüşün artık mümkün olmadığında, sistemin, sürücünün kontrolü devralmasını istemesi.

devretme
handover
Araç kontrolünün otomatik sürüşten manuel sürüşe veya tam tersine aktarılması.

devrilme riski uyarısı
roll-over risk warning
Sürücüye, ters kamber, yan rüzgârlar vb. nedeniyle aracın devrilme riski hakkında araç içi donanım aracılığıyla iletilen uyarıcı bilgi.

dış etki
external effect
Bir faaliyetin, faaliyete doğrudan dahil olmayan bir taraf üzerindeki etkisi.

dış kullanıcı
external user
Gerçek hizmet (dolaşım) için ödeme yapmak üzere başka bir ödeme sisteminde uygun ödeme yöntemlerini sunan bir yerel operatörle sözleşmesi olan kullanıcı.

dijital dönüşüm
digital transformation
İnsan toplumunun tüm yönlerinde, dijital teknolojinin kapsamlı olarak tanıtılmasıyla ilgili değişiklikleri tanımlayan, daha büyük bir sürecin parçası.

dijital ikiz
Digital Twin (DT)
Gerçek bir fiziksel varlığın veya sistemin dijital ortamda oluşturulmuş sanal bir kopyası. Dijital ikiz, sensörler ve veri toplama sistemleri aracılığıyla gerçek zamanlı verilerle beslenir, bu sayede performans izleme, simülasyon, analiz ve tahminler yapılabilir. Bu teknoloji, endüstriyel üretimden şehir planlamasına kadar geniş bir yelpazede kullanılarak operasyonel verimliliği ve karar alma süreçlerini iyileştirir.

dijital sertifika
digital certificate
Açık anahtarı bir kimliğe ve / veya bir dizi izne bağlayan dijital olarak imzalanmış belge.

dijital uçurum
digital divide
Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, firmaların veya ülkelerin bilgi iletişim teknolojilerine erişimde yaşadığı eşitsizlik.

dijital video kayıt cihazı
Digital Video Recorder (DVR)
Analog video sinyallerini sayısala dönüştüren ve sabit disk içerisinde depolayan, genellikle güvenlik amaçlı kullanılan kayıt cihazı.

dijitalleşme
digitalisation
Bir iş modelini değiştirmek, yeni gelir ve değer üreten fırsatlar sağlamak için dijital teknolojilerin kullanılması; dijital bir işletmeye geçiş süreci.

dikey kalkış ve iniş
Vertical Take-Off and Landing (VTOL)
Hava araçlarının dikey olarak kalkış ve iniş özelliğini temsil eden kullanım modu.

dikey otopark
vertical parking
Yerden kazanç sağlamak için dikey olarak tasarlanan asansörlü otopark.

dinamik fiyatlandırma
dynamic pricing
Bir ulaşım hizmeti verilirken, fiyatların gerçek zamanlı arz ve talebe karşılık olarak değiştirildiği fiyatlandırma stratejisi.

dinamik güzergâh bilgisi
dynamic route information
Bir güzergâh boyunca yer alan yolların ve tesislerin güncel veya tahmini özellikleri hakkında ayrıntılı bilgi verilmesi.

dinamik güzergâh değiştirme
dynamic rerouting
Sürücüleri daha az sıkışık tesislere yönlendirerek mevcut karayolu kapasitesinden daha iyi yararlanmak için değişken varış noktası işaretlemesinin kullanılması.

dinamik hız sınırı bilgisi
dynamic speed limit information
Gerçek zamanlı olarak yol, hava ve trafik durumlarına göre hesaplanarak yol kullanıcılarına sunulan dinamik hız limitleri bilgisi.

dinamik kavşak kontrol sistemi
dynamic intersection control system
Sinyalize kavşaklarda araç sayılarına bağlı olarak ışık sürelerinin optimize edilmesini sağlayarak araçların bekleme süresini azaltan, kavşak kontrol cihazlarına entegre edilerek yeşil ışık sürelerinin otomatik olarak belirlenmesini sağlayan kavşak kontrol sistemi.

dinamik mesaj işaretleri bilgilendirmesi
dynamic message signing
Değişken mesaj işaretleri kullanılarak sürücülere ve yolculara bilgilerin ve alınacak önlemlerin iletilmesi.

dinamik park rehberliği
dynamic parking guidance
Sürücüleri mevcut veya tahmin edilen park yeri mevcudiyetine göre mevcut park tesislerine yönlendirme.

dinamik referans hızı
dynamic reference speed
Mevcut veya tahmin edilen yol ve trafik koşullarını hesaba katan referans hız.

dinamik rota hesabı
dynamic route computation
Önceden tanımlanmış kriterlere, yolların ve tesislerin tahmin edilen özelliklerine göre ilgili rotaların hesaplanması.

dinamik rota optimizasyonu
dynamic route optimisation
Önceden tanımlanmış kriterlere ve rotalar boyunca yolların ve tesislerin mevcut veya tahmin edilen özelliklerine göre en uygun rotanın hesaplanması.

dinamik rota rehberi, çevrimiçi rota rehberi
dynamic route guidance, on-line route guidance
Dinamik rota bilgilerine dayalı rota kılavuzu.

Dinamik Şerit Ataması (DŞA)
Dynamic Lane Assignment (DLA)
Önde bir şeridin kapatıldığına dair önceden bildirim sağlamak ve gerçek kapanmadan çok önce mevcut şeritlerle birleştirme sürecini başlatmak için şerit kontrol sinyallerinin kullanılması.

dinamik şerit yönetimi
dynamic lane management
Güzergâh boyunca, değişken mesaj işaretleri ya da şeride özel bilgilendirme levhaları kullanılarak, sürücülere değişken hız limitleri bilgisi veya şerit kapatılması bilgisinin iletilmesi ile şerit kontrolünün yapılması.

dinamik talebe duyarlı ulaşım
dynamic demand responsive transport
İstenen konumları ve teslim alma ve teslimat zamanlarını belirten kullanıcılardan gelen taleplere yanıt olarak paylaşılan taşıma sağlayan esnek bir hizmet. Örneğin ertesi gün veya önceden yapılan rezervasyonlar üzerinden planlanan aramalı servisler.

dinamik veri
dynamic data
İşletilen süreç kapsamında yeni bilgiler oluştukça zaman bağımsız olarak değişen, düzenli aralıklarla güncellenen veri tipi.

dinamik yolcu bilgisi
dynamic passenger information
Gerçek veya öngörülen hizmetlerle ilgili güncel ya da gerçek zamanlı veriler.

disiplinler arası
interdisciplinary
Birden fazla bilim dalı ya da sektörle ilgili faaliyetin tek bir plan, program ya da projede birleşmesi.

diyalog
dialogue
Kişiler, bir kişi ve bir sistem veya sistemler arasında iki yönlü iletişim.

diyalog yönetimi
dialogue management
Bir diyalogun herhangi bir arayüz türü aracılığıyla organize edilme ve sunulma yolu.

doğal çevre
natural environment
Ulaşım sisteminin içinde, geleneksel kültürel kaynaklar da dahil olmak üzere hem fiziksel hem de ekolojik yönleri içeren, insanlar tarafından yapılmayan çevre.

doğrulama
verification
Bir gösterici kullanarak sınırlı testler yoluyla bir sistemin bir teorisi veya teknik fizibilitesi gibi bir şeyi doğrulamak için kanıt arayışını içeren doğrulama süreci aşaması.

doğrulama sertifikası
enrollment certificate
Bir sertifika isteğini doğrulamak için kullanılan sertifika.

doğru akım
Direct Current (DC)
Elektrik yükünün sabit bir yönde sürekli olarak aktığı elektrik akımı türü. Genellikle bataryalar ve güneş panelleri gibi cihazlarda kullanılır. Elektrik enerjisi iletimi için istikrarlı bir güç kaynağı sağlar.

doluluk (toplu taşıma)
occupancy (public transport)
Bir toplu taşıma aracının işletme kapasitesi ile yolcu sayısı arasındaki oran.

doluluk (yol, altyapı)
occupancy
Bir noktanın ya da yol kesitinin bir veya daha fazla araç veya insan tarafından kullanıldığı zaman dilimi.

donanım güvenlik modülü
Hardware Security Module (HSM)
Güçlü kimlik doğrulama için gerekli sayısal anahtarları koruyup yöneten ve kripto işleme sağlayan fiziksel bir aygıt.

donanımlı kullanıcı
equipped user
Ücretlendirme noktasında hizmetlerin ödenmesi için gerekli kabul edilen ödeme araçlarına sahip olan kullanıcı.

donanımlı olmayan kullanıcı
non-equipped user
Ücretlendirme noktasında hizmetlerin ödenmesi için gerekli kabul edilen ödeme araçlarına sahip olmayan kullanıcı.

doygun akım
saturated flow
Bir saatte bir şeritten geçen araç sayısı, kavşak performansını belirleyen kapasite, gecikme ve kuyruk uzunluğu gibi faktörlerin belirlenmesi.

doygun akımda taşıt aralığı
saturation headway
Doygun akım şartlarında araçların birbiriyle olan mesafesi.

doygunluk akış hızı
saturation flow rate
Durma çizgisinde ölçülen, doymuş trafik akışındaki ortalama akış hızı.

doygunluk akışı
saturation flow
Durma çizgisinde ölçülen, doymuş bir trafik akışındaki ortalama akış (trafik sinyalleri durumunda sürekli yeşil ışık varsayılarak).

doygunluk hızı
saturation speed
Durma çizgisinde ölçülen, doymuş bir trafik akışındaki ortalama hız.

doymamış
undersaturation
Talep akım hızının kapasiteden düşük olduğu trafik durumu.

doymamış akım
undersaturated flow
Akım oranının kapasitenin altında olduğu durum.

dönel kavşak
roundabout
Karayolunda ya da kent içi yollarda, taşıtların ada çevresinde dönerek yön değiştirebildiği kavşak.

döngü süresi, periyot süresi
cycle time
Tüm fazların bir kez uygulanması sırasında geçen toplam süre.

dönüş hareketi
turning movement
Bir kavşakta gerçekleştirilen dönüş hareketi. (Örneğin sağa, sola dönüş ya da düz devam etme)

dönüş yardımı
turn assistance
Bir kavşakta güvenli dönüş yapmak için araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye sağlanan kılavuzluk sistemi.

dördüncü taraf lojistik acentesi, 4PL acente
fourth party logistics agent, 4PL agent
Lojistik, nakliye ve tedarik zinciri yönetimi konusunda danışmanlık yapan ve bunları koordine eden bağımsız kuruluş.

dron
drone
Otomatik olarak istenilen rotalarda uçuş yapan insansız hava aracı.

dur işareti uyarısı
stop sign warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücülere ilerideki dur işareti bilgisinin verilmesi.

dur sinyali ihlali uyarısı
stop sign violation warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye kendi aracının veya başka bir aracın dur işareti ihlali yaptığı ya da yapmak üzere olduğu bilgisinin verilmesi.

durak süresi
terminal time
Olası gecikmeleri telafi etmek için hareket programındaki ek süreyi içeren tampon süre.

dur-kalk trafiği
stop-and-go-traffic
Araçların sık sık durup kalkarak ilerlemek zorunda kaldığı aşırı yoğun trafik durumu.

durma süresi, duraklama süresi
stopping time, standstill time
Karayolunun otobüs durakları gibi duraklamaya izin verilen alanlar dışındaki alanlarda taşıtların hareket halinde olmadıkları süre.

durma tespiti
standstill detection
Algılama bölgesi içinde hareketsiz nesnelerin varlığının çeşitli donanımlar yardımı ile tanınması.

dünya jeodezi sistemi
World Geodetic System (WGS)
Haritacılık, jeodezi ve GPS dahil uydu navigasyonunda kullanım için bir standart.

düşük emisyon bölgesi
Low Emission Zone (LEZ)

Seçilen herhangi bir coğrafi bölgedeki hava kalitesini iyileştirmek için çevreyi kirleten araçların belirli kategorilerine erişimi kısıtlamayı veya caydırmayı amaçlayan coğrafi olarak tanımlanmış alan.

düşük güç geniş alan ağı
Low Power Wide Area Network (LPWAN)

Çok geniş alanlara dağıtılmış, düşük güçlü, Makineden Makineye (M2M) ve Nesnelerin İnternetine ait (IoT) cihazlar için kablosuz haberleşme imkânı sunan teknolojiler.

düşük hızlı otomatik sürüş sistemi
Low Speed Automatic Driving System (LSADS)

Düşük hızlarda araçların otomatik olarak sürülmesini sağlayan sistem. Bu sistem, genellikle park etme, yoğun trafikte ilerleme veya düşük hızda yapılan manevralar sırasında sürücünün müdahalesini en aza indirir. Sensörler, kameralar ve otomatik kontrol mekanizmaları kullanarak, aracın güvenli bir şekilde hareket etmesini ve çevredeki engellerle çarpışma riskini azaltmasını sağlar.

düzeltici ödeme
corrective payment

Kullanıcının doğru ücreti ödemediğini fark ettiğinde belirli bir süre içinde doğru ücretin ödenmesi; böylece cezai prosedürlerden kaçınılması.

düzenlilik
regularity

Araçlar arası (örneğin otobüs servisleri) aralıkların düzgünlük derecesi.

E

eCall sistemi
eCall system

Avrupa Birliği'nin herhangi bir yerinde kaza olması durumunda, sürücülere hızlı yardım amaçlı acil servisi otomatik olarak arayan, aracın yerini acil durum servislerine bildiren sistem.

egzoz emisyon yönetimi
vehicle emission management

Karayolu taşıtlarının çevre kirliliğine yol açan egzoz gazlarının en aza indirilmesi amacıyla, yakıt-hava oranı, sıcaklık, basınç, nem gibi parametrelerinin iyileştirme çalışmaları.

eko-sürüş yardımı, yeşil sürüş yardımı
eco-driving assistance, economical driving assistance, green driving assistance

Taşıtların üzerinde bulunan çeşitli donanım ve sensörler aracılığı ile taşıta ait yakıt tüketimini ve sera gazı salımını düşürmek için uygulanan algoritma ve sürüş desteklerinin tümü.

eko-sürüş, yeşil sürüş
eco-driving, economical driving, green driving, ecological driving

Yakıt tüketimi ve sera gazı salımını düşürmek için uygulanan çeşitli sürücü eylemleri.

eko-şerit
eco-lane

Yüksek doluluk oranına sahip araç şeritlerine benzer şekilde çevre için optimize edilmiş özel şerit. (bu şeritler, bağlı araç verilerinin kullanıldığı çevre dostu amaçlar için optimize edilmiştir.)

ekspres şerit
express lane

Çok yolculu taşıtların, polis, itfaiye gibi özel görevli araçların kullanımlarına ayrılmış paralı ya da parasız şerit.

ekspres ücretli gişeler
Express Toll Lanes (ETL)

Tüm araçların şeridi kullanmak için ücretlendirildiği, yüksek doluluklu geçiş şeritlerine benzer bir şerit fiyatlandırma stratejisi. (Bu tesisler, esasen otoyol geçiş hakkı dahilinde uygulanan ve serbest akış çalışma koşullarını korumak için aktif olarak yönetilen, sınırlı erişime sahip, erişim kısıtlı ücretli yolları ifade etmekte.)

elden ödeme
manual payment

Kasiyere veya makineye ödeme yapmak için nakit, kart veya çek kullanarak ödeme.

elektrifikasyon
electrification
Ulaşım modlarında elektrik enerjisinden yararlanılması ve elektrikli işletmeye geçilmesi işlemleri.

elektrik şarj alanı
electric charging pool
Bir veya daha fazla elektrikli araç şarj istasyonunun ve bu istasyonlara ait otoparkların bulunduğu alan.

Elektrik ve Elektronik Mühendisleri Enstitüsü (IEEE)
Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE)
Elektrik ve Elektronik Mühendisleri Enstitüsü.

elektrikli araç
Electric Vehicle, Electrical Vehicle (EV)
Tahrik gücünün tamamını veya bir kısmını, bünyesinde bulundurduğu bir veya daha fazla elektrik motorundan alan, tamamen veya kısmen şarj edilmesi gereken bir akü deki elektrikle çalışan araç.

elektrikli araç şarj altyapısı
electric vehicle charging infrastructure
Elektrikli araçların şarj talebini doğru yönlendirilebileceği, araç şarj işleminin yoğun olduğu bölgelerde özellikle de enerji talebinin yüksek olduğu saatlerde oluşabilecek yük artışını önleyen, mevcut elektrik altyapısında oluşacak ciddi hasarlara engel olan altyapı.

elektrikli araç şarj ünitesi
electric vehicle charging unit
Elektrik şarj istasyonlarında elektrikli aracın bataryasının şarj edilebilmesi için kullanılan ünite.

elektrikli bisiklet, e-bisiklet
electric bike, electric bicycle, e-bike
Pedal ve elektrik motoru düzeneği olan bisiklet türü.

elektrikli hareketlilik (e-hareketlilik)
electromobility (e-mobility)
Batarya veya hidrojen yakıt hücreleri ile çalışan elektrikli araçlar kullanılarak temiz ve verimli ulaşım.

elektrikli kaykay
electric skateboard
Kendini dengeleyen iki tekerli elektrik ile çalışan kişisel vasıta.

elektrikli menzil
all electric range
Elektrikle gidilen mesafe, elektrikli bir aracın belirli bir sürüş döngüsünü geçmek için sadece pil bloğundan beslenerek katettiği mesafe.

elektrikli skuter (e-skuter)
e-scooter

Hızı en fazla 25 km/saate ulaşan, tekerlekli, fren mekanizmasına sahip, ayak tahtası ve tutamağı olabilen, dikey bir direksiyon mekanizması içerebilen ve ayakta kullanılan elektrikli taşıt.

elektromanyetik uyumluluk
electromagnetic compatibility

Bir ekipmanın veya bir sistemin kendi elektromanyetik ortamında, o ortamdaki herhangi bir şeye, kabul edilemez elektromanyetik bozulmalara neden olmadan çalışabilme yeteneği.

elektronik araç kimliği, elektronik plaka
Electronic Vehicle Identity (EVI), electronic number plate, electronic license plate

Bir aracı elektronik olarak benzersiz şekilde tanımlayan kimlik.

elektronik bilet
electronic ticket

Toplu taşıma sistemi veya karayolu fiyatlandırma sistemi gibi bir ulaşım sisteminde seyahat etmek için gerekli olan elektronik ödeme aracı.

elektronik biletleme
electronic ticketing, e-ticketing

Elektronik ortamda ödeme araçları basımı, biletlerin satışı, ilgili elektronik ödeme ortamı ve ilgili ücretlerin toplanması etkinliklerinin tümü.

Elektronik Denetleme Sistemi (EDS)
Electronic Enforcement System (EES)

Karayollarında, trafik düzenini ve güvenliğini sağlamak ve trafik kural ihlallerini tespit etmek amacı ile kullanılan elektronik, dijital cihaz veya cihazlar bütününden oluşan, sabit veya taşınabilir denetim sistemleri.

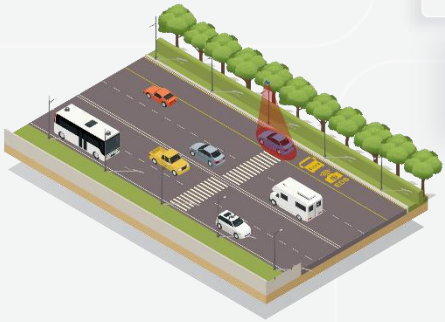

elektronik denge kontrolü
Electronic Stability Control (ESC)

Aracın dengesini kontrol edebilmek için sürücüye sağlanan aktif destek.

elektronik imza
electronic signature

Elektronik ortamda hazırlanan dokümanları imzalamak için kullanılan elektronik kod.

elektronik kayıt cihazı
electronic on-board recorder
Servis saatleri gibi sürücü bilgilerini kaydetmek için ticari araçlarda kullanılan kayıt cihazı.

elektronik kontrol ünitesi
Electronic Control Unit (ECU)
Bir araçtaki bir veya daha fazla elektrik sistemini veya alt sistemini kontrol eden otomotiv elektroniğine gömülü bir sistem.

elektronik ödeme
electronic payment, e-payment
Ödeme kartı veya internet bankacılığı gibi elektronik ortamda yapılan ödeme.

elektronik para, e-para, elektronik cüzdan
electronic money, e-money, electronic purse
Gerçek parayla eşdeğerliği olan, elektronik olarak (bir banka hesabında veya bir IC kartında) depolanabilen, kullanıcılar tarafından ödemeler için kullanılabilen değer.

elektronik park ücreti ödemesi
electronic parking payment
Aracın otopark ücretinin elektronik ödeme sistemleri kullanılarak ödenmesi.

elektronik rezervasyon
electronic reservation, booking
İnterneti kullanarak, elektronik ortamda yer ayırtma işlemleri.

elektronik ruhsat
electronic licence
Araca ait elektronik ruhsat kimliği.

elektronik stabilite programı
Electronic Stability Program (ESP)
Aracın ani dönme ve savrulma durumunda tekerleklere ayrı ayrı frenleme yapma suretiyle dengede kalmasını sağlayan sistem.

elektronik ücret tahsilatı
Electronic Fee Collection (EFC)
Elektronik yollarla ücret tahsilatı; örneğin akıllı kartlar veya elektronik etiketler kullanılarak.

elektronik ücret toplama
electronic toll collection, electronic road pricing, phantom toll
Akıllı kartlar ya da elektronik etiketler kullanılarak elektronik donanımlar aracılığı ile ücret toplama.

elektronik ücret toplama (EFC) oturumu
EFC-session, session, ETC-session
Belirli bir elektronik ücret toplama istasyonunda, yol kenarı ekipmanı ile araç üstü ekipman arasındaki DSRC aracılığıyla gerçekleşen bilgi alışverişi ve etkileşim.

Elektronik Ücret Toplama işlemi
EFC-transaction, transaction, ETC-transaction
Ücretin hesaplanması ve elektronik ücret tahsilatının tamamlanması için gerekli olan elektronik ücret toplama işlemleri dizisi (örneğin giriş ve çıkış noktalarında).

elektronik veri değişimi
Electronic Data Interchange (EDI)
Paydaşlar arasında elektronik formatta sanal veri veya iş belgelerinin bilgisayardan bilgisayara değişimi (uygulamalar arasında yapısal veri değişimi).

elektronik yol fiyatlandırması
Electronic Road Pricing (ERP)
Karayolu trafik sıkışıklığını hafifletmek için uygulanan "kullanıcı öder" prensibine dayanan bir trafik yönetim aracı.

eliptik eğri kriptografisi
elliptic curve cryptography
Eliptik eğriler üzerinde tanımlanan bir grupta ayrık logaritma bulma problemine dayanan, açık anahtarlı şifreleme biçimi.

e-lojistik
e-logistics
Lojistik faaliyetlerinin entegre şekilde gerçekleştirilmesini ve sonucunda doğru karar verilmesini sağlayan, doğru ürünü doğru miktarda doğru yerde doğru zamanda doğru müşterilere iletebilmek için tedarik zinciri ortakları ile veri ve bilgi alışverişi yapıp önemli lojistik işlemlerini müşteri odaklı süreçlere dönüştüren dinamik bir iletişim, bilgi işlem ve işbirlikçi teknoloji seti.

elleçleme
handling
Yükün yüklenmesi, istif edilmesi ve boşaltılması işlemleri.

emisyon izleme
emission monitoring
Karayolu taşımacılığından kaynaklanan emisyonların veri toplama ve durum değerlendirmesi.

Emisyon Ticaret Sistemi (ETS)
Emissions Trade System (ETS)
Emisyon Ticaret Planı olarak da bilinen ETS, sera gazlarını atmosfere salan kuruluşların (ülkeler, şirketler ve üretim tesisleri gibi) emisyonlarını kendi aralarında alıp satmalarını (izin veya ödenekler olarak) sağlayan bir piyasa mekanizması.

emisyon yönetimi
emission management
Sera gazları başta olmak üzere atmosfere salımı olan her türlü uçucu organik bileşikler, karbonmonoksit, hidrojen disülfür, azot oksit ve azot dioksit gibi zararlı gazların salımının azaltılması çalışmaları.

emniyet
safety
Güvenli olma durumu, zarardan veya diğer istenmeyen sonuçlardan korunma koşulu.

emniyet analizi
safety analysis
İncelenen tesisteki geçmiş kaza verilerinin genel bir analizi, ölümcül kazaların ve nedenlerinin ayrıntılı olarak incelemesi, yüksek yoğunlukta kazaların olduğu yerlerde saha incelemeleri dahil olmak üzere, belirli bir proje ile ilişkili veya ilişkili olmaksızın, emniyet sonuçlarının, potansiyel düzeltici önlemler için önerilerin ve önlemlerin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi.

emniyet aydınlatması
safety lighting
Hem sürücülerin normal sürüşlerine devam edebilmeleri hem de gerektiğinde tünelin boşaltılması için gereken en düşük aydınlık seviyesini sağlayan tünel aydınlatma düzeyi.

emniyet işlevi devre dışı uyarısı
safety function out of order warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye ya da çevresindeki diğer sürücülere direksiyon veya frenin doğru çalışmaması ve risk oluşturması gibi aracın kritik emniyet işlevlerinin durumu hakkında bilgisi verilmesi.

emniyet programı
safety program
Şehir, ilçe ve eyalet karayolu sistemlerinde, araç ve yaya emniyetini iyileştirmek için tasarlanmış projeler.

emniyet sürücüsü, destek sürücü
safety driver
Sürüş ortamını gözlemleyen, zorlu durumları analiz eden, beklenmeyen davranışları tespit eden, gerektiğinde dinamik sürüş görevini devralmaya hazır, otonom sürüş mekaniğine sahip bir araçta kontrol yetkisine sahip emniyet sürücüsü veya operatörü.

emniyet şeridi yönetimi
hard shoulder running
Belirli veya tüm araç gruplarının belirli veya her zaman emniyet şeridinde sürmesine izin verme.

emniyet yönetim sistemi
safety management system
Ulaşım emniyetini artırmak için tüm fırsatların belirlenmesini, değerlendirilmesini, uygun şekilde uygulanmasını ve karayolu planlama, tasarım, inşaat, bakım ve işletme aşamalarının tüm aşamalarında ulaşım emniyetinin değerlendirilmesini sağlayarak kazalarının sayısını ve şiddetini azaltmayı hedefleyen sistematik bir süreç.

emniyetli mesafe belirleme
safety margin determination, safety margin assessment
Mevcut ve tahmini araç hareketinin potansiyel çarpışmaların önlenmesi için araçlar arasında ve araçlar ile çevre arasında uygun aralık için değerlendirme yapılması.

en yoğun saat
peak hour
Gün içinde yolculuk talebinin en yüksek olduğu saat.

endüktif döngü dedektörü
inductive loop detector, loop detector
Mevcut veya geçen metal nesnelerle endüktansı değişen, yol yüzeyindeki bir veya daha fazla kablo döngüsü.

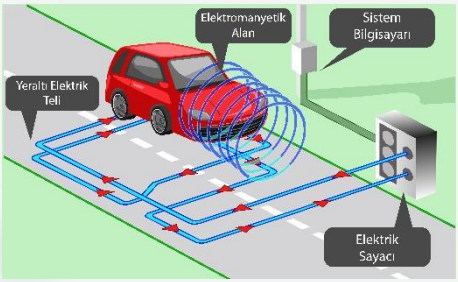

enerji ağı yönetimi
energy network management
Biyokütle ve diğer öngörülebilir düşük karbonlu çözümlerden elde edilen baz yük ile rüzgâr ve güneş gibi yenilenebilir enerjilerin istikrarsız tedarikinin dengelenmesi ve bunların yönetimi.

enerji verimliliği, yakıt verimliliği
energy efficiency, fuel efficiency
Faydalı işe dönüştürülen bir işlemle açığa çıkan enerji oranı.

engel
barrier
Bir proje veya faaliyetin uygulanmasını geciktiren veya engelleyen veya uygulanma biçimini sınırlayan herhangi bir engel.

engelli yaya butonu
pedestrian button for the disabled
Trafik ışıklarında engellilere yönelik sesli olarak özelleştirilmiş yaya geçiş düğmesi.

engelsiz yaya yolu
accessible sidewalk
Yaya yolunun engelli, yaşlı ve çocukları da kapsayacak şekilde uyarlanarak düzenlenmesi.

enine tünel havalandırması
tunnel transverse ventilation, transverse ventilation
İki ayrı kanal kullanılarak aynı anda hem temiz havanın verildiği hem de kirli havanın veya dumanın tahliye edildiği tünel havalandırma yöntemi.

entegre devre kartı, IC kartı, ICC
Integrated Circuit Card, IC-Card, (ICC)
İşleme veya hafıza işlevlerini yerine getiren ve sorgulayıcı ile iletişim kurabilen elektronik bileşenlere sahip kart.

Entegre Koridor Yönetimi (EKY)
Integrated Corridor Management (ICM)
Bir koridor içeren çoklu ulaşım ağlarının ve ağlar arası bağlantıların operasyonel koordinasyonu ve koridor hareketliliğinden sorumlu kurumların koordinasyonu.

entegre ödeme
integrated payment
Sistemi sağlayanlar ile hizmet sağlayıcılar arasındaki anlaşmalara dayanarak aynı ödeme aracının farklı hizmetler için kullanılması.

entegre taşımacılık yönetim sistemi
Integrated Transportation Management System (ITMS)
Sistemlerin birlikte çalışabilirliğini artırarak AUS tabanlı sistemler arasında otomatik, gerçek zamanlı bilgi paylaşımını ve kurumlar arasında yönetim faaliyetlerinin koordinasyonunu sağlama.

entegre trafik yönetimi
integrated traffic management
Trafik yönetim merkezleri sayesinde, trafik ağındaki tüm mevcut sistemler, alt-sistemler ve sensörlerin (dinamik kavşak kontrol sistemleri, akıllı katılım kontrol sistemleri, değişken mesaj işaretleri, sinyalize kavşaklar, CO2/sıcaklık/bluetooth sensörleri vb.) uzaktan kontrol ve kumanda edilebilmesi.

entegre, birleşik
integrated
Farklı altyapı, bilgi sistemleri ve ödeme yapıları ile farklı ulaşım şekillerinin bir araya getirilerek tek, birleşik bir ulaşım sistemi oluşturması.

eşler arası bağlantı protokolü
Peer to Peer (P2P)
Merkezi bir sunucu olmadan iki ya da daha fazla istemci arasında veri paylaşımına imkân veren bir ağ protokolü.

erişilebilir (engelsiz) toplu taşıma
accessible public transport
Toplu taşıma araçlarının ve ilgili alanların engelli vatandaşlara yönelik olarak uyarlanması ile erişilebilirlik açısından eşitlik sağlamayı amaçlayan uygulama.

erişilebilir (engelsiz) trafik sinyalizasyonu
accessible traffic signalisation
Trafik ışıklarının engelli vatandaşlara sağlıklı hizmet verilmesi amacıyla sesli veya titreşimli şekilde yönlendirme ve uyarma içermesini sağlayan sinyalizasyon.

erişilebilir (engelsiz) yaya yolu
accessible pedestrian road
Engelli, yaşlı ve çocukları da kapsayacak şekilde düzenlenmiş yaya yolu.

erişilebilirlik
accessibility
Sunulan ulaştırma hizmetine erişim olanakları göstergesi.

erişilen özellikler
accessed characteristics
Merkezi bir veri tabanı üzerinden erişilen araç ve kullanıcı özellikleri.

erişilen özelliklere göre sınıflandırma
classification by accessed characteristics
Araçla ilgili bilgiye araç dışındaki bir veri tabanı üzerinden erişilerek yapılan sınıflandırma.

erişim kontrolü, erişim koruması
access control, access protection
Erişim haklarının kontrolü ile kişilerin veya araçların kısıtlı alanlara erişiminin kontrolü (bir kaynağa erişimin kısıtlanması).

erişim yönetimi
access management
Yol sistemindeki güvenli ve verimli trafik akışını iyileştirmek için ana yollardaki araç yollarının, orta yolların, refüj açıklıklarının, trafik sinyallerinin ve kavşakların aralıklarının ve tasarımının kontrolü ve düzenlenmesi.

erken kesim
early cut-off
Bir yönde yeşil süresinin kısaltılması.

erken uyarı sistemi
early warning system
Risk altındaki bireylerin, toplulukların ve kuruluşların, zararı veya kaybı azaltmak için uygun şekilde ve yeterli zamanda hazırlanmasını ve hareket etmesini sağlayan, zamanında ve anlamlı uyarı bilgileri üreten, sensörler, olay algılama ve karar alt sistemlerini içeren bilgi iletişim zincirleri sistemi.

ertelenmiş ödeme
deferred payment
Ulaşım hizmetini kullanma ücretinin farklı bir zaman ve yerde, banka, telefon ya da benzin istasyonu gibi başka tahsilat merkezleri aracılığıyla ödenmesi.

eski sistem
legacy system
Eski ancak hala kullanımda olan ulaşım sistemleri, iletişim sistemleri ve kurumsal süreçler.

esnek rota hizmeti
flexible route service
Bir seyahat yönünü takip eden ancak belirli yolculuk taleplerini karşılamak için yol boyunca sapmaya veya yeniden rota belirlemeye izin veren bir toplu taşıma hizmeti.

esnek şerit yönetimi
flexible lane management
Trafiğin akışına ve yoğunluğuna göre şerit yönlerinin değiştirilmesi.

eş modlu ulaşım
co-modal transport
Kaynakların optimal ve sürdürülebilir kullanımına erişmek için tek başına veya diğer modlarla entegre çalışan ulaşım türü.

eş zamanlılık
concurrency
Büyümeyi ve kalkınmayı desteklemek için ihtiyaç duyulan kamu tesislerinin ve hizmetlerinin aynı zamanda mevcut olması ve eş zamanlı kurulması durumu.

eşik, başlangıç
threshold
Ölçüm başlangıç noktası.

etkiler
impacts
Bir ulaştırma projesinin doğrudan (birincil), dolaylı (ikincil) ve kümülatif etkileri.

etkin kırmızı ışık süresi
effective red time
Döngü içinde, araçların dur çizgisini geçmek için kullanmadıkları toplam süre (her bir akış için: etkin yeşil + etkin kırmızı = döngü süresi).

etkin yeşil ışık süresi
effective green time
Başlangıç kayıp ve bitiş kazanç sürelerini hesaba katan, araçların dur çizgisini geçmek için fiilen kullandığı döngü içindeki toplam zaman.

etkinlik
event
Trafiği olumsuz yönde etkileyen yol çalışması, spor etkinliği, gösteri veya festival gibi planlı olay.

etkinlik bilgisi
event information, traffic related event information
Trafik ile ilgili veya trafik durumunu etkileyebilecek önemli olayların bilgisi.

etkinlik ölçüsü
measure of effectiveness
Bir tesis veya hizmetin performansını gösteren nicel parametre.

etkinlik veri kaydedici
event data recorder, black box
Araç performansı ve hareketi hakkında güvenilir ve ilgili bilgileri kaydeden cihaz.

ev ile iş arasında gidip gelmek
commute
Tekrarlayan bir evden işe veya işten eve seyahat.

evrensel kaynak tanımlayıcı
Universal Resource Identifier (URL)
İnternet teknolojileri tarafından kullanılan mantıksal veya fiziksel bir kaynağı tanımlayan karakter dizisi.

evrensel mobil telekomünikasyon sistemi
Universal Mobile Telecommunication System (UMTS)
Hızlı internet erişiminde destek standardı.

evrensel seri veri yolu
Universal Serial Bus (USB)
Cihazlar ile kişisel bilgisayar (PC) veya akıllı telefon gibi bir ana bilgisayar denetleyicisi arasında iletişimi sağlayan ortak bir arabirim.

evrensel tasarım
universal design
Bir ürünün, hizmetin veya sistemin mümkün olan en geniş ölçüde tüm kullanıcılar tarafından kullanılabilecek, kullanıcıların yeteneklerinden bağımsız ve özel uyarlamalara ihtiyaç duyulmadan tasarlanması.

eylem planı
action plan
Amaçlar ve ihtiyaçların beyanı için temel oluşturarak koridorları veya koridor bölümlerini oluşturan, kontrollü erişim tesislerinin proje geliştirme süreci için ayrıntılı planlama kılavuzu.

F

fabrika kabul testi
factory acceptance test
Bir sözleşmeyle atıfta bulunulan, tedarikçinin tesislerinde gerçekleştirilen ve simüle edilmiş bir çalışma ortamında tedarikçinin, alıcıya bir ürünün, sürecin veya hizmetin gerektiği gibi gerçekleştirdiğini kanıtladığı resmi test.

farkındalık kampanyası
awareness campaign
Trafik sıkışıklığı, hava kirliliği veya yol emniyeti gibi öncelikli konulara halkın dikkatini çekmek ve sürdürülebilir ulaşım modlarının kullanımını teşvik etmek için kullanılabilecek bir yaklaşım.

farklı ücretlendirme tablosu
discrete toll scheme
Ücretin, bir kordonu veya köprüyü geçmek, bir alanda bulunmak gibi ücretlendirmeye tabi nesnelerin tanımlanması ile ilgili farklı olaylara dayanarak hesaplandığı ücret şeması.

fayda maliyet analizi
Cost-Benefit Analysis (CBA)
Bir projenin veya ölçümün doğrudan ve dolaylı maliyetlerini ve faydalarını ifade ederek, faydaların ve ekonomik uygulanabilirliğin parasal terimlerle değerlendirilmesine ve ifade edilmesine izin veren analiz.

fayda maliyet oranı
Benefit-Cost Ratio (BCR)
Bir fayda-maliyet analizinin asıl çıktısı; bir fayda-maliyet analizi ile ortaya çıkarılan paranın değerinin veya yatırım getirisinin tahmini. (Fayda-maliyet oranı, dolar cinsinden ifade edilen toplam faydaların bugünkü değerinin, yine dolar cinsinden ifade edilen toplam maliyetlerin bugünkü değerine bölünmesiyle hesaplanmakta).

faz
stage
Belirli trafik akışlarının yeşil olarak verildiği dizinin parçası.

faz kontrolü
stage control
Önceden tanımlanmış fazlara göre trafik sinyallerinin çalışması.

faz planlaması
phase planning
Sinyal fazlarının en optimum şekilde düzenlenme işlemi.

faz süresi
phase duration
Sinyalizasyon sistemlerinde döngüyü oluşturan her bir fazın toplam süresi (yeşil süresi + sarı süresi + kırmızı koruma süresi).

Federal Karayolu İdaresi
Federal Highway Administration (FHWA)
ABD'deki federal yol otoritesi.

feribot
ferryboat
Araba ve tren vagonlarını taşıyan deniz taşıtı.

fiber optik iletişim
fiber optic communication
Elektronik sinyalleri ışığa dönüştürerek verileri fiber optik kablolar üzerinden ileten ve bu yolla uzak mesafelere ulaştırılması amaçlanan veri aktarımlarında kullanılan iletişim türü.

filo
fleet
Bir kurum ya da kuruluş tarafından işletilen araç grubu.

filo bakım yönetimi
fleet maintenance management
Araç filosuna ilişkin verinin derleme ve çözümlemesi, bakım planlaması, malzeme planlaması, bakım sağlanması ve değerlendirmesi.

filo gözlemleme
fleet monitoring
Bir filodaki münferit araçlar hakkında konum, yük, zaman çizelgesi uyumluluğu vb. bilgilerin sağlanması.

filo işlemleri kontrolü
fleet operation control
Filo izleme, özel güzergâh kılavuzluğu ve trafik bilgisi, güzergâh tarif ve görevlerin değişimi; sevkiyat veya yolcu alma/teslim etme talimatları; seyahat, mal, araç ve sürücü durumunun izlenmesi; aracın/malın takip edilmesi ve izlenmesi; arıza çözüm desteği.

filo operasyon planlaması ve hazırlığı
fleet operation planning and preparation
Araçların ve sürücülerin programlanması, belgelerin hazırlanması, güncellenmesi, kontrol edilmesi ve aktarılması, görev ataması, yük planlaması, operasyonel rota planlaması, üçüncü taraf bilgilerinin sağlanması.

filo öğrenmesi
fleet learning
Bilgi üretmek, güncellemek ve filoya göndermek amacıyla bir filodaki araçlardan veri toplayarak öğrenme.

filo performans değerlendirmesi
fleet performance evaluation
Bir araç filosu ya da sürücülerin maliyet ve performanslarının izlenerek analiz edilmesi.

filo ticari işlemleri
fleet business transactions
Bir filonun kullanımı ile ilgili ticari soruşturma edinimi, teklif hesaplama ve sunma, sözleşme mutabakatı, faturalama ve ödemeler.

filo yöneticisi
fleet manager
Ulaşım kaynaklarının uzun ve orta vadeli planlamasından sorumlu kişi veya kuruluş.

filo yönetimi
fleet management
Araç filosu ve gerekli personelin operasyonlarının planlanması, gözlemlenmesi, kontrolü ve değerlendirilmesi.

fiziksel görünüm (mimari)
physical view
Uygulayıcılara ve kurumlara önemli arayüzlerin ve ana sistem bileşenlerinin fiziksel bir temsilini (ayrıntılı bir tasarım olmasa da) sağlayan, akıllı ulaşım sistemi mimarisinin bir katmanı.

fiziksel güvenlik
physical security
Yetkisiz personelin (saldırganlar ve hatta kazara izinsiz giriş yapanlar dahil) bir binaya, tesise, kaynağa veya depolanmış bilgilere fiziksel olarak erişmesini önlemek için sağlanan koruma.

fiziksel internet
Physical Internet (PI)
Mevcut lojistik ve tedarik zinciri yönetimi uygulamalarında devrim yaratmak amacıyla Nesnelerin İnterneti (IoT) ve temel performans göstergeleri gibi farklı teknolojilerden ve araştırma alanlarından yararlanan, gelişmekte olan bir lojistik ve tedarik zinciri yönetimi konsepti; dijital interneti, sürdürülebilir, birlikte çalışabilir ve iş birlikçi yük taşımacılığının geliştirilmesi için bir tasarım metaforu olarak uygulayan, gelişmekte olan bir kavram.

fiziksel katman
physical layer
Bilgisayar ağının yedi katmanlı OSI modelinde, fiziksel katman veya katman 1, birinci ve en alttaki katman. Ağ mimarisinde cihazlar arasındaki fiziksel bağlantıyla en yakından ilişkili katman.

fiziksel mimari
physical architecture
Genellikle farklı teknik çözümler için bağımsız olarak çalışan alt sistemleriyle birlikte bir sistemin tüm fiziksel bileşiminin tanımı.

fiziksel nesne
physical object
Akıllı ulaşım sistemini (AUS) ve etrafındaki dış dünya ortamını oluşturan ve AUS işlevselliğini sağlayan sistemler veya cihazlara verilen ad.

fiziksel standart
physical standard
Bir uygulamanın malzeme özelliklerini, çevresel performansını, fiziksel güvenliğini ve diğer yönlerini tanımlayan standart.

fonksiyonel gereklilik
functional requirement
Bir sistemin ne yapması gerektiğini belirten ifadeler bütünü.

fonksiyonel görünüm
functional view
AUS mimarisinde, ulaşım fonksiyonlarını ve süreçler arasındaki veri akışlarını gerçekleştiren tüm süreçler/fonksiyonlar bütünü.

fonksiyonel mimari, mantıksal mimari
functional architecture, logical architecture
Bir sistemin alt bileşenleri ve aralarındaki bilgi akışının mantıksal yapısının tanımı.

FRAME
FRAME
Avrupa Akıllı Ulaşım Sistemleri Çerçeve Mimarisi olarak da bilinen, Avrupa'da akıllı ulaşım sistemlerinin desteklenmesini ve kurulmasını hedefleyen proje. Proje sonucunda ortaya koyulan referans mimari de bu isimle anılmaktadır.

G

Galileo Konumlandırma Sistemi
European global navigation satellite system (Galileo)
Avrupa Küresel Navigasyon Uydu Sistemi

gar
station
Demiryoluyla yolculuk edenlerin ihtiyaçlarının geniş ölçüde karşılandığı büyük tren istasyonu.

gece görüş sistemi
night vision systems
Karanlık bir ortamda görüşü iyileştiren sistem.

gecikme (1)
delay, public transport delay
Bir yolcunun deneyimlediği ek seyahat süresi.

gecikme (2)
latency
Bir sistemde yaşanan, kesin tanımı sisteme ve ölçülen zamana bağlı olan bir zaman gecikmesi ölçüsü.

gecikme süresi
delay time
Belirli bir tesiste serbest trafik akım koşullarına göre fazladan geçen yolculuk süresi ya da bir aracın zaman çizelgesinin gerisinde kaldığı süre.

gecikme tahmini
delay estimation
Serbest akım koşullarındakine göre, trafikte fazladan harcanacak zamanın önceden kestirilmesi.

geçerli koşullar
prevailing conditions
Belirli bir süre boyunca belirli bir tesisteki ilgili geometrik, trafik, kontrol ve çevresel koşulların açıklaması.

geçerlilik
validation
Bir yolculuk belgesinin özel bir yolculuk veya tanımlı bir zaman aralığı için geçerli hale getirilmesi.

geçici ağlar
ad-hoc networks
Herhangi bir kablosuz erişim noktası veya yönlendirici kullanmadan iki veya daha fazla bilgisayar arasında ağ bağlantısı kurma işlemi.

geçici sirkülasyon
temporary circulation
Trafik sirkülasyonunda yapılan geçici değişiklikler.

geçiş ağı tasarımı
transit network design
Toplu taşıma güzergâhları yapısının; ulaşım türleri, terminaller, duraklar ve yol uyarlamaları ile birlikte tanımlanması.

geçiş hakkı
right of way
Araç kullananların ve yayaların yolu kullanma sırasındaki öncelik hakkı.

geçiş hızı
transit speed
Ulaşım araçlarının uyması gerektiği hız.

geçiş kesimi
transition zone
Bir şehirden, aşamadan, durumdan veya yerden diğerine geçiş kesimi.

geçiş tespiti
passage detection
Algılama alanında hareketli nesnelerin geçişinin tanınması.

geçiş ücreti
toll
Belli bir yol altyapısının kullanımı için ödenen vergi, harç veya ücret.

geçiş ücreti grubu
toll cluster
Kümeye ait herhangi bir hizmet sağlayıcıyla sözleşmesi olan donanımlı araçlar için birlikte çalışabilirlik sağlayan ortak bir anlaşma kapsamında çalışan ücret planları grubu.

geçiş ücreti planı
toll scheme
Aktörler ve ilişkileri dahil olmak üzere bir geçiş ücreti rejiminin organizasyonel görünümü.

geçiş yapan tren uyarısı
crossing train warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla demiryolu geçidine yaklaşan tren bilgisinin sürücülere verilmesi.

geçiş zamanı
passing time
Zaman çizelgesine göre hareket eden bir aracın bir otobüs durağına veya benzer bir noktaya varışı veya bu noktayı geçiş zamanı.

geçiş zamanı tahmini
passing time estimation
Güzergâh boyunca belirlenen bir noktaya bir aracın varış zamanını tahmin etme.

geçmiş, tarihsel veri
historical data
Daha çok basın bültenleri, günlük dosyalar, finansal raporlar, proje ve ürün belgeleri, e-posta ve diğer iletişim verilerini içeren bir uygulama veya hizmet içerisinde manuel veya otomatik olarak oluşturulan veri türü.

gelen lojistik
inbound logistics
Malların tedarikçilerden ve satıcılardan üretim süreçlerine veya depolama tesislerine taşınmasıyla ilgili lojistik hizmetler.

gelişmiş araç kontrol sistemleri
advanced vehicle control systems
Karayolunda araçların daha güvenli ve enerji verimliliği sağlayacak şekilde hareketini sağlayan araç içi ve harici donanım kontrol sistemleri.

gelişmiş mobil geniş bant
Enhanced Mobile Broadband (eMBB)

Mobil ağlarda yüksek veri hızları ve geniş kapsama alanı sağlayan bir teknoloji. Yüksek çözünürlüklü video akışı, hızlı veri transferi ve yoğun kullanıcı trafiği gerektiren uygulamalarda performansı artırır. Örneğin, 5G ağları eMBB teknolojisini kullanarak şehir içindeki yüksek hızda internet erişimini ve akıllı ulaşım uygulamalarının veri gereksinimlerini karşılar.

gelişmiş sürücü destek sistemi (ADAS)
Advanced Driver Assistance System (ADAS)

Araç sürücülerine izleme, uyarı ve frenleme gibi birçok alanda bilgi ve sürüş desteği vererek araç ve yol güvenliğini artırmayı amaçlayan sistem.

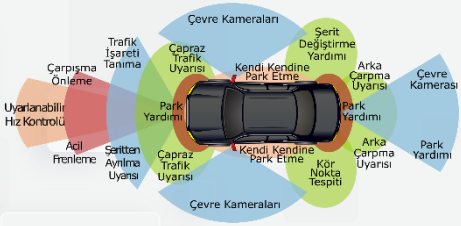

gelişmiş şifreleme standardı
Advanced Encryption Standard (AES)

Gelişmiş şifreleme standardı.

gelişmiş toplu taşıma sistemi
advanced public transportation system

Toplu taşıma araçlarının gerçek zamanlı olarak takibinin yapıldığı toplu taşımayı kullanan yolculara gerçek zamanlı ulaşım bilgilerin verildiği sistem.

gelişmiş trafik yönetim sistemi
advanced traffic management system

Gerçek zamanlı bilgi toplama, işleme, analiz etme ve son kullanıcılara, ilgili kurumlara ve paydaşlara dağıtma yoluyla karayolu trafiğini yönetmek için entegre bir çözüm.

gelişmiş yolcu bilgi sistemi
advanced traveller information systems

Yolcuların bir başlangıç konumundan istedikleri yere taşınmasına yardımcı olmak için bilgi edinen, analiz eden ve sunan sistem.

Gemi Trafik Hizmetleri (GTH)
Vessel Traffic Service (VTS)

Seyir emniyeti ve güvenliğini artırmak ve çevreyi korumak için oluşturulmuş gemi trafik hizmetleri.

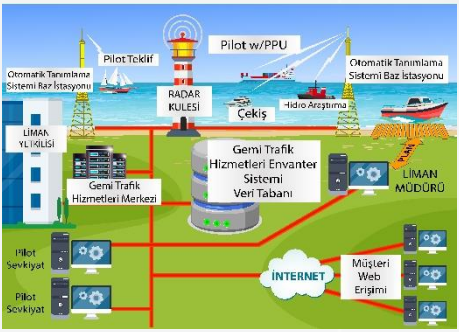

genel veri koruma yönetmeliği
General Data Protection Regulation (GDPR)

Genel veri koruma yönetmeliği (Avrupa Birliği) 2016/679 (GDPR). Avrupa Birliği içindeki bireyler için veri korumasını güvence altına almayı ve uyumlu hale getirmeyi amaçlayan bir düzenleme.

genelleştirilmiş paket radyo hizmeti
Generalised Packet Radio Service (GPRS)
Kablosuz ve hücresel ağ iletişim hizmetleri için 2G ve 3G hücresel haberleşme ağında kullanılan bir paket anahtarlama protokolü.

geniş alan ağı
Wide Area Network (WAN)
Farklı lokasyonlardaki bilgisayar veya ağ kaynakları ya da yerel alan ağlarının birbirine bağlanması ile oluşturulan ağ.

genişbant
broadband
Geleneksel elektronik haberleşme şebekelerinden yeni nesil şebekelere geçişle birlikte daha yüksek bant genişlikleri üzerinden yüksek hızlarda yüksek kapasiteli verileri iletim teknolojisi.

genişleyebilirlik
extensibility
Çok az olacak şekilde veya hiç tasarım değişikliği olmadan işlevsellik veya özellikler ekleme veya değiştirme yeteneği.

geometrik gecikme
geometric delay
Diğer gecikme türlerinden bağımsız olarak, bir kavşakta kavşağın şeklinden, geometrik tasarımından kaynaklanan fazladan geçen yolculuk süresi.

geometrik koşullar
geometric conditions
Şerit sayısı ve genişliği, kademesi, şerit kullanımı ve sürüş yolu dahil olmak üzere belirli bir tesiste ilgili geometrik özelliklerin açıklaması.

gerçek olmayan çok şeritli ödeme istasyonu
pseudo multi-lane payment station
Yol işaretleri ile şerit değiştirmenin yasaklandığı yerlerde ücretin elektronik olarak toplanabildiği ödeme istasyonu.

gerçek zamanlı bilgi
real-time information
Gerçek zamanlı olarak kaynağında üretilip eş zamanlı olarak ilgili kaynağa gönderilen ve kayıt altına alınan veri türü.

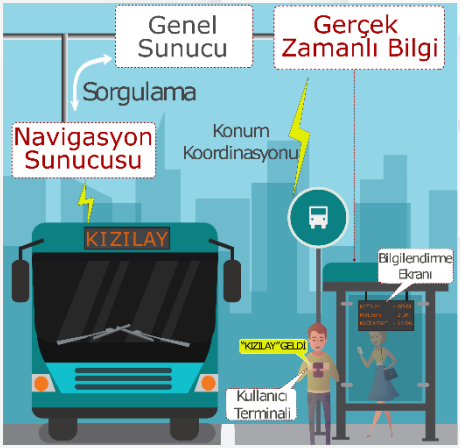

gerçek zamanlı harita paylaşımı
real-time map sharing
Rota, tahmini varış zamanı ve gerçek zamanlı konum bilgileri gibi seyahat bilgilerinin anlık ve konumsal olarak paylaşılması.

gerçek zamanlı istihbarat sistemi
real-time intelligence system
İstihbarat sistemlerinin ve veri tabanlarının anlık olarak değerlendirilmesi de dahil olmak üzere sosyal medya, güvenlik kameraları ve diğer kaynaklardan derlenmiş verilerin konsolidasyonu ile kolluk kuvvetlerinin canlı operasyonlar, günlük işlemler ya da araştırma çalışmalarını destekleyen sistem.

gerçek zamanlı izleme
real-time monitoring
Elde edilen bilgilerin kullanıcılar tarafından gerçek zamanlı olarak takip edilebilmesi.

gerçek zamanlı seyahat bilgisi
Real Time Travel Information (RTTI)
Gerçek zamanlı seyahat bilgisi.

gerçek zamanlı trafik yönetimi
real-time traffic management
Ulaşım ağındaki anlık durumların üstesinden gelmede kullanılan eşgüdümlü önlemler.

gerçek zamanlı veri paylaşımı
real-time data sharing
Gerçek zamanlı olarak kaynağında üretilip eş zamanlı olarak ilgili kaynağa gönderilen ve kayıt altına alınan ve paylaşılabilen veri.

gerçek zamanlı video paylaşımı
real-time video sharing
Harita sunucuları üzerinde araçlardan sürekli gelen resim ve video ile güncellenen haritaların araçlarla paylaşılması.

gerçek zamanlı yolcu bilgilendirme
Real-Time Passenger Information (RTPI)
Yolculuk süresi, yol durumu, konaklama alanları vb. gibi yol bilgilerinin kullanıcılara ekranlar vasıtasıyla gerçek zamanlı olarak aktarılması.

geri sayım sinyali
countdown signal
Geriye kalan yeşil ışık veya kırmızı ışık süresini gösteren sinyal.

giden lojistik
out-bound logistics
Malların üretim süreçlerinden veya depolama tesislerinden tedarikçilere ve satıcılara taşınmasıyla ilgili lojistik hizmetler.

gidiş-dönüş süresi
circulation time, round trip time
Bir aracın planlanmış rotadaki görevini tamamlayarak başladığı noktaya geri gelene kadar geçen zaman aralığı.

giriş süresi
entering time
Kavşağa giren bir aracın dur çizgisinden çakışma alanına girinceye kadar ihtiyaç duyduğu süre.

gizli darboğaz
hidden bottleneck
Verimin kapasiteden daha az olduğu darboğaz.

gizli talep, indüklenen talep, uyarılmış talep
latent demand, induced demand, hidden demand
Gözlenemeyen ulaşım talebi; örneğin kapasite kısıtlandığında.

gizlilik
confidentiality
Bilginin sadece yetkilendirilmiş kişiler, varlıklar veya işlemler tarafından ulaşılabileceğinin güvencesi.

gölge modu
shadow mode
Gelecekteki işlemleri geliştirmek için veri toplandığında, otonom bir aracın sürüş modu.

gölge otoyol ücretlendirmesi
shadow tolling
Yol kullanıcılarından ücret almak yerine, yolun gerçekteki kullanım durumu dikkate alınarak oluşan maliyetler için kamu fonlarından yol işletmecisine geri ödeme yapılması.

gönderi tahsisi
shipment assignment
Gönderilerin belirli rotalara ya da araçlara atanması.

gönderi, konsinye
shipment, consignment
Aynı irsaliye veya paket listesi altında taşınan mallar.

gönüllü hız sınırlama
voluntary speed limiting
Referans hız dikkate alınarak araç hızının otomatik kontrol edilebildiği, fakat sürücüye sistemi kapatma, göz ardı etme veya müdahaleyi reddetme seçenekleri sunan sistem.

göreceli konum hesaplama
relative position determination
Diğer araç ve nesnelerin konum bilgilerinden yararlanarak kendi konumunun hesaplanması ve değerlendirilmesi.

görev aktarımı
tasks offloading
Yoğun işlem gerektiren görevlerin, kaynak açısından daha zengin olan farklı bir dış platforma aktarılmasıdır. Kısmi veya tam görev aktarma işlemi genellikle kaynak yoğun ve gecikmeye duyarlı uygulamaları daha hızlı hale getirmek için yapılmaktadır.

görüntü işleme
image processing
Bilgisayar tabanlı görüntü analizi.

görüntülerden insan davranışı tespiti
detection of human behavior from images
İnsan hareketlerinin görüntülerde etiketlenmesi (ilgili eylem sınıfları vb.) sonucunda yapılan davranış tespiti.

görünüm
view
Bir modelin parçası olarak şema ve metin yoluyla gerçekleştirilen ilgili bir dizi ilişkinin perspektifinden sistemin bir temsili.

görüş artırma
vision enhancement
Araç sürücüsünün görüşünün kısıtlandığı durumlarda, görüş düzeyini arttıran yöntemler.

görüş iyileştirme
vision improvement
Sürücüye görsel bilgi sağlayarak normal altı görüş koşullarında otonom yollarla sürüş sahnesinde görüşün iyileştirilmesi.

görüş koşullarını izleme
monitoring vision conditions
Araç içi yerleşik donanım kullanılarak; karayollarında görüş uzaklığı ve netliği koşulları hakkında veri toplama ve değerlendirme.

gösterge ekranı
dashboard
Belirli bir hedef veya iş süreciyle ilgili temel performans göstergelerinin genellikle bir bakışta görünümlerini sağlayan bir tür grafik kullanıcı arayüzü.

gözetimli otoyol
managed motorway
Trafik akışının kalitesini artırmak için farklı trafik yönetimi önlemlerinin kullanıldığı otoyol.

gözlemleme
monitoring
Bir olayla ilgili veri toplama ve durum değerlendirmesi yapılması.

grafik kullanıcı arayüzü
Graphical User Interface (GUI)
Bilgisayarlarda işletilen komutlar ve bunların çıktıları yerine simgeler, pencereler, düğmeler ve panellerin tümünü ifade etmek için kullanılan genel ad.

gri liste
grey list
Düzenleyen kuruluş tarafından mali durumu değerlendirilmekte olan, düzenlenmiş sözleşmeleri veya ilgili ödeme yöntemlerini içeren liste bölümü.

GSM-R
Global System for Mobile Communications-Railway (GSM-R)
Demiryolu için küresel mobil iletişim sistemi.

gün 1 ve gün 1.5 hizmetleri
day 1 and day 1.5 services
Nispeten olgun ve yakında olgunlaşacak K-AUS hizmetlerine atıfta bulunmak için kullanılan, endüstri tarafından desteklenen ve Avrupa Komisyonu tarafından benimsenen hizmetler.

gürültü gözlemleme
noise monitoring
Anlık trafik gürültüsü verilerinin toplanması ve değerlendirilmesi.

güvenilir nesne
trusted object, trust object
Karşılıklı güveni sağlamak için varlıklar arasında değiş tokuş edilen bilgi nesnesi.

güvenilir üçüncü taraf
Trusted Third Party (TTP)
Kriptografide güvenilir bir üçüncü taraf, her ikisi de üçüncü tarafa güvenen iki taraf arasındaki etkileşimi kolaylaştıran aracı şahıs, kuruluş.

güvenilirlik
reliability
Bir cihazın veya sistemin, belirli bir süre veya döngü sayısı için belirli kullanım koşulları altında amaçlanan işlevini yerine getirme yeteneği.

güvenli duruş
safe stop, blind stop
Otonom aracın kritik bir hatadan sonra emniyet şeridi veya benzeri bir yerde durması.

güvenli kimlik bilgisi yönetim sistemi
Secure Credential Management System (SCMS)
Bağlantılı araç teknolojilerinde dijital kimliklerin güvenli bir şekilde yönetimini sağlayan bir sistem. Araçlar ve altyapı arasında güvenli iletişim için dijital sertifikaları yönetir. Sahte mesajları engelleyerek araç güvenliğini artırır.

güvenli mod, geri çekilme modu
safe mode, fall back mode
Kritik bir hata oluştuğunda ve sürücü yanıt vermediğinde, otonom araç modu değişimi.

güvenli rota belirleme
safe route determination
Güvenli gidiş yolunun; yol sınırlamaları, sabit ve hareketli nesneler bakımından sürekli olarak değerlendirilmesi.

güvenli uygulama modülü
secure application module
Kriptografik işlevleri güvenli bir şekilde yürüten ve anahtarları depolayan fiziksel modül.

güvenli veri iletimi
secure data transmission
Gizli veya hassas verilerin aktarımını şifrelemeyle korumak için SSL, HTTPS, gibi kripto protokoller kullanılarak gerçekleştirilen iletim.

güvenlik
security
Başkalarının neden olabileceği olası zararlara karşı dirençlilik veya özgürlük.

güvenlik açığı, zafiyet
vulnerability
Siber uzayda yer alan varlıkların herhangi bir siber tehdit tarafından kullanılabilecek zayıflıkları.

güvenlik tehdidi
security threat
Bir sistemin güvenliğini ihlal etmek için olası eylem veya yöntem.

güzergâh bilgisi
route information
Bir rota boyunca yolların ve tesislerin özelliklerine ilişkin bilgiler.

güzergâh değiştirme
route diversion
Geçici bir alternatif rota hakkındaki bilgilere göre tüm veya belirli araç kategorileri için trafik yönünün değiştirilmesi.

güzergâh hesabı
route computation
Önceden tanımlanmış kriterlere göre ilgili rotaların hesaplanması.

güzergâh optimizasyonu
route optimisation
Önceden tanımlanmış kriterlere göre en uygun rotanın hesaplanması.

güzergâh rehberi, yönlendirme
route guidance, routing
Seçilen kriterlere göre hedefe gidilecek rotayla ilgili bilgi.

güzergâh saptırma
diversion route
Bütün taşıtların ya da belirli taşıt sınıflarının geçici olarak alternatif yollara yönlendirilmeleri.

güzergâh tarifi
route description
Seçilen güzergâhın sürücü veya yolcuya tarif edilmesi.

güzergâh tavsiyesi
route advice
İzlenecek rotayla ilgili tavsiye.

güzergâh, rota
route
Tanımlanmış birbirlerine bağlantılı yol kesimlerinin bütünü.

H

hacim (araç)
volume (vehicle)
Gün gibi birim zamanda belirli bir kilometrelik yoldan fiilen geçen araçların sayısı. (ayrıca toplu taşıma veya bisiklet / yaya yollarına da uygulanabilir.)

Hacim-Kapasite (H/K) oranı
Volume-Capacity (V/C) ratio
Bir ulaşım tesisindeki akış hacminin kapasiteye oranı.

hafif elektrikli araç
Light Electric Vehicle (LEV)
Pil veya yakıt hücresi gibi bir enerji depolama cihazı kullanan, iki veya üç tekerleği olan ve tipik olarak 100 kg'dan daha hafif olan bir elektrik motoru tarafından hareket ettirilen kara aracı. Çoğu hafif elektrikli araç, elektrikli bisiklettir.

hafif hibrit
mild hybrid
Tam hibritlerin aksine, yalnızca benzinli motora yardımcı olmak üzere kullanılan küçük bir elektrik motoruna sahip araç.

hareket algılama
motion detection
Algılama bölgesi içinde hareket eden nesnelerin tanınması.

hareket halinde ağırlık ölçüm sistemi
Weigh In Motion System (WIMS)
Hareketli bir ticari bir aracın, durmasını gerektirmeden, dinamik lastik kuvvetlerini ölçmek ve ardından karşılık gelen statik ağırlığı tahmin etmek için araçları ve diğer teknolojileri kullanarak ağırlığını belirleyen sistem.

hareket halinde ağırlık ölçümü
Weigh In Motion (WIM)
Hareket halindeki aracın aks ağırlığının ölçümü.

hareket programı
timetable, schedule
Toplu taşıma hizmetlerinin takvimlendirilmiş kalkışlarının, varışlarının, geçiş zamanlarının listesi.

hareketli araç verisi
floating car data
Sabit bir cihaz veya gözlemci tarafından sabit bir yerde toplanan geleneksel trafik verilerinin aksine, doğrudan trafik akışı içinde bulunan bir taşıt üzerinde toplanan trafik verileri.

hareketli gözler
animated eyes
Yol kullanıcılarına geçişlerde ilgili yönlere bakmalarını tavsiye eden sinyal.

hareketliliğin interneti
Internet of Mobility (IoM)
Hareketliliği teşvik etmek, kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamak ve toplu taşımayı optimize etmek için bağlantılı, hareketlilik sistemine daha kapsayıcı bir erişimle birlikte açık ve güvenli bir ağ.

hareketlilik
mobility
Ulaşım sistemlerini kullanma faaliyeti.

hareketlilik endeksi
mobility index
Bir sistemin kullanıcılarının hareketlilik yeteneğini ortaya koyan indeks.

hareketlilik performans ölçümü
mobility performance measure
Hareketliliğin dört boyutundan biri (miktar, kalite, erişilebilirlik, kullanım) hakkında nicel olarak bir şeyi tanımlayan ölçüm.

hareketlilik veri tanımlaması
Mobility Data Specification (MDS)
Hareketlilik hizmeti verenler ile belediye gibi kurumlar arasında veri alışverişine yarayan, API'lerden oluşmuş ve kurumların hareketlilik verisini sayısal olarak tek bir formatta analiz etmesine olanak sağlayan standart.

hareketlilik yönetimi
mobility management
Ulaşım talebinin ve trafik akışlarının (insanlar, araçlar ve yükler) ya ulaşım müşterilerinin motivasyonu, eğitimi, bilgisi, kanunlar, vergi sistemi, yaptırım, fiziksel planlamayla ya da trafik yönetimi ile yönetilmesi.

Hareketsiz kalma süresi, boşta kalma süresi
stop time, idle time
Yol veya trafik koşulları nedeniyle bir aracın hareketsiz durduğu veya belirli bir hızın altında hareket halinde olduğu süre.

harici destekli hız ayarı
externally assisted speed adaptation
Araç içi yerleşik ve yol kenarı donanımlarının birlikte kullanılmasıyla hız ayarının otomatik olarak yapılması.

harici destekli konumlandırma, harici destekli konum belirleme
externally assisted positioning, externally assisted position determination
Yer tabanlı sistemlerle iletişime dayalı olarak bir aracın coğrafi konumunun belirlenmesi.

harici hız kontrolü
external speed control
Sürüş hızını kontrol etmek için harici önlemlerin uygulanması.

harita eşleştirme
map matching
Bir taşıtın coğrafi koordinatlarının haritanın yol ağına uygulanmasıyla sayısal yol haritası üzerinde aracın konumlandırılması.

harita güncelleme
map update
Bir dijital haritaya yeni veya düzeltilmiş bilgilerin eklenmesi.

harita sunucusu
digital map server
Mekânsal verileri ve etkileşimli haritalama uygulamalarını internette yayınlamak için açık kaynak platformu.

harita verisi
map data
Kooperatif bir sürüşte kavşak konumu, ilgili yol bilgisi, şeritlerde kısıtlama dahil olmak üzere coğrafi ve yol bilgilerini sağlayan bilgiler.

hassas konumlandırma
precise positioning
İyi koşullar altında birkaç santimetre kadar küçük hatalarla çok hassas konumları hesaplayan küresel bir navigasyon uydu sistemi konumlandırma yöntemi.

hava durumu bilgileri, meteorolojik bilgiler
weather information, meteorological information
Mevcut veya tahmini hava durumu hakkında bilgiler.

hava taksi
air taxi
Talep üzerine tarifeli uçuşlara kıyasla daha kısa uçuşlar yapan küçük bir ticari uçak.

havacılık
aviation
Ücret karşılığı veya kiralama yolu ile yapılan tarifeli ve tarifesiz insan ve yük taşıma için yapılan tüm hava taşımacılık faaliyetleri.

hayalet sürücü uyarısı
ghost driver warning, wrong way driving warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla ters yönde ilerleyen araç sürüşü hakkında yakındaki sürücülere bilgi verilmesi.

hayvan uyarısı
animal warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla yoldan karşıya geçen veya yoldaki hayvan hakkında sürücülere bilgi verilmesi.

hedef
target
Bir faaliyetin amaçlarını ve hedeflerini yansıtan, istenen performans düzeyini temsil eden bir performans ölçüsü değeri.

hedef, varış yeri
destination
Bir yolculukta yolculuğun bittiği nokta.

hemzemin geçit
railroad crossing
Üzerinden araç ve/veya yaya geçişlerinin yapıldığı bariyerli veya bariyersiz demiryolu hattı bölümü.

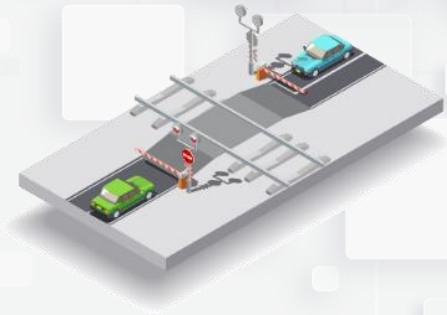

hepsi kırmızı bekleme safhası
all red rest stage
Tüm sinyal gruplarının kırmızı yandığı bekleme durumu.

hepsi kırmızı süresi
all red time
Tüm çakışan sinyal grupları kırmızı yandığında yeşil ışıklar arasındaki sürenin bir kısmı.

her gün işe gidip dönen kimse
commuter
Ev ile iş veya okul arasında düzenli olarak seyahat eden kişi.

hesap verilebilirlik
accountability
Sorumlu olma olgusu veya durumu; sorumluluk.

hız
speed
Birim zaman başına katedilen mesafe olarak ifade edilen hareket hızı.

hız denetimi
speed enforcement
Araç hızının ölçümü ve aracın hız sınırını aşması durumunda gerekli cezai işlemlerin elektronik olarak yapılması.

hız günlüğü
speed logging, speed registration, speed recording
Araç hızının, istatiksel veya denetim amacıyla araç içi yerleşik üniteye sürekli olarak kaydedilmesi ve depolanması.

hız kamerası
speed camera, safety camera, speed enforcement camera
Aşırı hız yapıldığına ilişkin güvenilir kanıt sunan kamera sistemi.

hız kontrolü
cruise control
Sürücünün belirlediği seviyede otomatik hız sabitleme veya sabitleyici.

hız sınırı
speed limit
Belirli bir yol kesiminde araç türlerine göre izin verilen en yüksek hız.

hızın izlenmesi
monitoring of speeding
Bir aracın hızının belirli bir seviyeyi aşıp aşmadığını izleme.

hızlı hat
rapid line
Demiryolu ulaşımında 160-250 km/s arasında hız yapılan hat.

hızlı şarj
fast charging
Şehir içinde ve uzun mesafeli yolculuklarda yolda şarj için güç sunan şarj noktası.

hızlı taşıma
rapid transit
Tüm modlardan tamamen ayrı çalışan demiryolu veya otobüs toplu taşıma hizmeti.

hibrit elektrikli araç
Hybrid Electric Vehicle (HEV)
Aracı hareket ettirmek için benzinli veya dizel motorun elektrik motoruyla birlikte çalıştığı, birden fazla enerji kaynağı kullanan, daha az yakıt tüketmesini sağlayarak sadece yakıt kullanan geleneksel motorlara kıyasla daha iyi yakıt verimliliği sağlayan araç.

hiper döngü
hyperloop
Bitişik vakumlu tüpler içerisinde çok yüksek hızda hareket imkânı sunan kapsüllü bir araç ile taşıma modu.

hizmet bilgileri, seyahat hizmetleri bilgileri, sarı sayfalar bilgileri
service information, travel services information, yellow pages information
Dinlenme alanları, benzin istasyonları, oteller ve restoranlar gibi hizmet tesisleri hakkında bilgiler.

hizmet olarak bisiklet
Bike as a Service (BaaS)
Bakım hizmeti ve sigortanın tam bir servis paketi olarak sunulduğu, kullanıcıların bisikletleri sanki kendi bisikletleri gibi daha uzun süre kullanabildikleri, hizmet olarak her şey (XaaS) yaklaşımının genişletilmiş hali.

hizmet olarak her şey
X as a Service (XaaS)
Bulut bilişim sistemlerinde her şeyin bir hizmet sunumu olarak kabul edildiği yapı.

hizmet olarak teslimat
Delivery as a Service (DaaS)
Talebe bağlı ekonomide, müşteri beklenti ve ihtiyaçları doğrultusunda hizmet odaklı teslimat ve iş süreçleri.

hizmet paketi
service package
Ulaşımın tüm ihtiyaçlarını karşılamak için, mimarinin gereksinim duyduğu tüm katmanları fonksiyonel, fiziksel, kurumsal, iletişim vb. standartlarını, ulaşım ihtiyaçları ve gereksinimlerini ve veri güvenlik isterlerini içeren AUS mimarisi paketi.

hizmet sağlayıcı
service provider
Hizmetlerin geliştirilmesinde ve sunumunda görevli olan yerel yönetim, merkezi yönetim ya da özel sektör kuruluşu.

hizmet seviyesi anlaşması
Service Level Agreement (SLA)
Bir hizmet sağlayıcısı ile müşteri arasındaki taahhüt.

hizmet seviyesi, trafik akım kalitesi
Level of Service (LoS), traffic flow quality
Hız, yolculuk süresi, hareket serbestliği, trafik yol kesintileri, konfor ve kolaylık gibi hizmet özellikleri açısından trafik akımının operasyonel koşullarının kalitesinin ölçümü.

hizmet sürekliliği
continuity of service
Bir hizmetin idari veya teknik sınırlar üzerinde sürekli kapsanması.

homologasyon
homologation
Araç üreticilerinin ürünlerinin pazara girebilmesi için yasal mevzuata, standartlara ve direktiflere uygunluğunun tescili için yapılan onay süreci.

hücresel
cellular
3G, 4G, 5G, 6G mobil iletişim. IMT spektrum bantlarında uzun menzilli iletişim.

hücresel iletişim için küresel sistem (GSM)

Global System for Mobile Communications (GSM)

Dijital mobil iletişim için geliştirilmiş bir standarttır. GSM, telefon görüşmeleri, kısa mesajlar ve veri transferi gibi hizmetleri sağlayarak, mobil ağlarda güvenli ve verimli iletişim sağlar. Örneğin, GSM teknolojisi, bir cep telefonunun farklı ağlar arasında veri iletişimini ve uluslararası dolaşımı mümkün kılar.

hücresel şebeke üzerinden araçtan her şeye (C-V2X)

Cellular Vehicle to Everything (C-V2X)

Araçların birbirleriyle veya çevresindeki nesnelerle kablosuz iletişimini sağlayan 4G/5G tabanlı bir kablosuz iletişim teknolojisi.

Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli

Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)

Her düzeydeki hükümetlere iklim politikaları geliştirmek ve kullanabilecekleri bilimsel bilgileri sağlamak için kurulan Birleşmiş Milletler veya Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) hükümetlerinin üyesi olduğu Birleşmiş Milletler organizasyonu.

I

IEEE 1609.X

IEEE 1609.X

IEEE tarafından WAVE ağları için geliştirilen ve IEEE 1609 başlığı altında tanımlanmış standartlar bütünü.

IEEE 802.11

IEEE 802.11

Kablosuz yerel alan ağı (WLAN), Wi-Fi, IEEE 802 LAN protokollerinin bir parçası olup yerel bir alandaki sabit, taşınabilir ve hareketli istasyonlar için kablosuz bağlantı sağlar.

IEEE 802.11bd

IEEE 802.11bd

Daha yüksek hız, daha düşük gecikme süresi ve daha yüksek güvenlik sağlayarak V2X iletişiminde kullanılmak üzere tasarlanan kablosuz ağ standardı.

IEEE 802.11p

IEEE 802.11p

Otomotiv uygulaması için özel olarak tasarlanmış geçici kısa menzilli WLAN iletişimi.

ITS4US

ITS Transportation For All of US

Temel hizmetlere erişimde genellikle daha büyük zorluklarla karşılaşan yetersiz hizmet alan topluluklar için daha verimli, uygun maliyetli ve erişilebilir ulaşım seçenekleri sağlamanın yollarını belirlemek için ITS JPO liderliğinde yürütülen program.

ITS G5
ITS G5
Araçların birbirleri (V2V) ve Yol Kenarı AUS İstasyonları (V2I) arasında anlık kısa menzilli iletişimi için oluşturulmuş; IEEE 802.11p veya genişletilmiş IEEE 802.11bd tabanlı Avrupa WLANp standardı.

Akıllı Ulaşım Sistemleri Ortak Program Ofisi
The ITS Joint Program Office (ITS JPO)
ABD Ulaştırma Bakanlığı'nın çok modlu AUS teknolojisi araştırma programını koordine etmek ve planlamak için ulaşımın farklı modlarını ilgilendiren idareler arasında iş birliği yaparak yenilikçi teknolojilerin ulaşım sistemine entegrasyonu yoluyla ulaştırmanın emniyetini, hareketliliğini ve verimliliğini artırmaya ve etkinliğini iyileştirmeye yönelik çalışan ofis.

İ

icra operatörü
enforcement operator
Kullanıcılara cezai yaptırım gerçekleştiren kuruluş.

idari tünel yetkilisi
administrative tunnel authority
Bir tünelin emniyetinin tüm yönlerinin sağlanmasından sorumlu olan, kurallara ve düzenlemelere uyumu sağlamak için gerekli adımları atan ulusal, bölgesel veya yerel otorite.

ihlal eden kimse
violator
Yasaları, düzenlemeleri veya kuralları hiçe sayan kullanıcı.

ihtiyaç (ana plan)
need (master plan)
Kabul edilen ve benimsenen standartlara ve diğer varsayımlara (örneğin arazi kullanımına) dayalı olarak belirlenen ve ana planda belirtilen bir hareketlilik iyileştirmesi talebi.

ikilem bölgesi
dilemma zone
Sürücülerin sarı ışığı gördüklerinde duramayıp kırmızı ışık yanarken durma çizgisini geçmeye mecbur kaldıkları yol kesimi.

ikincil sinyal çakışması
secondary signal conflict
Aynı anda yeşil ışık yakılmasına izin verilen iki trafik akışı arasındaki çakışma.

ileride trafik sıkışıklığı uyarısı
Traffic Jam Ahead Warning (TJW)
Hız ve zamanı hesaplayarak yol güzergâhı üzerinde ani trafik sıkışıklığı ile oluşabilecek potansiyel bir kazayı önlemek üzere sürücüyü uyaran sistem.

ilgi noktası bilgisi
point of interest information, POI information
Yol boyunca yerel hizmetler ve tesisler hakkında araç üstü donanım aracılığıyla sürücülere bilgi verilmesi.

ilişkisel veri tabanı yönetim sistemi
relational database management system
Verilerin satır ve sütunlardan oluşan tablolarda tutulduğu, tabloların da kendi aralarında belli alanlarla ilişkilendirildiği veri depolama sistemi.

ilk mil ve son mil
first mile and last mile
Bir yolculuğun başlangıç ve bitişi.

iltisak hattı
branch line
Gerek istasyon dahilindeki hatlardan gerekse ana hattan ayrılmak suretiyle gerçek ve tüzel şahıs arazilerine yapılmış demiryolu bağlantı hattı.

indir bindir ve devam et
kiss and ride
Özel araç yolcusunun seyahatin bir bölümüne toplu taşıma ile devam etmesi. Örneğin; kişinin tanıdığının aracıyla toplu taşıma durağına kadar gelip inmesi ve seyahatine toplu taşıma ile devam etmesi.

indirim
discount
Normal veya liste fiyatından yapılan kesinti gibi bir şeyin brüt tutarından veya değerinden yapılan kesinti.

İngiliz Standartlar Enstitüsü
British Standards Institute (BSI)
İngiliz Standartlar Enstitüsü

İngiltere Ulaştırma Bakanlığı
Department for Transport (DfT)
Ulaştırma Dairesi (Birleşik Krallık)

insan makine arayüzü
human Machine Interface (HMI)
Bir kişiyi bir makineye, sisteme veya cihaza bağlayan bir kullanıcı arayüzü veya kontrol paneli.

insan-makine etkileşimi
human-machine interaction, man-machine interaction
İnsan performansı üzerinde olası etkilere sahip insan ile sistem arasında gerçekleşen çift yönlü iletişim.

İnsansız Hava Aracı (İHA)
Unmanned Aerial Vehicle (UAV)
Temel olarak sensörler, GPS modülü, yüksek çözünürlüklü kameralar, algılayıcılar ve benzeri bileşenlerden oluşan yazılımsal olarak uzaktan kontrol edilebilen hava araçları.

insansız kara aracı
Unmanned Ground Vehicle (UGV)
Ticari, endüstriyel özel amaçlı iç ve dış ortam insansız kara araçlarıdır.

intermodal mal taşımacılığı, intermodal yük taşımacılığı
intermodal goods transport, intermodal freight transport
Malların tek ve aynı taşıma biriminde birbirini takip eden farklı taşıma modları ile taşınması.

intermodalite
intermodality
Yolculara kesintisiz bir yolculuk sunmak amacıyla birden fazla ulaşım modu (örneğin yürüme, tren, otobüs) ile yapılan tek bir yolculuğun verimliliği ve çekiciliğini geliştirme. (farklı ulaşım hizmetlerinin uyumlu hale getirilmesi, P&R gibi farklı ulaşım modları arasında organize bağlantıların oluşturulması yoluyla entegre taşıma sistemlerinin oluşturulmasını gerektirir.)

internet alan adı sistemi
Domain Name System (DNS)
Ana bilgisayar adlarının, alan adlarının ve diğer adların İnternet Protokolü (IP) adreslerine eşlenmesi için kullanılan internet protokolü.

internet aracılığıyla araç çağırma
ride-hailing
Taksi benzeri hizmetlerin akıllı telefon uygulamaları gibi teknolojiler kullanılarak özel sürücüler tarafından sağlandığı, rezervasyon ve ödemenin çevrimiçi olarak yapıldığı model.

internet güvenliği protokolü
Internet Protocol Security (IPsec)
Bir IP ağı üzerinden veri iletişiminin bütünlüğünü, gizliliğini ve kimlik doğrulamasını sağlamak için geliştirilmiş bir protokoller paketi.

internet ödemesi
internet payment
Bir web sitesinden güvenli çevrimiçi ödeme kullanarak yapılan ödeme.

internet protokolü sürüm 4
Internet Protocol version 4 (IPv4)
Veri paketlerinin internet üzerinden iletimini sağlayan bir protokol. Her cihaza benzersiz bir IP adresi atar ve verilerin doğru şekilde yönlendirilmesini sağlar. Bu protokol, 32-bit adresleme kullanarak yaklaşık 4.3 milyar benzersiz IP adresi sağlar.

internet protokolü sürüm 6
Internet Protocol version 6 (IPv6)
Veri paketlerinin internet üzerinden iletimini sağlayan ve IPv4'ün yerini almak üzere geliştirilmiş protokol. 128-bit adresleme kullanarak çok daha geniş bir IP adresi alanı sunar, bu da milyarlarca cihazın internete bağlanmasını sağlar. Ayrıca daha iyi güvenlik, veri paketlerinin daha verimli yönlendirilmesi ve ağ yapılandırma süreçlerini geliştiren özellikler içerir.

istatistiksel hız tavsiyesi
statistical speed advice
Referans hız ile ilgili sürücüye hızını ayarlaması için sağlanan istatistiksel geri bildirim.

istisna işleme
exception handling
Normal prosedürlerin uygulanamadığı durumların ele alınması; örneğin kural ihlali veya sistem hatası nedeniyle.

iş birliği
cooperation, collaboration
İlgili tarafların ortak bir hedef için birlikte çalışması.

iş zekâsı
business intelligence
Çevrimiçi analitik işleme (OLAP), raporlama, tahmine dayalı analitik, veri ve metin madenciliği, kıyaslama gibi fonksiyonlar aracılığıyla daha etkili karar verme, stratejik operasyonel içgörüler oluşturarak ürünler ve birimler için dahili olarak yapılandırılmış verilerin güncel, tarihsel ve öngörülü olarak görünümlerini sağlayan yaklaşım.

işletim seviyesi anlaşması
Operational Level Agreement (OLA)
Operasyonel düzeyde bir anlaşma olup bir hizmet düzeyi anlaşmasını desteklemek için birbirine bağlı ilişkiler.

işletmeci
operator
Bir sistemin işletilmesinden sorumlu organizasyon.

itici güç
propulsion
Bir nesneyi hareket ettirmek için üretilen itme kuvveti.

izin sahibi
concession holder
İlgili makam tarafından verilen izne dayalı olarak hizmet sağlayan işletmeci veya diğer kuruluş.

izlenebilirlik
Traceability
belirli bir bilgi kümesini veya türünü belirli bir dereceye kadar takip etme kabiliyeti veya doğrulanabilir bir şekilde benzersiz şekilde tanımlanabilir varlıkları kronolojik olarak birbiriyle ilişkilendirme yeteneği.

izole sinyal kontrolü
isolated signal control
Diğer trafik sinyallerinden bağımsız çalışan kavşak trafik sinyal kontrolü.

K

kablosuz ağ
Wireless Fidelity (Wi-Fi)
IEEE 802.11b spesifikasyonuna göre cihazların kablosuz olarak haberleşmesi.

kablosuz güncellemeler, iletişimler
Over-The-Air Updates, Communications (OTA)
Kablosuz güncellemeler / iletişimler.

kablosuz sensör ağı
Wireless Sensor Network (WSN)
Sıcaklık, rüzgâr, basınç, hız, nem, ses, ışık akısı gibi doğadaki fiziksel değişimleri algılayan, elde edilen bilgileri kurdukları kablosuz ağ aracılığı ile merkezi bir konuma ileten, mekânsal olarak dağılmış ve özel sensörlerden oluşan ağlar.

kablosuz şarj etme
inductive charging, wireless charging, cordless charging
Herhangi bir direkt kablo bağlantısı olmadan bir cihazın, donanımın ya da aracın elektromanyetik indüksiyon yoluyla şarj edilmesi.

kablosuz yerel alan ağı protokolü
Wireless Local Area Network protocol (WLANp)
IEEE 802.11p veya genişletilmiş IEEE 802.11bd'ye dayalı geçici kısa menzilli iletişim için kullanılan terim. V2X için standartlaşmış bir ITS-G5 kablosuz yerel alan ağı protokolü.

kabotaj
cabotage
Başka bir ülkede kayıtlı bir araçla yapılan bir ülke içinde iki nokta arasında mal veya insan taşımacılığı.

kabul edilebilir en uzun hizmet kesinti süresi
Maximum Allowable Outage (MAO)
Bir ürünün/hizmetin verilmemesinin veya bir faaliyetin yapılamamasının bir sonucu olarak ortaya çıkabilen olumsuz etkilerin kabul edilemez hale geldiği süre.

kaçış güzergâhı
escape route
Tünel içindeki herhangi bir nokta ile tünel dışında emniyetli bağımsız bir alan arasında olası acil durum çıkışları ve tahliye/kaçış tünellerini de içeren bağlantının tamamı.

kaçış güzergâhı aydınlatması
escape route lighting
Tünel içerisinde acil çıkış kapısından boş ve emniyetli alandaki son çıkışa kadar olan yolda görüş ve kılavuzluk sağlayan aydınlatma.

kademeli ücret sistemi
graduated fare system, differentiated fare system
Ücretin mesafe, zaman gibi seyahat karakteristiklerine bağlı olarak belirlendiği ücret sistemi.

kafa kafaya çarpışma uyarısı
merge collision warning
Sürücüye güvenli şerit değiştirmesini sağlamak için yol gösterme.

kaldırım
sidewalk
Bir otoyolun, yolun veya sokağın yayalara yönelik kısmı.

kamyon konvoyu, ağır vasıta konvoyu
truck platooning, heavy vehicles platooning
Rüzgâr direncini azaltmak ve yakıt tasarrufu sağlamak için kısa mesafelerde birbirini takip eden ağır araçlar.

kanıtlama, gösterim
demonstration
Bir sistemin uygulanabilirliği, etkisi ve performansı hakkında bilgi edinebilmek maksadıyla gerçeğe uygun bir ortamda yeterince geniş bir kullanıcı grubu kullanılarak sistemin sağlamasının yapılması aşaması.

kapalı alan
closed area
Doğal havalandırması bulunmayan alan.

kapalı devre televizyon
Closed Circuit Television (CCTV)
Kapalı devre televizyon kameraların görüntü sinyallerini belirli bir konuma ilettikleri sistem.

kapasite (yol-araç)
capacity (road-vehicle)
Mevcut yol, yolun geometrik tasarımı, trafik, çevre ve denetim koşulları altında, taşıtların veya kişilerin bir ulaşım tesisini (bir yol kesitini) belirli bir zaman aralığında sürdürülebilir bir şekilde maksimum kullanma oranı.

kapasite geliştirme
capacity building
Katılım sürecine daha etkili bir şekilde katkıda bulunmalarını veya yerel projeleri yönetmelerini sağlamak için bir kuruluşun veya bir grup insanın becerilerini geliştirmesi.

kaplamasız yol
unpaved path
Asfalt veya beton ile kaplanmamış yollar.

kapsama alanı
coverage Area
Bir sistemin hizmet sunduğu coğrafi etki alanı.

kapsamlı bilgi arşivi ağı
Overview Comprehensive Knowledge Archive Network (CKAN)
Açık veri yönetimi için kullanılan bir platform. Veri setlerinin depolanması, paylaşılması ve keşfedilmesini sağlayarak kamu ve özel sektör organizasyonlarının büyük miktarda veriyle çalışmasına ve açık kaynak olarak paylaşmasına olanak tanır.

kapsamlı otomobil trafik kontrol sistemleri
Comprehensive Automobile Traffic Control Systems (CACS)
Hareket halindeki araçları, yol kenarı donanımını ve merkezi bir veri işleme çekirdeğini birbirine bağlayan bir iletişim sistemi.

kapsül taksi
pod cars
Geleneksel taksi ya da paylaşımlı araç şeklinde kullanılabilen, bir toplu taşıma modu alternatifi olarak geliştirilen tüp şekline benzer fütüristik tam otonom araç.

kara liste, sıcak liste
black list, hot list
Hizmet sağlayıcının sözleşmeden doğan sorumluluğunu reddettiği kullanıcıların listesi.

karar destek modeli
decision support model
Karar vericilere yardımcı olmak amacıyla veri, belge, bilgi ve iletişim teknolojilerini ve/veya modelleri kullanarak problemleri tanımlamayı ve çözmeyi, karar verme sürecini tamamlamak ve karar vermeyi sağlayan interaktif bilgisayar sistemleri.

kararlı akış
stable flow
Otoyollarda dur-kalk olmayan trafik akışı.

karasal mobil sistemler haberleşme erişimi
Communication Access for Land Mobiles (CALM)
Akıllı Taşımacılıkta birden çok iletişim modunu ve birden çok iletim yöntemini kapsayan çeşitli iletişim senaryoları için bir dizi kablosuz iletişim protokolü ve hava arabirimi tanımlayan bir girişim.

karayolu
highway
Geçiş hakkı dahilindeki tüm alan dahil olmak üzere, araç ve insanların seyahatleri için halka açık bir yolu ifade etmek için kullanılan genel bir terim.

karayolu çevre koşullarını izleme
road environmental monitoring
Karayolu taşımacılığından etkilenen mevcut çevresel koşullar hakkında veri toplama ve durum değerlendirmesi.

karayolu demiryolu kavşağı
highway rail intersection
Bir yolun aynı hizada demiryolu ile kesiştiği özel bir kavşak türü.

karayolu işletme ve bakım
roadway operations and management
Karayolu sistemlerinin bakım ve operasyonlarını yöneten, sürdürülebilirliğini sağlayan hizmetler bütünü.

karayolu kapasite el kitabı
Highway Capacity Manual (HCM)
Akıllı ulaşım ve iletişim teknolojileri bileşenleri kapsamında kullanılan sensörlerle toplanan veriyi ileten, analiz eden, ölçen, izleyen ve daha gelişmiş performans ve kullanıcı deneyimi için kullanıcı talepleri ve çevredeki değişikliklere akıllı şekilde yanıt verebilen kamusal değer oluşturan sistemler.

karayolu taşıma işletmecisi
road transport operator, haulier
Malların ticari taşımacılığını yürüten şirket.

karayolu ulaşım telematiği
road transport telematics
Taşıtlarda ve altyapıda bilgi teknolojisi ve telekomünikasyon kullanan, ulaştırma hizmetlerini destekleyen veya gerçekleştiren teknikler grubu.

karbon ayak izi
Carbon footprint
karbondioksit cinsinden ölçülen, üretilen sera gazı miktarı açısından çevreye verilen zararın ölçüsü.

karbon fiyatlandırması
carbon pricing
Sera gazı (GHG) emisyonlarının dış maliyetlerini (ekinlere verilen zarar, sıcak hava dalgaları ve kuraklıklardan kaynaklanan sağlık bakım maliyetleri, sel ve deniz seviyesinin yükselmesinden kaynaklanan mülk kaybı gibi kamunun ödediği emisyon maliyetleri vb.) hesaplayan ve bunları genellikle yayılan karbondioksit (CO2) üzerinden bir fiyat şeklinde kaynaklarına bağlayan bir araç.

karbonsuzlaştırma
decarbonisation
Düşük karbonlu enerji kaynaklarının kullanımına geçilerek atmosfere salınan karbondioksit (CO2) miktarının önlenmesi veya azaltılması.

kargo
cargo
Herhangi bir ulaşım moduyla ticari olarak taşınan mallar.

kargo mesaj sistemi
cargo community system
Kargo sevkiyatında kesintisiz iletişim sağlamak için kullanıcı topluluğuna hizmet veren elektronik mesaj değişim sistemi.

kargomat
parcel locker
Tesliminde ücret tahsilatı gerekmeyen ve sistemde alıcı cep telefonu numarası bulunan yurtiçi kayıtlı gönderilerin alıcının talep etmesi veya adresinde bulunmaması durumunda tesliminin sağlanması adına bırakıldığı elektronik dolap sistemidir.

karma gerçeklik
mixed reality
Sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik yöntemleriyle harmanlanmış gerçek ve sanal dünyaları bir araya getiren gerçek zamanlı olarak etkileşime girdiği yeni ortamlar ve görselleştirme üretmek için gerçek dünya nesnelerinin veya insanların dinamik olarak sanal dünyalara entegre hibrit bir gerçeklik modeli.

karma taşımacılık
accompanied transport
Bir taşımacılık aracının sürücüsü ve yükü ile birlikte başka bir ulaşım moduyla taşındığı kombine taşımacılık.

karma trafik modeli, karma model
hybrid traffic model, hybrid model
Kritik alt ağlar için çok küçük ölçekte modellemenin kullanıldığı orta ölçekli ağ modeli.

karşıt direksiyon yardımı
counter steering assistance
Denge sağlamak için direksiyonu tersine çevirmek yoluyla sürücüye sağlanan aktif hareket desteği.

kartla ödeme
card payment
Manyetik kart, akıllı kart ve kredi kartı kullanarak yapılan ödeme.

katarlamalı sürüş seyahat süresi yüzdesi
Percent Time Spent Following (PTSF)
Araçların katarlama sürüşü yaptıkları sırada gerçekleştirdikleri toplam seyahat süresinin ortalama yüzdesi.

katılım kontrolü, katılım yönetimi
ramp metering, ramp control, motorway access control, ramp management
Ana yoldaki ya da trafik ağındaki akım ve emniyet koşullarının iyileştirilmesi amacıyla katılım kolundaki trafiğin sabit veya trafik uyarlamalı sinyal denetim önlemlerinin uygulandığı trafik yönetimi.

kavşak çarpışma riski uyarısı
Intersection Collision Risk Warning (ICRW)
Kavşaklarda çarpışma riskini tespit ederek sürücüleri uyaran ve olası kazaların önüne geçilmesini sağlayan sistem. Bu sistem, kavşaklarda yaklaşan araçların hız ve konum bilgilerini analiz ederek, potansiyel çarpışma risklerini belirler ve sürücüyü sesli, görsel veya titreşimli uyarılarla bilgilendirir.

kavşak ihlal uyarısı
keep-clear violation warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye kendisinin ya da başka bir sürücünün geçiş hakkını ihlal ettiğine dair verilen bilgi.

kavşak kapasite kullanım oranı
Intersection Capacity Utilization (ICU)
Kavşaklarda hizmet seviyesinin belirlenmesinde araç başına gecikme değerleri ile birlikte kullanılan, yaklaşım kollarındaki talep akımının mevcut kapasiteye oranı.

kavşak kontrolü
junction Control
Ana akım, katılım kontrolündeki giriş veya çıkışa dayalı olarak şerit tahsisini dinamik olarak değiştiren kavşak yönetim stratejisi.

kavşak sıkışıklığı, tıkanma
gridlock
Bir kavşak veya yol ağının çakışan trafik akımı nedeniyle bloke olması.

kavşak sinyal kontrolü
intersection signal control
Bir kavşakta farklı akımların birbirleri ile kesişimi durumunda hareketlerin emniyetli bir şekilde yapılmasını sağlayan elektronik trafik kontrolü.

kavşak taralı alanı
intersection gridlock area
Kavşaklarda trafik akımlarının kesiştiği, araçların kavşağa giriş ve kavşağı terk etme noktaları arasında kalan ve tıkanıklık nedeniyle farklı akımların trafik akışını engel olacak şekilde araçların kaldığı kavşak alanı.

kavşak trafik kontrolü
intersection traffic control
Kavşaklara özgü çeşitli kontrol ve yönetim önlemlerinin uygulanması.

kavşaktan ayrılma süresi, kavşak boşaltma süresi
clearance time
Kavşaktan ayrılan bir aracın dur çizgisinden itibaren kavşağı terk edinceye kadar ihtiyaç duyduğu süre.

kaygan yol uyarısı
slippery road warning
Sürücülere/yayalara araç içi ya da yol üstü donanım veya görsel yatay/düşey işaretler ile yol üzerindeki sürtünmenin azaldığı bilgisinin verilmesi.

kaza kara noktası
black spot
Karayolu sistemindeki diğer benzer konumlara kıyasla daha fazla kaza meydana gelen lokasyon veya kaza oranı belirlenen eşik değerin üzerinde olan konum.

kaza önleme ve trafik emniyeti tedbirleri
crash prevention and safety measures
Trafikte meydana gelebilecek kazaların meydana gelmesini önlemek ve sürücü, yolcu, yaya ve yol emniyetini temin etmek maksadıyla alınan önlemler bütünü.

kaza uyarısı
accident warning, collision notification, collision warning
Araç içi yerleşik ya da mobil sistemler vasıtasıyla güzergâh boyunca oluşmuş bir trafik kazası ile ilgili sürücü/kullanıcıların bilgilendirilmesi.

kentsel
urban
Nüfus sayısının yüksek olduğu ve yapı yoğunluğuna sahip alanlar.

kentsel hareketlilik
urban mobility
Bir kentte yaşayan insanların günlük olarak gerçekleştirdiği seyahatlerin tamamı ve bu seyahatlerle ilgili yöntemler ve koşulların (ulaşım modu tercihi, seyahat uzunluğu, seyahat süresi, ücretlendirme tipi vb.) toplamı.

kentsel hava hareketliliği
Urban Air Mobility (UAM)
Trafik sıkışıklığına yanıt olarak geliştirilmiş kentsel ve banliyö alanlarında, daha düşük irtifalarda yolcu veya kargo taşımak için küçük, yüksek düzeyde otomatikleştirilmiş uçakların kullanılması.

kentsel lojistik
urban logistics
Kentsel alanlarda lojistiğin yönetilmesi, iyileştirilmesi ve koordine edilmesi süreci.

kentsel trafik kontrolü
urban traffic control
Kentsel alanlarda çeşitli kontrol önlemlerinin uygulanması ya da ağ performansını belli ölçütlere göre iyileştirmek için ulaşım ağının yönetilmesi.

kesim hız yaptırımı
section speed enforcement
Belirli bir yol kesimi için elektronik sistemler vasıtasıyla ortalama hız tespiti ve yasal limitleri aşan sürücülere cezai yaptırım uygulanması.

kesin olmayan araç kimlik tanımlama
relative vehicle identification, non-unambiguous vehicle identification
Aracın kimliğinin kesin olmayan biçimde, araç özelliklerine göre kimliğinin tespit edilmesi.

kesintili akış tesisleri
interrupted flow facilities
Bekleme veya duraklama için sabit olarak konumlandırılmış noktalar, örneğin trafik sinyalleri, döner kavşaklar ve öncelikli kavşaklar.

kesintisiz akış tesisleri
uninterrupted flow facilities
Bekleme veya duraklama için sabit olarak konumlandırılmış noktalar bulunmayan tesisler, örneğin kavşaksız bir ana yol.

kesintisiz güç kaynağı
Uninterruptible Power Supply (UPS)
Giriş güç kaynağı veya şebeke gücü kesildiğinde bir yüke acil durum gücü sağlayan elektrikli cihaz. (Bataryalarda depolanan enerjiyi sağlayarak giriş gücü kesintilerine karşı anlık koruma sağlaması açısından yardımcı veya acil durum güç sisteminden veya yedek jeneratörden farklıdır.)

kesintisiz hareketlilik, kesintisiz taşıma
seamless mobility, seamless transport
Ulaşım merkezlerinde kesintisiz ve verimli bağlantılarla çok modlu taşıma seçenekleri sunan hareketlilik.

kesit gözlemleme
section monitoring
Belirli bir yol kesitindeki trafiğin veya diğer trafik öğelerinin gözlenmesi.

kesit hızı
section speed
Bir yol kesitinin uzunluğunun bir araç tarafından o kesimde yapılan yolculuk süresine oranı.

kestirme yol
rat running
Ana yollar yerine tali yolların veya meskûn mahal caddelerinin kullanımı.

kırmızı ışık ihlal sistemi
red light enforcement system
Sinyalize kavşaklarda kırmızı yanan akımda trafik ışığına uymayan sürücü ve araçların tespit edilmesini sağlayan sistem.

kırmızı ışık ihlali cezası
red light driving enforcement
Sinyalize kavşaklarda kırmızı yanan akımda trafik ışığına uymayan sürücü ve araçların plakalarına yazılan trafik cezası.

kırmızı ışık kamerası
red light camera
Kırmızı ışıkta geçişin güvenli kanıtını sağlayan kamera sistemi.

kırmızı ışıkta geçiş uyarısı
red light driving warning, signal violation warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye kendi aracının veya başka bir aracın kırmızı ışıkta geçtiği ya da geçmek üzere olduğu hakkında bilgi verilmesi.

kırmızı koruma süresi
red light protection time at signalized intersections
Birbirini izleyen trafik akımlarından kavşağı boşaltan son taşıt veya yaya ile kavşağa girecek taşıtın çarpışmamaları için fazlar arasında bırakılması gereken zaman.

kısa mesaj servisi
Short Message Service (SMS)
Kısa mesaj alma ve gönderme servisi.

kısıtlı görüş uyarısı
reduced visibility warning
Öndeki görüş mesafesinin azalmasıyla ilgili araç üstü donanım aracılığıyla sürücülere bilgi verilmesi.

Kısmi mülkiyet
fractional ownership
Bir malı (araç gibi) satın alan veya kiralayan ve maliyetleri bölüştüren bir grup insanı içeren bir sahiplik modeli.

kış koşulları yol yönetimi, kışla mücadele
winter road management
Kış şartlarında yol ve hava durumu bilgilerinin toplanması ve gerekli önlemlerin alınması.

kıyaslama, karşılaştırmalı değerlendirme
benchmarking
Kuruluşların, kendi sektörleri veya alanları dahilinde kabul edilen iyi uygulamalarla ilgili olarak süreçlerinin çeşitli yönlerini değerlendirdiği yaygın olarak kullanılan bir süreç.

kızılötesi dedektör
infrared detector
Görüş alanına giren araçlardan, kızılötesi ışınlar ile yayılan veya yansıtılan verileri alan elektronik algılayıcı.

kimlik bilgilerine erişim
access credentials
Bir nesnenin veya uygulamanın iddia edilen kimliğini oluşturan güvenli modül.

kimlik doğrulama
authentication
Bilgi güvenliğinin sağlanması ve korunması amacıyla uygulamada veya serviste kullanıcının kimliğini sağlayan ve onaylayan bir işlem türü.

kimlik doğrulayıcı
authenticator
Bilgi güvenliğinin sağlanması ve korunması amacıyla uygulamada veya serviste kullanıcının kimliğini onaylayan kişi ya da sistem.

kimlik ve mahremiyet yönetimi
identity and privacy management
Akıllı şehir kapsamında oluşturulan ve kullanılan kişisel veri ve devlet sırrının belirlenmesi, verilerin ve sırların kritiklik seviyesinin gizlilik ve mahremiyet açısından değerlendirilmesi ve bilginin yönetimi.

kiosk
kiosk
Bilgi sağlamak veya reklamları görüntülemek için kullanılan, genellikle etkileşimli bir görüntü ekranı.

kirlilik gözlemleme
pollution monitoring
Çevre kirliliğine ait verilerin toplanması ve değerlendirme yapılması.

kişi kapasitesi
person capacity
Geçerli koşullar altında belirli bir süre boyunca belirli bir noktayı geçebilecek maksimum kişi sayısı.

kişisel AUS istasyonu
personal ITS station
Çok sayıda AUS uygulaması içeren araç içi yerleşik ya da mobil cihazlar.

kişisel bilgisayar
Personal Computer (PC)
Şahsi kullanımına yönelik özel olarak tasarlanmış, herhangi bir uzman veya operatörün yardımı olmadan kişilerin kendi başlarına kullanabileceği bilgisayar türü.

kişisel dijital asistan
Personal Digital Assistant (PDA)
İsim ve adreslerin saklanabildiği bir veri tabanına sahip, not defteri ve iletişim kurmayı sağlayan taşınabilir küçük cep bilgisayarı.

Kişisel Hızlı Geçiş (KHG), pod arabalar
Personal Rapid Transit (PRT), pod cars
Talep üzerine küçük sürücüsüz araçlar ile gerçekleştirilen taşıma modu.

kişisel veri
personal data
Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade eden veri türü.

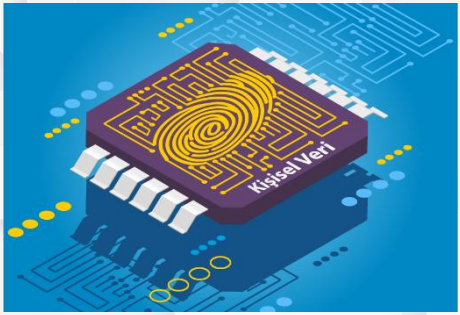

kişiselleştirilmiş ulaşım bilgisi
personalized transport info
Verilerin gerçek zamanlı ve tamamen kişiselleştirilmiş ulaşım yönlendirmeleri için kullanılması.

kişiye özel, gizlilik
privacy
Bir bireyin kendisiyle ilgili bilgileri gizleme ve böylece kendisiyle ilgili bilgileri seçici bir şekilde ifşa etme yeteneği.

kişiye özgü seyahat planlama
personalized trip planning
Bir yolcuya bireysel tercihlerine dayalı olarak seyahatini organize etmek için talebi üzerine özel bilgilerin verilmesi.

kitle kaynak kullanımı
crowdsourcing
Birçok insanın, birlikte belli bir işi gerçekleştirmesi; crowd (kitle) ve outsourcing (kaynak) kelimelerinin birleşiminden doğmuş, kalabalık ya da toplulukların birlikte kaynak kullanımı anlamına gelen bir terim.

kod bölmeli çoklu erişim
Code-Division Multiple Access (CDMA)
Çeşitli sinyallerle tek bir iletim kanalı kullanmasını sağlayan bir çoklama türüdür.

kombine algılama
combined detection
Kaliteyi iyileştirmek ve algılamayı optimize etmek için birden fazla dedektör teknolojisinin kullanılması.

kombine şarj sistemi
Combined Charging System (CCS)
Elektrikli araçların şarj edilebilmeleri için birçok tipteki konnektörün pinlerinin birleştirilerek oluşturulduğu Avrupa Birliği şarj sistemi standardı.

kombine taşımacılık, çoklu taşımacılık
combined transport
Bir ve aynı yükleme birimi içerisinde, ulaşım türü değiştirirken mallara dokunmadan, birden fazla taşıma modu kullanılarak mal taşınması.

konaklama süresi
period of stay
Ara istasyon veya bağlantı istasyonunda, yolcuların bir araçtan inip başka bir yolculuk için başka bir aracı bekledikleri süre.

konfor hızı
comfort speed
Yolun geometrik unsurlarına bağlı olarak güvenli ve rahat sürüşe uygun optimum hız.

kontra manevra yardımı
countersteering assistance
Stabiliteyi elde etmek için Kontra manevra ile bir araca manevra yaptırmak için sürücüye yapılan aktif yardım.

kontrol koşulları
control conditions
Kontrol tipi, sinyal kontrolü, işaretler ve benzer önlemler dahil olmak üzere belirli bir tesisteki ilgili trafik kontrolünün ve düzenlemelerinin açıklaması.

kontrollü hemzemin geçit
controlled level crossing
Trafik bakımından yoğun karayollarının demiryolunu kestiği yerlerde, can ve mal emniyeti sağlayan bariyerli hemzemin geçit.

kontrolsüz kavşak
uncontrolled intersection
Birden fazla yolun kesiştiği kavşaklarda yolun yapısını ve üstünlüğünü belirten herhangi bir trafik işaret ve işaretçisinin olmadığı kavşak tipi.

konum belirleme
position determination
Bir yapı, cisim ya da etmenin bulunduğu yerin paralel, meridyen gibi ölçü birimleri göz önünde bulundurularak hazırlanmış haritalar üzerinde işaretlenmesi.

konum tabanlı hizmetler
location based services
Bir harita üzerinde konum bilgisinin dikkate alınarak hazırlanmış servisler.

konum tahmini, yardımlı uydu navigasyonu
dead reckoning, assisted satellite navigation
Rota ve bilinen son konumdan katedilen mesafe hakkındaki bilgilere dayalı yerleşik konumlandırma.

konum verisi
location data
Bir kullanıcının coğrafi koordinatları hakkında bilgiler sağlayan ve çeşitli cihazlar aracılığıyla üretilen coğrafi tabanlı yer verisi.

konumlandırma
positioning
Coğrafi olarak konumu belirlenen bir nesnenin ilgili konuma pozisyonlanması.

konumsal ağ katmanı protokolü
GeoNetworking (GN)
Koordinasyon altyapısına ihtiyaç duymadan mobil ortamlarda iletişim sağlayan, bilginin yayılması ve veri paketlerinin taşınması için coğrafi konumları kullanan, ITS-G5 gibi kablosuz teknolojiye dayalı, mobil geçici iletişim için bir ağ katmanı protokolü.

konumsal mesajlaşma
geo messaging
Bir kişi veya sistemin belirli bir bölgedeki belirli cihazlara mesaj göndermesini sağlayan teknoloji.

konvansiyonel hat
conventional line
Yüksek Hızlı Demiryolu Hattı dışında kalan hatlar.

konvoy
platooning
Belirli koşullarda araçların küme olarak birlikte hareket etmeleri.

konvoy kontrol mesajı
Platooning Control Message (PCM)
Kamyon konvoyu için Konvoy Kontrol Mesajı.

kooperatif acil şerit değiştirme
Cooperative Emergency Lane Change (CELC)
Karayolu üzerinde birden fazla otomatik araç için iş birliğine dayalı şerit değiştirme manevrası.

kooperatif adaptif hız kontrolü
Cooperative Adaptive Cruise Control (C-ACC)
Araç hızını diğer bağlantılı araçlar ile koordinasyon halinde ayarlayan ve öndeki araçla güvenli mesafeyi korumak amacıyla geliştirilen hız kontrol sistemi.

Kooperatif Akıllı Ulaşım Sistemleri (K-AUS)

Cooperative Intelligent Transportation Systems (C-ITS)

Yol kullanıcıları arasında trafik akımının güvenli, verimli, daha koordinasyonlu oluşturulması için yol kullanıcılarının ve trafik yöneticilerinin etkileşim kurmasına, eylemlerini koordine etmesine, doğru kararları almalarına ve trafik durumuna uyum sağlamalarına yardımcı olan kablosuz teknolojilerin kullanıldığı gerçek-zamanlı araçtan-araca, araçtan alt yapıya ve araçtan her şeye iletişimi sağlayan sistemler.

kooperatif altyapı-araç haberleşmesi

I2Car

ITS-G5'e dayalı Kooperatif Altyapı-Araç iletişimi.

kooperatif altyapı-her şey haberleşmesi

Cooperative Infrastructure to Everything Communication (C-I2X)

Kooperatif altyapı donanımlarının tüm nesneler ile haberleşmesi.

kooperatif araç

cooperative vehicle

Araç üstü veya içi yerleşik donanım aracılığı ile yol kenarı donanımları, yayalar ve diğer araçlarla haberleşebilen araç.

kooperatif araç kontrolü

cooperative vehicle control

Araç içi yerleşik donanımı ve yakındaki araçlardan alınan verileri kullanarak araç hareketinin kontrolü.

kooperatif araç-altyapı haberleşmesi

Cooperative Vehicle to Infrastructure Communication (Car2I)

ITS-G5'e dayalı Kooperatif Araç-Altyapı iletişimi.

kooperatif araç-araç haberleşmesi

Cooperative Vehicle to Vehicle Communication (Car2Car)

ITS-G5'e dayalı Kooperatif Araç-Araç iletişimi.

kooperatif araç-her şey haberleşmesi
Cooperative Vehicle to Everything Communication (Car2X)
ITS-G5'e dayalı kooperatif araç-her şey haberleşmesi

kooperatif araç-savunmasız yol kullanıcısı haberleşmesi
Cooperative Vehicle to Vulnerable Road User Communication (Car2VRU)
ITS-G5'e dayalı Kooperatif Araç-Savunmasız Yol Kullanıcısı iletişimi.

kooperatif çarpışma riski uyarısı
Cooperative Collision Risk Warning (CCRW)
Sürücünün araçlar arası iletişime dayalı olarak önündeki çarpışma riski hakkında bilgilendirilmesi.

kooperatif farkındalık
Cooperative Awareness (CA)
Yol kullanıcılarının ve yol kenarı altyapısının birbirlerinin konumu, dinamik verileri ve nitelikleri hakkında bilgilendirilmesi.

kooperatif farkındalık mesajı
Cooperative Awareness Message (CAM), CA Message
Trafikte kullanıcılar ile kara yolu donanımlarının birbirini konum ve hareket biçimi gibi durumlarına ilişkin karşılıklı olarak uyarılmaları için belli periyotlarda gönderilen iletiler.

kooperatif farkındalık temel hizmeti
cooperative awareness basic service, CA basic service
Kooperatif farkındalık mesajları oluşturmak, almak ve işlemek için her türlü AUS istasyonunun zorunlu işlevselliği.

kooperatif kavşak yönetimi
cooperative intersection management, cooperative junction management
Kavşaklarda trafik akışını, güvenliği ve çevreyi iyileştirme amacıyla, yerleşik donanım kullanılarak, araçlar arası uyuşmazlıklar hakkında gerçek zamanlı bilgi sağlanması ve bu uyuşmazlıkların esnek yönetimi.

kooperatif konvoy (katarlama) sürüşü
cooperative platoon driving
Sürücülerin çok az ya da hiç müdahalesi olmadan yolculuğun belirli bölümleri için araçların otomatik olarak bağlandığında birbirleri arasındaki mesafeyi otomatik olarak ayarlayabilmesine ve öncü aracın hareketindeki değişikliklere uyum sağlamasına izin veren otomatik sürüş destek sistemleri ve bağlantı teknolojilerinin kullanılması suretiyle iki veya daha fazla aracın bağlanarak konvoy oluşturması.

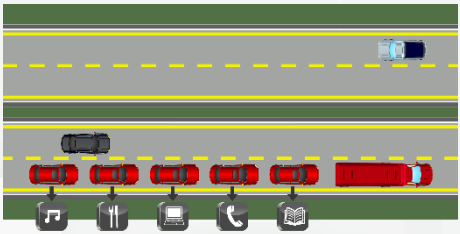

kooperatif parlama azaltılması
cooperative glare reduction
Gerektiğinde uzun farların otomatik olarak kısalara çekilmesi.

kooperatif sistemler
cooperative systems
Araçlar arasında doğrudan veya altyapı aracılığıyla kurulan iletişime dayanarak AUS işlevlerini yerine getiren sistemler.

kooperatif şerit birleşim yardımı
cooperative lane merge assistance
Sürücüye güvenli şerit birleşimi için yakındaki araçların bilgileri alınarak sağlanan kılavuzluk.

kooperatif şerit değiştirme yardımı
cooperative lane change assistance
Sürücüye güvenli şerit değişimi için yakındaki araçların bilgileri alınarak sağlanan kılavuzluk.

kooperatif tahsisli şerit yönetimi
cooperative flexible lane management, cooperative dedicated lane management
Belirli şartlar altında bazı araçların geçici olarak kullandığı belirli araç tipinin kullanımına ayrılmış şeritlerin esnek paylaşımı.

koordinasyon
coordination
Kurum veya kuruluşların planlarının, programlarının karşılaştırılması ve genel tutarlılığı sağlamak için bu plan, programların ayarlanması.

Koordineli Evrensel Zaman
Coordinated Universal Time (UTC)
Dünya üzerinde saatlerin ve zamanın kendisine göre düzenlendiği zaman standardı. (UTC, atomik zaman (atomik saatlerden türetilen) ile güneş zamanı (Dünya'nın Güneş'e göre kendi ekseni üzerindeki dönüşünün astronomik ölçümlerinden türetilen) arasında ortaya çıkan zaman işleyişi farklılıklarını barındırmaya hizmet eder.)

kordon hattı
cordon line
Harici görüşmelerin veya yolculuk sayımlarının yapıldığı, bir çalışma alanını çevreleyen hayali bir çizgi.

kordon ücretlendirme
cordon charging, cordon pricing
Bir yolun veya bölgenin belirli bir kısmının ücretlendirilmesi.

koridor hız denetim sistemi
corridor speed enforcement system
Araçların karayolu üzerinde bulunan belirli iki nokta arasındaki hareket hızlarının ortalama değerini tespit edebilen, görüntüleme teknolojilerine sahip yardımcı donanımların kullanılmasıyla taşıt kimliğini belirleyebilen, uygun yazılımlar kullanarak hız ihlali ile ilgili verileri kaydedebilen ve otomatik olarak veya operatör aracılığıyla ulusal/yerel merkeze aktarabilen sistem.

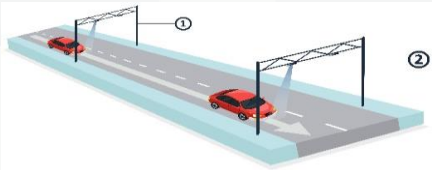

koridor kontrolü
corridor control
Bir koridorun performansını belirli kriterlere göre iyileştirmek için trafik akışının kontrolü.

kök sertifika
root certificate
Diğer sertifikaları doğrulamak için bir güven bağlantısı olarak kullanılabilen, kendinden imzalı bir sertifika.

köprü trafik kontrolü
bridge traffic control
Köprüler üzerinde ve yakınında trafik yönetim önlemlerinin uygulanması.

kör nokta bilgisi, kör alan bilgisi
blind spot, sector information
Araç içi yerleşik donanım kullanılarak, kör nokta ve alan içerisindeki engeller hakkında sürücünün bilgilendirilmesi.

kör nokta gözlemleme, kör alan gözlemleme
blind spot, sector monitoring
Araç içi yerleşik donanım kullanılarak, kör nokta veya alan içerisindeki engellerin incelenmesi, gözlemlenmesi.

kör nokta tespiti, kör alan tespiti
blind spot, sector detection
Araç içi yerleşik donanım kullanılarak, kör nokta veya alan içerisindeki engellerin tespiti.

kör nokta uyarısı
Blind Spot Warning (BSW)
Araç üzerindeki çeşitli sensörler kullanılarak aracın kör noktalarında bulunan diğer araçları veya engelleri tespit ederek sürücünün uyarılması. Sensörler, sürücünün yan aynalarda göremediği bölgelerdeki tehlikeleri belirler ve güvenli şerit değişimini sağlamak için sürücüye sesli, görsel veya titreşimli uyarılar verir.

kör nokta, kör alan
blind sector, blind spot
Sürücünün normal konumundayken görüş alanı dışında kalan konum veya bölge.

kriptografi
cryptography
Bilgi içeriğini gizlemek, fark edilmeden değiştirilmesini önlemek veya yetkisiz kullanımını önlemek amacıyla verilerin dönüştürülmesine yönelik ilkeler, araçlar ve yöntemler.

kritik aralık
critical gap
Sıkışık bir trafikte birbirlerini takip eden araçlar arasındaki, bir aracın trafik akımına girebilmesi veya trafik akımı içinden karşıya geçebilmesi için gereken en küçük zaman ya da uzunluk cinsinden boşluk.

kritik hız
critical speed
Trafik hacminin yolun kapasitesine ulaşmak üzere olduğu zamanda araçların ortalama hızı.

kritik rota belirleme, güvenli rota belirleme
critical course determination, safe course determination
Yol sınırları ve sabit / hareketli nesneler açısından güvenli bir seyahat yolunun sürekli değerlendirilmesi.

kritik yoğunluk
critical density
Belirli bir tesiste akış kapasiteye eşit olduğunda yoğunluk.

kullanıcı hizmeti gereksinimi
user service requirement
Kullanıcı hizmetlerini desteklemek için ne yapılması gerektiğine dair özel bir işlevsel gereksinim beyanı.

kullanıcı hizmetleri
user services
Ulaşım kullanıcılarına sağlanan ulaşım hizmetlerinin tümü

kullanıcı hizmetleri paketi
user services bundle
Ulusal AUS Program Planı'nda, geniş bir paydaş alanındaki gereksinimleri tartışmak için uygun bir yol sağlayan, kullanıcı hizmetlerinin mantıksal bir grubu.

kullanıcı ihtiyacı
user need
Sistem tarafından desteklenecek belirli bir hedefi gerçekleştirmek veya bir sorunu çözmek için tanımlanan bir yetenek.

kullanıcı kabul testi
user acceptance test
Bir ürünün, işlemin veya hizmetin belirtildiği gibi çalıştığını ve uygulanabileceğini doğrulamak için kullanıcıları içeren test.

kullanıcı, müşteri, tüketici, ulaşım kullanıcısı
user, client, customer, consumer, transport user
Ulaşım veya ulaşımla ilgili hizmetleri kullanan kişi veya kuruluş.

kullanılabilirlik, ulaşılabilirlik
availability
Bir sisteme erişimin veya kullanımın kesintiye uğraması durumunda, sistemin zamanında ve güvenilir bir biçiminde tekrar kullanıma açılması.

kullanım
utilization
Sistemin ne kadar verimli kullanıldığının ve hareketlilik performansının kavramsal değeri.

kullanım senaryosu
use case
Belirlenen bir hedefe ulaşmak için bir rol (veya bir aktör) ile bir sistem arasındaki etkileşimleri tanımlayan eylemlerin veya olay adımlarının listesi.

kullanıma dayalı ödeme, kullandığın kadar öde, KKÖ, sürdüğün kadar öde
usage-based payment, pay as you drive, PAYD, pay how you drive
Kullanıma bağlı olarak ödeme (örneğin maliyetlerin araç türüne, zamanına, mesafesine, davranışına ve yerine bağlı olduğu araç sigortası.)

kullanıma uygunluk
suitability for use
Hizmet sırasında belirli bir performansı elde etme ve sürdürme yeteneği (örneğin birlikte çalışabilirlik bileşeni).

kurtarma hizmeti
rescue service
İtfaiye, ambulans, polis veya araç çekici gerektiren olaylarda yol kullanıcılarına verilen destek hizmeti.

kurumsal entegrasyon
institutional integration
Sorunsuz operasyonlar veya birlikte çalışabilirlik elde etmek için çeşitli kurumlar ve yetki alanları arasında koordinasyon.

kurumsal görünüm
enterprise view
Bir AUS sistemi ve ilişkisel diğer sistemlerdeki organizasyonlar arasındaki ilişkileri ve bu organizasyonların akıllı ulaşım sistemi ortamında oynadıkları rolleri açıklayan temsili gösterim.

kuyruklanma
queue
Taşıt veya kişilerin oluşturduğu, baştakilerin hareketinin arkadakileri etkilediği sıra.

kuyruklanma algılama
queue detection
Bir kuyruklanmanın otomatik olarak tanınması.

kuyruklanma başlangıcı
front of queue
Taşıt veya kişilerin oluşturduğu, baştakilerin hareketinin arkadakileri etkilediği kuyruklanmadaki ilk aracın önü.

kuyruklanma sonu
back of queue
Taşıt veya kişilerin oluşturduğu, baştakilerin hareketinin arkadakileri etkilediği kuyruklanmadaki son aracın arkası.

kuyruklanma taşması
queue spillback, spillback
Kuyruklanma sonunun mevcut kuyruklanma depolama alanının ötesine geçtiği ve trafik akışını bozabileceği durum.

kuyruklanma uyarısı
queue warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürüşü etkileyebilecek kuyruklanma hakkında sürücüye bilgi verilmesi.

kuyruklanma uzunluğu
queue length
Taşıt veya kişilerin oluşturduğu, baştakilerin hareketinin arkadakileri etkilediği sıranın uzunluk birimi veya sırada bekleyen sayısı olarak ifade edilmesi.

küresel konumlandırma sistemi
Global Positioning System (GPS)
Uydulardan yayılan radyo sinyallerinin yeryüzündeki alıcılar ile toplanıp yorumlanması ile konumların belirlenmesini sağlayan teknoloji.

küresel navigasyon uydu sistemleri
Global Navigation Satellite Systems (GNSS)
Avrupa küresel navigasyon uydu sistemi. (Bu sistem AB'de GALILEO, ABD'de GPS, Rusya'da GLONASS olarak isimlendirilmektedir.)

küresel yörüngeli navigasyon uydu sistemi
Global Orbiting Navigation Satellite System (GLONASS)
Rusya küresel navigasyon uydu sistemi.

K-AUS iletişim noktası
C-ITS Point of Contact (CPOC)
Kooperatif Akıllı Ulaşım Sistemleri ile ilgili bilgilerin ve veri akışının yönetildiği merkezi temas noktası.

L

lastik basınç bilgisi
tyre pressure information
Lastik basıncının gerçek zamanlı algılanması ve bildirilmesi.

LCD ekran
Liquid Crystal Display (LCD)
Elektrikle kutuplanan sıvının ışığı tek fazlı geçirmesi ve önüne eklenen bir kutuplanma filtresi ile gözle görülebilmesi ilkesine dayanan bir görüntü teknolojisi.

LIDAR
Laser Illuminating Detection and Ranging, Light Detection and Ranging (LIDAR)
Lazer darbeleri ve ışık kullanılarak bir nesne veya bir yüzeyin uzaklığını anlamaya yarayan mesafe belirleme teknolojisi.

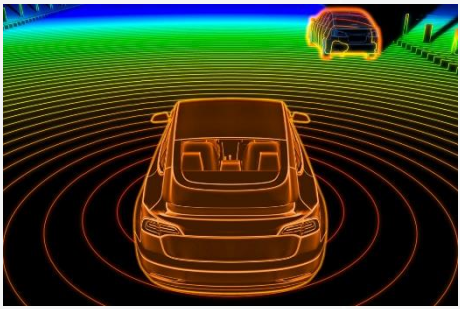

liman
port, harbour, seaport
Gemilerin emniyetli olarak yük ve yolcu alıp verebilecekleri, kalabilecekleri, barınabilecekleri doğal veya yapay deniz yeri.

Li-Fi
Light Fidelity (Li-Fi)
Işık dalgalarını veri iletimi için kullanan bir iletişim teknolojisi. LED ışık kaynaklarını kullanarak yüksek hızda veri transferi sağlar ve kablosuz ağ bağlantılarını daha hızlı ve güvenli hale getirir.

liman çıkış belgesi
port clearance certificate
Denize Elverişlilik Belgesine sahip olup, liman idari sınırlarını geçerek sefer yapacak her ticaret gemisinin limandan ayrılışında; gemi adamları ile donatımı, yolcu sayısı, yükün cinsi, yakıtı, kumanyası, can kurtarma, yangından korunma, yangın söndürme ve seyir donanımları yükleme durumu, zorunlu belgelerinin geçerliliği bakımından, belgelerinde belirtilen durumlarına uygunluklarının tespiti neticesinde yolculuğa müsaade edildiğini gösteren belge.

lojistik
logistics
Ürün hareketinin yönetimiyle ilgili tüm faaliyetler; doğru ürünün, doğru başlangıç noktasından doğru varış noktasına, doğru kalitede ve miktarda, doğru program ve fiyatla teslim edilmesi.

lojistik ana planı
logistics master plan
Ülkenin lojistik ihtiyaçlarını kısa, orta ve uzun vadede planlayan temel plan.

lojistik merkezi, lojistik köy
logistics center, logistics hub, logistics village
Mümkün olan tüm ulaştırma ağlarına en yakın noktada, içinde lojistik ve taşımacılık ile ilgili özel ve kamuya ait kuruluşların bulunduğu, taşımacılık modları arasında hızlı, güvenli ve düşük maliyetli aktarma sistemlerine ve depolama alanlarına sahip lojistik amaçlı düzenlenmiş özel ihtisas bölgesi.

lojistik veri portalı
logistics data portal
Lojistik Yönetimi kapsamında, yük taşımacılığıyla ilgili verilerin toplanması ve sunulmasına yönelik geliştirilen portal.

lojistik yönetimi
logistics management
Müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamak için başlangıç ile tüketim noktaları arasında malların, hizmetlerin ve ilişkili bilgilerin planlanması, işletimi ve kontrolü.

LTE
Long Term Evolution (LTE)
4G olarak da bilinen LTE, 3G'den daha yüksek bant genişliği ve daha düşük gecikme ile kablosuz iletişim teknolojisi alanında yüksek hızlı veri aktarımı sağlayan bir standart.

LTE-V2X
Long Term Evolution - Vehicle to Everything
Araçlar ve diğer cihazlar arasında iletişimi sağlayan LTE tabanlı bir kablosuz iletişim teknolojisi.

M

maglev
Magnetic Levitation (Maglev)
Araçları yere temas etmeden hareket ettirmek için manyetik kaldırma gücünü (Manyetik Levitasyon) kullanan taşıma modu.

mahsuplaşma
clearing
İşletmecilerin kesin hesabını gerçekleştirmek için ödeme sisteminde oluşan toplam değerin farklı işletmeciler arasında yeniden dağıtılması.

mahsuplaşma işletmecisi
clearing operator
Paylaştırma ve mahsuplaşmayı yapan organizasyon.

çoklu radyo erişim teknolojisi
Multiple Radio Access Technology (Multi-RAT)
Bir kullanıcı ekipmanının birden fazla radyo erişim teknolojisini kullanabilmesine verilen isim.

makine öğrenmesi
machine learning
Analiz, kendi kendini eğitme, gözlem ve deneyim yoluyla yeni durumları ele almayı sağlamak için yeni senaryolara ihtiyaç duyma, test etme ve uyarlama yoluyla hesaplamanın sürekli geliştirilmesini kolaylaştırırken müteakip (aynı olmasa da) durumlardaki iyileştirilmiş kararlar için model ve eğilim tespitini kullanarak insan bilgisinin teknolojik gelişimine yönelik bir yapay zekâ (AI) disiplini.

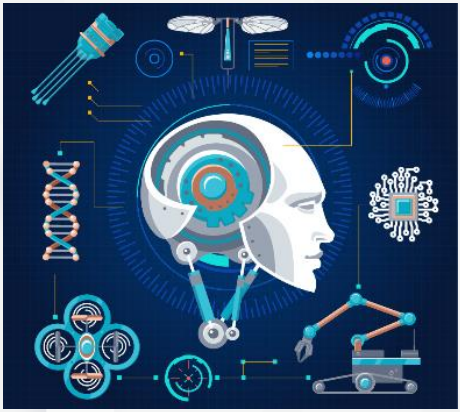

makineler arası haberleşme
Machine to Machine (M2M) Communication
Makineden makine, kablolu ve kablosuz dahil herhangi bir iletişim kanalı kullanan cihazlar arasında doğrudan iletişim.

makro ölçekte trafik modeli, makroskobik model
macroscopic traffic model, macro model
Trafik analizi ve bilgisayar benzetimlerinde, her taşıtın ayrı ayrı hız ve konumunun hesaba katılmadığı, ortalama hız, trafik yoğunluğu, ortalama trafik akış karakteristiklerinin göz önüne alındığı matematiksel trafik akış modeli.

mal
goods
Ticari eşya, malzeme, yük.

mal izleme, kargo izleme
goods monitoring, cargo monitoring
Taşınan malların verilerinin toplanması, izlenmesi ve durum değerlendirmesinin yapılması.

mal takibi, kargo takibi, gönderi takibi, navlun takibi
goods tracking, cargo tracking, shipment tracking, freight tracing
Sevkiyatın güncel konum ve durumunun kaydedilmesi ve sistematik olarak gözlemlenmesi.

mantıksal veri modeli
logical data model
Çeşitli veri tabanında bulunan varlıklar arasındaki ilişkiler hakkında tüm bilgileri sağlamak için oluşturulan veri mimarisi ve verilerin depolanmasında yer alan fiziksel uygulama veya veri tabanı yönetim sistemi teknolojisine bakmaksızın veri tabanını grafiksel bir şekilde temsil etme şekli.

manuel acil çağrı
manual emergency call
İlgili işletmeciye acil durumu raporlamak için araç içi yerleşik veya yol kenarı donanım vasıtasıyla manuel olarak başlatılan çağrı.

manuel katılımlı ödeme
manually attended payment
Ödemeyi, ödeme hizmeti sağlayıcısına yüz yüze ödeme.

manuel sınıflandırma
manual classification
İşletmecinin bir temsilcisi tarafından ölçüm veya hesaplamasıyla, ilan edilmiş özelliklerin okunmasıyla veya araç dışındaki bir veri tabanı üzerinden erişim ile yapılan sınıflandırma.

manyetik dedektör
magnetic detector
Doğal manyetik alandaki değişimleri ve manyetik metal nesneleri tespit eden dedektör.

mekanik havalandırma
Mechanical ventilation
Fanlar kullanılarak yapılan havalandırma, fanlı havalandırma.

mekânsal veri yönetimi
spatial data management
Fiziksel çevrenin planlanması ile ilgili konularda kullanılan mekânsal verinin CBS ile entegre edildiği faaliyet.

menzil genişletilmiş elektrikli araç
Range-Extended Ev (REx)
Yalnızca elektrikli bir aktarma organına sahip olan bir elektrikli aracın, daha uzun yolculuklar için menzil bittiğinde pili şarj etmek için küçük bir benzinli jeneratör ile donatılmış hali.

menzil kaygısı
range anxiety
Bir aracın hedefine ulaşmak için yetersiz menzile sahip olmasından korkma.

merkez-altyapı haberleşmesi
Center to Infrastructure Communication (C2I)
AUS merkezleri ile altyapı arasındaki iletişim.

merkezi AUS istasyonu
central ITS station
Merkezi bir AUS alt sistemindeki AUS istasyonu.

merkezi fiziksel öğeler
center physical objects
Ulaşım sistemleri için yönetim, idare ve destek işlevleri sağlayan fiziksel nesnelerin tümü (merkezlerin her biri, modlar arasında ve yetki alanları arasında koordinasyonu sağlamak için diğer merkezlerle iletişim kurar).

merkezi hesap
central account
Ödeme aracı hizmeti veren veya onun adına çalışan kuruluş tarafından yönetilen ulaşım hesabı.

merkezi olarak belirlenmiş güzergâh kılavuzu
centrally determined route guidance
Yönlendirmelerin araç içi yerine merkezi bir sunucuda, yol ağ bilgileri ve mevcut konum bilgileri gibi veri tabanları kullanılarak hesaplandığı yol kılavuzu.

merkezi olmayan çevresel bildirim
Decentralized Environmental Notification (DEN)
Belirli bir coğrafi bölgedeki yol tehlikesine ilişkin kooperatif sistemler içinde başlatılan bilgi.

merkezi olmayan çevresel bildirim mesajı
Decentralized Environmental Notification Message (DENM)
Güzergâh üzerindeki bir engeli, tehlikeyi, kazayı veya anormal trafik durumu ile ilgili bilgileri, tür ve konum da dahil olmak üzere içeren standardize edilmiş çevresel mesaj türü.

merkezi olmayan çevresel bildirim temel hizmeti
decentralized environmental notification basic service, DEN basic service
Merkezi olmayan çevresel mesajlar oluşturmak, almak ve işlemek için her türlü AUS istasyonunun zorunlu işlevselliği.

merkezi olmayan sıkışıklık kontrolü
Decentralised Congestion Control (DCC)
Radyo kanalının aşırı yükünü, menzil bozulmasını ve kendi kendine paraziti azaltan, 5.9 GHz ITS-G5 araç iletişim protokolü yığınının zorunlu bir bileşeni.

merkez-merkez haberleşmesi
center to center communications
İki veya daha fazla merkez arasında gerçekleşen iletişim.

merkez-saha haberleşmesi
center to field communications
Merkez ile saha arasında gerçekleşen iletişim.

mesafe bazlı ücretlendirme/ücret
distance-based charging/fare
Ücretin katedilen mesafeye bağlı olduğu yerlerde yol kullanımının ücretlendirilmesi.

mesafe boşluğu, boşluk, aralık
distance gap, gap, space gap
Arkadan öne doğru ölçülen belirli bir noktayı geçen ardışık iki araç arasındaki fiziksel mesafe.

mesafe kontrolü
distance control
Sürücünün öndeki araç için belirlediği fiziksel mesafeyi otomatik olarak koruması.

mesafe uyarısı
distance warning
Bir aracın önündeki araçla arasındaki takip mesafesinin yeterli olmayabileceğine ilişkin uyarı.

mesafe ve zamana göre hız yaptırımı
speed enforcement based on distance and time
Önceden tanımlı iki nokta arasında başlangıç ve bitiş süreleri göz önüne alınarak, ortalama hızın belirlenmesi ve hız aşımında sürücünün cezalandırılması.

mesafeye bağlı ortalama hız
space mean speed
Araçların ortalama hızlarının birbirine yakın iki kaynak noktası arasındaki uzaklığın, bu iki noktadan geçiş sürelerine bölünerek hesaplanması ile elde edilen ortalama hız değeri.

mesaj doğrulama kodu
Message Authentication Code (MAC)
Mesaj doğrulama kodu algoritmasının çıktısı olan bit dizisi.

mesaj onayı
message confirmation
Mesaj alıcısından mesaj göndericisine giden onay teyidi.

metaveri
metadata
Verinin temel özelliklerini, parametrelerini ve içeriğini tanımlayan bilgiler bütünü.

meteorolojik erken uyarı sistemi
meteorological early warning system
Meteorolojik oluşumların kaynağına en yakın konumlarda gerçek zamanda tespit edilmesini ve bir uyarı sinyalinin üretilmesini sağlayan sistem.

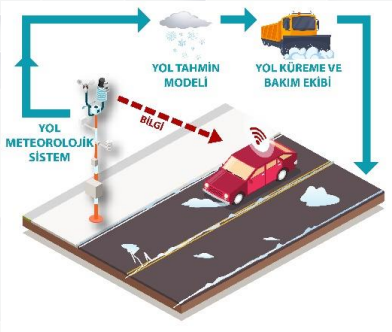

metrik ton
metric ton
1.000 kg veya 2204 libre karşılığı olan ağırlık ölçüsü.

metrobüs
Bus Rapid Transit (BRT)
Genellikle kendine özgü bir yolda hareket eden, yüksek kapasiteli otobüs sistemi.

mevcudiyet tespiti
presence detection
Algılama bölgesi içinde hareket eden veya duran nesnelerin varlığının tanınması.

mikro ölçekte trafik modeli, mikro model
microscopic traffic model, micro model
Trafik analizi ve bilgisayar benzetimlerinde, her taşıtın ayrı ayrı hız ve konumunun hesaba katıldığı matematiksel trafik akış modeli.

mikrodalga radar dedektör
radar detector, microwave radar detector
Enerji yayan, bir nesneden yansıyan enerjiyi geri alan ve zaman gecikmesini veya frekans değişimini ölçen aktif dedektör.

mikromobilite
micromobility
Tipik olarak 25 km/sa altındaki hızlarda çalışan ve kullanıcılar tarafından kişisel olarak sürülen; bisiklet, elektrikli bisiklet, elektrikli skuter (e-skuter), paylaşımlı bisiklet ve elektrikli pedal destekli bisiklet (pedelec) gibi bir dizi küçük, hafif taşıtla ulaşım.

mikrotransit
microtransit
sabit rotalar ve tarifelerin yanı sıra esnek rotalar ve isteğe bağlı zamanlama sunabilen özel sektöre ait ve işletilen bir paylaşımlı ulaşım sistemi (Araçlar genellikle minibüs ve otobüsleri içerir).

minimobilite
minimobility
Boşken ortalama ağırlıkları 100 ile 500 kilogram arasında, araç tipine ve yerel düzenlemelere bağlı olarak maksimum hızları saatte 25 ila 90 kilometre arasında değişen, bir veya iki kişinin sığabileceği üç veya dört tekerlekli olan, arabalar ve bisikletler arasında yer alan elektrikli araçları içeren ulaşım türü.

mobil bilgi hizmetleri
mobile information services
Mobil cihazlar aracılığıyla sağlanan bilgi hizmetleri.

mobil izleme
mobile monitoring
Mobil veri toplama donanımı, otomatik konumlandırma vb. kullanarak trafik veya diğer özelliklerin izlenmesi.

mobil özel ağ
Mobile Ad Hoc Network (MANET)
Sabit bir altyapıya ihtiyaç duymadan, mobil cihazların birbirleriyle dinamik olarak bağlantı kurduğu bir ağ. Cihazlar arasındaki iletişimin otonom bir şekilde, ağda merkezi bir kontrol noktası olmadan gerçekleşmesini sağlar. Bu ağ yapısı, cihazların hareketine ve ağ topolojisindeki değişikliklere hızlıca uyum sağlar.

mobil veri toplama
mobile data collection
Hareket halindeki araçtan veri toplanması.

mobil yol kenarı ekipmanı
mobile roadside equipment
Geçici olarak kullanmak üzere mobil bir üniteye monte edilmiş veya GPS zaman referans donatımı gibi telsiz iletişim kuran aygıtlardan oluşan, elde taşınan ya da bir taşıt içinde bulunan donatım.

mod değişikliği bilgisi
modal change information, interchange information
Ulaşım modu değiştirme noktaları bilgisi.

mod, tür
mode
Hareketliliği sağlamak için gerekli motorlu/motorsuz, özel/toplu taşıma türlerinden her biri.

modlar (türler) arası ulaşım
intermodal transport
Yük ve yolcunun tek bir seyahat süresince birden fazla ulaşım modunu kullanarak yolculuk gerçekleştirmesi.

modlar arası
intermodal
Herhangi iki veya daha fazla ulaşım modu arasındaki bağlantıyla ilgili.

modlar arası ulaşım planlaması ve hazırlığı
intermodal transport planning and preparation
Ulaşım modlarının seçilmesi, gerekli rezervasyon düzenlemelerinin yapılması, ulaşım bildirimlerinin sunulması vb.

monoray
monorail
Tek hatlı demiryolu.

motosiklet emniyet bariyeri
motorcycle safety barrier
Otomobil ve kamyon benzeri motorlu araçlara göre tasarlanmış konvansiyonel yol kenarı bariyer sistemlerinden farklı olarak alt tarafı tamamen kapalı olarak tasarlanan ve motor kazalarından motosiklet sürücülerinin yara almasını önleyen yol kenarı emniyet bariyeri.

motosiklet yaklaşıyor uyarısı
motorcycle approaching warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla yakındaki sürüşü etkileyebilecek motosiklet hakkında sürücülere bilgi verilmesi.

muaf taşıma
exempted transport
Boyut veya ağırlığın aşılmasından dolayı izin gerektiren özel ulaşım tipi.

mutabakat zaptı
Memorandum Of Understanding (MoU)
Tarafların yasal sorumluluk istemediklerinde veya yasal olarak bağlayıcı anlaşma oluşturamadıkları durumda aralarında imzaladıkları dilek metni.

mutlak öncelik, mutlak sinyal önceliği
absolute priority, absolute signal priority
Öncelik sırasının belirlenmesi.

müselles hattı
y track
Genellikle üç demiryolu hattının buluştuğu yerde bir yönden gelen treni buluşma istasyonuna girmeden, diğer iki yönden herhangi birine gönderebilmek için kurulan, üç makastan oluşan üçgen şeklindeki demiryolu hattı.

N

nakil, taşıma
drayage
Demiryolu veya denizyolu yükünün kamyonla bir ara veya nihai varış noktasına taşınması.

nakit ödeme
cash payment
Banknot veya madeni para ile yapılan ödeme.

navigasyon
navigation
Aracın konumlandırılması, belirli bir hedefe giden rotanın belirlenmesi ve sürücüye bu rota boyunca rehberlik edilmesi.

navlun
charter rate
Yük sahiplerinin (taşıtanın) gemi sahibine (taşıyana) taşıma karşılığında ödedikleri taşıma ücreti.

nesne
object
Sistemdeki davranışları ve durumları olan ve diğer herhangi bir nesneden farklı olan bir şeyin soyut bir modeli.

nesne tanıma
object recognition
Herhangi bir görüntü veya videoda nesneleri bulma ve tanıma işlemi.

nesne yönelimli veri tabanı
object oriented database
Verilerin nesne olarak modellenmesini ve oluşturulmasını destekleyen bir veri tabanı türü.

nesnel veri
objective data
Gözlem ve deney yoluyla toplayıp elde edilen kişisel yorum veya düşünceyi bünyesinde barındırmayan veri türü.

nesnelerin interneti
Internet of Things (IoT)
Çeşitli haberleşme protokolleri sayesinde birbirleri ile haberleşen ve birbirine bağlanarak, bilgi paylaşımı ile akıllı bir ağ oluşturmuş cihazlar sistemi.

nesnelerin internetinin güvenliği
security of Internet of Things (IoT)
Nesnelerin interneti cihazların ve bağlı oldukları ağların güvenliğini sağlama eylemi.

net sıfır
net-zero
İnsan faaliyeti nedeniyle atmosfere salınan karbondioksit, metan, azot gibi gazların miktarının yeryüzü tarafından doğal olarak emilen sera gazı miktarıyla dengelenmesi.

niceliksel risk analizi
quantitative risk analysis
İstenmeyen olayların sonuçlarının sayısal olasılıklarına ve gerçekleşmesine dayanarak risk hesaplaması yapılan matematiksel model.

niteliksel risk analizi
qualitative risk analysis
İlgili risk senaryolarının ve sonuçlarının tanımlandığı ve tartışıldığı analiz.

nokta gözlemleme
point monitoring
Belirli bir noktadaki trafiğin veya diğer trafik öğelerinin gözlenmesi.

noktasal hız, nokta hızı
point speed, spot speed
Kısa mesafeden ölçülen bir aracın hızı (bir noktada).

O

odometre
odometer
Bisiklet veya araçların kat ettiği mesafeyi ölçmek veya aracın konumunu tahmin etmek için kullanılan sensör.

okul bölgesi uyarısı
school area warning, school zone warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye yakındaki bir okul alanı nedeniyle yol boyunca çocukların bulunma olasılığı hakkında verilen bilgi.

okul otobüsü uyarısı
school bus warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye yakınlardaki bir okul otobüsü ya da benzeri nedeniyle yol boyunca çocuk çıkabileceği bilgisinin verilmesi.

olasılık
probability
Belirli bir olayın meydana gelme olasılığının sayısal tahmini.

olay algılama, trafik olayı algılama
traffic incident detection, incident detection
Trafik olaylarının genellikle algılayıcı, yazılım veya görüntü analizi aracılığıyla otomatik olarak tespiti ve yol ağında oluşabilecek anormal durumlarda ilgili noktaların (operatör, dış sistem, cihaz vb.) bilgilendirilerek reaksiyon süresini minimuma indirmeyi amaçlayan eylemler bütünü.

olay çözüm süresi
incident clearance time
İlk müdahale biriminin gelişinden normal kapasitenin geri kazanılmasına kadar geçen süre.

olay kaynaklı gecikme
incident delay
Gecikmenin bir trafik olayından kaynaklanan kısmı.

olay kurtarma süresi
incident recovery time
Bir olayda normal kapasiteye ulaşılmasından artık trafiğin olayın sonuçlarından etkilenmemesine kadar geçen süre.

olay müdahale süresi
incident response time
Olay tespitinden ilk müdahale biriminin olay yerine varışına kadar geçen süre.

olay tespit zamanı
incident detection time
Bir olayın meydana gelmesinden tespit edilene kadar geçen süre.

olay uyarısı
incident warning
Araç içi yerleşik donanım vasıtasıyla öndeki bir olay hakkında sürücüye bilgi verilmesi.

olay yönetim sistemi
incident management system
Acil durumda tepki vermek, anlamak ve yanıt vermek için birlikte çalışan donanım, personel, prosedürler ve iletişim sistemi.

olay yönetimi
incident management
Trafiği etkileyen bir olay hakkında bilgilerin toplanması ve gerekli eylemlerin uygulanması.

olay, hadise, vaka
incident, event
Ulaşım hizmetlerini olumsuz yönde etkileyen hadise.

onaylanmış kuruluş
notified body
Avrupa küresel navigasyon uydu sistemi. (Bu sistem Avrupa Birliği'nde GALILEO, ABD'de GPS, Rusya'da GLONASS olarak isimlendirilmekte)

operasyonel entegrasyon
operational integration

Koridor bölgelerindeki çeşitli ulaşım ağları arasında bilgi paylaşımını, ağlar arası koordinasyonu ve işlemleri teşvik eden çok paydaşlı ulaşım yönetimi stratejilerinin (genellikle gerçek zamanlı olarak) uygulanması ve koridor veya bölgenin toplam kapasite ve talep yönetiminin kolaylaştırılması.

operasyonel konsept
operational concept

Birincil paydaşların rolleri ve sorumlulukları ile işlettikleri sistemler.

operasyonel tasarım alanı
Operational Design Domain (ODD)

Belirli bir sürüş otomasyon sisteminin veya özelliğinin çalışması için özel olarak tasarlanmış, trafik veya yol özelliklerinin yanı sıra çevresel, coğrafi ve günün belli saatlerindeki kısıtlamalar gibi çeşitli kısıtlamaları içeren çalışma koşulları.

operasyonel taşıma kapasitesi
operational capacity

Bir aracın operatör tarafından tanımlanmış maksimum yolcu sayısı ya da yük miktarı.

optik dedektör
optical detector, light sensitive detector, photocell detector

Fiber optik kabloda, ışık kaynağı ve bir alıcıdan oluşan ışık huzmesinin nesne tarafından kesilmesini tespit eden dedektör.

optik karakter tanıma
Optical Character Recognition (OCR)

Görüntü analiz yazılımlarıyla karakterlerin otomatik tanınması.

optimize edilmiş kavşak sinyal kontrolü
optimised intersection signal control

Genellikle matematiksel yöntemlerle gerçek talebe göre ayarlanmış kavşak sinyal kontrolü.

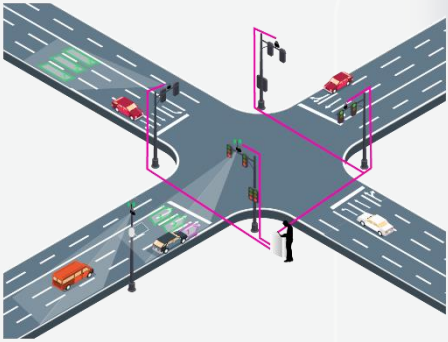

optimize sinyal kontrolü
optimized signal control

Matematiksel iyileştirmeye dayalı sinyal kontrolü.

optimum güzergâh planlama
optimum route planning
İki nokta arasındaki süre ve mesafe açısından en uygun güzergâhın otomatik olarak bulunabilmesi amacıyla yapılan planlama çalışması.

optimum hız yardımı, optimum hız bilgisi
optimal speed assistance, optimal speed information
Sürücüye yerleşik donanım aracılığıyla yerel ve mevcut koşullara dayalı olarak optimum hız tavsiyesinde bulunma.

Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)
Organized Industrial Zones (OIZ)
Sanayinin etkinliğini ve kentte düzenli yerleşmeyi sağlamak amacıyla, sanayi tesislerini bir araya toplayarak sanayi kuruluşlarının ulaşım, kentsel toprak, enerji, yakıt, su, endüstriyel atık su arıtma tesisi, hammadde gibi altyapı ve gereksinmeleriyle ilgili kolaylıkları bir arada bulunduran, bunun yanı sıra sanayinin çevreye olumsuz etkilerini en aza indirmek amacıyla atık yönetim politikaları uygulayan, özel olarak planlanan ve imar planlarında da yer verilen bölge türü.

orijinal ekipman üreticileri
Original Equipment Manufacturers (OEMS)
Ürünün tasarım ve telif hakları bulunmayan, üretimi tasarım ve telif hakkı sahibi firmaya yapan üreticiler.

orta ölçekte trafik modeli, mezo model
mesoscopic traffic model, meso model
Trafik analizi ve bilgisayar benzetimlerinde hem mikro ölçekte hem de makro ölçekteki trafik özelliklerini hesaba katan matematiksel trafik akış modeli.

ortalama arıza süresi
Mean Time to Failure (MTF)
Onarılamaz bir varlığın, arızalanmadan önce ortalama çalışma süresini ölçen bir bakım metriği.

ortalama kesit hızı, harmonik ortalama kesit hızı
average section speed, space mean speed, harmonic mean speed
Bir yol kesiminin uzunluğunun, araçların o kesitteki ortalama yolculuk süresine oranı.

ortalama koşu hızı
Average running speed
Tüm dikkate alınan araçların kat ettiği toplam mesafenin kendi çalışma sürelerinin toplamına bölünmesi.

ortalama noktasal hız
average point speed
Araçların kısa bir mesafe üzerinde ölçülen hızlarının ortalaması.

ortalama onarım süresi
Mean Time to Repair (MTR)
Arızalı bir ekipmanın arızasını gidermek veya onarmak için gereken ortalama süreyi ölçen bir bakım metriği.

ortam erişim kontrolü
Medium Access Control (MAC)
Hangi ağ öğesinin hangi zaman aralığında ağ ortamına (örneğin kabloya) veri aktarabileceğini belirleyen bir alt katman.

otobüs
bus
Karayolları boyunca sabit rotaları ve programları takip eden lastik tekerlekli araçlarla çalıştırılan bir karayolu seyahat modu.

otobüs bekleme süresi
bus stop time, dwell time
Bir otobüsün veya tarifeli aracın otobüs durakları ve benzeri noktalarda harcadığı süre.

otobüs önceliği, toplu taşıma önceliği
bus priority, public transport priority
Aktif veya pasif tedbirler ile toplu taşımaya verilen öncelik.

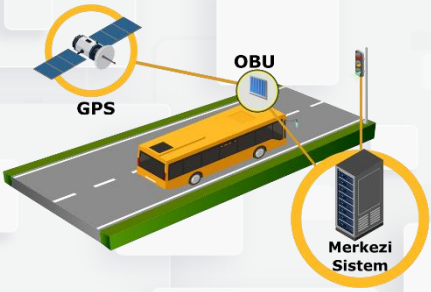

otobüs yolu
busway
Toplu taşıma otobüslerinin özel kullanımı için tasarlanmış bir koridor. (Tipik olarak bu koridorlar, üst geçitler ve sinyal önceliği içerebilir.)

otomatik acil durum çağrısı
automatic emergency call, (eCall)
Acil bir durumu bildirmek için ilgili operatöre otomatik araç üstü ekipman veya otomatik olay algılama sistemi tarafından başlatılan çağrı.

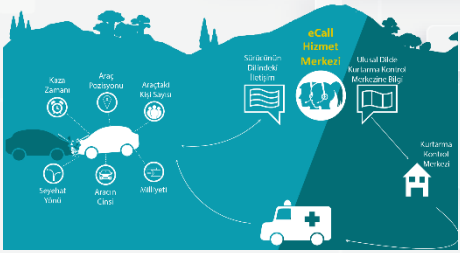

otomatik acil durum frenlemesi
Automatic Emergency Braking (AEB)
Bir çarpışmayı önlemek veya hafifletmek için algılanan olası engellere göre bir aracın otomatik frenlenmesi.

otomatik araç konumlandırma
automatic vehicle positioning
Her bir araç hakkında pozisyon, yük, hareket programına uyum gibi bilgilerin sağlanması.

otomatik araç tanımlama sistemi
Automatic Vehicle Identification System (AVI)
Elektronik geçiş ücreti tahsilatı, erişim kontrolü ve hız kontrolü gibi farklı uygulamalarda araçların güvenli, güvenilir ve uygun maliyetli işlem görmesini sağlayacak tanımlama sistemi (Otomatik Araç Tanımlama Sistemi).

otomatik araç yer tespit sistemi
Automatic Vehicle Locating System (AVLS)
Araçların yerlerinin otomatik olarak izlendiği ve takip edildiği sistem.

otomatik çarpışma önleme
automatic collision avoidance
Aracın tahmini gidiş yolundaki olası engellerin saptanmasına dayalı olarak kazaları önlemek için araç hareketlerinin otomatik yönetimi.

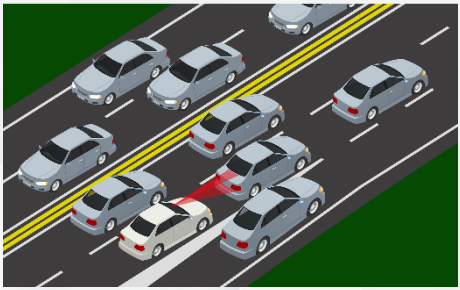

otomatik erişim kontrolü
automatic access control, electronic access control, electronic clearance
Erişimi kısıtlanmış yerlere kişilerin ya da taşıtların giriş hakkı olup olmadığının denetlenmesinin ve giriş izninin verilmesinin elektronik yöntemlerle sağlanması.

otomatik far kontrolü
automated beam control, automated headlight dimming, cooperative glare reduction
Aracın farlarının gerektiğinde kendi kendine uzun ve kısa hüzmeli aydınlatma moduna geçme özelliği.

otomatik frenleme
automatic braking
Otomobillerde araç içi donanım vasıtasıyla yaklaşan bir çarpışma algıladığında ana fren sistemini devreye alarak çarpışmayı önleme.

Otomatik Geçiş Sistemi (OGS)
electronic toll collection system
Otoyol üzerinde seyreden araçların katettikleri mesafe ve araç sınıfına göre ücretlendirilmesi amacıyla geliştirilmiş ücret toplama sistemi.

otomatik gruplama, kooperatif gruplama, otomatik konvoy oluşturma
automated bunching, cooperative bunching, automated platooning, cooperative platooning
Yerel ve mevcut koşullara dayalı olarak bir gruptaki araçlar arasındaki araç hızı ve mesafenin otomatik kontrolü.

otomatik hız denetimi
automatic speed enforcement, automated speed enforcement
Araç hızının otomatik olarak ölçümü ve uygun önlemlerin alınması.

otomatik hız yönetimi, akıllı hız yönetimi
automatic speed management, intelligent speed management
Sürücüye harici veya özerk cihazlar kullanılarak sürüş hızı, hızın otomatik olarak uygulanması, araç hızının otomatik olarak sınırlandırılması vb. ile ilgili tavsiyelerde bulunmayı amaçlayan çeşitli kavramlar.

otomatik meteorolojik gözlem istasyonu
automatic weather observation station
Meteorolojik parametrelerdeki değişimlere duyarlı ve bu değişimlerin miktarını ölçen sensörlerden oluşan istasyon.

otomatik olay tespiti
Automatic Incident Detection (AID)
Trafik koşullarının sürekli izlenmesi ve olayların veya trafik kuyruklarının tespit edilmesi.

otomatik ödeme
automatic payment
İşlem sürecinde insan müdahalesi olmadan, cihazlar arasında kablosuz haberleşme, optik karakter tanıma vb. gibi yöntemlerle yapılan ödeme.

otomatik park
automated parking
Sürücünün arabayı bir giriş noktasında terk ettiği ve aracın bir park alanına götürüldüğü ve otomatik olarak alındığı park sistemi.

otomatik park bilgi sistemi
automated parking information systems
Otomatik olarak otopark doluluk/boşluk bilgisi sunan sistem.

otomatik plaka tanıma
automatic license plate recognition
Kamera(lar)dan elde edilen araç görüntüsünden veya RFID etiketlerden elde edilen bilgilerden plakanın otomatik olarak tespiti işlemi.

otomatik Plaka Tanıma Sistemi (PTS)
Automatic Number Plate Recognition System (ANPR) Number Plate Recognition, License Plate Recognition (LPR)
Görüntü işleme yöntemleriyle taşıtın plakasının tespit edilmesi.

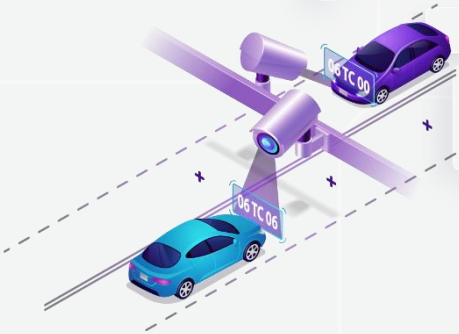

otomatik sınıflandırma
automatic classification
Taşıtlara ilişkin özelliklerin araç içi yerleşik donanım veya araç dışındaki bir veri tabanı üzerinden erişilerek okunması ile otomatik ölçümle yapılan sınıflandırma.

otomatik tanımlama sistemi
Automatic Identification System (AIS)
Yakın mesafeler içinde deniz araçlarının takip edilmesini sağlayan sistem.

otomatik trafik izleme sistemi
automated traffic monitoring system
Mevcut trafik koşullarına ilişkin verilerin otomatik olarak toplanması ve değerlendirilmesi.

otomatik trafik raporlama
automatic traffic reporting
Sürücü tarafından kapatılmamışsa, otomatik olarak, bağlantı yolculuk süreleri, sürtünme değerleri ve araç konumu gibi trafik bilgilerinin raporlanması.

otomatik ücret toplama
automated fare collection
Toplu taşıma ağının biletleme sistemini otomatikleştiren bileşenlerin toplamı.

otomatik vale park
automated valet parking
Otoparkta boş alanları tespit edebilen ve bağlı teknolojiler sayesinde otomobili kendi kendine park eden sürücüsüz sistem.

otomatik yol kenarı araç emniyeti denetimi
automated roadside vehicle safety inspection
Sabit veya mobil bir muayene istasyonunda araçların emniyet gerekliliklerine uygunluğunun, uygun donanım kullanılarak otomatik olarak doğrulanması.

otomatik yol kenarı emniyet denetimi
automated roadside safety inspection
Araçların ve sürücülerin güvenlik performansı kayıtlarına, otomatik yol kenarı erişiminin sağlanması.

otomatik yolcu sayım sistemi
automated passenger counter system
Yolcuların belirlenen sınıflandırmalar veya özelliklerine göre sayımının yapıldığı çeşitli görüntüle sistemleri, yazılım ve donanımlardan oluşan sistem.

otomatik yolcu sayımı
Automated Passenger Counting (APC)
Otobüse, trene, hafif raylı sisteme veya başka bir toplu taşıma sistemine binen ve inen yolcuların otomatik olarak sayımı.

otomobil doluluğu
car occupancy
Sürücü dahil araçta bulunan kişi sayısı.

otomobil taşıyıcı gemi
car carrier
Ro-Ro gemilerinin bir alt sınıfı olan otomobil taşıyıcı gemi; üretici firmadan yüklemiş olduğu otomobilleri dağıtım firmasına taşımak üzere tasarlanmış gemi.

Otomotiv Uç Nokta Bilgi İşlem Konsorsiyumu
Automotive Edge Computing Consortium (AECC)
Bağlantılı araç platformu geliştirmek için oluşturulmuş küresel çalışma grubu.

otonom (bağımsız) hız uyarlaması
autonomous speed adaptation, automatic speed adaptation
Yol kenarı donanımlarından bağımsız ve araç içi yerleşik donanımlar (GPS, harita eşleştirme, görüntü işleme vb.) kullanılarak yapılan otomatik hız ayarı.

otonom acil durum freni
Autonomous Emergency Braking (AEB)
Aracın önünde potansiyel bir tehlikenin varlığını tespit etmek ve sürücünün zamanında tepki gösteremediği durumlarda, çarpışmayı önlemek veya çarpışmanın şiddetini azaltmak için sensörlerin kullanıldığı fren sistemi.

otonom araç
Automated Vehicle, Automatic Vehicle, Autonomous Vehicle (AV)
Sürücü müdahalesine ihtiyaç duymadan radar, LIDAR, GPS, odometre, yapay zekâ, sensörler, kameralar ve benzeri teknolojileri kullanarak çevresindeki nesneleri algılayıp gerçek zamanlı veriler kullanılarak hareket edebilen, sürücü desteğinden tam otomasyona kadar belirli otomasyon seviyelerinde otomatik olarak hareket edebilen araç.

otonom araç sistemi
autonomous vehicle system
Bir aracın sürücü müdahalesi olmadan araçtaki donanımlar tarafından otomatik olarak kontrol edildiği sistem.

otonom hareketlilik
autonomous mobility
Kendi başına hareket edebilen, karar alabilen ve bunu uygulayabilen araç ve nesnelerin oluşturduğu trafik.

otonom insan taşıma
Automated People Mover (APM)
Özel olarak inşa edilmiş bir kılavuz yolda çalışan, sürücüsüz toplu taşıma.

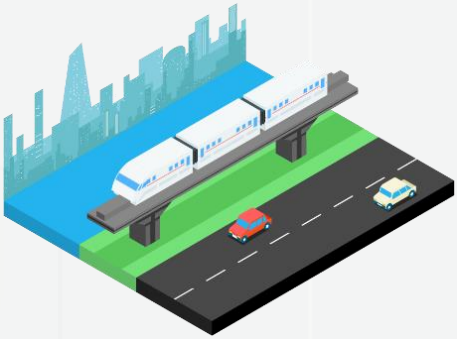

otonom kavşak yönetimi
Autonomous Intersection Management (AIM)
Kavşaklarda trafik yönetimini trafik sinyalleri ve dur işaretleri gibi geleneksel kontrol mekanizmalarından çok daha verimli hale getirmek için otonom araçların kontrol, algılama ve iletişim yeteneklerinden yararlanan yeni bir kavşak kontrol protokolü.

otonom konumlandırma, otonom konum belirleme
autonomous positioning, autonomous position determination
Bir aracın coğrafi konumunun yol kenarı ekipmanı ile belirlenmesi; örneğin GPS alıcısı veya harita eşleştirme kullanarak.

otonom mobil robotlar
Automated Mobile Robot, Autonomous Mobile Robot (AMR)
Kablolu güçten bağımsız olarak bulundukları ortamı yorumlayarak gezinirken yol planlaması için gelişmiş bir sensor seti, yapay zeka ve makine öğrenimi kullanan robot türü.

otonom otoyol
automated highway
Uygun şekilde donatılmış araçların otomatik olarak sürüldüğü, sürücü müdahalesinin olmadığı, otoyol veya şerit bölümü.

otonom otoyol ücret sistemi
autonomous tolling system
Yol kenarı donanımı gerektirmeyen bir ücret sistemi.

otonom raylı toplu taşıma
Autonomous Rail Transit (ART)
Otonom, raysız tramvay veya hafif raylı sistem. (Yapısı ve aktarma organları normal bir tramvaya benzerlik gösterir; ancak caddelerde gidebilir ve ray gerektirmez.)

otonom sürüş
autonomous driving
Aracın sürücü müdahalesi olmadan araçtaki donanımlar ve teknolojiler yardımıyla yolda hareket etmesi.

otonom sürüş seviyeleri
levels of autonomous driving
Otomotiv Mühendisleri Topluluğu'nun (SAE-Society for Automotive Engineers) otonom araçlar için 0 ila 5. seviye arasında değişen standart seviyelerde belirlediği sürüş seviyeleri. Seviye "0" otomasyon olmayan basit model araçlara işaret ederken, seviye "5" gerçek bir sürücüsüz otomobili belirtir.

otonom sürüş sistemi
Automated Driving System (ADS)
Bir yolculuğa çıkmak için gereken tüm dinamik sürüş görevlerini (seyahat planlaması gibi stratejik görevler dışında bir aracı hareket ettirmekle ilgili tüm faaliyetler) sürdürülebilir bir temelde gerçekleştirebilen donanım ve yazılım. Etkinleştirildiğinde, araç otonom moda (kendi kendine sürüş modu) girer, özellikle Seviye 3, 4 ve 5'i tanımlamak için kullanılır. Seviye 3 ve 4'te, gerekli durumlarda aracın yönetimini devralmak üzere araçta güvenlik sürücüsü bulunur, Seviye 5'te ise güvenlik sürücüsüne gerek bulunmaz.

otonom sürüş, otonom araç işletimi
Automated Driving (AD), automated vehicle operation
Araç yolculuğu sırasında sürücünün müdahale etme ihtiyacını ortadan kaldırarak, özel otoyol şeritlerinde uygun cihazlarla donatılmış bir aracın çalıştırılması.

otonom şerit
automated lane
Uygun şekilde donatılmış araçların sürücünün müdahalesi olmadan sürüldüğü özel şerit.

otopark bilgisi
parking information
Konum, kapasite, çalışma saatleri, tarifeler ve boş park yeri gibi otopark tesisi bilgileri.

otopark dinamik fiyatlandırma
dynamic parking pricing
Otopark kullanımına, trafik sıkışıklığına ve gün içerisinde belirli saatlere göre fiyatların dinamik olarak güncellenmesinin sağlanması.

otopark doluluğu
parking facility occupancy, parking occupancy
Bir otoparkta, taşıt bulunan park yerlerinin tüm park yerleri sayısına oranı.

otopark doluluk tespiti
parking lot occupancy detection
Otopark alanlarında sensörler yardımıyla sayım yapılarak uygun yer sayısının ve yerlerinin belirlenmesi.

otopark kılavuzu
parking guidance
Mevcut veya tahmini boş park yeri durumuna göre sürücülere sunulan otopark kılavuzluk hizmeti.

otopark ödeme kaydedici cihazı
parking payment recording device
Otopark ödeme noktalarında, parklanma bedelinin hesaplanarak maliye onaylı fiş üretilmesini sağlayan akıllı cihaz.

otopark ödemesi
parking payment
Otopark hizmeti için yapılan ödeme.

otopark rezervasyon sistemi
parking reservation system
Anlaşmalı otoparklara rezervasyon yaparak park ücretinin online ödenmesini ve park yerine yol tarifi alınmasını sağlayan online sistem.

otopark rezervasyonu
parking reservation, parking booking
Bir park yerinin rezervasyonunun yapılması.

otopark yönetim ve yönlendirme sistemi
parking lot management and guidance system
Otoparklarda ücretlendirme, takip, doluluk bilgisi ve yönlendirme gibi konuların tümünü entegre bir şekilde sunan sistem.

otopilot
autopilot
Bir aracın hem hızını hem de direksiyonunu kontrol eden sistem (SAE seviye 2).

otoyol
motorway
Kentler arası hızlı bir trafik akışını sağlamak amacıyla yapılan, yerleşim yerlerinin dışından geçen, az dönemeçli, başka yollarla kesişmeyen, ortası ayrılmış çift yönlü, her yönde üç ya da daha çok şeritli, özel kaplamalı karayolu.

otoyol danışma radyosu
Highway Advisory Radio (HAR)
Otoyol ve karayolu kullanıcılarına trafik durumları, yol çalışmaları ve acil durumlar hakkında bilgi sunan bir radyo sistemi. Genellikle belirli bir yol kesiminde sürücülere yol koşulları ve güvenlik uyarıları hakkında güncel bilgiler sağlar.

otoyol erişim kontrolü
motorway access control
Otoyollarda, yaya, hayvan ve motorsuz taşıt ve araçların girmesinin engellenerek, ancak izin verilen motorlu taşıtların yararlandırıldığı, belirli yerler ve şartlar dışında giriş ve çıkışın yasak olduğu, trafiğin özel bir kontrole tâbi tutulmasına ilişkin uygulama.

otoyol kontrolü, otoyol trafik kontrolü
motorway control, motorway traffic control
Otoyollarda trafik kontrol önlemlerinin uygulanması.

otoyol ücret geçiş gişesi
toll booth
Yol kullanım ücretinin ödendiği, yol üzerindeki lokasyon.

otoyol ücret içeriği
toll context
Otoyol geçiş ücreti düzenlenme biçiminin nitelik ve işlevlerle belirtildiği şekliyle mantıksal açıklaması.

otoyol ücret içerik verisi
toll context data
Altyapıyı kullanmaya yönelik ödenmesi gereken ücretin belirlenmesi ve ücret ödeme işlemi sürecinin sonuçlandırılması için gerekli olan bilgi.

otoyol ücret kuralı
toll regime
Bir otoyol ücretlendirme alanında ücret toplanmasına dair yaptırımları da içeren kurallar bütünü.

otoyol ücret uygulayıcı
toll charger
Bir otoyol ücretlendirme alanındaki altyapının kullanımından ücret alan tüzel kişi.

otoyol ücretlendirme alanı
toll domain
Belirli bir otoyol ücret kuralının uygulandığı yol ağı bölümü veya alanı.

otoyol ücretlendirme servis sağlayıcı
toll service provider
Bir veya daha fazla otoyol ücretlendirme alanında ücretlendirme hizmeti sağlayan tüzel kişi.

otoyol varlık yönetimi
motorway asset management
Ulaşım ağının mevcut ve gelecekteki kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılamak için karayolu altyapısının yönetimi, işletimi, korunması ve iyileştirilmesi için kaynak tahsisini optimize etmeyi amaçlayan stratejik bir yaklaşım.

otoyol yönetimi
motorway management
Otoyoldaki tüm fiziksel altyapılar, elektronik donatılar, tesisler, fiziksel varlıkların yönetimine ilave olarak otoyol trafiği ve güvenliği de dahil olmak üzere otoyolun uçtan uca yönetilmesi.

oturum
session
Belirli bir yerdeki yol kenarı donanımı ile kullanıcı (örneğin araçtaki yerleşik donanım) arasındaki tam etkileşim.

Ö

ödeme
payment
Belirli bir hizmet veya mal karşılığında yapılan elektronik nakit ücret tahsilatı.

ödeme aracı
payment means
Kullanıcının uygun hizmetlere erişebilmesini sağlayan varlıklar (nakit ve elektronik cüzdan gibi) veya sözleşme (bilet gibi).

ödeme istasyonu
payment station, toll plaza
Ulaşım hizmeti ücretinin ödenebildiği konum ya da yol kullanım ücretinin ödendiği yol üzerindeki konum.

ödeme işlemi modeli
payment transaction model, transaction model
Elektronik ödeme gibi işlemlerin genel yapısını tanımlayan fonksiyonel model.

ödeme kapsamı
payment scope
Ödeme araçlarının kabul edildiği uygulama alanı.

ödeme noktası
payment point, charging point
Ücretin tahsil edildiği yer.

ödeme ortamı
payment medium
Bilet, kart ya da yerleşik ünite gibi ödeme araçları.

ödeme servis sağlayıcı
payment service provider
Ödeme hizmeti sağlayan kuruluş.

ödeme sistemi
payment system
Ödeme araçlarının yetkilendirme süreci ve kullanımı, mahsuplaşması, işlemlerin tamamlanmasını içeren finansal sistem.

ödeme sistemi işletmecisi
payment system operator
Bir ödeme sistemini işleten kuruluş.

ödeme sistemi operatörü, dolaşım operatörü
charging operator, roaming operator
Operatörler arasındaki bir anlaşmaya göre, bir kullanıcı ile yerel operatör arasındaki sözleşmeye dayalı olarak ödemeyi kabul eden ödeme sistemi operatörü.

ödeme sonrası
post-payment
Bir ulaşım hizmetinin kullanımından sonra paranın kullanıcıdan transfer edildiği ödeme modu.

ödeme sözleşmesi durum listesi
payment contract status list
Bir ödeme sisteminde anlaşma yapılan sözleşmeler ve ilgili ödeme araçlarının (geçerli veya geçersiz), düşük bakiye ve ödenmemiş faturalar gibi finansal durumları hakkında bilgi içeren listesi.

ödeme sözleşmesi listesi
payment contract list
Bir ödeme sisteminde düzenlenen sözleşmelerin veya ilgili ödeme araçlarının (geçerli ve geçersiz) listesi (beyaz liste ile kara listenin toplamı).

ödeme sözleşmesi sahibi, abone
payment contract holder, subscriber
Bir ödeme hizmeti sağlayıcısı ile sözleşme yapan kişi veya kuruluş.

ödeme şekli
payment method
Ödeme aracı kombinasyonu, bir ödeme kapsamı ve bir ödeme modu.

ödeme şeridi, ekspres şerit
pay Lane, Express Lane
Kalıcı olarak veya zamanın bir kısmında ödeme yapan kullanıcılara ayrılmış şerit.

ödeme zamanı modu
payment mode
Ödemenin zaman boyutu (ön ödeme, anında ödeme veya sonradan ödeme).

öğleden sonra zirve saatler
afternoon peak
Trafik talebinin en yüksek olduğu öğleden sonraki zaman dilimi.

ölçeklenebilirlik
scalability
Yeniden tasarım gerektirmeden, talep üzerine kolayca büyütülebilirlik, genişletilebilirlik veya yükseltilebilirlik yeteneği.

ölçerek sınıflandırma
classification by measuring
Araç veya kullanıcı özelliklerinin ölçümü veya hesaplaması ile yapılan sınıflandırma.

ölçülen özellikler
measured characteristics
Yol kenarı donanımı tarafından ölçülen veya alternatif olarak işleticinin bir temsilcisi tarafından hesaplanan araç ve kullanıcı özellikleri.

ölçüm
measurement
Bir değeri tayin etme süreci.

ölçüyü aşan taşıma
oversized transport
Kanun ve düzenlemelere göre belirlenen araç kapasitesini aşan taşıma.

ölüm oranı
fatality rate
Katedilen belirli mesafe başına düşen ölüm sayısı.

ön ödeme
pre-payment
Ulaşım hizmetini kullanmadan önce kullanıcı tarafından ücretin ödenmesi.

ön yüz
front end
Yol geçiş ücreti ve kullanım bilgilerinin arka yüze (back-end) iletilmek üzere toplandığı ve işlendiği; araç üstü üniteden (muhtemelen ön yüzün isteğe bağlı parçasından) oluşan yol geçiş ücretlendirme sistemi parçası.

öncelik iptali
priority reversal
İki hareket arasındaki normal önceliğin tersine çevrildiği geçici durum.

öncelik verilen faaliyetler
prioritized activities
İhlal olayının yaşanmasının ardından olası etkileri azaltmak amacıyla öncelik verilmesi gereken faaliyetler.

öncelikli alan
priority area
Spesifikasyonların (isterlerin) ve standartların geliştirilmesi ve kullanımı için ana odak temaları.

öncelikli eylem
priority action
Öncelikli alanlar içinde, spesifikasyonların (isterlerin) ve standartların geliştirilmesi ve kullanılması için öncelikli işler.

öncelikli şerit denetimi, ayrılmış şerit yaptırımı
priority lane enforcement
Bir şeritteki aracın şeridin kendi sınıfına ait olup olmadığının izlenmesi ve uygun önlemlerin alınması.

önden çarpışma uyarı sistemi
Forward Collision Warning System (FCWS)
Öndeki araç ile çarpışmaya belli bir mesafe kala sürücüyü uyaran sistem.

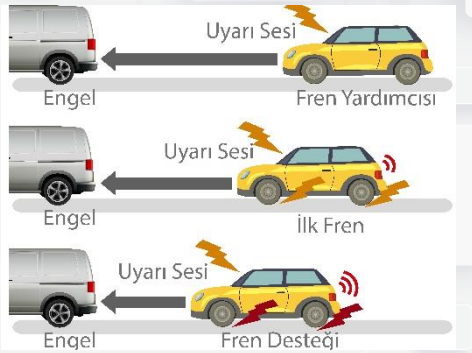

önden ve arkadan çarpışma riski uyarısı
Longitudinal Collision Risk Warning (LCRW)
Ön ve arka yönlerde, yani aracın uzun ekseninde çarpışma risklerini tespit ederek sürücüyü uyaran sistem. Araçların önündeki veya arkasındaki potansiyel çarpışma tehlikelerini analiz eder ve sürücüyü sesli, görsel veya titreşimli uyarılarla bilgilendirir.

önerilen alternatif güzergâh
Recommended diversion route
Yol çalışması, trafik tıkanıklığı veya başka bir trafik olayı nedeniyle normal güzergâh yerine önerilen alternatif yol.

örgü yol
mesh way
Örgü gibi önce birleşip sonra ayrılarak birbirlerini kesen iki trafik akımı.

örülme
weaving
Önce birleşip sonra uzaklaşarak birbirini geçen iki trafik akışı.

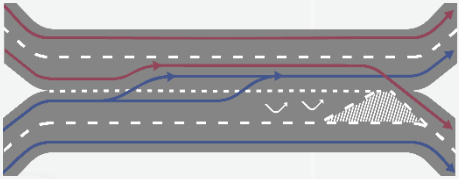

örüntü tanıma
pattern recognition
Belirli bir senaryoda tüm olası veriler için makul bir cevap sağlamak ve girdi verilerini belirli özelliklere göre nesnelere veya sınıflara ayırmak için veri düzenlerinin (seri, dizi, sıralama vs.) tanınması ve tanımlanmasını ifade eden makine öğreniminin bir alt dalı.

özel şarj istasyonu
private charging station
Girişi kısıtlı olan kişilerin kullanımı için tesis edilen şarj istasyonu.

özel-kamu ortaklığı
Private-Public Partnership (PPP)
Özel ve kamu sektörü tarafından ortaklaşa yürütülen projeler; Özel-Kamu Ortaklığı (PPP) Projeleri.

özgünlük
authenticity
Bir varlığı diğer varlıklardan ayıran kendine has özellikleri.

özgür araç
free vehicle
Diğer araçlardan etkilenmeyen, tam manevra özgürlüğüne sahip araç.

P

pan-tilt-zoom
Pan-Tilt-Zoom (PTZ)
Kullanıcının bir internet tarayıcısı veya yazılım uygulaması üzerindeki kontrolleri kullanarak uzak bir konumdan lensin hareketini ve konumunu kontrol edebildiği bir IP kamera türüne verilen ad.

para cezası
enforcement fee, fine
İhlal nedeniyle ödenecek ücret.

pareto verimliliği
pareto efficiency
En az bir kişi için durumu daha da kötüleştirmeden bir bireyin durumunu iyileştirmek için kaynakları yeniden tahsis etmenin imkânsız olduğu, kaynakların optimum tahsis durumu.

park alanı gözlemleme
parking monitoring
Park alanlarının doluluğunun gözlemlenmesi ve değerlendirilmesi.

park alanı yönetimi
parking management
Park alanlarında boş yer olup olmadığı hakkında sürücülere bilgi sağlanmasını içeren park alanı yönetimi.

park et-devam et
Park and Ride (P&R, P+R)
Bilgi sisteminden yararlanarak yolcuların özel araçlarını, toplu taşıma sisteminin yakınında yer alan bir otoparka park etmelerini ve yolculuklarına toplu taşıma ile devam etmelerini ya da bunun tam tersini sağlayan yolculuk.

park tesisi yönetimi
parking facility management
Bir park tesisi içindeki parkın yönetimi.

park yardımcısı
parking assistant
Aracın önündeki ve arkasındaki nesne ve engelleri ultrasonik sensörler yardımı ile algılayarak sürücüye park ederken veya park alanından çıkarken yardımcı olan bağımsız sistem.

park yardımı
parking assistance
Sürücü tarafından belirlenen park alanına manevra esnasında sürücüye verilen yardım.

park yeri kılavuzu
parking space guidance
Bir otopark tesisinde sürücülere boş park yeri ile ilgili olarak sunulan kılavuzluk hizmeti.

park yeri uygunluk bilgisi
parking space availability information
Bir park tesisinde boş yerlere ilişkin bilgiler.

park yeri yönetimi
parking space management
Doluluğun izlenmesi ve park tesislerinin kullanılabilirliğinin tahmini.

parkomat
parking ticket vending machine
Otopark hizmeti bedelinin çeşitli ödeme araçlarıyla tahsilatının yapılmasını sağlayan insansız cihazdır.

pasif dedektör
passive detector
Kendi enerjisini göndermeyip, tespit edilen nesnelerden yayılan enerjiyi alan dedektör.

pasif emniyet sistemi
passive safety systems
Bir kazanın olumsuz sonuçlarını azaltan güvenlik sistemleri.

pasif öncelik, pasif sinyal önceliği
passive priority, passive signal priority
Pasif yollarla verilen öncelik; örneğin otobüs şeritleri veya sabit zamanlı sinyal kontrolü.

paydaş
stakeholder
Bölgesel bir AUS mimarisi veya proje AUS mimarisi içinde, bir kamu kurumunu, özel kuruluşu veya bir veya daha fazla ulaşım öğesini kullanmaya hakkı veya payı olan bir kuruluşu belirten, yaygın olarak kullanılan bir terim.

paylaşılan ekonomi, paylaşım ekonomisi, kolektif ekonomi
shared economy, sharing economy, collective economy
Genellikle çevrimiçi işlemleri ve kaynakların ortak kullanımını içeren ekonomik ve sosyal faaliyet.

paylaşım platformu
sharing platform
Bir aracın, gerecin ya da hizmetin sahibince kullanılmadığı zamanlarda veya sahibi de kullandığı sırada ihtiyacı olan başka kullanıcılara sunulmasını ve kullanıcının ödediği kullanım ücretinden pazarlayıcının bir pay almasını sağlayan platform.

paylaşımlı alan
shared space
Tüm kullanıcılar için eşit önceliklerle hızı düşürmek, güvenliği ve hareketliliği artırmak için yayaların ve araçların ayrımını en aza indirmeyi amaçlayan kentsel tasarım yaklaşımı.

paylaşımlı e-skuter
shared e-scooter
Kullanıcılara kısa süreli e-skuter kiralama imkânı veren elektronik sistem.

paylaşımlı hareketlilik
shared mobility, sharing mobility, shared transport
Otomobil veya bisiklet gibi bir ulaşım modunun aynı anda veya sıralı olarak birden fazla kişi tarafından ulaşım amaçlı kullanılması.

paylaşımlı sistemler
shared systems
Herhangi bir ulaşım aracını sahiplenmek yerine ihtiyaç halinde aracı kısa zamanlı kullanabilmek için kurulmuş işletme modeli.

paylaşımlı şerit
shared lane
Birden fazla hareket tarafından paylaşılan şerit.

paylaşımlı yol
shared roadway
Motosiklet, bisiklet ve diğer mikromobilite araçları ile motorlu taşıtların birlikte kullandığı yol.

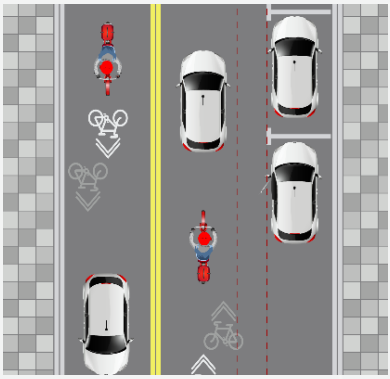

paylaştırma
apportionment
Bir nakliye işlemi tarafından üretilen değerin, nakliye kullanımının kaydedilen veya tahmini dağılımına uygun olarak servis sağlayıcılara tahsisi.

PC5
PC5
Araç ve diğer cihazlar (V2V, V2I) arasında 5G doğrudan iletişimin kullandığı arayüz.

performans değerlendirmesi
performance evaluation
Ölçülebilir sonuçların belirlenmesi süreci.

performans göstergesi
benchmark
Performans ölçüm uygulamalarına yarayan karşılaştırmalar için kullanılan ortak bir referans noktası.

performans ölçümü
performance measurement
Başarıya doğru ilerlemeyi değerlendirme süreci. Kaynakların hangi verimlilikle kullanıldığına dair bilgiler de dahil olmak üzere önceden belirlenmiş hedefler mal ve hizmetlere dönüştürüldüğünde, bu çıktıların kalitesi (müşterilerin ne ölçüde memnun olduğu) ve sonuçların karşılaştırılması.

performans ölçütleri
performance measures
Ulaşım sistemi çalışma koşullarının değerlendirilmesi ve sıkışıklığın ve diğer sorunların yeri ve ciddiyetinin belirlenmesi için temel oluşturan göstergeler.

performans ölçütü
performance measure
Ortalama hız, seyahat güvenilirliği ve kaza oranları gibi önlemlerle ilgili olarak ulaşım sisteminin ne kadar iyi performans gösterdiğinin göstergesi.

planlanmış araç
scheduled vehicle
Önceden tanımlanmış bir rota ve zaman çizelgesini takip eden araç.

planlı özel olay
planned special event
Olay sahnesi nedeniyle artan seyahat talebi veya azalan kapasite dolayısıyla, yüzey taşımacılığının normal çalışmasını etkileyebilecek planlanmış bir zaman, konum ve süreye sahip halka açık bir etkinlik.

planlı özel olay yönetimi
planned special event management
Planlanan özel bir etkinlik için trafiği, toplu taşımayı ve seyahat talebini yönetmeye özgü operasyonları ve hizmet stratejilerini içeren bir ulaştırma yönetim planı geliştirme ve uygulama.

programlanabilen grafik işareti
full-graphic sign, full-graphic board
İstenildiği gibi programlanabilen grafikleri gösterebilen işaret.

programlanabilen grafik pano
full-graphic board
İstenildiği gibi programlanabilen grafikleri gösterebilen pano.

protokol
protocol
Bir iletişim sisteminin iki veya daha fazla öğesinin, fiziksel bir niceliğin herhangi bir tür varyasyonu yoluyla bilgi iletmesine izin veren kurallar sistemi.

protokol veri ünitesi (PDU)
Protocol Data Unit (PDU)
Eş varlıklar arasında iletilen, protokole özgü kontrol bilgileri ve kullanıcı verilerini içeren tek bir bilgi birimi.

R

Radyo Dalgası Algılama ve Mesafe Ölçümü (RADAR)
Radio Detection and Ranging (RADAR)
Bir hedefe göre göreceli mesafeyi ve göreceli hızı ölçen elektromanyetik sensör.

radyo frekansıyla tanımlama
Radio Frequency Identification (RFID)
Radyo frekansı kullanarak nesneleri tekil ve otomatik olarak tanıma yöntemi.

radyo haberleşmesi, telsiz haberleşmesi
radio communication
Radyo ve televizyon yayıncılığında, cep telefonlarında, iki yönlü radyoda, kablosuz ağda ve uydu iletişiminde kullanılan, radyo sinyallerini modüle ederek bilgiyi bir vericiden bir alıcıya taşımak için radyo dalgalarının kullanıldığı kablosuz haberleşme türü.

radyo veri sistemi
Radio Data System (RDS)
Geleneksel FM radyo yayınlarına küçük miktarlarda dijital bilgi yerleştirmek için kullanılan bir iletişim sistemi.

rastgele trafik modeli, rastgele model
stochastic traffic model, stochastic model
En az bir parametre için rastgele sayı üretimini kullanan matematiksel trafik modeli.

rastgele ve aşırı doymuş gecikme, artımlı gecikme
random and oversaturation delay, incremental delay
Belirli bir zaman periyodu boyunca talepteki rastgele dalgalanmalar ve olası aşırı doygunluğun neden olduğu kontrol gecikmesi bileşeni.

reddedilemeyen
non-repudiation
Birinin, bir şeyin geçerliliğini inkâr edemeyeceğinin teminatı; iddia edilen bir olay veya eylemin ve onu oluşturan varlıkların meydana geldiğini kanıtlama yeteneği.

refakatçi kombine taşımacılık
companion combined transport
Malları bir veya aynı yükleme ünitesinde veya karayolu taşıtındaki malların, değişen modlarda kendileriyle uğraşmadan art arda iki veya daha fazla taşıma modunu kullanarak taşındığı bir tür intermodal taşıma.

referans hızı
reference speed
Belirli bir yol kesiminde otomatik hız ayarlanmasında kullanılmak üzere tanımlanmış hız.

referans model
reference model
Sistemin genel yapısını tanımlayan ve sistemin hedeflerini ve alt fonksiyonlara bölünerek sistemin temel dağılımını temsil eden model.

referans veri
reference data
Veri yönetimi bağlamında, değer kümeleri, durum veya sınıflandırma şemalarından oluşan işlemlerle ilgili verilerin bir kısmı veya tamamı.

referans yerel veri paylaşım platformu
reference local data sharing platform
Yerel akıllı şehir mimarilerinde yer alan verinin standartlara uygun olarak veri alışverişi yapılabilmesi amacıyla merkezi olarak açık kaynak kodlu geliştirilen referans platform.

rekaberlik
coopetition
Karşılıklı yarar veya ortak yarar için hareketlilikte rakiplerin iş birliği.

risk
risk
Olasılık ve sonucun bir kombinasyonu ile ifade edilen belirsiz meydana gelen bir olayın beklenen sonucu.

risk analizi
risk analysis
Güvenliği veya çevreyi etkileyebilecek veya gecikmeye veya ekonomik kayba neden olabilecek tüm tasarım faktörlerini ve çalışma koşullarını dikkate alarak belirli bir sistem için risklerin analizi.

risk iç dengesi, risk dengesi
risk homeostasis, risk equilibrium
Bir trafik güvenliği önleminin tüm olumlu etkilerinin değişen trafik davranışı nedeniyle tamamen ortadan kaldırıldığı, varsayımsal durum (örneğin hızın artması veya yola dikkatin azalması).

risk tehlike indeksi
risk hazard index
Tehlike olasılığı ve tehlikenin ciddiyetinden türetilen risk.

risk telafisi, davranışsal uyum
risk compensation, behavioural adaptation
Bir trafik güvenliği önleminin olumlu etkilerinin değişen trafik davranışı nedeniyle azaldığı olası durum (örneğin hızın artması veya yola dikkatin azalması).

robotik nesnelerin interneti
Internet of Robotic Things (IoRT)
Akıllı cihazların olayları izleyebildiği, birden fazla kaynaktan gelen sensör verilerini birleştirebildiği, en iyi hareket tarzını belirlemek için yapay zekânın kullanıldığı ve fiziksel gerçeklikteki nesnelerin manipüle edilebildiği bir sistem.

robo-taksi
robo-taxi
Sürücüsüz ve yolcuların bir akıllı telefon uygulaması aracılığıyla talepte bulunabileceği, kendi kendine giden araba.

ro-ro kargo
Roll-on, Roll-off (ro/ro) cargo
Otomobiller gibi tekerlekli yükler veya kargo elleçleme ekipmanı kullanılmadan araçların üzerine veya dışına konulan şasi üzerinde taşınan kargo.

rotadan çıkma
leeway
Herhangi bir sebeple rotadan çıkma.

römork yardımı
trailer assistance
Bir römorkla manevra yaparken sürücüye yardım edilmesi.

rutin bakım
routine maintenance
Standart prosedürler kullanılarak düzenli bir programa göre gerçekleştirilen önleyici veya düzeltici operasyonlar.

S

sabah zirve saatler
morning peak
Trafik talebinin bir sonucu olarak trafik yoğunluğunun en yüksek olduğu sabah saatleri.

sabit araç uyarısı, duran araç uyarısı
stationary vehicle warning, stopped vehicle warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürüşü etkileyebilecek ilerideki durmuş (kaza, arıza gibi nedenlerle) araç hakkında sürücüye bilgi verilmesi.

sabit gecikme
uniform delay
Belirli bir süre boyunca sabit varış ve ayrılış oranlarını varsayan kontrol gecikmesi bileşeni.

sabit gözlemleme
static monitoring, fixed monitoring
Sabit veri toplama cihazları kullanarak trafiğin veya diğer trafik öğelerinin gözlenmesi.

sabit noktalar arası iletişim
fixed point - fixed point communications
Sabit varlıklara hizmet sunan bir iletişim bağlantısı.

sabit referans hızı
static reference speed
Yolun kullanımı ve konumuna göre referans alınmış en uygun hız.

sabit ücret sistemi
flat fare system
Tanımlanan ücretin gidilen mesafe veya günün saati gibi kriterlerden bağımsız olduğu ücret sistemi.

sabit yol kenarı ekipmanı
fixed roadside equipment
Yol boyunca yerleştirilmiş sabit tip donanımlar.

sabit zamanlamalı kavşak sinyal kontrolü
fixed time intersection signal control, pretimed intersection signal control
Sabit sıralı ve sabit sinyal zamanlama süreleri ile kavşak sinyal kontrolü.

saha fiziksel nesneleri
field physical objects
Gözetim ve kontrol gerçekleştiren akıllı altyapı dahil olmak üzere ulaşım ağının yakınında veya boyunca dağıtılan fiziksel altyapı.

Saha Operasyon Testleri (SOT)
Field Operation Tests (FOTs)
Daha akıllı, daha güvenli, daha temiz ve daha rahat ulaşım çözümleri elde etmek için kullanılan bilgi işlem teknolojisi çözümlerinin verimliliğinin, kalitesinin, sağlamlığının ve kabulünün kapsamlı değerlendirmesini amaçlayan büyük ölçekli test mekanizması.

saha-araç haberleşmesi
field vehicle communications
Araçlar ve altyapı arasındaki yakın iletişim için kullanılan bir kablosuz iletişim kanalı.

sahiplik
ownership
Tasarrufun altında bulunan herhangi bir unsur için idari ve mali sorumluluğa sahip olmak ve onu münhasıran kontrol etme ve kendi amaçları için kullanma hakkına sahip olma.

sahte kimlik
pseudo-id
Bireyin kimliğiyle ilişkili olmayan, bir kişi tarafından kullanılan ve değiştirilebilen bir tanımlayıcı.

salım, emisyon
emission
Trafik faaliyetleri sonucu çevreye yayılan parçacık, gaz, gürültü, titreşim.

sanal asistan
virtual assistant, digital assistant
Yapay zekâ teknolojileri (makine öğrenimi, doğal dil işleme, analiz ve sınıflandırma vb.) kullanarak, bilgilendirme ortamları kanalı ile (SMS, e-mail, chatbot vb.) verilen komutları yerine getiren, uygulama çıktılarını kullanıcıya ileten karar destek sistemi uygulamalarının genel adı.

sanal gerçeklik
virtual reality (VR)
Etkileşimli donanımla ve yazılımla oluşturulan, kullanıcının gerçeklik algısını manipüle ederek görüntülerin gerçek bir ortam olarak kabul edecek şekilde sunan yapay bir ortam.

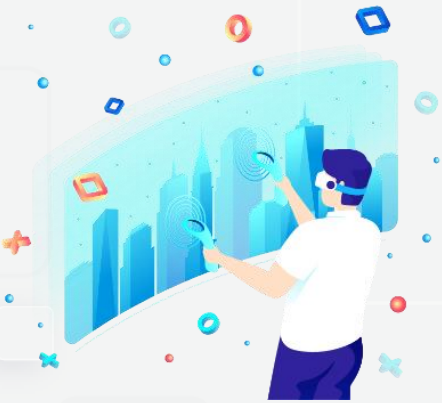

sanal trafik yönetim merkezi
virtual traffic management center
Yol kenarı donanımına iletilebilen ve ardından işlenmek üzere bölgeyi kapsayan trafik yönetimi alt sistemine yeniden iletilebilen, yol-hava koşulları hakkında gerçek zamanlı veriler toplamak için araç tabanlı sensörleri kullanan, geniş alanlara hizmet etmek üzere tasarlanmış merkezi olmayan trafik yönetim sistemi.

sanallaştırılmış ağ fonksiyonu
Virtualized Network Function (VNF)
Önceden tescilli, özel donanım teknolojisi tarafından gerçekleştirilen, açık bilgi işlem platformlarında çalışan sanallaştırılmış ağ hizmetleri.

saptama alanı, algılama alanı, algılama bölgesi
detection area, detection zone
Algılayıcının kapsadığı alan.

sarmal arayüz
immersive interface
Sanal gerçeklik ortamı ile etkileşimde bulunmakta kullanılan ve dikkati dağılmadan sürücüye bilgi gösterilmesine olanak tanıyan araç içi arayüzler oluşturulabilen teknoloji.

sarsma bandı
rumble strip
Bankete sapan sürücüleri uyarmak için bazen otoyolların banketlerinde veya kenarlarında kullanılan dokulu veya oluklu bir kaldırım.

savunmasız yol kullanıcıları
Vulnerable Road Users (VRU)
Yayalar ve bisikletliler gibi motorsuz yol kullanıcılarının yanı sıra motosikletliler, engelli veya hareket kabiliyeti ve oryantasyonu kısıtlı kişiler.

savunmasız yol kullanıcısı koruması
vulnerable road user protection
Savunmasız yol kullanıcılarının güvenliğinin sağlanması için araçların bu kullanıcıların varlığından haberdar edilmesi.

savunmasız yol kullanıcısı uyarısı
vulnerable road user warning, cyclist or pedestrian warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürüşü etkileyebilecek yakındaki bisikletli ve yaya gibi yol kullanıcıları hakkında sürücülere bilgi verilmesi.

savunmasız yol kullanıcısı-araç haberleşmesi
Vulnerable Road User to Vehicle Communication (VRU2Car)
ITS-G5'e dayalı Savunmasız Yol Kullanıcısı-Araç iletişimi.

sayısal ses yayını
digital radio broadcast, Digital Audio Broadcasting (DAB)
FM analog yayınına ek olarak karasal sayısal vericiler yoluyla çalışan bir radyo yayını yöntemi.

seçenek bölgesi
option zone
Sürücülerin sarı ışıkta durmayı veya durma çizgisini geçmeyi seçebilecekleri yol bölümü.

senkronizasyon
synchronization
Aynı zamanda veya oranda meydana gelen veya faaliyet gösteren eylem veya sonuçlar.

sera gazı emisyonunun azaltılması
reduction of greenhouse gas emissions
Karbondioksit (CO2), Metan (CH4), Nitröz Oksit (N2O), Hidroflorür karbonlar (HFCs), Perfloro karbonlar (PFCs), Sülfürhekza florid (SF6) gibi gazlarından oluşan ve atmosferde ısı tutma özelliğine sahip bileşiklerin azaltılması.

sera gazları
Greenhouse Gases (GHG)
Atmosferde yer alan ve sera etkisine neden olan gazlar.

serbest akış hızı, serbest akış oranı
free flow speed, free flow rate
Trafiğin serbest ve rahat olduğu koşullardaki araçların ortalama hızı.

serbest metin işareti, serbest metin panosu
free text sign, free text board
Serbestçe programlanabilir metin görüntüleyebilen işaret.

sertifika feshi
revocation
Belirli bir sertifikaya artık güvenilmeyeceği bilgisinin ilgili yetkili otorite tarafından yayınlanması.

sertifika imzalama isteği
certificate signing request
Bir nesnenin sertifika yetkilisinden istediği sertifika imzalama talebi.

sertifika iptal listesi
certificate revocation list
İptal edilen sertifikaları tanımlayan liste.

sertifika yetkilisi
Certificate Authority (CA)
Almaya hak kazanılan sertifikayı veren otorite.

sertifikasyon
certification
Bir şeyin statüsünün resmi olarak verilmesi; örneğin bir sistemin ilgili standartlara veya spesifikasyonlara uygunluğu.

servis yolu bildirimi
detour notification
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücülerin önlerindeki yola kalıcı ya da geçici erişim sınırlaması ve servis yolu kullanımı hakkında uyarılması.

sevk
dispatching
Belirli sürücülerin araçlara ve rotalara tahsisi.

sevk görevlisi
dispatcher
Ulaşım kaynaklarının günlük konuşlandırılmasından sorumlu kişi veya kuruluş.

seyahat
trip
Başlangıç noktasından varış noktasına bir araç tarafından katedilen tüm seyahat yolu.

seyahat belgesi doğrulama
travel document validation
Belirli bir seyahat veya belirli bir süre için geçerli seyahat belgesi düzenleme.

seyahat güvenliği
travel security
Ulaşım hizmetlerinin izlenmesi ve kişisel güvenliği garanti altına almak amacıyla uygun önlemlerin alınması.

seyahat rezervasyonu
travel booking
Bir yolculuğun rezervasyonu.

seyahat sonrası bilgi
post-trip information
Yolculuk sonrası sağlanan bilgiler.

seyahat süresi endeksi
travel time index
En yoğun dönem boyunca, sıkışık hızlar kullanılarak ortalama seyahat süresinin, bildirilen veya serbest akış hızları kullanılarak, yoğun olmayan dönemdeki seyahat süresine oranı.

seyahat süresi gösterme
travel time Signing
Bir karayolu tesisinin sürücülerine tahmini seyahat süresi bilgilerini görüntülemek için özel olarak tasarlanmış değişken mesaj işaretlerini kullanan bir yaklaşım.

seyahat süresi güvenilirliği
travel time reliability
Hesaplanan seyahat süresinin gerçekleşen seyahat süresine yakınlığı.

seyahat süresi tampon indeksi
travel time buffer index
Tekrarlayan olmayan gecikmeleri hesaba katmak için yolcuların ortalama seyahat sürelerine eklemesi gereken ekstra zamanın (tampon) bir ölçüsü.

seyahat süresinden tasarruf
travel time savings
Önerilen bir iyileştirme tamamlandığında, gelecekteki yolcu için toplam seyahat süresindeki azalma.

seyahat talep analizi
travel demand analysis
Ulaşım talebini belirlemek için anketlerin ve operasyonel verilerin kullanılması.

seyahat tesisi rezervasyonu
travel facilities booking, travel facilities reservation
Oteller ve restoranlar gibi seyahat tesislerinin rezervasyonu.

seyahat verileri
travel data
Seyahat planlama, rezervasyon ve adaptasyonu kolaylaştırmak için seyahat öncesi ve seyahat sırasında çok modlu seyahat bilgilerini sağlamak için gerekli toplu taşıma zaman çizelgeleri ve tarifeleri gibi temel veriler.

seyahat verisi toplama
travel data collection
Seyahatler, yolcular veya seyahatle ilgili diğer verilerin toplanması.

sıfır emisyonlu taşıt
Zero Emission Vehicle (ZEV)
Sürüş sırasında sıfır emisyon yayan motorlu araçlar.

sıfır kaza vizyonu
zero vision, vision zero
Ölüm veya ciddi yaralanma olmamasını hedefleyen trafik güvenliği politikası.

sıfır otonomluk (seviye 0)
No driving automation (level 0), manual driving, no automation, traditional driving, human driving
Direksiyon idaresi, frenleme, vites arttırma ve yavaşlama gibi tüm hareketlerin sürücü tarafından kontrol edildiği sürüş.

sıfır ve düşük emisyonlu araçlar
Zero and Low Emission Vehicles (ZLEV)
Elektrik, hidrojen veya fişli elektrikli-hibrit (PHEV) tahrik sistemleri (veya diğer sıfır emisyonlu sistemler) aracılığıyla sıfır veya düşük emisyon yayan motorlu araçlar.

sıkışıklık
congestion
Yol, trafik veya hava durumu nedeniyle yavaş akan veya duran trafik.

sıkışıklık uyarısı
congestion warning
Yol ağının belli bir kısmında saptanan veya tahmin edilen trafik yoğunluğu uyarısı.

sıkışıklık ücretlendirmesi, trafik sıkışıklığı bazlı ücretlendirme
congestion charging, congestion pricing
Şehirdeki trafik problemini çözmek için trafiğin yoğun olduğu saatlerde ve bölgelerde araç sürmek isteyen sürücülerin daha fazla ücret ödemesi şeklindeki ücretlendirme politikası.

sıkışıklık yönetim sistemi
Congestion Management System (CMS)
Ulaşım sistemi operasyonları ve performansı hakkında doğru, güncel bilgiler sağlayan ve eyalet ve yerel ihtiyaçları karşılayan trafik sıkışıklığı yönetimi için alternatif stratejileri değerlendiren sistematik ve bölgesel olarak kabul edilen bir yaklaşım.

sıkışıklık yönetimi süreci
Congestion Management Process (CMP)
Ulaşım sistemi performansı hakkında doğru, güncel bilgiler sağlayan ve trafik sıkışıklığı yönetimi için eyalet ve yerel ihtiyaçları karşılayan alternatif stratejileri değerlendiren, sistematik ve bölgesel olarak kabul edilen bir yaklaşım.

sıkıştırılmış doğal gaz
Compressed Natural Gas (CNG)
Berrak, kokusuz ve aşındırıcı olmayan, basınç altında kalan bir doğal gaz.

sınır işareti
landmark
Konumlandırma ve navigasyon için kullanılan sabit referans noktası.

siber güvenlik
cyber security
Siber uzayı oluşturan bilişim sistemlerinin saldırılardan korunmasını, bu ortamda işlenen bilginin gizliliği, bütünlüğü ve erişilebilirliğinin güvence altına alınmasını, saldırıların ve siber olayların tespit edilmesini, bu tespitlere karşı tepki mekanizmalarının devreye alınmasını ve sonrasında ise sistemlerin yaşanan siber olay öncesi durumlarına geri döndürülmesini kapsayan faaliyetler bütünü.

siber olay
cyber incident
Bilişim ve endüstriyel kontrol sistemlerinin veya bu sistemler tarafından işlenen bilginin gizliliği, bütünlüğü veya erişilebilirliğinin ihlal edilmesi.

siber saldırı
cyber attack
Siber uzaydaki bilişim ve endüstriyel kontrol sistemlerinin veya bu sistemler tarafından işlenen bilginin gizliliği, bütünlüğü veya erişilebilirliğini ortadan kaldırmak amacıyla, siber uzayın herhangi bir yerindeki kişi veya bilişim sistemleri tarafından kasıtlı olarak yapılan işlemler.

siber suç
cyber crime
Bir bilişim sisteminin güvenliğini veya buna bağlı verileri veya kullanıcısını hedef alan ve bilişim sistemi kullanılarak işlenen suçlar.

siber tehdit
cyber threat
Bir kurumun veya sistemin zarar görmesi ile sonuçlanabilecek istenmeyen bir siber olayın potansiyel nedeni.

siber tehdit araçları
cyber threat tools
Siber saldırı kapsamında ağlara, bilgisayarlara ya da veri setlerine yönelik solucanlar, trojanlar, truva atları gibi tehditler.

siber uzay
cyber space
Doğrudan ya da dolaylı olarak internete, elektronik haberleşme ve bilgisayar ağlarına bağlı olan tüm sistem ve hizmetler.

simetrik kriptografik algoritma
symmetric cryptographic algorithm
Tek bir anahtar kullanan şifreleme algoritması. (Simetrik bir şifreleme anahtarı bilgisi hem şifrelemeye hem de şifre çözmeye izin verir. Simetrik bir doğrulama anahtarı bilgisi, mesaj doğrulama kodlarının oluşturulmasına ve doğrulanmasına izin verir.)

sinir ağları
neural networks
Biyolojik bir beynin sorunları çözme şeklini, esnek bir şekilde modelleyen geniş sinir birimleri ağına dayalı bilgi işlem kestirimi yaklaşımı.

sinyal fazı ve zamanlama
Signal Phase and Timing (SPaT)
Sinyalize kavşaklarda trafik sinyallerinin mevcut durumunu ve bu sinyallerin gelecekteki değişimlerini tanımlayan mesaj türü. SPaT mesajları, kavşaklarda hangi yönde yeşil, sarı veya kırmızı ışık olduğunu ve bu durumların ne kadar süreceğini içerir. Bu bilgiler, sürücüler, otonom araçlar ve yayalar için trafik akışını optimize etmek ve güvenliği artırmak amacıyla kullanılır.

sinyal grubu
signal group
Birbiri ile aynı senkronda çalışan sinyaller bütünü.

sinyal grup kontrolü, grup kontrolü
signal group control, group control
Kademeler yerine sinyal gruplarına göre sabit sıralı trafik sinyalinin esnek çalışması.

sinyal uyarısı
signal warning, traffic signal warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücülere ilerideki trafik sinyali bilgisinin verilmesi.

sinyalize kavşak
signalized intersection
Bir trafik sinyalinin yardımıyla geçiş hakkının döngüsel olarak bir hareket kombinasyonu ile çalıştığı kavşak.

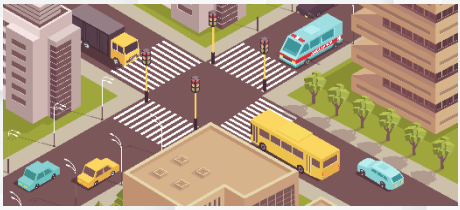

sinyalize kavşaklarda ofset
traffic signal offset
Birbirleriyle koordineli çalışan sinyallerde belirli bir trafik akışı için yeşil ışıkların başlangıcı arasındaki ya da koordineli trafik sinyal sisteminde iki yakın kavşak kontrolörünün yerleşik saatlerinin sıfır noktaları arasındaki zaman farkı.

sistem bakımı
system maintenance
Eksiklikleri gidermek ve tesislerin beklenen ömrünü uzatmak için ulaşım altyapısı yatırımının koruması için alınan önlemler.

sistem değerlendirmesi
system evaluation
Bir sistemin performansının, etkisinin veya değerinin genellikle referans alınan bir duruma göre (kapsamlı ve detaylı olarak) belirlenmesi süreci.

sistem entegrasyon testi
system integration test
Sistem bileşenlerinin belirtildiği gibi birlikte çalıştığını doğrulamak için yapılan test.

sistem envanteri
system inventory
Bölgesel bir AUS mimarisi veya proje AUS mimarisindeki tüm AUS ile ilgili öğelerin listesi.

sistem mimarisi
system architecture
Bir sistemin bütününde, donanım ve yazılım ortamından bağımsız olarak birimler arası ilişkileri açıklayan kavramlar, kurallar bütünü.

sistem mühendisliği
systems engineering
Başarılı sistemler geliştirmek için müşteri ihtiyaçlarının dikkate alındığı, proje geliştirme sürecine dahil edildiği, isterlerin dokümante edildiği, sistem tasarım ve doğrulama süreçlerinin işletildiği, ilgili tüm disiplinlerin proje geliştirme süreçlerinde görev aldığı interdisipliner yaklaşım.

sistem özellikleri
system specification
Bir sistemin ayrıntılı işlevsel ve teknik açıklaması.

sistem tasarımı
system design
Bir sistemin bileşiminin belirleyici ve ayrıntılı açıklaması.

slot rezervasyonu
slot booking, slot reservations
Yükleme ya da boşaltma işlemleri için gerekli zamanın, tesisin, alanın rezervasyonu.

sollayan araç uyarısı
overtaking vehicle warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla bir aracı sollayan, sürüşü etkileyebilecek, diğer araçla ilgili yakındaki sürücülere bilgi verilmesi.

son kullanıcı
end user
Bir ürün veya hizmetin, özellikle bir bilgisayar sisteminin, uygulamanın veya ağın (network) nihai kullanıcısı.

son mil, son etap
last mile
İnsanların ve malların bir ulaşım merkezinden nihai varış noktasına taşınması.

sonlandırıcı
terminator
Bir mimarinin sınırlarını tanımlayan AUS mimarisi öğesi.

sözleşme
contract
Müşteri ile donanım veya yazılım geliştiricisi veya tedarikçisi arasında üzerinde anlaşmaya varılan konuların bulunduğu yasal, bağlayıcı belge.

sözleşmeli birlikte çalışabilirlik
contractual interoperability
Operatörler arasındaki sözleşmeye dayalı bir anlaşmayla sağlanan birlikte çalışabilirlik.

spesifikasyon (ister)
specification
AUS çözümlerinin uyumluluğunu, birlikte çalışabilirliğini ve sürekliliğini ele almak için işlevsel, teknik, organizasyonel veya hizmet hükümleri.

standart
standard
Bir uygulamanın bazı işlevlerini veya özelliklerini tanımlayan ve yöneten belirteç.

statik rota bilgisi
static route information
Rota boyunca yolların ve tesislerin uzun süreli özellikleri hakkında bilgi.

statik rota hesabı
static route computation
Önceden tanımlanmış kriterlere ve güzergâhlar boyunca yolların ve tesislerin uzun süreli özelliklerine göre ilgili rotaların hesaplanması.

statik rota optimizasyonu
static route optimisation
Önceden tanımlanmış kriterlere ve rotalar boyunca yolların ve tesislerin uzun süreli özelliklerine göre en uygun rotanın hesaplanması.

statik yolcu bilgisi
static passenger information
Tarifeli hizmetlerle ilgili yolcu bilgileri.

stratejik trafik yönetimi
strategic traffic management
Ulaşım ağlarında ortaya çıkacak olası durumların üstesinden gelmek için kapsamlı ve eşgüdümlü önlemlerin alınarak trafiğin etkin ve verimli yönetimi.

kentsel mobilite simülasyonu
Simulation of Urban Mobility (SUMO)
Karayolu araçları, toplu taşıma ve yayalar dahil olmak üzere intermodal trafik sistemlerinin modellenmesine izin veren; ağ aktarımı, rota hesaplamaları, görselleştirme ve emisyon hesaplaması gibi trafik benzetimlerinin oluşturulması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi için temel görevleri otomatikleştiren çok sayıda destekleyici araç içeren ücretsiz ve açık kaynaklı bir trafik benzetim paketi.

sürdürülebilir hareketlilik
sustainable mobility
Kaynakların etkin ve verimli kullanılması ile gelecek nesillerin hareketlilik ihtiyaçlarını gözeterek şimdiki neslin hareketlilik ihtiyaçlarının karşılanması.

sürdürülebilir kentsel lojistik planı
Sustainable Urban Logistics Plan (SULP)
Kent içi yük taşımacılığı operasyonlarının verimli, çevreci ve sürdürülebilir olmasını amaçlayan bütünsel planlama stratejisi.

Sürdürülebilir Kentsel Hareketlilik Planı (SKUP), (SKHP)
Sustainable Urban Mobility Plan (SUMP)
Temiz çevre ve entegre ulaşım hedeflerine ulaşmak için paydaş katılımcılığını ön planda tutan sürdürülebilir hareketlilik ve ulaşım politikalarının geliştirildiği plan.

sürdürülebilir seyahat
sustainable travel
Seyahatin uzun vadede doğal ve kültürel çevrelere zarar vermeden sürdürülebilmesi.

sürdürülebilir ulaşım sistemi
sustainable transport system
Toplumun temel erişim ve kalkınma ihtiyaçlarının güvenli, insan ve ekosistem sağlığıyla tutarlı bir şekilde karşılanmasına izin veren ve birbirini takip eden nesiller arasında eşitliği teşvik eden ulaşım sistemi.

sürdürülebilir ve akıllı hareketlilik stratejisi
Sustainable and Smart Mobility Strategy (SSMS)
Avrupa Yeşil Anlaşması kapsamında AB'nin ulaştırma sektörünün temiz, dijital ve modern bir ekonomiye uygun olmasını sağlamak için benimsediği strateji.

sürdürülebilirlik
sustainability
Geleceğin ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden günümüzün ihtiyaçlarının karşılanması.

süre bazlı ücretlendirme
time-based pricing
Ücretin belirli bir bölgede geçirilen süreye bağlı olduğu yerlerde yol kullanımının ücretlendirilmesi.

sürekli geçiş ücreti planı
continuous toll scheme
Ücretin mesafe, zaman vb. gibi sürekli ölçülen parametrelerin birikimine dayalı olarak hesaplandığı ücret şeması.

sürücü davranışı gözlemleme
driver behaviour monitoring
Araç içi donanım kullanılarak; sürücü davranışlarının gözlenip değerlendirilmesi ve sürücünün normal davranışlarından sapmaların ayrıntılı incelenmesi.

sürücü değişim noktası
relief point
Güzergâh içinde sürücü değişiminin yapılabileceği yer.

sürücü destek sistemleri
driver assistance systems
Sürücüye çeşitli donanım ve yazılımlar yardımı ile şerit takibi, park etme, adaptif hız sabitleme gibi çeşitli konularda yardımcı olan sistemler.

sürücü durum izleme
driver status monitoring
Araç üstü donanım kullanılarak sürücü davranışlarının ve mevcut psikolojik durumunun gözlemlenmesi ve değerlendirilmesi.

sürücü durum kaydı
driver status recording
Araç üstü donanım kullanılarak kaza veya performans analiziyle ilgili sürücü verilerinin kaydedilmesi.

sürücü izleme
driver monitoring
Araç üstü donanım kullanılarak (sürücü profilini çıkarmak için) sürücünün sürüş hareketleri ve reaksiyonlarının takip edilmesi ve değerlendirilmesi.

sürücü özel dersi
driver tutoring
Sürücüye trafik kuralları, düzenlemeler, eko sürüş vb. ile uyumluluk konusunda geri bildirim ve tavsiye sağlanması.

sürücü profili oluşturulması
driver profiling, creation of driver profile
Belirli bir süre boyunca sürücünün davranış özelliklerinin gözlenmesi, kayıt edilmesi ve incelenmesi.

sürücü programlaması
driver scheduling
Sürücü görevlerinin araç zamanlamasına işlenmesi.

sürücü yardımı ve araç kontrolü
driver assistance and vehicle control
Yol bulmayı, hareketi ve araç yönetimini geliştirme amacıyla sürücüye sağlanan araç içi sürücü yardımı.

sürücü yönetimi
driver management
Sürücü eğitimi ve sürücü planlamasındaki kısa vadeli değişiklikler dahil olmak üzere sürücülerin programlara ve kurallara uyumunu kontrol etme ve izleme.

sürücüsüz araç
driverless vehicle, self-driving vehicle (SAE level 5)
Uygun donanımla donatılmış yollarda otomatik kontrol altında yönetilen araç.

sürünme hızı
crawl speed
Bir aracın trafikte ya da yolda giderken zorlukla ilerlemesini sürdürebildiği hız.

sürüş destek sistemleri
Driving Assistance Systems (DAS)
Hız ve direksiyonu kontrol eden 2. seviye sürücüsüz araçlarda yer alan sistemler.

sürüş destekli otonom sürüş (seviye 1)
driver assistance (level 1)
Aracın belli başlı fonksiyonlarda sürücüye sürücü asistanı yazılımı aracılığıyla yardımcı olduğu ancak hızlanma, frenleme ve çevre kontrolünün tamamen sürücü denetiminde gerçekleştiği otonom sürüş.

sürüş saati takibi
driving hour monitoring
Sürücülerin sürüş, çalışma ve dinlenme zamanlarının ilgili düzenlemelere uyumunun izlenmesi.

sürüş süresi
driving time
Bir aracın belirli iki nokta arasında geçirdiği zaman.

sürüş süresi gözlemleme
driving time monitoring
Sürüş, çalışma ve dinlenme saatleri hakkındaki düzenlemelere sürücünün uyumunun gözlemlenmesi.

SWOT analizi
SWOT analysis
Bir projede ya da bir ticari girişimde içinde bulunduğu kurumun, sürecin veya durumun güçlü ve zayıf yönlerini belirlemekte ve dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri saptamak için kullanılan yöntemin adı.

Ş

şarj ağı
charging network
Elektrikli araçlara birden çok şarj istasyonunda şarj hizmeti sağlamak için oluşturulan ve şarj ağı işletmecisi tarafından yönetilen sistem.

şarj ağı işletmecisi
e-mobility service provider
Elektrikli araç sahiplerine, şarj ağına erişim açarak, şarj hizmeti sağlayan ve şarj işlemleriyle ilgili araç sahiplerinden ödeme toplayan, işletmesini gerçekleştiren ticari oluşum.

şarj cihazı kaygısı
charger anxiety
Şarj istasyonunun dolu olduğundan, arızalı olduğundan veya fişin araca uymadığından korkma.

şarj edilebilir araç
Plug-In Vehicle (PiV)
Hibrit ya da elektrikli araçlar dahil olmak üzere prizli herhangi bir araç için kullanılan genel bir terim.

şarj edilebilir hibrit elektrikli araç
Plug-In Hybrid Electric Vehicle (Phev)
Hareket etmek için hem içten yanmalı motora hem de dışardan şarj edilebilen elektrik motoruna sahip araç.

şarj edilemeyen elektrikli hibrit araç
Non-Plug-In Hybrid Electric Vehicle (NPHEV)
Elektrikli motor için pilin yalnızca sürüş yoluyla şarj edilebildiği hibrit araç.

şarj hizmeti
charging service
Elektrikli araçların akü, pil, kondansatör ve benzeri enerji depolayan ekipmanlarını şarj etmek üzere ticari amaçla ve bedeli mukabilinde gerçekleştirilen kablolu veya kablosuz enerji aktarımı.

şarj istasyonu
electric vehicle charging station, charging station, EV charging station
Bir veya birden fazla şarj ünitesinden oluşan, uzaktan veya yerinde yönetilebilen, kablolu veya kablosuz elektrik enerjisi aktarımı yapabilen, elektrikli araçların enerji ihtiyaçlarını karşılamak için konutlara veya çeşitli alanlara kurulan sistem.

şarj istasyonu işletmecisi
Charge Point Operator (CPO)
Şarj istasyonlarını yerinde operasyonel (servis-bakım) olarak işleten ve üçüncü taraflara bu şarj istasyonlarına erişim sağlayan, donanımları kendi satın alabilen ya da sadece işletme hizmeti verebilen şarj noktası işletmecisi.

şarj ünitesi
charging unit
Elektrikli ve şarj edilebilir hibrit elektrikli araçların şarj edilmesi için elektrik enerjisini kablolu veya kablosuz olarak aktarabilen fiziksel olarak bölünmez bir altyapı elemanı.

şartlı otonom sürüş (seviye 3)
conditional driving automation (level 3), conditional automated driving, conditional automation
Araçların bulunduğu konumların araç haberleşmesinde cm seviyesinde paylaşılarak, çevresel kontrole ilişkin girdilerin araçla veri olarak paylaşıldığı, hızlanma frenleme ve araçlar arası mesafelerin araç tarafından gerçekleştirildiği, kritik işlemlerde ise sürücünün devreye girdiği otonom sürüş.

şartlı yol
red route
Toplu taşıma da dâhil olmak üzere trafik akışının iyileştirilmesi için çeşitli önlemlerin alındığı anayol veya caddeler.

şebeke bilişimi
grid computing
Ortak görevleri yerine getirmek için birlikte çalışmak üzere, genellikle coğrafi olarak dağıtılmış ancak ağlarla birbirine bağlı birden çok bilgisayardan yararlanma uygulaması.

şebeke dilimleme
network slicing
Operatörler tarafından hem ana taşıyıcı hem de çekirdek olmak üzere, mobil operatörün ağının sabit kısmı boyunca hava arayüzünün arkasındaki çoklu sanal ağları (veya daha olasılıkla, çoklu hava arayüzlerini) desteklemek için kullanılabilecek bir mekanizma.

şebekeden araca
Grid to Vehicle (G2V)
Elektrikli araçların bataryalarının şebekeden şarj edilmesi.

şerit birleşim yardımı
lane merge assistance
Sürücüye güvenli bir şerit birleştirme gerçekleştirmek için sağlanan kılavuzluk.

şerit değiştirme uyarısı
Lane Change Warning (LCW)
Sürücünün şerit değiştirmeye çalışırken kör noktalardaki diğer araçları veya engelleri tespit ederek uyarılmasını sağlayan bir sistemdir. Şerit değişimi sırasında olası çarpışma risklerini belirler ve sürücüyü sesli, görsel veya titreşimli uyarılarla bilgilendirir.

şerit değiştirme yardımı
lane change assistance
Sürücüye güvenli şerit değişimi gerçekleştirmek için sağlanan kılavuzluk.

şerit kontrol sistemi
lane control system
Öncelikli olarak trafik kazalarının etkin bir biçimde yönetimi için şeritleri kapatmak ve çalışma (bakım-onarım) alanlarının güvenliğini arttırmak amacıyla kullanılan tepe sinyalleri. (Bu işaretlerde yolun kapalı olduğunu gösteren bir kırmızı çarpı işareti, şeridin ileride kapalı olduğunu belirten sarı veya yeşil çapraz ok ve şeridin açık olduğunu belirten aşağı yönde yeşil bir ok kullanılmaktadır.)

şerit kontrolü
lane control
Şerit yönetimi için sürüş yönünün değiştirilmesi, şeridin kapatılması ya da şerit hız kontrolü gibi önlemlerin uygulanması.

şerit kullanım kısıtlaması
lane use restriction
Belirli ulaşım türlerine belli şeritlerin ayrılması.

şerit sinyali
lane signal
Belli bir şeritteki trafiği yönetmek için kullanılan sinyaller.

şerit uyarı sistemi
lane warning system
Trafikteki araçların bulundukları şeridin dışına tehlikeli bir biçimde çıktığını tespit eden ve sürücüyü ikaz eden sistem.

şerit yönetimi
lane management
Yollarda bulunan şeritlerin belirli grup araçlara ayrılması, dönemsel olarak bunun değiştirilmesiyle ilgili düzenlemeler.

şeritte tutma, yanal kontrol
lane keeping, lateral control
Aracın kendi şeridinde gitmesini sağlamak amacıyla enine hareketinin değişken olarak yönetilmesi.

şeritten ayrılma uyarısı
lane departure warning
Araç istemsiz şekilde şerit değiştirdiğinde ya da şeritten çıktığında, sürücüye araç içi yerleşik donanım vasıtasıyla yapılan bilgilendirme.

şiddetli sıkışıklık
severe congestion
Trafik talebinin kapasiteyi aştığı durum.

şifre çözme
decrypt
Okunamayan, şifrelenmiş verileri bir şifre çözme algoritması ve bir anahtar kullanarak okunabilir, şifresi çözülmüş verilere dönüştürme.

şifre çözme algoritması
decryption algorithm
Şifreli metni girdi ve bir anahtar olarak alan ve (doğru anahtar sağlanmışsa) orijinal düz metni üreten bir algoritma.

şifreleme
encrypt
Okunabilir verileri, bir şifreleme algoritması ve bir anahtar kullanarak okunamayan, şifrelenmiş verilere dönüştürme işlemi.

şifreleme algoritması
encryption algorithm
Girdilerini düz metin ve bir anahtar olarak alan ve şifreli metin üretme algoritması.

şifreleme sertifikası kuruluşu
key certification authority
Açık anahtar sertifikaları oluşturmak ve atamak için bir veya daha fazla kullanıcının güvendiği yetkili onay merci.

şifreleme yönetimi
key management
Şifreleme anahtarlarının oluşturulması, dağıtımı, depolanması, uygulanması ve iptali.

şok dalgası
shockwave
Trafikte bir noktada meydana gelen bir tıkanmanın trafiğin geliş yönünde yayılarak yavaşlamalara, dur-kalklara neden olması.

şok dalgası hızı
shockwave speed
Şok dalgasının geri ya da ileri yönde ilerleme hızı.

şok dalgası sönümleme
Shock Wave Damping (SWD)
Yoğun trafik koşullarında optimum hız önerileri sunarak ve bunları İnsan Makine Arayüzü (HMI) aracılığıyla bir araçta görüntüleyerek trafik akışını düzeltmeyi amaçlayan kooperatif akıllı ulaşım (K-AUS) hizmeti.

T

tahliye güzergâhı aydınlatması
evacuation route lighting
Tünel içerisinde yayalara kılavuzluk eden ve acil çıkış yolunu gösteren aydınlatma.

tahmin edilen bilgi
predicted information
Tahmin edilen koşulların bilgisi.

tahmini yolcu sayısı
passenger load estimation
Bir araçtaki tahmini yolcu sayısı.

tahsilat acentesi
collection agent, collecting agent
Ödeme araçlarını kullanıcıya satmaktan (yeniden yüklemek ve teslim etmek dahil) ve düzenleyen kuruluş adına ödemeyi tahsil etmekten sorumlu kuruluş.

tahsis edilmiş kısa mesafeli haberleşme
Dedicated Short Range Communication (DSRC)
Ulaşım araçları için tasarlanmış, araçların birbiriyle, diğer yol kullanıcılarıyla (yayalar, bisikletliler, vb.) ve yol kenarındaki cihazlarla çift yönlü haberleşmesini sağlayan kısa veya orta mesafeli kablosuz haberleşme kanalı.

takip mesafesi
following distance
Aynı şeritte seyahat eden iki aracın arasındaki mesafe.

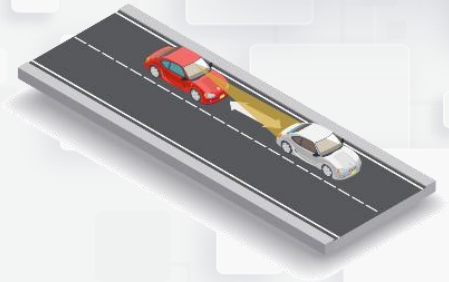

takip mesafesi uyarısı
following distance warning
Bir aracın önündeki araçla arasındaki mesafenin (takip uzaklığının) çok az olduğu bilgisi.

takip süresi, kuyruktan çıkan taşıt aralığı
follow-up time, queue discharge headway
Çok yoğun bir trafikte birbirlerini takip eden araçların daha az yoğun bir trafik akımına geçtiklerinde ya da kuyruktan çıkarken aralarındaki açıklık süresi.

takip zaman aralığı uyarısı
following time gap warning
Aracın önündeki araçla arasındaki zaman cinsinden takip uzaklığının çok kısa olabileceği bilgisi.

takograf
tachograph
Yasal sınırlara uymak için hız, zaman ve diğer ilgili verileri belirli bir araç ve sürücüler için kaydeden cihaz.

talebe dayalı otonom hareketlilik
Autonomous (Automated) Mobility on Demand (AMoD)
Hem ürün hem de hizmet anlamına gelir. Hizmet olarak AMoD, kullanıcılara, sürücüsüz araçlarla isteğe bağlı bir hareketlilik hizmeti sunulması. Ürün olarak AMoD, yolculara araç atayan ve araçlara genellikle ihtiyaç duyulan yerlere göre atanmamış boş araçlar için en iyi rotaları hesaplayan merkezi operatörlü bir sistem.

talebe dayalı servisler
on-demand services
Çoğunlukla merkezden göndermeye dayalı bir sistem kullanılarak, toplu taşıma hizmetlerinin yolcuların bireysel gereksinimlerini (biniş ve varış yeri, günün saati vb.) karşılayacak şekilde sağlandığı servisler.

talebe duyarlı toplu taşıma
demand responsive public transport, dial-a ride, dial-a-bus, on demand service
Önceden belirlenmiş saatlerde toplu taşıma kullanımı yerine, toplu taşımaya ihtiyaç duyulduğu anda talep üzerine yönlendirilen, yakın mesafede aynı ihtiyaçla talepte bulunan kişileri birleştiren ulaşım yöntemi.

talebe duyarlı ulaşım
demand responsive transport
Araçların sabit bir rota veya zaman çizelgesi kullanmak yerine belirli ulaşım talebine göre rotalarını değiştirdiği, kullanıcı gruplarının talepleri dikkate alınarak ihtiyaca göre uyarlanan esnek, paylaşımlı bir ulaşım biçimi.

talep
demand
Bir modu veya tesisi kullanmak isteyen kişi veya araç sayısı.

talep akım oranı
demand flow rate
Araçların veya kişilerin hizmet talep ettikleri yolun belli bir kesitinden belirli bir zaman aralığında geçen araç veya kişi sayısının zamana oranı.

talep sınırlama
demand restraint
Talebin yüksek olduğu bölgelerde trafik sıkışıklığını azaltmak veya türel dağılımı düzenlemek için alınan önlemler.

talep toplama
demand compilation
Yolcu taleplerinin alınması ve bunların sürüş emirlerine dönüştürülmesi.

talep üzerine hareketlilik
Mobility on Demand (MoD)
Ulaşım modlarının maliyet, seyahat süresi, bekleme süresi, bağlantı sayısı, ulaşım kolaylığı ve diğer özellikler açısından ayırt edilebilen ekonomik değerlere sahip bir meta olduğu ilkesine dayanan bir kavram.

talep-kapasite oranı
demand-capacity ratio
Bir yoldan geçmek isteyen taşıt sayısının o yolun kapasitesine oranı.

tam elektrikli araç
Pure Electric Vehicle (PEV)
Tek tahrik kaynağı olarak bir veya daha fazla elektrik motorlu elektrikli araç.

tam otonom sürüş (seviye 5)
full driving automation (level 5)
Sürüşte insan dikkatinin gerekmediği, dinamik sürüş görevinin ortadan kalkarak tamamen araca devredildiği, araçlarda direksiyon / hızlanma / fren pedalının olmadığı, sürüş görevlerinin tamamen araç tarafından gerçekleştirildiği en yüksek seviye otonomluk.

Tam Trafik Uyarmalı sinyal kontrolü (TTU)
signal control with full traffic warning
Trafik talebi ile bütün sinyal gruplarının harekete geçirildiği trafik sinyal kontrolü.

tam trafik uyarmalı sinyalize kavşak
signalized intersection with full traffic warning
Tüm yaklaşım kollarında araçlar ve yayalar için algılayıcılar bulunan, sinyal fazlarının sıra ve sürelerinin, uyarı alınan yaklaşım kollarındaki trafik yoğunluklarına göre otomatik olarak değiştirildiği sinyalizasyon kontrol sistemi bulunan kavşak.

tamamen elektrikli menzil
All-Electric Range (AER)
Sadece elektrikli bataryasından güç kullanan ve sürüş sırasında herhangi bir şarj olmaksızın bir araç için sürüş menzili.

tarife planı
tariff scheme
Geçiş ücreti alınacak bir araç için ödenmesi gereken ücreti belirleyen kurallar seti.

tarife sınıfı
tariff class
Ücretli sistemde benzer şekilde işlem gören araç türleri seti.

tasarım gereği gizlilik
privacy by design
Tüm mühendislik süreci boyunca gizlilik hususlarını dikkate alan sistem mühendisliği yaklaşımı.

tasarım hızı
design speed
Minimum yol unsurlarını (örneğin yarıçap) tanımlamak için tasarım amaçları için seçilen hız.

taşıma belgesi kullanımı
transport document handling
Taşıma emirleri, gümrük beyannameleri, tehlikeli mal beyanları ve sevkiyat bildirimleri gibi taşıma belgelerinin hazırlanması ve kullanımı.

taşıma modu bilgisi
transport mode information
Mevcut ulaşım modları, kullanıma hazır ulaşım modları, hareket programı, rotalar ve tarifeler hakkında sunulan bilgiler.

taşıma modu seçimi
transport mode selection
Belirli bir gönderi için ulaşım modunun seçilmesi.

taşınabilir (mobil) cihaz
mobile device, nomadic device, portable device, movable device
Haberleşme ve iletişim için kullanılan taşınabilir cihaz.

taşınabilir işaret
portable sign, movable sign
Bir yerden başka bir yere kolayca taşıyabilmek için tasarlanmış işaret.

taşıt aralığı
time headway, headway
Birbirlerini takip eden iki aracın bir noktadan geçişi sırasında, araçların aynı noktaları düşünülerek aralarında oluşan zaman farkı.

taşıt mesafe aralığı
distance headway, spacing, space headway
Birbirlerini takip eden iki aracın aynı noktaları düşünülerek aralarında oluşan mesafe.

taşıt yolu
roadway
Otoyolun, araç kullanımına yönelik kısmı.

taşmış kuyruk
overflow queue
Trafik sinyalinde, yeşilin sonunda kuyrukta kalan araçlar.

tedarik kontrolü
supply control
Mevcut seyahat tesislerinin performansını değiştirerek veya alternatif seyahat olanakları sağlayarak trafiği etkilemek için alınan önlemler.

tedarik zinciri
supply chain
Bir ürünün veya hizmetin tedarikçiden kullanıcıya ulaşmasıyla ilgili kuruluşlar, kişiler, teknoloji, faaliyetler, bilgiler ve kaynakların bütününü kapsayan sistem.

tedarik zinciri yönetimi
Supply Chain Management (SCM)
Bir tedarik zincirinin baştan sona planlanması, koordinasyonu ve optimizasyonu.

tehdit
threat
İstenmeyen bir bilgi güvenliği olayının zararla sonuçlanabilecek olası nedeni.

tehdit analizi
threat analysis
Tehditlerin sistematik tespiti ve değerlendirilmesi.

tehdit unsuru
threat agent
Bir varlık üzerinde olumsuz hareket etme niyeti olan varlık.

tehlike (1)
danger
Zarar verebilecek bir malzeme veya sürecin özellikleri.

tehlike (2)
hazard
Doğası ve gücünden dolayı, insan hayatına ve sağlığına, mal ve mülklerine veya çevreye zarar verebilecek tehdit unsuru.

tehlike uyarısı
hazard warning
Bir karayolu ağının bir bölgesinde saptanan ya da olabileceği düşünülen tehlike hakkında sürücüleri bilgilendirme.

tehlikeli bölge uyarısı
hazardous location warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye yol boyunca olaylar, kalıcı veya geçici tehlikeler nedeniyle olası risk bilgisinin verilmesi.

tehlikeli konum bildirimleri
Hazardous Location Notifications (HLN)
Kullanıcıları potansiyel olarak tehlikeli durumlar veya yoldaki olaylar hakkında uyaran bildirimler.

tehlikeli madde
dangerous (hazardous) materials
Yapıları itibariyle tehlikeli ve tehlike riski bulunan maddeler.

tehlikeli madde emniyet danışmanı
dangerous materials safety advisor
Tehlikeli maddelerin taşınması, ambalajlanması, yüklenmesi, doldurulması ve boşaltılması işlemlerinde risklerin azaltılması konusunda işletmelere yardımcı olan kişi.

tehlikeli madde güzergâh planlama
dangerous (hazardous) materials route planning
Mallarla ilgili herhangi bir kısıtlamayı dikkate alarak tehlikeli mallar için bir rota planının hazırlanması ve gerekirse sorumlu makamlardan izin alınması.

tehlikeli madde izleme
dangerous (hazardous) materials monitoring
Tehlikeli veya tehlike riski olan malların taşınmasıyla ilgili tüm verilerin toplanması.

tehlikeli madde operasyonu
dangerous (Hazardous) Materials Operation
Tehlikeli veya tehlike riski olan malların uygun kullanımı ve taşınması ile ilgili, bilgi akışı dâhil olmak üzere, nakliyeci ve sürücü faaliyetleri.

tehlikeli madde özellik bilgisi
dangerous (hazardous) materials characteristics information
Tehlikeli veya tehlike riski olan malların yapısı ve taşıma yöntemleri hakkında bilgi.

tehlikeli mal
dangerous (hazardous) goods
Yapıları itibariyle tehlikeli olan veya tehlike riski taşıyan mallar.

tehlikeli mal güzergâh planlama
dangerous (hazardous) goods route planning, hazardous materials route planning
Yapıları itibariyle tehlikeli olan veya tehlike riski taşıyan mallara ilişkin bütün kısıtlamalar dikkate alınarak ve gerektiğinde yetkili makamlardan izin alınarak, bu mallar ile ilgili bir güzergâh planının hazırlanması.

tehlikeli mal izleme
dangerous (hazardous) goods monitoring
Yapıları itibariyle tehlikeli olan veya tehlike riski taşıyan malların taşınmasıyla ilgili tüm verilerin toplanması.

tehlikeli mal operasyonu
dangerous (hazardous) goods operation
Yapıları itibariyle tehlikeli olan veya tehlike riski taşıyan malların uygun kullanımı ve taşınması ile ilgili, bilgi akışı dâhil olmak üzere, nakliyeci ve sürücü faaliyetleri.

tehlikeli mal özellik bilgisi
dangerous (hazardous) goods characteristics information
Yapıları itibariyle tehlikeli olan veya tehlike riski taşıyan malların yapısı ve taşıma süreçleri hakkında bilgi.

tehlikeli mal yönetimi
dangerous (hazardous) goods management
Yapıları itibariyle tehlikeli olan veya tehlike riski taşıyan malların taşınmasını yönetme ve denetleme faaliyetleri.

tek kart ödeme sistemi
single card payment system
Ulaşım hatlarında ulaşım modu ve lokasyon bağımsız olacak şekilde tek kart ile para yükleme ve ödeme çözümlerinin toplanmasına olanak sağlayan sistem.

tek noktaya yayın
unicast
Benzersiz bir adresle tanımlanan tek bir ağ hedefine bir iletinin gönderilmesi.

tek şeritli ödeme istasyonu
single lane payment station
Şeritlerin fiziksel olarak ayrıldığı ödeme istasyonu.

teknik birlikte çalışabilirlik
technical interoperability
Farklı ekipman setlerinin birlikte çalışabilme yeteneği, koordineli yürütme veya kaynakların paylaşılması.

teknik entegrasyon
technical integration
Teknolojilerin, yazılımların, sistemlerin birbirleriyle uyumlu, birbirlerine bağlı ve anlaşılır bir halde otomatik olarak haberleşmesi, veri alışverişi yapabilmesi için iletişim halinde olan tüm sistemlerin bütünleşik bir yapı olacak şekilde düzenlenmesi ve entegre edilmesi.

teknik komite
Technical Committee (TN-in Context Of CEN)
Serbest ticareti, çalışanların ve tüketicilerin güvenliğini desteklemek, çevrenin korunmasını, birlikte çalışabilirliği sağlamak, Ar-Ge projelerinin hayata geçirilmesine katkı sağlamak, Avrupa Birliği kamu alımları bağlamında bütünlük ve hesap verebilirlik konusunda bir Avrupa standardı tanımlamak amacıyla oluşturulan teknik komite.

tekrarlamayan sıkışıklık
non-recurrent congestion
Bir trafik olayı gibi nedenlerden dolayı meydana gelen beklenmeyen sıkışıklık, tıkanıklık.

tekrarlayan sıkışıklık
recurrent congestion
Aşırı doygunluk gibi nedenlerden dolayı sık sık meydana gelen beklenilen sıkışıklık, tıkanıklık.

telematik sistemler
telematics systems
Telekomünikasyon cihazlarından uzak nesnelere bir ağ üzerinden bilgi iletmek, depolamak ve bilgi almak için gerçek zamanlı izleme ve veri aktarma teknolojileri ile iletişim ve bilgi teknolojilerini entegre kullanan sistem.

telemetri sistemi
telemetry system
Uzaktan kablo veya kablosuz olarak izlenen veya kontrol edilen tesis ya da sistem.

temassız ödeme
contactless payment
Temas olmadan yapılan ödeme işlemi.

temel araç platformu, araç elektroniği platformu
basic vehicle platform, vehicle electronic platform
Gömülü bilgisayarı, elektronik devreleri, yazılımı içeren, özellikle sürücü destek sistemleri, ses veya ses sistemi için bir arayüz görevi gören, tüm araç içi elektronik sistemlerin bağlı olduğu platform.

temel güvenlik mesajı
Basic Safety Message (BSM)
Araçtan araca ve araçtan altyapıya iletişimde, trafik güvenliğini artırmak için kullanılan, aracın hızı, konumu, yönü ve hızlanması gibi kritik bilgileri sürekli olarak ileten kısa veri paketidir. BSM, çarpışma önleme ve trafik yönetimi gibi güvenlik uygulamaları için temel bilgi sağlar.

terminal operatörü
terminal operator
Bir terminalin lojistik hizmetlerinden ve işletilmesinden sorumlu kişi ya da kuruluş.

terminoloji
terminology
Bir bilim, bir sanat, bir meslek ya da bir teknik dalına özgü terimlerin tümü.

ters yönde sürüş uyarısı
Wrong Way Driving Warning (WWD)
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla ters yönde ilerleyen araç hakkında yakındaki sürücülere bilgi verilmesi.

tersine çevrilebilir şerit kontrolü
reversible lane control, tidal flow control
Belli şeritlerde trafik akım yönünün tersine çevrilmesi ve yönetimi için önlemlerin uygulanması.

tersine lojistik, iade lojistiği
reverse logistics, return logistics
Ürünlerin ve malzemelerin yeniden kullanımı ve iadesi ile ilgili lojistik hizmetler.

tespit noktası
detection point
Harici algılayıcı veya araç içi yerleşik konum belirleyicilerle aracın tespit edildiği yer.

test yolu
test bed
Otonom ve bağlantılı hareketlilik testlerinin gerçek yol şartlarında gerçekleştirilmesi için sağlanan test yolu.

ticari araç işletimi
vehicle operation (commercial vehicle) operation
Nakliye araçlarında bulunan konum belirleme gibi çeşitli sensörler ile toplanan verilerin ilgili operasyon merkezine iletilmesi ve bu bilgiler ışığında operasyonların yönetilmesi.

toplam olay süresi
total incident time
Bir olayın meydana gelmesinden artık trafiğin olayın sonuçlarından etkilenmemesine kadar geçen toplam süre.

toplu taşıma
public transport
Bir şehir halkının ulaşım gereksiniminin, çok sayıda insan taşımaya elverişli büyük taşıma araçlarıyla karşılanmasını sağlayan ulaşım sistemi.

toplu taşıma ağı
public transport network
Toplu taşıma araçlarının dolaşımda olduğu güzergâhlar.

toplu taşıma ağı tasarımı
public transport network design
Toplu taşıma rotalarının yapısının yanı sıra ulaşım modlarının, terminallerin, durakların ve yol uyarlamalarının tanımlanması.

toplu taşıma bakım yönetimi
public transport maintenance management, transit maintenance management
Toplu taşıma araçlarını ve tesislerini kullanıma hazır ve uygun durumda tutmak için gerekli faaliyetlerin yönetimi.

toplu taşıma bilgileri
public transport information
Toplu taşıma ağları, ücretler, zaman çizelgeleri, transfer noktaları, park ve sürüş tesisleri vb. hakkında bilgiler.

toplu taşıma çağrı merkezi
public transport call centre
Toplu taşıma bilgileri, talebe duyarlı toplu taşıma vb. için hizmet veren çağrı merkezi.

toplu taşıma GPS sistemi
public transport GPS system
Toplu Taşıma araçlarına, araçların konumunun tespiti amacıyla yerleştirilen GPS sistemi.

toplu taşıma güvenliği
public transport security, transit security
Güvenliği sağlamak amacıyla otobüslerin, trenlerin, terminallerin ve diğer yolcu alanlarının gözlenmesi ve gerekli eylemlerin uygulanması.

toplu taşıma güzergâhı, otobüs güzergâhı
public transport route, bus route
Bir otobüsün ya da toplu taşıma aracının takip ettiği ayrılmış yol bölümü.

toplu taşıma hattı
public transport line
Belirli bir otobüs ya da diğer hizmetin takip ettiği ardışık yol kesimlerinin bütünü.

toplu taşıma hizmeti planlama
public transport service planning, transit service planning
Hizmetlerin sıklığı ve tipi, aracın türü gibi parametreler ile hizmet kalitesinin tanımlanması.

toplu taşıma işlemleri kontrolü
public transport operations control, transit operations control
Araç izleme ve planlanan hizmet düzeyine dayalı düzeltici eylemlerin uygulanması.

toplu taşıma işlemleri yönetimi
public transport operations management, transit operations management
Programların, sürücülerin ve araçların atanmasının yanı sıra depoların, terminal trafiğinin, araçların, sistemlerin ve personelin yönetimi dahil toplu taşıma hizmetlerini kontrol eden faaliyetler.

toplu taşıma kamera sistemi
public transport camera system
Araç içindeki yolcuların güvenliğini sağlamak amacıyla toplu taşıma araçlarına yerleştirilen kamera sistemi.

toplu taşıma önceliği
public transport priority, bus priority
Trafik sinyallerinde toplu taşıma araçlarına sağlanan öncelik.

toplu taşıma planlaması
public transport planning, transit planning
Toplu taşıma hizmetlerinin orta ve uzun vadeli planlanması.

toplu taşıma şeridi
bus lane, public transport lane
Sürekli olarak veya belirli zamanlarda toplu taşıma araçlarına (veya mümkün olduğu durumlarda diğer araç sınıflarına) ayrılan yol şeridi.

toplu taşıma yönetimi
public transport management, transit management
Güzergâhların, hareket programlarının, tarifelerin, ödeme sistemlerinin, filoların, terminallerin, depoların, yolcu bilgilerinin planlanmasını içeren toplu taşımanın yönetimi.

toplu taşımada gecikme
public transport delay
Zaman çizelgesine göre hareket eden aracın çizelgenin gerisinde kaldığı süre.

topluluk etki değerlendirmesi
Community Impact Assessment (CIA)
Bir ulaştırma eyleminin bir topluluk ve onun yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini değerlendirme süreci. (Ana vurgu alanları sosyal, ekonomik, arazi kullanımı, estetik, yer değiştirme ve yerinden etme ve sivil haklar.)

toplum 5.0 (dijital toplum)
society 5.0
Dijitalleşme ve yapay zekânın toplumsal yaşamdaki etkilerinin her yönüyle değerlendirildiği, insanların makine ve robotlarla ilişkisinin en verimli biçimde sağlandığı, büyüme ve kalkınmayı amaçlayan bir toplum modeli.

trafik akışı, trafik hacmi
traffic flow, traffic volume
Belirli bir süre boyunca bir kesitten geçen araçların veya kişilerin sayısı.

trafik analizi
traffic analysis
Trafikteki araç akışının, saat dilimlerine göre yaşanan yoğunluğun gerçek zamanlı verilerle analiz edilmesi.

Trafik Ayrım Düzeni (TAD)
Traffic Separation Scheme (TSS)
Trafik şeritleri ve geçiş noktalarıyla düzenlenmiş rotalama düzenlemeleri.

trafik bilgisi
traffic information
Mevcut veya tahmin edilen trafik koşulları hakkında bilgi.

trafik dedektörü
traffic detector
Nesnelerin varlığını veya geçişini gösteren algılayıcı.

trafik denetlemesi
traffic enforcement
Trafik kurallarına uyulmasının sağlanması için yaptırım yetkisine sahip otoritelerce önleyici tedbirlerin alınması veya trafik ihlallerinin meydana geldiği durumlarda ihlalin tespit edilmesi ve buna ilişkin yaptırımı içeren faaliyetler bütünü.

trafik durumu
traffic status
Trafik akışı, araç türlerinin dağılımı, yönlü dağıtım ve sürücü davranışı dahil olmak üzere belirli bir bölgedeki ilgili trafik özelliklerinin durumu.

trafik durumu bilgisi
traffic status information
Güncel trafik koşulları ile ilgili sunulan bilgiler.

trafik durumu uyarısı
traffic alert
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye kaza ya da sıkışıklık gibi trafik koşullarındaki geçici değişim nedeniyle olası risk bilgisinin verilmesi.

trafik düzenlemelerini gözlemleme
traffic regulations monitoring
Araç içi yerleşik donanım kullanılarak yol çizgileri, yol, levha işaretleri ve trafik ışıkları gibi düzenleyici bilgilerin gözlenmesi ve yorumlanması.

trafik gözlemleme
traffic monitoring, traffic surveillance
Mevcut trafik koşullarına ilişkin veri toplama ve durum değerlendirmesi.

trafik gürültü yönetimi
traffic noise management
Trafik gürültüsünü azaltmak için alınan, ses duvarları inşa etmek, yol yüzeyini uygun malzemeyle kaplama gibi önlemlerin alınması.

trafik ışığı önceliklendirme
traffic light prioritization
Acil durum taşıtları ve halk otobüslerinin akıllı trafik önceliklendirme sistemi ile gidecekleri yere tam zamanında, gecikmeden ulaşabilmesinin sağlanması için trafik ışıklarının kullanılması. (Sistem bunu öncelikli taşıtlar için trafik ışıklarının sürekli yeşil kalmasını sağlayarak yapar. Aynı zamanda trafiği düzenleyerek karbondioksit salımını da azaltılmış olur).

trafik için açık haberleşme arayüzü
Open Communication Interface for Traffic (OCIT)
Trafik yönetim sistemleri ve cihazları arasında açık ve standart bir iletişim protokolü sağlayan bir arayüz. Farklı üreticilerin trafik kontrol cihazlarının ve sistemlerinin birlikte çalışabilirliğini sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Bu sayede, trafik ışıkları, sensörler ve diğer trafik yönetim bileşenleri arasında veri alışverişi daha kolay ve uyumlu hale gelir.

trafik ihlali
traffic violation
Trafik yasalarına, yönetmeliklerine veya kurallarına aykırı hareket etme.

trafik işaretlerini gözlemleme
traffic signs monitoring
Araç içi yerleşik donanım kullanılarak yol işaretlerinin gözlenmesi ve yorumlanması.

trafik izleme sistemi
traffic monitoring system
Trafik akışının anlık olarak izlenmesi ile yaşanan yoğunluğun tespit edilmesini sağlayan sistem.

trafik kaynaklı gecikme
traffic delay
Gecikmenin taşıtlar veya insanlar arasındaki etkileşimden kaynaklanan kısmı.

trafik kazası raporlama
traffic accident reporting, accident reporting
Trafik kazasının belirlenmiş bir formatta karakteristikleri ile ilgili olarak bilgi sağlanması ve raporlanması.

trafik kazası tespiti
traffic accident detection, accident detection
Araç içi ve yol kenarı donanımlar ile trafik kazasının tespiti.

trafik kirliliği
traffic pollution
Trafiğin yoğunlaşması ile artan ve araçlardan kaynaklanan atmosfer ve gürültü kirliliğinin oluşturduğu kirlilik bütünü.

trafik kontrol merkezi
Traffic Control Center (TCC)
Şehir içinde bulunan yol ve kavşakların anlık olarak izlenmesine olanak sağlayan izleme merkezi.

trafik kontrolü
traffic control
Yol işaretleri ve levhaları, trafik sinyal ve lambaları ve diğer yasal uyarıcı tedbirler ile trafik akışının düzenlenmesi.

trafik kontrolü kaynaklı gecikme
traffic control delay
Gecikmenin trafik kontrol önlemlerinden kaynaklanması.

trafik koşulları
traffic conditions
Trafik akışı, araç türlerinin dağılımı, yönlü dağıtım ve sürücü davranışı dahil olmak üzere belirli bir tesisteki ilgili trafik özelliklerinin açıklaması.

trafik koşulları uyarısı
traffic condition warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye trafik koşullarındaki geçici değişiklikten (kaza, ilerideki trafik sıkışıklığı vb.) kaynaklanan potansiyel risk hakkında verilen bilgi.

trafik kuralı ihlali
traffic rule violation
Trafik yasalarına, yönetmeliklerine veya kurallarına uymama, ihlal etme.

trafik modelleme
traffic modelling
Uygulanabilir teorilere, bilimsel yöntemlere, tarihsel verilere, güncel ölçülere ve tahminlere dayalı olarak trafiğin tanımının matematiksel gösterimi.

trafik olay bilgisi
traffic incident information
Trafik durumunu etkileyebilecek önemli olayların bilgisi.

trafik olay yönetimi
traffic incident management
Trafiği olumsuz yönde etkileyen olağan dışı ve plansız hadiselere ait bilgilerin çeşitli araç içi donanımlar aracılığıyla toplanması ve bu bilgiler ışığında gerekli aksiyonların alınması.

trafik olayı
traffic incident
Trafiği olumsuz yönde etkileyen olağan dışı ve plansız hadise.

trafik olayı raporlama, olay raporlama
traffic incident reporting, incident reporting
Belirli bir formatta sunulan bir trafik olayının özellikleri hakkında bilgi sağlanması.

trafik ölçüm sistemi
traffic measurement system
İstenilen bölgedeki araç yoğunluğunun tespit edilmesi, istatistik çıkarılması, araç sayılması gibi süreçlerin gerçekleştirildiği sistem.

trafik raporlama
traffic reporting
Araçlardan veya sürücülerden olayları da içeren trafik durumu hakkında bilgilerin sağlanması.

trafik sakinleştirme
traffic calming
Kentsel yol ağı kullanımının tüm ulaşım türleri (yaya, bisiklet, toplu taşıma, otomobil) arasında dengeli paylaşılmasının sağlanması, motorlu taşıt kullanımın yol açtığı olumsuz etkilerin azaltılması ve motorlu araç sürücüleri dışındaki yol kullanıcıları için mevcut şartların iyileştirilmesi amacıyla yapılan trafik mühendisliği çalışmaları ve alınan önlemler.

trafik sayımı
traffic count
Şehir içi ya da şehirlerarası yollarda belli bir sürede, belli bir noktadan geçen taşıt sayısının belirlenmesi.

trafik sıkışıklığı (1)
traffic jam
Araçların belli sürelerde durmak zorunda kaldığı ve hareket edemeyecek noktaya gelmesi durumu.

trafik sıkışıklığı (2)
traffic congestion, road congestion
Karayolu ağının herhangi bir kesimindeki taşıt talebinin karayolunun pratik kapasitesini belirli periyot boyunca aşması.

trafik sıkışıklığı bazlı ücretlendirme
traffic congestion based pricing
Şehirdeki trafik problemini çözmek için trafiğin yoğun olduğu saatlerde ve bölgelerde araç sürmek isteyen sürücülerin daha fazla ücret ödemesi şeklindeki ücretlendirme politikası.

trafik sıkışıklığı uyarısı
jam ahead warning
Sürücülerin yaklaştıkları trafik sıkışıklığına karşı uyarılmasını sağlayan K-AUS hizmeti.

trafik sıkışıklığı yardımcısı
traffic jam assistant
Araçlar için trafik sıkışıklığı zamanlarında farklı bir yola yönlendirilme, rota belirleme gibi fonksiyonları olan yardımcı mekanizma.

trafik simülasyon modeli, simülasyon modeli
traffic simulation model, simulation model
Araçların ve kişilerin gerçek hareketini simüle etmek için trafikteki rastgele değişikliklere, sürücü davranışına ve diğer faktörlere dayalı trafik modeli.

trafik simülasyonu
traffic simulation
Gerçek trafik davranışlarının küçük (bireysel araçlar) veya büyük seviyelerde (trafik akışları) matematiksel modellemesi.

trafik sinyal gözlemleme
traffic signal monitoring
Trafik sinyal işletimine ilişkin veri toplanması ve durum değerlendirmesi.

trafik sinyal kontrol cihazı
traffic signal controller
Bir veya daha fazla yerde trafik sinyallerini kontrol eden cihaz.

trafik sinyal koordinasyonu
traffic signal coordination, signal coordination
İki veya daha fazla yakın trafik sinyalinin birbirleriyle koordineli olarak çalıştırılması.

trafik sinyal önceliği
Traffic Signal Priority (TSP)
Sinyal kontrollü kavşak, yol kesimi ya da ağında, otobüsler veya kurtarma araçları gibi belirli kategorideki yol kullanıcılarına öncelik verilmesi.

trafik sinyal yönetimi
traffic signal management
Trafik sinyal sisteminin verimliliğini, tutarlılığını, güvenliğini ve güvenilirliğini artırmak üzere politika tabanlı hedeflere ulaşmak için bir trafik sinyal sisteminin planlanması, tasarımı, entegrasyonu, bakımı ve proaktif yönetimi.

trafik sinyali
traffic signal
Trafiği kırmızı, sarı ve yeşil renkli ışıklar, oklar ve benzeri işaretlerle kontrol eden sistem.

Trafik Sinyal Denetleyici (TSD)
traffic signal controllers
Sinyalize bir kavşak ya da bölgede yer alan trafik ışıkları ve diğer benzer trafik işaretçilerinin durum geçişlerinin kontrolünü sağlayan elektronik birim.

trafik sirkülasyonu
traffic circulation
Belirli trafik sınıflarının kullanımına yönelik yolları, trafik kontrol istasyonlarının konumunu ve trafiğin hareket edebileceği yönleri gösteren, dolaşım haritası.

trafik şeridi
traffic lane
Trafik akışının sağlandığı yol üzerinde tek yönlü gidişe müsaade edilen alan.

trafik tahmini
traffic prediction (traffic forecasting)
Trafik talebi, modal bölünme, hatlar üzerindeki trafik hacmi ve hız gibi ulaşım sistemlerinin tahmini.

trafik talep yönetimi
traffic demand management
Seyahat talebini azaltmak veya bu talebi mekânda veya zamanda yeniden dağıtmak için strateji ve politikaların uygulanması.

trafik uyarmalı kavşak sinyal kontrolü
vehicle actuated intersection signal control
Trafik algılayıcıları ile gözlemlenen güncel talebe göre otomatik olarak ayarlanan kavşak sinyal kontrolü.

trafik ve seyahat bilgileri
traffic and travel information
Mevcut veya tahmin edilen trafik durumu veya seyahatle ilgili olaylar hakkında bilgiler.

trafik veri sınıflandırması
traffic data classification, vehicle type classification
Trafik verilerinin taşıt türlerine göre gruplandırılması.

trafik verileri
traffic data
Karayolu trafik özelliklerine ilişkin tarihi ve gerçek zamanlı veriler.

trafik verimliliği
traffic efficiency
Karayollarında trafik sıkışıklığı problemlerini en aza indirerek taşıtlar için en iyi ulaşım koşullarının sağlanması. Trafik performans kalitesini gösteren ölçü.

trafik verisi toplama
traffic data collection
Trafik hacmi, ortalama hız, ulaşım süresi, taşıt doluluğu gibi trafiğe özgü mekâna veya zamana bağlı veriler toplama.

trafik yönetim kanalı
Traffic Management Channel (TMC)
Gerçek zamanlı trafik ve hava durumu bilgilerini yayınlamak için kullanılan FM Radyo Veri Sistemi (RDS)'nin özel bir uygulaması.

trafik yönetim merkezi
Traffic Management Centre (TMC)
Ulaşım yönetim sisteminin bir bileşeni olan, gerçek zamanlı trafik bilgilerinin toplandığı, işlendiği, yolcuları bilgilendirmek ve ulaşım ağını yönetmek için diğer operasyonel ve kontrol verileriyle birleştirildiği, gerektiğinde trafik sinyal programlarını revize edildiği ve sürücüleri trafik olayları, sıkışıklık, şerit kapanmaları, yapım gecikmeleri vb. konularda bilgilendirmek için hizmet veren merkez.

trafik yönetimi
Traffic management
Trafik akışının (yük, yolcu ve araç) talep yönetimi, trafik bilgisi, trafik kontrolü ve diğer ölçümler tarafından yönetimi.

trans Avrupa ulaşım ağları
Trans European Transport Networks (TEN-T)
Avrupa Birliği tarafından tanımlanan ana Avrupa ulaştırma ağları.

trans Avrupa yol ağı
Trans European Road Network (TERN)
Avrupa Birliği tarafından tanımlanan ana Avrupa karayolu ağı.

transfer noktası, değişim noktası
transfer point, interchange point
Yolcuların mod veya rota değiştirdiği toplu taşıma durağı veya istasyonu.

tren geçiş uyarısı
train crossing warning
Araç üstünde bulunan yerleşik donanım aracılığıyla öndeki bir demiryolu geçidine yaklaşan bir trenle ilgili sürücüye bilgi verilmesi.

tur hazırlığı
tour preparation
Bir seyahat ya da sevkiyat için gerekli araç hazırlığı, yol, trafik ve hava durumu ile ekip, ekipman ve evrakların kontrolü.

turizm danışma
tourist information
Cazibe merkezleri, konaklama ve diğer turistik yerler hakkında bilgiler.

tünel acil durum hizmetleri
tunnel emergency services
Tünelde meydana gelen herhangi bir trafik olayı için itfaiye, ambulans, polis ve çekiciyi de ilgilendiren bir vaka durumunda ister kamu ister özel veya işletmeci personel müdahalesini içeren tüm servisler.

tünel acil durum yürüyüş yolu
tunnel emergency walkway, emergency walkway
Acil bir durumda yaya olarak tahliye için ayrılmış, tünel enkesitinin yükseltilmiş ya da yükseltilmemiş parçası.

tünel ara bağlantısı
tunnel cross connection
Tünel tüpleri arasındaki, yangın çıkış kapıları ile donatılmış koridor.

tünel aydınlatması
tunnel lighting
Tünelin tüm bölümlerinde sürücülere gece ve gündüz uygun görüş sağlayan aydınlatma.

tünel çapraz bağlantısı, çapraz bağlantı
tunnel cross-connection, cross-connection
Yangın kapıları ile donatılmış tünel tüpleri arasındaki koridor.

tünel doğal havalandırma, doğal havalandırma
tunnel natural ventilation, natural ventilation
Doğal kuvvetler veya hareketli araçların neden olduğu havalandırma.

tünel emniyet görevlisi
tunnel safety officer
Tünel içerisinde çalışan personelin ve kullanıcıların güvenliğini sağlamak için idari tünel otoritesinin ön onayıyla tünel yöneticisi tarafından görevlendirilen ve güvenlik önlemleri koordine eden personel.

tünel havalandırma kontrolü
tunnel ventilation control
Günün belli bir saati, ölçülen emisyon seviyeleri, duman ve ısı algılaması, hava akış ölçümü, trafik durumu, yangının durumu ve operatör iletişimi gibi tanımlı kriterlere dayalı havalandırma yönetimi.

tünel inceleme varlığı
tunnel inspection entity
Yüksek düzeyde yetkinliğe sahip ve tünel incelemeleri, değerlendirmeleri ve testleri yapan tünel yöneticisinden bağımsız bir kuruluş.

tünel işletmecisi
tunnel operator
Bir tünelin dizaynı, yapımı veya işletim safhalarının yönetiminden sorumlu olan, idari tünel otoritesi tarafından belirlenen kamu veya özel sektör kurumu.

tünel stand-by aydınlatması, stand-by aydınlatması
tunnel stand-by lighting, stand-by lighting
Tünel kullanıcılarının normal işlemlerine devam etmeleri için minimum aydınlatma sağlayan normal tünel aydınlatmasının bir kısmı.

tünel tahliye aydınlatması, tahliye aydınlatması
tunnel evacuation lighting, evacuation lighting
Tünel kullanıcılarının acil bir durumda tüneli yürüyerek boşaltmalarına yardımcı olan aydınlatma.

tünel tahliye güzergâhı aydınlatması
tunnel evacuation route lighting
Yayalara kılavuzluk eden ve acil çıkış için tahliye yolunu gösteren aydınlatma.

tünel trafik yönetimi
tunnel traffic management
Tünellerde özellikle trafik olayı ve acil durumlarla ilgili paydaşlar arasındaki iş birliğini içeren tünel trafiğinin yönetimi.

tünel uzunluğu
tunnel length
Tünelin tamamen kapalı kısmında ölçülen en uzun trafik şeridinin uzunluğu.

tünel yarı enine havalandırma, yarı enine havalandırma
tunnel semi transverse ventilation, semi transverse ventilation
Taze hava enjeksiyonu veya hava veya duman tahliyesi için ayrı bir kanala dayalı tünel havalandırma prensibi.

tünel yöneticisi
tunnel manager
Tünelin tasarım, inşaat veya işletme aşamasında olup olmadığına bakılmaksızın, bir tünelin yönetiminden sorumlu idari tünel yetkilisi tarafından belirlenen kamu kurumu veya özel kuruluş.

tünel yönetim sistemi
tunnel management system
Tünellerin içerisinde gerçekleşebilecek kaza ve acil durumların tespit edilebilmesi amacıyla veriye dayalı olarak tünellerin kontrolünün sağlandığı sistem.

tünel yönetimi
tunnel management
Bir tünelin yapısı, sistemleri, işletimi ve trafiğinin yönetimi.

türel dağılım, türel paylaşım
modal split, modal share
Ulaşım modları arasındaki seyahatlerin dağılımı.

Türkiye'nin ödeme yöntemi (TROY)
Türkiye's payment method
Bankalar arası Kart Merkezi A.Ş. tarafından kurulan ve işletilen bir kartlı ödeme sistemi.

U

uç bilişim
edge computing
Hesaplama ve veri depolamayı yanıt sürelerini iyileştirmek ve bant genişliğinden tasarruf etmek için ihtiyaç duyulan konuma yaklaştıran dağıtılmış bir bilgi işlem paradigması.

ulaşım (taşımacılık) varlık yönetimi
Transportation Asset Management (TAM)
Fiziksel varlıkları yaşam döngüleri boyunca etkin bir şekilde çalıştırma, sürdürme, yükseltme ve genişletmeye yönelik stratejik ve sistematik bir süreç.

ulaşım ağ yöneticisi
transport network manager
Ulaşım planlama ve yürütmesi ile ilgili bütün mevcut altyapı bilgilerini toplayıp ulaşım kullanıcısına ve ulaşım hizmeti sağlayıcısına sunan kişi veya kuruluş.

ulaşım ağı gözlemleme
network monitoring
Belirli bir yol ağı üzerindeki trafiğin veya diğer trafik öğelerinin gözlenmesi.

ulaşım altyapısı
transport infrastructure
İnsanların ve malların taşınması için kullanılan temel yapı ve sistemler. Kanallar, su yolları, hava yolları, demiryolları, yollar ve terminallerin sabit kurulumlarının yanı sıra limanlar, yakıt ikmal depoları, kamyon terminalleri, depolar, otobüs istasyonları, tren istasyonları ve havaalanları gibi boru hatlarından oluşan yapılar.

ulaşım ana planı
transportation master plan
Şehrin mekânsal, sosyal ve ekonomik özelliklerine göre ulaşım ihtiyaç ve talepleri ile sürdürülebilir gelişmeyi dikkate alarak; şehir ve yakın çevresinin ulaşım sistemini, ulaşım ağını, standart ve kapasiteleri ile ulaşımın türlere dağılımını, kara, deniz ve hava ulaşımı ve bu ulaşım türlerinin birbirleriyle entegrasyonu, bu türlere ait transfer noktalarını, depolama ve aktarma merkezlerini, ticari yük koridorlarını ve toplu taşıma güzergâhları ile gerektiğinde otopark, bisiklet ve yaya yolları, erişilebilirlik ve trafik konularında gereken ayrıntıları belirleyen, toplu taşımaya ağırlık veren ve öncelikli kılan, kısa ve uzun dönemde ulaşım türlerine ait sorunlara çözüm önerilerini ortaya koyan, gerektiğinde şehrin üst ve alt kademe planları ile eşgüdümlü olarak hazırlanabilen, plan paftası ve raporuyla bir bütün olan ulaşım planı.

ulaşım araştırma ve yenilik görüntüleme ve bilgi sistemi
Transport Research and Innovation Monitoring and Information System (TRIMIS)
Ulaştırma araştırmaları ve yenilikleri hakkında açık erişim bilgileri sağlayan, Avrupa Birliği ve üye devletler düzeyinde ulaştırma politikalarının uygulanmasını destekleyen ve Avrupa taşımacılık sektöründeki teknoloji eğilimlerini, araştırma ve yenilik kapasitelerini analiz eden bilgi sistemi.

ulaşım bakım yönetimi
transportation maintenance management
Ulaşım araçlarını ve tesislerini kullanıma hazır ve uygun durumda tutmak için gerekli faaliyetlerin yönetimi.

Ulaşım Bilgilendirme Merkezi (UBM)
Transportation Information Center (TIC)
Ulaşım sistemleri hakkında bilgi toplayan, işleyen ve kullanıcılarla paylaşan merkez. Bu merkez, trafik durumu, toplu taşıma saatleri, yol koşulları ve diğer ulaşım bilgilerini toplayarak, bu verileri çeşitli platformlar aracılığıyla (örneğin, web siteleri, mobil uygulamalar veya ekranlar) kullanıcılarla paylaşır.

ulaşım düzenleyicisi
transport regulator
Ulaşım ile ilgili düzenlemeler, yasaların uygulanması, idari hükümler ile uluslararası anlaşmalardan sorumlu organizasyon.

ulaşım envanteri veri tabanı
transport inventory database
Ulaşım ağındaki tüm bileşenlerin (yol, durak, kavşak vb.) tutulduğu veri tabanı.

ulaşım güvenliği
transport security
Güvenliği sağlamak amacıyla tüm ulaşım bileşenlerinin ve yolcu alanlarının gözlenmesi ve gerekli eylemlerin uygulanması.

ulaşım güvenlik açığı
transport vulnerability
Ulaşıma ait bir varlık veya sistemin saldırganlar tarafından kötüye kullanılabilecek zayıflığı.

ulaşım hesabı
transport account
Kullanıcının hizmet sağlayıcısı ile yaptığı sözleşmeye göre kullanabileceği ve karşılığını ödediği veya ödeyeceği ulaşım servis haklarının içeren hesap.

ulaşım hizmet kullanımı
transport consumption
Tek bir ulaşım hizmetinin kullanılması.

ulaşım hizmeti
transport service
Ulaşım ile ilgili kullanıcıya sunulan tüm hizmetler.

ulaşım işlemleri yönetimi
transport operations management
Depoların, terminal trafiğinin, araçların, sistemlerin ve personelin yönetiminin yanı sıra tarifelerin, sürücülerin ve araçların tahsisini içeren, toplu taşıma hizmetlerini kontrol etme faaliyetleri.

ulaşım işletme kontrolü
transport operations control
Servislerin planlanan seviyesi ve araç gözlemeye dayanan düzeltici eylemlerin yürütülmesi.

ulaşım koridoru
transport corridor
İki nokta arasında birbirlerine paralel olarak çalışan farklı ulaşım modları seçeneklerinin sunulduğu ulaştırma hizmetlerinin bütünü.

ulaşım modu
transport mode
Malların veya insanların kara, hava veya deniz yoluyla bir yerden diğerine taşınmasının farklı türleri.

ulaşım odaklı planlama, geliştirme
Transit Oriented Planning, Development (TOD)
Fiziksel olarak bir toplu taşıma istasyonuna yönelik geliştirme; toplu taşıma bağlantısı ile dikkatli bir şekilde entegre edilmiş ve sadece bir demiryolu, tramvay veya otobüs durağı veya kavşağa bitişik olmayan kompakt, karma kullanımlı, yaya dostu bir gelişme. (Toplu taşıma hizmetleriyle bağlantı noktası olmasının yanı sıra, erişilebilir konumdan yararlanmak ve sürdürülebilir seyahat modlarını teşvik etmek için diğer toplumsal hizmetler de sunulabilir.)

ulaşım ödeme işlemi
transport payment transaction, transport transaction
Bir veya bir grup ulaşım hizmetinin kullanımı için yapılan ödeme işlemleri.

ulaşım planlama süreci
transportation planning process
Bir bölgedeki seyahat ve ulaşım konularını ve ihtiyaçlarını inceleme süreci. Bir topluluğun demografik analizinin, seyahat modellerinin ve eğilimlerinin incelenmesinin yanı sıra öngörülen gelecekteki talepleri karşılamak ve topluluğun amaç ve hedeflerini karşılayan bir ulaşım sistemi olmasını sağlamak için alternatiflerin analizi.

ulaşım servis sağlayıcı
transport service provider, service provider
Ulaşımla ilgili bir hizmeti sağlayan kuruluş.

ulaşım talep yönetimi
transport demand management
Ulaşım ihtiyacını, yer ve zamana göre trafik dağılımını ve ulaşım modu seçimini etkilemeyi amaçlayan önlemler.

ulaşım telematiği, ulaşım bilişimi
transport telematics, transport informatics
Trafik kontrol yönetimi, trafik optimizasyonu, trafik izleme, yönlendirme, erişim kontrolü, rezervasyon ve biletleme, toplu taşıma önceliği, filo yönetimi, gerçek zamanlı bilgilendirme, değişken mesaj işaretleri, seyahat planlama ve akıllı telefon uygulamaları gibi akıllı ulaşım sistemleri uygulamalarını, sürücü/yolcu davranışlarını etkilemeye yönelik veri aktarımını ve analizlerini içeren sistemler.

ulaşım ve akıllı ulaşımda sanal ikiz simülasyonu
virtual twin in transport and ITS simulation
Kentlerin ulaşım anlamında kopyasının sanal ortamda oluşturulmasıyla (sanal ikiz) olası güncellemeler veya afet durumlarında yönetimini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen simülasyon çalışması.

ulaşım yönetim merkezi
Transport Management Center (TMC)
Tüm ulaşım modlarının tek bir merkezden yönetiminin sağlandığı kontrol merkezi.

ulaşım yönetişimi
transport governance
Ulaşımın planlanması, işletim ve bakımı, iyileştirme ve değişimin yönetimi, sürekliliği ve entegre yönetimi.

ulaşımda erişilebilirlik
accessibility in transport
Toplumun ve özellikle dezavantajlı grupların ulaşım hizmetlerine erişimi ile ilgili düzenlemeleri ve faaliyetler (ulaşım seçenekleri için yapılan ön bilgilendirmeler ve engellilere yönelik geliştirilen sistemler).

ulaşımda iç mekân haritalama
indoor mapping in transportation
Ulaşım ağında yer alan kapalı alanlarda (istasyonlar) insanların ve objelerin yerini belirleyen sistem.

ulaşımla ilgili hizmet
transport related service
Güzergâh boyunca oteller, restoranlar vb. dahil ulaşımla ilgili hizmet.

Ulaştırma Araştırma Kurulu
Transportation Research Board (TRB)
Güvenilir, zamanında, tarafsız ve kanıta dayalı bilgi alışverişi, araştırma ve tüm ulaştırma modlarıyla ilgili tavsiyeler aracılığıyla ulaşım iyileştirmeleri ve yeniliklerinde liderlik sağlayan kurul.

ultra düşük emisyonlu araç
Ultra Low Emission Vehicle (ULEV)
75 g/km'den daha az resmi egzoz borusu karbondioksit emisyonuna sahip olan araç.

ultrasonik dedektör
ultrasonic detector
İnsan işitme sınırlarının üzerinde bir frekansa sahip ses basınç dalgalarını ileten ve alan aktif algılayıcı.

ulusal erişim noktası
National Access Point (NAP)
Taşımacılık ve mobilite ile ilgili verilerin merkezi olarak toplanmasını ve paylaşılmasını sağlayan bir platform. Ülkedeki çeşitli veri sağlayıcılarının verilerini standartlaştırarak, bunları kullanıcılar, hizmet sağlayıcılar ve yetkililer için erişilebilir hale getirir. Bu platform, ulaşım verilerinin entegrasyonunu ve paylaşımını kolaylaştırarak, Akıllı Ulaşım Sistemleri ve diğer taşımacılık hizmetlerinin verimli bir şekilde çalışmasını destekler.

ulusal inceleme kurumu
National Investigation Body (NIB)
Ulaştırma modlarında meydana gelen kazaları incelemekle yetkili ve görevli, işletici kurum, kuruluş ve şirketlerden bağımsız, resmi kaza inceleme birimi.

Ulusal Karayolu Trafik Güvenliği İdaresi
National Highway Traffic Safety Administration (NHTSA)
ABD Ulusal Karayolu Trafik Güvenliği İdaresi.

Uluslararası Demiryolları Birliği (UDB)
Union Internationale fes Chemins de fer (Fransızca)- (UIC)
Demiryolu sektörünü temsil eden ve demiryolu taşımacılığını teşvik eden dünya çapındaki profesyonel birlik.

Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO)
International Maritime Organization (IMO)
Uluslararası denizlerde seyir güvenliği yönünden gerekli teknik önlemleri almak ve buna ilişkin uluslararası normların düzenlenmesini teşvik etmek, deniz işletmeciliğinin verimli olmasını sağlamak üzere, en etkili kuralların kabulünü teşvik etmek, denizlerin gemiler tarafından kirletilmesinin önlenmesine yönelik olarak, ülkeler arasında iş birliği yapılmasını sağlamakla görevli uluslararası kuruluş.

Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı
International Organization for Standardization (ISO)
Çeşitli ulusal standart kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan uluslararası bir standart belirleme organı.

Uluslararası Telekomünikasyon Birliği
International Telecommunication Union (ITU)
Telekomünikasyon alanında düzenleme ve standardizasyon için uluslararası organizasyon; örneğin radyo frekanslarının koordinasyonu.

uydu destekli navigasyon
satellite assisted navigation
Mevcut konumun, önceki konum göz önüne alınarak, güzergâh ve alınan yol ya da güzergâh, ortalama hız ve geçen zaman bilgileri kullanılarak hesaplanması.

uygulama
application
Belirli bir görevi yerine getirmek için gerçek bir ortamda kurulu ve çalışan sistem veya hizmet.

uygulama programlama arayüzü
Application Programming Interface (API)
Bir yazılımın başka bir yazılımda tanımlanmış işlevlerini kullanabilmesi için oluşturulmuş bir tanım bütünü.

uzak araç
remote vehicle
Bir ana araca, periyodik ve dinamik olarak aracın durumu hakkında mesaj ileten bağlantılı araç.

uzaktan araç bloke etme
remote vehicle immobilisation
Uzaktan kontrol ile araç işlevlerinin devre dışı bırakılması.

uzaktan donanım gözlemleme
remote equipment monitoring
Saha donanımının, uzaktan veri toplama ve durum değerlendirmesi; örneğin bir trafik kontrol merkezinde.

uzaktan erişim
remote access
Kullanıcıların her nerede olursa olsun belli izinler dahilinde sistemlere uzak bir konumdan erişebilmesi ve denetleyebilmesine imkân tanıyan erişim türü.

uzaktan gözlemleme
remote monitoring
Trafik kontrol merkezlerince saha donanımları kullanılarak uzaktan veri toplanması, durumlarının değerlendirilmesi.

uzatma aralığı
extension interval
Bir algılamanın neden olduğu ek yeşil süre.

uzlaşma
settlement
Takas sonuçlarına göre operatörler arasında ücret transferi, mali konuların sonuçlandırılması.

uzun menzilli geniş alan ağı
Long Range Wide Area Network (LoRaWAN)
LoRa uç cihazlarının haberleşebilmeleri için LoRa Alliance tarafından geliştirilmiş bir haberleşme protokolü. (LoRaWAN ağında, mesaj iletimi için merkezi bir görev üstlenen cihazın bulunduğu ve diğer cihazların bu merkezi cihazın altında olduğu "Yıldız Topolojisi" kullanılır. Uç cihazlar ile gateway arasındaki iletişim çift yönlü olarak sağlanır.)

uzun menzilli haberleşme
Long Range (LoRa)
Nesnelerin interneti (IoT) ağları oluşturmak için yaygın bir teknoloji seçimi olan uzun menzilli, düşük güçlü bir kablosuz haberleşme platformu.

Ü

ücret
fee
Belirli bir hizmet için ödenecek meblağ.

ücret sistemi, tarife
fare system, tariff
Bölge, zaman ve mesafe gibi parametreleri dikkate alan ücret yapısı.

ücret tahsilatı
fee collection
Bir hizmetin kullanımı için kullanıcı ulaşım hesabının borçlandırıldığı, ödeme transferi aracı.

ücret tarifesi
tariff of fares
Bölge, zaman, mesafe ve bunlarla ilgili ücret ürünleri gibi değişkenlerin oluşturduğu ücret yapısı.

ücret toplama
toll collection
Ulaşım hizmeti karşılığında kullanıcıdan manuel olarak ya da ücret toplama sistemleri vasıtasıyla otomatik olarak ücret tahsil edilmesi işlemi.

ücretli şerit
paid lane
Sürekli olarak veya belirli zamanlarda araçların ücretli olarak kullanımına tahsis edilen yol şeridi.

üçüncü taraf lojistik sağlayıcısı, 3PL sağlayıcısı, nakliye şirketi, nakliye görevlisi
third party logistics provider, 3PL provider, freight forwarder, freight dispatcher
Kendine ait herhangi bir taşıma kaynağına sahip olmadan lojistik hizmetleri sunan bağımsız kuruluş.

üst geçit köprüsü
grade separation
Trafik akışı çatışmalarını ortadan kaldırmak için bir yol veya otoyol eğiminin, başka bir yol veya otoyol üzerinden/altından köprüye yükseltilmesi veya alçaltılması.

V

varış akış hızı, varış hızı
arrival flow rate, arrival rate
Araçların veya kişilerin belirli bir noktaya geldiği akış hızı.

varış zamanı tahmini
arrival time estimation
Bir aracın güzergâh üzerinde verilen bir noktaya ulaşma zamanının tahmin edilmesi.

veri akışı
data flow
Süreçler arasında veya bir süreç ile sonlandırıcı arasında akan verilerin temsili gösterimi.

veri ambarı
data warehouse
Açıkça tanımlanmış veri nesnelerinin girişini (depolanmasını) ve alınmasını (teslimini) destekleyen veri depolama tesisi.

veri arşivleme
data archiving
Tipik olarak ulaşım verilerinin sistematik olarak saklanması ve yeniden kullanımı. Veri arşivleme ayrıca veri ambarlama veya işlem verileri arşivleme olarak da adlandırılır.

veri deposu
data store, data repository
Veri analizi, paylaşımı ve raporlaması için veri kümelerini toplayan, yöneten ve depolayan birçok veri tabanından oluşan kümelenmiş veri tabanı altyapısı.

veri gizliliği, gizlilik koruması
data privacy, privacy protection
Kişisel bilgilerin toplanması, kullanılması, saklanması, ifşa edilmesi ve imha edilmesine ilişkin kişi ve kuruluşların hak ve yükümlülükleri.

veri görselleştirme
data visualization
Bilgi teknolojileri varlıklarının performansı, işlemleri veya verilerin, bilgilerin grafik tablolarda, şekillerde görüntülenmesi amacıyla genel istatistikleri için kullanıcılara görsel raporlama sağlayan işlemler bütünü.

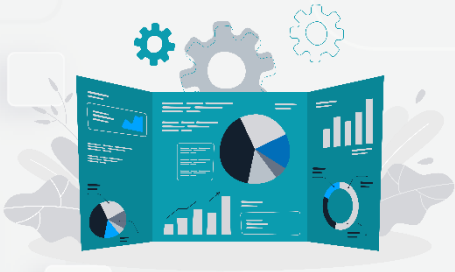

veri görüntüleme
data display
İnsan ve makine etkileşiminde sistemlerde verilerin görsel olarak gösterimi.

veri güdümlü
data-driven
Karar verme süreçlerinde yalnızca sezgi veya kişisel deneyim tarafından yönlendirilmekten ziyade, veriler tarafından yönlendirilen bir işlem veya etkinlik.

veri havuzu
data pool
Analiz amacıyla toplanan herhangi bir veri seti.

veri iletişim mimarisi
data communication architecture
Tanımlanmış bir ortamdaki alt işlevler için bir iletişim sistemi sağlayan bir dizi protokolün açıklaması.

veri işleme rızası
data subject's consent
Veri sahibinin, kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin mutabakatını, özel olarak bilgilendirildiğini ifade eden yazılı açıklaması.

veri işleme ve analiz altyapısı
data processing and analysis infrastructure
Bilgi teknolojileri yönetim hizmetlerini merkezileştirerek ve daha akıllı bir veri merkezi için süreçleri otomatikleştirerek, IoT ve analizlerin kullanıldığı, iş çevikliğinin artırılmasına yönelik altyapı.

veri koruma
data protection
Verilere yetkisiz erişimi ve verileri kullanmayı önlemek için alınan yasal, idari, teknik veya fiziksel önlemler bütünü.

veri kurtarma
data recovery
Donanım, sistem arızalarında, sistem verileri silindiğinde veya elde edilmesi zor verilerin kurtarılması ve korunması için kullanılan teknikler bütünü.

veri kümeleme
data clustering
Benzer verilerin gruplandırılması için istatistiksel veri analizinde kullanılan, belirli bir algoritma olmasa da birkaç algoritma ile çözülebilen bir küme modelleme tekniği.

veri madenciliği
data mining
Büyük miktarda verinin içerisinden anlamlı sonuçlar çıkarabilmek, katma değerli bilgi üretmek, gelecekle ilgili tahminler ortaya koyabilmek ve kararlar alabilmek için büyük verinin maden arar gibi aranması, çıkarılması, çeşitli yöntemlerle işlenmesi ve anlamlı hale getirilmesi işi.

veri merkezi
data center
Kuruluşların kritik uygulamalarını ve verilerini barındırmak için kullandıkları fiziksel tesis ya da alan.

veri mimarı
data architect
Bir organizasyonun veri mimarisini tasarlayarak verilerin, farklı veri varlıkları ve BT sistemleri tarafından nasıl depolanacağını, nasıl dağıtılacağını, nasıl yönetileceğini ve aynı zamanda bu verileri bir şekilde kullanan veya işleyen herhangi bir uygulamayı tanımlamaktan sorumlu olan ilgili uzman kişi.

veri mimarisi
data architecture
Bilgi mimarisinin analitik gereksinimlerini sağlamak için toplanan verilerin türünü yöneten, tanımlayan ve veri tabanı sistemleri içinde nasıl kullanıldığı, depolandığı, yönetildiği ile ilgili olarak gerekli şemalar, entegrasyon, dönüşümler için bir dizi kural, politika, standart ve model bütünü.

veri paylaşım standardı
data sharing standard
Verinin paylaşımında uyulacak kurallar bütünü.

veri sözlüğü
data dictionary
Bir veri tabanında, verilerin yapısını ve içeriğini kataloglamak ve iletmek amacıyla bilgi sisteminde veya bir araştırma projesinin bir bölümünde kullanılan, veri öğeleriyle ilgili adların, tanımların ve özniteliklerin bir koleksiyonu; veri tabanının metadatası.

veri standardı
data standard
Verinin yapısal bir şekilde tanımlanmasını sağlayan kurallar bütünü.

veri şifreleme standardı
Data Encryption Standard (DES)
Veri şifreleme standardı.

veri taşıma ekipmanı
Data Circuit-Terminating Equipment, Data Carrier Equipment, Data Communication(s) Equipment (DCE)
Veri Terminal Ekipmanı (DTE) olarak da bilinen uç cihazlar arasında düzgün iletişimi garanti altına alarak sinyal dönüştürme, zamanlama ve senkronizasyon gibi temel hizmetleri sağlayan donanım.

veri terminal ekipmanı
Data Terminal Equipment (DTE)
Kullanıcı bilgilerini sinyallere dönüştüren veya alınan sinyalleri yeniden dönüştüren bir uç donanım.

veri tümleştirme
data fusion
Daha karmaşık modeller oluşturmak ve bir proje hakkında daha fazla bilgi edinmek için farklı ve bazen homojen olmayan kaynaklardan gelen bilgileri alarak kaynaşması için kullanılan metodolojiler kümesi.

veri üretimi
data generation
Mekâna bağlı nesnelerin konumunu ve tanımlayıcı özelliklerine dair bilginin sayısal ortamda oluşturulması.

veri yedekleme
data backup
Mevcut verilerin veri kaybını önlemek veya arşivlemek gibi nedenlerle başka bir yer veya ortamda kopyasının saklanması.

veri yoğunluğu
data density
Aynı fiziksel depolama alanı bloğu içerisinde bulunan veri sayısının depolama alanına oranı.

veri yönetimi
data management
Ulaşım planlamasını, performans izlemeyi, güvenlik analizini ve araştırmayı desteklemek için çeşitli ulaşım birimleri ve diğer kuruluşlar tarafından kullanılabilecek verilerin uçtan uca yönetimi.

veri yönetişimi
data governance
Uygulandığında verilerin nasıl toplandığını, saklandığını, kullanıldığını ve paylaşıldığını tanımlayan politikalar ve prosedürler bütününün hayata geçirilerek verinin farklı süreçlerinin etkileşimli olarak yönetilmesi.

veri yönlendirme
forwarding
Verileri önemli bir süre boyunca değiştirmeden veya depolamadan başka bir varlığa (sistem kullanıcısı) gönderme işlemi.

verimlilik
throughput
Mevcut koşullar altında, belirli bir süre boyunca bir noktayı veya tek tip bir ulaşım tesisi bölümünü makul şekilde geçmesi beklenebilecek maksimum kişi veya araç sayısı.

veri tabanı
database
Elektronik olarak bir bilgisayar sisteminde depolanan yapılandırılmış bilgi veya veriden oluşan düzenli bir yapı.

video analiz tabanlı davranış tespiti
video analysis based behavior detection
Video analizinde, yapay zekâ gibi teknolojilerin kullanımı ile video içerik analizi, otomatik olarak geçici ve mekânsal olayların tespiti.

video görüntü dedektörü
video image detector, video detector
Nesneleri tanımlamak ve izlemek için video görüntülerini analiz eden algılayıcı.

video görüntü işleme
video image processing
Nesneleri tanımlamak ve izlemek için video görüntülerinin çeşitli yazılım veya donanımlar ile analiz edilmesi.

W

WiMAX haberleşme teknolojisi
WiMAX telecommunication technology
IEEE 802.16 olarak da bilinen genişbant kablosuz erişim teknolojisi.

Y

yakın alan iletişimi
Near Field Communication (NFC)
Bilgi paylaşımı, veri alış-verişi, toplu taşıma, ödeme ve benzeri alanlarda kullanılan yeni nesil yakın mesafe kablosuz haberleşme teknolojisi.

yakıt hücreli elektrikli araç
Fuel Cell Electric Vehicle (FCEV)
Elektrik motorunu çalıştırmak için bir yakıt hücresi kullanan veya bir akü veya süper kapasitörle birlikte kullanan bir elektrikli otomobil türü.

yakıt tüketimi, yakıt ekonomisi
fuel consumption, fuel economy
Kullanılan yakıt miktarı ile gidilen mesafe veya süre arasındaki ilişki.

yanal uyarı sistemi
lateral warning system
Yerleşik sensörleri kullanarak aracın yan taraflarını izleyen ve sürücüyü yanal çarpışma riski konusunda uyaran uyarı sistemi.

yangın algılama
fire detection
Akıllı sensörler ve algılayıcılar yardımı ile yangını algılayıp, erken müdahale edilmesi ve/veya güvenilir şekilde ilgili yerlere alarm verilmesini sağlayan uygulama.

yanlış yolda sürüş uyarısı
wrong road driving warning
Sürücüye araç üstü donanım aracılığıyla yanlış yolda gittiğine dair bilgi verilmesi.

yapay sinir ağları
Artificial Neural Networks (ANNs)
İnsan beyninin bilgi işleme tekniğinden esinlenerek geliştirilmiş bir bilgi işlem teknolojisi.

yapay zekâ
artificial intelligence
Bir bilgisayarın veya başka bir makinenin, öğrenme, mantıksal çıkarım, muhakeme etme, geçmiş deneyime dayanarak kararlar alma, yetersiz ya da çelişkili bilgilere dayanarak konuşulan dili anlama yeteneği gibi insan zekâsı ile ilgili eylemleri gerçekleştirmeye yönelik bilgisayar bilim dalı.

yaptırım, denetim, politika uygulanması
enforcement, policing
Kanunlara, düzenlemelere veya kurallara uygunluğu sağlamak için icra makamları tarafından gerçekleştirilen önlemler veya eylemler.

yardımlı park sistemi
Assisted Parking System (APS)
Sürücünün otomatik park etmesine yardımcı olmak için çevredeki uygun park yerlerini tarayan, park yörüngesini hesaplayan ve park sırasında aracı otomatik olarak yönlendiren sistem.

yarı otonom sürüş (seviye 2)
partial driving automation (level 2), partially automated driving, partial automation, low automation
Yol ile ilgili tüm altyapı bilgilerinin otomatik paylaşımının yapılarak sürücüye sürüş desteğinin sağlandığı otonom sürüş.

yarı trafik uyarmalı sinyal kontrolü
semi actuated signal control
Sinyalize kavşakta tüm akım kollarından en az birinde mevcut trafik yoğunluğunun algılanarak yeşil sürelerin belirlendiği sinyalize kavşak yönetimi.

yasal taşıma kapasitesi
legal transport capacity
Bir aracın tescil belgesine göre taşımasına izin verilen yolcu sayısı ya da yük miktarı.

yaşam döngüsü
life cycle
Bir şeyin (birey, kültür veya üretilen ürün gibi) yaşamı boyunca (başlangıcından kullanımının bitimine kadar) içinden geçtiği form ve fonksiyonel faaliyetteki aşamalar dizisi.

yaşam döngüsü maliyeti
life cycle cost
Ürün geliştirme, üretim, test, dağıtım, operasyon, destek, eğitim ve elden çıkarmanın toplam indirimli maliyeti.

yaşam kalitesi
quality of life
Barınma, eğitim, ulaşım altyapısı, iklim, istihdam olanakları, tıbbi ve sağlık hizmetleri altyapısı ve çevresel kaynaklar gibi bir bölgenin yaşam koşullarının tüm özellikleri.

yaşanabilir topluluk
livable community
Farklı kullanım amaçlarına hizmet eden, arabaların etkisini en aza indiren ve istihdama, eğitime, rekreasyona, eğlenceye, alışverişe ve hizmetlere erişim için yürüme, bisiklet ve toplu taşıma erişimini teşvik eden; kompakt, çok boyutlu arazi kullanım modellerine sahip bir mahalle, topluluk veya bölge.

yaşanabilir topluluklar
livable communities
Bulunulan alanda yaşayan insanlara daha iyi hizmet sunmak için ulaşım, konut ve ticari geliştirme yatırımlarının koordine edildiği yerler.

yaşanabilirlik
livability
Daha geniş toplum hedeflerine ulaşmaya yardımcı olmak için mevcut ulaşım tesisleri ve hizmetlerinin kalitesini, konumunu ve türünü kullanma.

yaşayan laboratuvar
living lab
Akıllı şehir çözümlerinin gerçek ortamlarda gerçek kullanıcılarla geliştirilmesi, test edilmesi ve iyileştirilmesine yönelik toplumun, yeni ürün ve hizmetlerin gerçek katma değerlerini deneyimlemelerini sağlayan bir deneyim, araştırma ve inovasyon ortamı.

yavaş giden veya duran araç uyarısı
Slow or Stationary Vehicle Warning (SSV)
Sürücüleri öndeki yavaş veya duran araçlar hakkında uyarmak için tasarlanan K-AUS hizmeti.

yavaş hareket eden araç uyarısı
slow-moving vehicle warning
Yakında bulunan ve tehlike yaratacak kadar yavaş hareket etmekte olan araç hakkında araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye bilgi verilmesi.

yaya
pedestrian
Yürüyerek yolculuk yapan birey.

yaya algılama
pedestrian detection
Bir yayanın varlığının veya geçişinin tanınması.

yaya çarpışma sistemi
pedestrian crash system
Bir kaza durumunda yayaya çarpma etkisini azaltan güvenlik sistemi.

yaya çarpma uyarısı
Pedestrian Collision Warning (PCW)
Araçların yayalarla çarpışma riskini tespit ederek sürücüyü uyaran bir sistem. Araç çevresindeki yayaları algılamak için sensörler ve kameralar kullanır ve olası çarpışma tehlikelerini belirleyerek sürücüyü sesli, görsel veya titreşimli uyarılarla bilgilendirir.

yaya etki sistemi
pedestrian impact system
Kaza durumunda yaya etkilerini azaltan güvenlik sistemi.

yaya safhası
all pedestrian stage, pedestrian scramble
Yalnızca yaya geçişi için yeşil ışığın yandığı faz.

yaya uyarısı
pedestrian warning
Sürücüye araç içi donanım aracılığıyla yakındaki bir yaya hakkında sürücüye iletilen uyarı.

yaya yoğunluğu
pedestrian density
Belirli bir yol kesimi veya alanın o yol kesimi veya alanını kullanan insan sayısına oranı.

yaya-altyapı haberleşmesi
Pedestrian to Infrastructure Communication (P2I)
Bir ulaşım altyapısı ile yaya üzerinde taşınan donanım arasındaki iletişim türü.

yaya-araç haberleşmesi
Pedestrian to Vehicle Communication (P2V)
Yaya üzerinde taşınan bir donanım ile yaya ile çevresindeki araçlar arasındaki çift yönlü iletişim türü.

yaya-her şey haberleşmesi
Pedestrian to Everything Communication (P2X)
Yaya üzerinde taşınan donanım ile yayanın çevresindeki herhangi bir sistem, donanım ve altyapı arasındaki çift yönlü iletişim türü.

yayalaştırılmış bölge
pedestrianized zone
Araç girişine tamamen kapalı; yaya kullanımına ayrılmış bölge.

yayalaştırma
pedestrianization, pedestrianisation
Kentsel yolların araç trafiğine tamamen kapatılarak yürünebilir yerlere dönüştürülmesi ya da yapılacak düzenlemeler ile yayaların kullanımına daha geniş alanlar ayrılması.

yayın
broadcast
Bir noktadan çok alıcıya network, radyo dalgaları gibi iletişim yöntemleri ile yerel veya uydudan da yapılabilen bilgi iletim türü.

yazılım destekli sürüş
software assisted driving
Sürüş ortamına ilişkin bilgileri kullanarak ve dinamik sürüş görevinin kalan tüm yönlerini insan sürücünün yerine getirmesi beklentisiyle, bir direksiyon veya hızlanma / yavaşlama sürücü destek sistemi tarafından kontrol edilen sürüş moduna özgü yürütme.

yazılım geliştirme kiti
Software Development Kit (SDK)
Geliştiriciler tarafından belirli platformlara uygulama oluşturmak için kullanılan bir dizi yazılım aracı ve programları.

yazılım tanımlı radyo
Software Defined Radio (SDR)
Radyoların yazılımsal olarak konfigüre edilebileceği ve programlanabileceği düşüncesiyle başlamış olan yeni bir radyo teknolojisi kavramı.

yedekleme
backup
Bir sistem öğesinin, bir sistem öğesinin arızalanması durumunda, başka bir sistem öğesinin işlevselliğini değiştirmesi yeteneği.

yeni Avrupa sürüş çevrimi
New European Driving Cycle (NEDC)
Otomobil motorlarının emisyon seviyelerini ve binek otomobillerdeki yakıt ekonomisini değerlendirmek için tasarlanmış bir sürüş döngüsü.

yeni nesil araç
new generation vehicle
Elektrikli, hibrit araç gibi çevre dostu araçlar ile otonom araçları kapsayan araç.

yeni nesil haberleşme teknolojileri
next generation communication technologies
Video, veri ve ses gibi çok sayıda hizmeti geleneksel iletişim teknolojilerinden daha yüksek bir hızda sunabilen telekomünikasyon altyapısı.

yeni nesil ulaşım modelleri
new generation transportation models
Farklı ulaşım modlarının bir arada kullanımı ve inovatif yaklaşımların entegre edildiği ulaşım modeli.

yenilemeli frenleme
regenerative braking
Kinetik enerjisini bataryada depolanabilen elektriğe dönüştüren bir mekanizma ile bir aracı yavaşlatma.

yenilenebilir enerji
renewable energy, clean energy, green energy
Fosil yakıtlar yerine güneş enerji panelleri, rüzgâr tribünleri gibi yenilenebilir enerji kaynakları aracılığıyla gerçekleştirilen enerji üretimi.

yenilenebilir enerji kaynağı
renewable energy resource
Enerji kaynağından alınan enerjiye eşit oranda veya kaynağın tükenme hızından daha çabuk bir şekilde kendini yenileyebilen enerji kaynağı. (Yenilenebilir enerji kaynakları şunlardır: Güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, hidrolik (hidroelektrik) enerjisi, jeotermal enerjisi, biyokütle enerjisi (biyoyakıt enerjisi de dahil), Hidrojen enerjisi, dalga enerjisi, gelgit enerjisi.)

yenilikçi hareketlilik
innovative mobility
Yeni ulaşım seçenekleri ve hizmetleri geliştirmek için elektronik ve kablosuz iletişim sistemleri ve alternatif yakıtlar dahil olmak üzere gelişmiş teknolojileri entegre eden yeni iş modellerini ve hizmetlerini anlamaya ve geliştirmeye odaklanılması.

yer ayırtma
booking, reservation
Bilet, koltuk ve ulaşım ile ilgili hizmetler için yapılan rezervasyon işlemi.

yerel dinamik harita
Local Dynamic Map (LDM)
Bir AUS istasyonu içindeki mevcut ortamın bir temsili. (örneğin araç veya yol kenarı ünitesi)

yerel olarak belirlenmiş güzergâh kılavuzu
Locally determined route guidance
Yönlendirmelerin araç içi yerleşik donanım ve yol ağ bilgisi gibi veri tabanları kullanılarak belirlendiği yol kılavuzu.

yerel operatör
home operator
Kullanıcının bir ödeme sözleşmesinin olduğu ödeme sistemi operatörü.

yerinde kabul testi
site acceptance test
Tedarikçinin, alıcıya bir ürünün, bir işlemin veya bir hizmetin gerçek çalışma ortamında gerektiği gibi çalıştığını kanıtladığı, bir sözleşme ile atıfta bulunulan resmi test.

yeşil aklama
greenwashing
Bir şirketin çevresel sorumluluğa sahip olduğu imajını vurgulamak amacıyla yaydığı yanlış bilgi.

yeşil bant genişliği
green bandwidth, bandwidth
Yeşil dalga hattı boyunca tüm trafik sinyalleri için ortak yeşil yanma süresi.

yeşil dalga
green wave
Sinyalize kavşaklar arasında belirlenmiş bir hızla gidilmesi halinde kırmızı ışığa takılmadan seyahat etme imkânı veren sistem.

yeşil dalga hızı
green wave speed
Yol boyunca sürekli yeşil ışıkla karşılaşılacak olan kuramsal hız değeri.

yeşil ışık ayrımı
green split
Bir sinyalize kavşakta tüm akımlar için yanan toplam yeşil ışık zamanının trafik akımlarına dağılımı.

yeşil ışık bitiş süresi uzatımı
past-end green time
Yeşil ışık süresinin güvenlik gibi gerekçelerle uzatılması.

yeşil ışık optimum hız uyarısı
Green Light Optimal Speed Advisory (GLOSA)
Sinyalize kavşağa yaklaşan sürücülere hız tavsiyesi vererek kavşakta durmadan yeşil süre boyunca kavşağı geçmelerini sağlayan K-AUS hizmeti.

yeşil ışık süre dağılımı
green time distribution
Bir döngüdeki toplam yeşil ışık süresinin sinyal gruplarına dağılımı.

yeşil ışık talebi
green demand
Yeşil ışık veya yeşil ışık süresini uzatma talebi.

yeşil ışıklar arası matris
intergreen matrix
Yeşil ışıklar arası sürelerden oluşan matris.

yeşil ışıklar arası süre
intergreen time
Çakışan iki sinyal grubunun yeşil ışıkları arasındaki en küçük süre.

yeşil lojistik, sürdürülebilir lojistik
green logistics, sustainable logistics
Ekonomik, çevresel ve sosyal hedefler arasında daha sürdürülebilir bir dengeye katkıda bulunan lojistik hizmetler.

yeşil süre sonu
end gain time
Görüntülenen yeşilin sonu ile etkin yeşil zamanın sonu arasındaki süre.

yeşil ulaşım
green transport
İklim ve çevre dostu, sürdürülebilir ulaşım.

yeşil yol
greenway
Koruma veya rekreasyon amacıyla yönetilen korumalı açık alan koridoru.

yeşile dönme zamanı
Time to Green (TTG)
Yeşil ışığa kalan süre.

yetki sertifikası
authorization certificate
Bir kullanıcının sisteme erişim yetkisini doğrulamak için kullanılan dijital sertifika.

yetkilendirme
authorization
Dosyalar, hizmetler, bilgisayar programları, veriler ve uygulama özellikleri dahil olmak üzere sistem kaynaklarıyla ilgili erişim düzeylerini veya kullanıcı / istemci ayrıcalıklarını belirleyen bir güvenlik mekanizması. (kullanıcının kimliğine bağlı olarak kullanıcının çeşitli kaynaklara erişmesine izin veren bir ağ kaynağına erişim izni verme veya reddetme işlemi)

yığılma
bunching
Aynı güzergâhtaki iki veya daha fazla toplu taşıma aracının hemen hemen aynı anda bir otobüs durağına veya benzeri bir noktaya varması.

yıkıcı inovasyon
disruptive innovation
Bir ürünün veya hizmetin, mevcut tekliflerden daha düşük maliyetle daha iyi ve genellikle daha iyi performans gösteren ve böylece piyasa liderlerinin söz konusu pazardaki yerini alan ve sektörü dönüştüren yenilikçilik.

yıkıcı teknoloji
disruptive technology
Kendisinden önceki teknolojilerin yerini çok hızlı bir şekilde alan teknoloji.

Yıllık Ortalama Günlük Trafik (YOGT)
Annual Average Daily Traffic (AADT)
Yolun bir kesitinden, bir yıl boyunca iki yönde de geçen toplam trafik niceliğinin, bir yıl içindeki gün sayısına bölünmesi ile elde edilen değer.

yoğunluk
density, concentration
Belirli bir yol kesimi veya alanını kullanan araç veya insan sayısının oranı.

yoğunluk algılayıcı sensör
traffic density detector sensor
Trafik yoğunluğunu ölçmek için, belirli parametreler göre veri toplayan ve bu bilgileri yönetim sistemlerine aktaran yollara yerleştirilmiş algılayıcı.

yol bakımı
road maintenance
Yol altyapısının kullanılabilir ve güvenli şartlarda tutulması için alınan kurallı ve kuralsız önlemler.

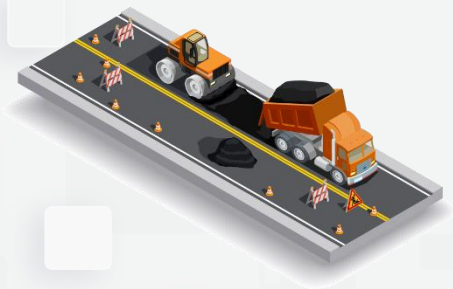

yol bölümü ücretlendirmesi
road section charging, road section tolling
Yolların önceden tanımlanmış bölümlerinin kullanılması durumunda bedel ödenen ücretlendirme prensibi.

yol çalışması alanı yönetimi
work zone management
Yol çalışması alanlarında etkili işletme ve güvenli trafik sağlamak için alınan önlemler.

yol çalışması bilgisi
roadwork information
Mevcut veya planlanan yol çalışmaları hakkında bilgi.

yol çalışması uyarısı, çalışma bölgesi uyarısı
Road Works Warning (RWW), Work Zone Warning
Yol boyunca yol çalışmalarında araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye bilgi verilmesi.

yol çizgilerini gözlemleme
road markings monitoring
Yol çizgilerinin yerleşimi ve yasal yönden gözlenmesi ve yorumlanması.

yol dedektörü
road detector
Yol üstüne, yüzeyine, altına yerleştirilen algılayıcı.

yol durum bilgisi
road status information
Gerçek zamanlı ya da tahmini yol koşulları hakkında sunulan bilgiler.

yol durumu gözlemleme
road status monitoring
Yol altyapısı donanımları da dahil olmak üzere yol koşulları hakkında verilerinin toplanması ve değerlendirilmesi.

yol durumu kaydı
road status recording
Araç içi yerleşik donanım kullanılarak performans analizi veya kaza ile ilgili yol verilerinin kaydedilmesi.

yol geometrisini gözlemleme
road geometry monitoring
Araç içi yerleşik donanım kullanılarak yol geometrisinin gözlenmesi ve değerlendirilmesi.

yol hava durumu bilgi sistemi
Road Weather Information System (RWIS)
Hava ve yol durumu bilgilerini toplayan, ileten, modelleyen ve yayan teknolojilerin birleşimi.

yol hava durumu bilgisi
road weather information
Yol kullanıcılarını ilgilendiren gerçek zamanlı ya da tahmin edilen yol hava durumu bilgisi.

yol hava durumu izleme
road weather monitoring
Yol ve trafiği etkileyebilecek hava durumunu gözleme ve verileri değerlendirerek izlenmesi.

yol hava durumu yönetimi
road weather management
Yol hava koşulları hakkında bilgi toplanması, yol veya trafik yönetimiyle ilgili gerekli önlemlerin alınması.

yol hava istasyonu
Road Weather Station (RWS)
Yol üzerinde sensörler aracılığı ile hava durumu kontrolü yapan yol üstü ekipmanları.

yol içi dedektör
in-road detector
Yol yüzeyinde veya altında bulunan algılayıcı.

yol kenarı
roadside
Yol kenarı boyunca yer alan.

yol kenarı AUS istasyonu
roadside ITS station
Yol kenarına veya mevcut altyapı üzerine tesis edilen ve tesis edildiği noktadan geçen araçlarla kısa mesafe veri alışverişinde bulunan, araçlardan aldığı verileri bağlı bulunduğu merkeze ileten veya merkezden gelen verileri araçlara ileten K-AUS sistemi içerisinde yer alan donanımsal bileşen.

yol kenarı bilgisi
roadside information
Yol kenarı donanımı aracılığıyla sağlanan bilgi.

yol kenarı cebi, tünel cebi
lay-by, tunnel lay-by
Yolun veya tünelin yolculuk şeritleri dışında, servis araçlarının kullanımı veya acil durumlarda taşıtların geçici park edebilmesi için ayrılmış alan.

yol kenarı dedektörü
roadside detector, above-road detector
Yol kenarına yerleştirilen algılayıcı.

yol kenarı denetim istasyonu
roadside check facility
Aracı ve sürücüyü hızlı bir şekilde incelemek için eldeki cihazlar kullanılarak yol kenarı güvenlik denetim sürecini otomatikleştirme yetenekleri sağlayan; tesise yaklaşan ticari araçların ve nakliye ekipmanının kimliğinin tespit edildiği, sensörler aracılığıyla, farklı araç türleri arasında ayrımın yapıldığı, dingil sayısının, brüt araç ağırlığının, güvenliğe duyarlı tehlikeli maddelerin varlığı ile aracın ve yükünün kimliğinin belirlenebildiği yol kenarı denetim istasyonu.

yol kenarı ekipmanı
roadside equipment
Yol boyunca bulunan donanım; örneğin yolun yanında, altında veya üstünde.

yol kenarı ünitesi
Roadside Unit (RSU)
Yol boyunca yerleştirilmiş araçlarla, merkezlerle ve birbiriyle haberleşebilen donanım.

yol kesimi trafik kontrolü
section traffic control
Bir karayolu kesitinde trafik akışını kontrol etmek için önlemlerin uygulanması.

yol kış bakımı
road winter maintenance
Belirli kış koşullarına sahip yol bakımı.

yol servisi, yol yardımı
road service, roadside assistance
Yol kullanıcılarına teknik yardım veren kuruluş.

yol trafik gürültüsü
roadway noise, road traffic noise
Hareket halindeki taşıtların lastiklerinin yol yüzeyiyle teması, frenleme, aerodinamik etkiler gibi nedenlerden dolayı motor ve transmisyon gibi kaynaklardan gelen gürültülerin tümü.

yol trafik koridoru
road traffic corridor
İki nokta arasında birbirlerine paralel olarak hizmet veren yolların bütünü.

yol trafik sinyali
road traffic signal
Trafiği kırmızı, sarı ve yeşil renkli ışıklar, oklar ve benzeri işaretlerle yöneten sistem.

yol ücret beyanı
road toll declaration, toll declaration
Ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından ücret uygulayıcıya yapılan, bir aracın ücretlendirme alanındaki ücretli bir altyapıyı kullandığının teyidine dair bildirim.

yol ücret işlemi
road toll transaction, toll transaction
Otoyol ücret beyanındaki her türlü faaliyetin ücret uygulayana aktarılması.

yol ücreti
road toll, road user fee, toll, road user charge
Belirli bir karayolu altyapısının kullanımı için ödenecek vergi, harç veya ücret.

yol ücretlendirmesi
road pricing, tolling, road tolling
Yol kullanımı için ücret uygulanması (vergilendirme düzeni, sıkışıklık fiyatlandırması, kordon fiyatlandırma, yol, köprü veya tünel ücretleri vb.).

yol ver işareti ihlali uyarısı
give-way sign violation warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücüye kendi aracının veya başka bir aracın yol ver işareti ihlali yaptığı ya da yapmak üzere olduğu bilgisinin verilmesi.

yol ver işareti uyarısı
give-way sign warning
Araç içi yerleşik donanım aracılığıyla sürücülere ilerideki yol ver işareti bilgisinin verilmesi.

yol yönetimi
Road management
yol ve çevresinin gözlenmesi (örneğin yol yüzeyi, kar ve buz, rüzgâr, sis) ve olumsuz veya tehlikeli şartların olması durumunda gerekli uyarıların ve bakım faaliyetlerinin yönetilmesi.

yol yüzeyi bilgisi
road surface information
Gerçek zamanlı ya da tahmin edilen yol yüzeyi koşulları bilgisi.

yol yüzeyi izleme
road surface monitoring
Araç içi yerleşik donanım kullanılarak sürtünme, sıcaklık ve nem gibi yol yüzeyi koşullarının gözlenmesi ve değerlendirilmesi.

yolcu araç birimi
Passenger Car Unit (PCU)
İçinde çeşitli türden araç olan bir trafik akımının, sadece otomobil olarak ifade edilmesi.

yolcu bilgilendirme
traveller information
Yolculara seyahatleri öncesinde ve seyahat sırasında ulaşım ağı ve seçenekleri hakkında bilgilerin sabit tabelalar ya da araç içi cihazlar vasıtasıyla sunulması.

yolcu bilgileri, gezgin bilgileri
passenger information, traveller information
Duraklarda, terminallerde, araçlarda, internette toplu taşıma kullanıcılarına sağlanan bilgiler.

yolcu bilgisi
passenger (traveller) information
Duraklarda, terminallerde, araçta, internette ve benzeri ortamlarda toplu taşıma kullanıcılarına sağlanan bilgiler.

yolcu hareketliliği
passenger mobility
Yolcuların şehir içerisindeki hareketlerini, kat ettikleri yol uzunluğunu, kullanılan ulaşım modlarını ifade eden hareketlilik.

yolculuk anı bilgileri
on-trip information, en-route information
Yolculuk sırasında sağlanan bilgiler.

yolculuk eşleştirme
ride matching
Yolculuk paylaşımının gerçekleştirilebilmesi için, kullanıcıların diğer kullanıcılarla seyahatlerini eşleştirmeleri işlemi.

yolculuk hızı
travel speed, journey speed
Bir aracın katettiği mesafenin yolculuk süresine oranı.

yolculuk öncesi bilgi
pre-trip information
Yolculuktan önce yolcuya sunulan bilgiler.

yolculuk paylaşımı
ride sharing (car-pooling)
Aracında boş koltukları bulunan sürücüleri aynı yöne giden farklı yolcular ile buluşturarak birlikte yolculuk yapmalarını ve yol masraflarından tasarruf etmelerini sağlayan anlık ya da planlı bir ulaşım yöntemi.

yolculuk planlama
travel planning, journey planning, trip planning
Seyahat modu, seyahat güzergâhı, gidiş veya varış zamanı ve benzeri yolculuk kriterleri seçilerek yolculuğun baştan sona planlanması.

yolculuk planlama yardımı
travel planning assistance, journey planning assistance
Ulaşım türü, alternatif güzergâhlar, seyahat süresi, maliyet veya çevresel etki gibi seyahat seçenekleriyle ilgili bilgi sağlanması.

yolculuk süresi
travel time, journey time
Belirlenen iki nokta arasında park etme, yürüme, bekleme ve ulaşım modu değiştirme sürelerini de içeren yolculuk süresi.

yolculuk süresi gözlemleme
travel time monitoring
Gerçek zamanlı yolculuk süreleri verilerinin toplanması ve durum değerlendirmesi.

yolculuk süresi tahmini
travel time estimation, travel time computation
Belirli bir seyahat, güzergâh veya yol kesimi için beklenen yolculuk süresinin kestirilmesi.

yolculuk talep yönetimi
travel demand management
Yolcuları bilgilendirmek, daha iyi hareket kabiliyeti, daha az trafik sıkışıklığı ve daha düşük araç emisyonları sağlayan bir ulaşım sisteminin verimliliğini en üst düzeye çıkarmaya teşvik etmek için stratejilerin kullanımı.

yolun kısıtlanması
road restriction
Yol kullanımının sınırlandırılması veya kısıtlanması.

yönetilen şeritler
managed lanes
Trafik akışını ve araç verimini optimize etmek için proaktif olarak uygulanan ve aktif olarak yönetilen şeritler.

yönetim bilgi sistemi
Management Information System (MIS)
Karar verme ve bir organizasyondaki bilgilerin koordinasyonu, kontrolü, analizi ve görselleştirilmesi için kullanılan bir bilgi sistemi.

yönlendirilen trafik
diverted traffic
Bir olay sonucu olarak bir ulaşım modundan, rotadan, günün saatinden, başlangıçtan veya varış noktasından diğerine geçiş yapan yük, yolcular veya araçlar.

yöntemsel birlikte çalışabilirlik
procedural interoperability
Farklı donanımların birbirleriyle haberleşmesi için veri elemanı tanımlarının, işleyiş yöntemlerinin, veri dağıtımı ile birlikte sunum biçiminin ortak olması.

yönünü değiştirme, rotadan sapma
diversion, detour
Alternatif bir yolun kullanılması.

yukarı akım
upstream
Trafik akışının tersi yönü.

yumuşak hareketlilik
soft mobility
Çevre dostu ulaşım modlarının tasarımını, uygulamasını, işletimini ve yönetimini kapsayan, bireylerin hareket etme hakkını koruyarak kentsel yaşanabilirliği optimize edebilen, insan ve çevre dostu sürdürülebilir hareketlilik biçimi. Örneğin Yürüme, bisiklete binme, tramvay, elektrikli araçlar

yük operasyon hazırlığı
freight operation preparation
Taşıma emirleri, gümrük beyannameleri, tehlikeli mal beyanları ve sevk irsaliyeleri gibi taşıma belgelerinin hazırlanması.

yük taşıma yönetimi, yük yönetimi
freight transport management, freight management
Yük taşımacılığının planlanması, yerine getirilmesi ve izlenmesi.

yük taşımacılığı
freight transport
Belirli bir ağda malların toplam hareketi.

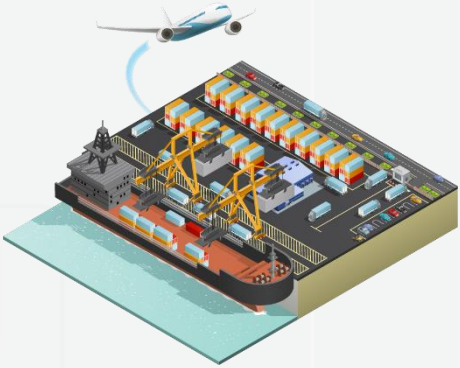

yük ticari işlemleri
freight business transaction, cargo business transaction
Piyasa araştırmalarının toplanması, teklif ve tedarikçi değerlendirmesi ile teslimat koşulları, faturalama ve ödemeler gibi işleri kapsayan sözleşmelerin yönetimi.

yük ve filo yönetimi
freight and fleet management
Yük yönetimi ve filo yönetiminin birleşik faaliyetleri.

yük, navlun
freight
Herhangi bir ulaşım moduyla taşınan mallar.

yük, yükleme işleri değerlendirmesi
freight operations evaluation
Yük istatistiklerinin hazırlanmasına ek olarak yük operasyonlarının maliyet ve performans analizi.

yük, yükleme operasyon kontrolü
freight operation control
Yük takibi, gönderi ve nakliye durumunun izlenmesi ve teslimat bilgilerinin alınması.

yükleme donanımı
unit load device
Birim yükleri taşımak ve araca yüklemek için kullanılan palet ya da konteyner.

yüklenici
contractor
Üzerinde anlaşılmış olan şartnameler, hüküm ve koşullara uygun şekilde kuruluşa hizmet sağlayan harici kuruluş.

yükleyici
shipper
Konşimentoda belirtilen ve taşıma sözleşmesi ile yük, eşya taşıtan özel veya tüzel kişi.

yüksek coğrafi kapsama
high geographic coverage
İnsan ve sistemlerin olduğu hemen her yerde yüksek performansla kesintisiz bağlantıya sahip olunması.

yüksek doluluklu araç şeridi
High Occupancy Vehicle Lane (HOV lane)
İki veya daha fazla kişi taşıyan belirli araç türlerine ayrılmış şerit.

yüksek doluluklu ücretli şerit
High Occupancy Toll Lane (HOT lane)
Yüksek doluluk geçişli geçiş şeridi, yüksek doluluk oranına sahip araçlara ve diğer muaf araçlara ücretsiz, diğer araçların talebe göre ayarlanmış değişken ücret ödediği bir trafik şeridi veya yol türü.

Yüksek Hızlı Demiryolu Hattı (YHT)
high speed railway line
250 km/s ve üzeri hız yapılan demiryolu hattı.

yüksek otonom sürüş (seviye 4)
high driving automation (level 4), highly automated driving, high automation
Aracın, üzerinde yer alan özel donanımlar ve yazılımlar sayesinde insan müdahalesine gerek kalmadan; direksiyon idaresi, frenleme, hızlanma/yavaşlama, araç ve yol takibi gibi sürüş kontrolünün gerekli işlemleri ile şerit değiştirme, dönme, sinyal verme gibi karar gerektiren eylemleri kendi kendine yerine getirebildiği sürüştür. Ancak güvenlik koşullarının gerektirdiği durumlarda sürücü, araç idaresini eline alabilmektedir.

Yüksek Performanslı Hesaplama (YPH)
High-Performance Computing (HPC)
Kişisel bilgisayarlar ve iş istasyonlarının kapasitelerinin üzerindeki çok sayıda hesaplama ve çok miktarda veri içeren problemleri çözebilmeleri amacı ile ortaya çıkan bir kavram. Bahsedilen hesaplamaları yapabilmek ve büyük veriyi işleyebilmek için YPH sistemlerinde süper bilgisayarlar ya da bilgisayar kümeleri kullanılmaktadır.

yürünebilirlik
walkability
Bir bölgenin ne kadar yürüme dostu olduğunu gösteren yürüyebilme koşullarının durumu.

yüz tanıma
face recognition
Kişiyi sayısal görüntü veya video kaynağından tanımlayabilen veya doğrulayabilen bir teknoloji.

yüz yüze ödeme
face to face payment
Ödeme hizmeti sağlayıcısına yüz yüze yapılan ödeme.

yüzey dedektörü
surface detector
Sensörü yol yüzeyinde bulunan dedektör.

yüzey ulaştırması
surface transport
İnsanların veya malların uçak yerine karayolu, tren veya gemi ile taşınması.

Z

zaman aralığı
time gap, gap
Birbirlerini takip eden iki aracın bir noktadan geçişi sırasında, bir aracın arkası ile diğer aracın önü arasında oluşan zaman farkı.

zaman aralığı kontrolü, taşıt aralığı kontrolü
time gap control, headway control
Sürücünün öndeki araç için belirlediği zaman aralığını otomatik olarak sabitleme.

zaman aralığı uyarısı
time gap warning
Öndeki araçla olan zaman aralığının çok az olabileceği bilgisi.

zaman maliyeti
Value of Travel Time (VOTT)
Ulaşım için harcanan zamanın maliyeti. (İşletmelere, çalışanlarının ve araçlarının seyahat için harcadıkları zamanın maliyetlerini ve seyahat için harcanan kişisel zamanın (ücret ödenmeyen) tüketicilere olan maliyetlerini içerir.)

zaman ortalama hızı
time mean speed
Araçların kısa bir mesafe üzerinde ölçülen hızlarının ortalaması; araçların noktasal hızlarının aritmetik ortalaması.

zamanında varış
on-time arrival
Belirli bir seyahat süresi ile tanımlanan, seyahat süresi güvenilirlik performans ölçüsü; belirli bir seyahat süresi içinde tamamlanan yolculuk.

ZigBee
ZigBee
IEEE 802 temelli, standart sarmal ağlar ile uygulama profilleri kullanılarak kurulan kısa mesafe kablosuz sensör ağları teknolojisi.

zincirleme hizmetler, bağlantılı hizmetler
chained services, linked services, connected services
Entegre ödeme sistemiyle birbirlerine bağlanmış hizmetler.

zirve saat faktörü
peak hour factor
Zirve saati boyunca trafik değişim ölçüsü, tüm zirve saati içerisindeki trafik akışının, aynı saat içerisindeki maksimum 15 dakikalık akış değerine bölünmesiyle elde edilen değer.

zirve saat, yoğun saat
peak hour, rush hour
Belli kriterlere göre trafik talebinin en yüksek olduğu belirli bir zaman aralığı.

zirve saatler dışı
off-peak time
Trafik talebinin en yoğun olduğu saatler haricindeki zaman aralıkları.

zorunlu alternatif güzergâh
mandatory diversion route
Yol çalışması veya başka bir trafik olayı nedeniyle normal güzergâh yerine zorunlu olarak yönlendirilen alternatif yol.

zorunlu hız sınırlama
compulsory speed limiting
Sürücüye sistemin müdahalesini reddetme seçeneği sunulmaksızın, referans hız dikkate alınarak araç hızının otomatik kontrolü.

İNDEKS

TERİM	İNGİLİZCE KARŞILIĞI	SAYFA NO
BİLGİ ve İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ		
açık anahtarlı şifreleme	*public key cryptography*	3
açık kaynak	*open source*	3
açık sistemler ara bağlantı modeli	*Open Systems Interconnection model (OSI model)*	3
açık standart	*open standard*	3
açık şarj noktası protokolü	*Open Charging Point Protocol (OCPP)*	3
açık veri	*open data*	3
açık veri platformu	*open data platform*	4
afet bilgi sistemi	*disaster information system*	5
akıllı araç otoyol sistemi	*intelligent vehicle highway system*	6
akıllı kavşak	*smart intersection*	7
akıllı ulaşım sistemi için bulut bilişim	*Intelligent Transportation Systems Cloud (ITS-Cloud)*	9
akıllı yönlendirme sistemi	*smart guidance system*	10
aktarıcı, alıcı verici	*transponder*	10
alternatif akım	*Alternating Current (AC)*	12
altyapı-araç haberleşmesi	*Infrastructure to Vehicle Communication (I2V)*	12
altyapı-araç veri alışverişi	*In-Vehicle Information (IVI)*	12
altyapı-her şey haberleşmesi	*Infrastructure to Everything Communication (I2X)*	12
anonimlik	*anonymity*	13
araç alan ağı	*Vehicle Area Network (VAN)*	14
araç bulutu	*vehicle cloud*	14
araç içi arıza tespit standardı	*On-board diagnostics 2 (OBD-II)*	15
Araç İçi Bilgi ve Haberleşme Sistemi (ABHS)	*in-vehicle information and communication system*	15

araç kimlik tanımlama, mutlak araç kimliği, kesin araç kimliği	*vehicle identification, absolute vehicle identification, unambiguous vehicle identification*	16
araç konumlandırma	*vehicle positioning*	16
araç ortamlarında kablosuz erişim	*Wireless Access in Vehicular Environments (WAVE)*	16
araç tanıma	*vehicle recognition*	17
araç verisi	*probe vehicle data*	18
araçlara özel ağ	*Vehicular Ad-Hoc Network (VANET)*	18
araçların interneti	*Internet of Vehicles (IoV)*	18
araçtan ağa	*Vehicle to Network (V2N)*	18
araçtan altyapıya	*Vehicle to Infrastructure (V2I)*	18
araçtan araca	*Vehicle to Vehicle (V2V)*	18
araçtan her şeye	*Vehicle to Everything (V2X)*	19
araçtan savunmasız yol kullanıcısına	*Vehicle to Vulnerable Road User communication (V2VRU)*	19
araçtan şebekeye	*Vehicle to Grid (V2G)*	19
araçtan yayaya	*Vehicle to Pedestrian (V2P)*	19
arayüz standardı	*interface standard*	19
artırılmış gerçeklik	*Augmented Reality (AR)*	20
ASCII	*American Standard Code for Information Interchange (ASCII)*	20
asimetrik şifreleme algoritması	*asymmetric encryption algorithm*	20
AUS için ulusal ulaşım haberleşme protokolü	*National Transportation Communications for Intelligent Transportation System Protocol (NTCIP)*	21
Avrupa Birliği konumsal veri altyapısı	*Infrastructure for Spatial Information in the European Community (INSPIRE)*	22
bağlanabilirlik	*connectivity*	25
bağlantı yönelimli haberleşme	*connection-oriented communication*	25
bağlantısız iletişim	*connectionless communication*	26
basit ağ yönetim protokolü	*Simple Network Management Protocol (SNMP)*	26

BeiDou uydu konumlandırma sistemi	*BeiDou Navigation Satellite System*	**27**
bilgi güvenliği	*information security, data security*	**28**
bilgi güvenliği ihlali	*information security incident*	**28**
bilgi güvenliği olayı	*information security event*	**28**
bilgi ve iletişim teknolojileri	*Information and Communication Technology (ICT)*	**28**
bilgi yönetimi	*information management*	**28**
bilgi-eğlence, eğlenceli eğitim, eğitici eğlence	*infotainment, edutainment, educational entertainment*	**28**
birlikte çalışabilirlik	*interoperability*	**30**
birlikte çalışabilirlik standartları	*interoperability standards*	**30**
biyometrik tabanlı güvenlik sistemi	*biometric based security system*	**31**
blok zincir teknolojisi	*blockchain technology*	**31**
bluetooth işaretçisi	*bluetooth beacon*	**31**
bluetooth sensör	*bluetooth sensor*	**31**
boyuna uyarı sistemi	*longitudinal warning system*	**32**
bulanık veri	*fuzzy data*	**33**
bulut bilişim	*cloud computing*	**33**
bulut depolama	*cloud storage*	**33**
bulut hizmeti	*cloud service*	**33**
bulut paylaşımı	*cloud sharing*	**33**
bulut teknolojisi	*cloud technology*	**33**
bütünleştirme, birleştirme	*aggregation*	**33**
bütünlük	*integrity*	**33**
büyük makine tipi haberleşme	*Massive Machine Type Communication (mMTC)*	**33**
büyük veri	*big data*	**34**
büyük veri analitiği	*big data analytics*	**34**
büyük veri analizi	*big data analysis*	**34**
büyük veri ekosistemi	*big data ecosystem*	**34**

büyük veri etiği	*big data ethics*	**34**
büyük veri işleme	*big data processing*	**34**
büyük veri platformu	*big data platform*	**34**
büyükşehir bölgesi ağı	*Metropolitan Area Network (MAN)*	**34**
canlı veri	*live data*	**35**
CEN DSRC	*CEN DSRC*	**35**
cihazdan cihaza	*Device to Device (D2D)*	**35**
Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS)	*Geographical Information System (GIS)*	**35**
coğrafi çit	*geofencing*	**35**
coğrafi portal	*geographic portal*	**35**
coğrafi veri	*geographic data*	**36**
coğrafi veri paylaşım standartları	*geographical data sharing standards*	**36**
coğrafi veri tabanı	*geographic database*	**36**
çok yüksek kapasiteli ağ	*Very High Capacity Network (VHCN)*	**38**
çoklu ortam mesaj servisi	*Multimedia Messaging Service (MMS)*	**38**
darboğaz	*bottleneck*	**39**
DATEX II	*Data Exchange II (Datex II)*	**39**
DoS, DDoS	*Denial of Service attack (DoS, DDoS)*	**39**
denetleyici alan ağı	*Controller Area Network (CAN)*	**41**
derin öğrenme	*deep learning*	**41**
dijital ikiz	*Digital Twin (DT)*	**42**
dijital sertifika	*digital certificate*	**42**
dijital uçurum	*digital divide*	**42**
dijitalleşme	*digitalisation*	**42**
dinamik veri	*dynamic data*	**44**
doğrulama sertifikası	*enrollment certificate*	**44**
düşük güç geniş alan ağı	*Low Power Wide Area Network (LPWAN)*	**47**
eCall sistemi	*eCall system*	**48**

elektronik araç kimliği, elektronik plaka	*Electronic Vehicle Identity (EVI), electronic number plate, electronic license plate*	**50**
elektronik imza	*electronic signature*	**50**
elektronik kayıt cihazı	*electronic on-board recorder*	**51**
elektronik kontrol ünitesi	*Electronic Control Unit (ECU)*	**51**
elektronik ruhsat	*electronic licence*	**51**
elektronik veri değişimi	*Electronic Data Interchange (EDI)*	**52**
eliptik eğri kriptografisi	*elliptic curve cryptography*	**52**
eşler arası bağlantı protokolü	*Peer To Peer (P2P)*	**55**
erişim yönetimi	*access management*	**56**
erken uyarı sistemi	*early warning system*	**56**
eş zamanlılık	*concurrency*	**57**
etkinlik veri kaydedici	*event data recorder, black box*	**57**
evrensel kaynak tanımlayıcı	*Universal Resource Identifier (URL)*	**57**
evrensel mobil telekomünikasyon sistemi	*Universal Mobile Telecommunication System (UMTS)*	**57**
evrensel seri veri yolu	*Universal Serial Bus (USB)*	**58**
fiber optik iletişim	*fiber optic communication*	**59**
fiziksel internet	*Physical Internet (PI)*	**60**
fiziksel standart	*physical standard*	**61**
fonksiyonel gereklilik	*functional requirement*	**61**
gecikme (1)	*delay, public transport delay*	**62**
geçici ağlar	*ad-hoc networks*	**62**
geçmiş, tarihsel veri	*historical data*	**63**
gelişmiş şifreleme standardı	*Advanced Encryption Standard (AES)*	**64**
gelişmiş yolcu bilgi sistemi	*advanced traveller information systems*	**64**
geniş alan ağı	*Wide Area Network (WAN)*	**65**
genişbant	*broadband*	**65**
gerçek zamanlı harita paylaşımı	*real-time map sharing*	**65**
gerçek zamanlı istihbarat sistemi	*real-time intelligence system*	**66**

gerçek zamanlı izleme	*real-time monitoring*	66
gerçek zamanlı veri paylaşımı	*real-time data sharing*	66
gerçek zamanlı video paylaşımı	*real-time video sharing*	66
gerçek zamanlı yolcu bilgilendirme	*Real-Time Passenger Information (RTPI)*	66
gizlilik	*confidentiality*	67
görev aktarımı	*tasks offloading*	67
görüntü işleme	*image processing*	67
görüntülerden insan davranışı tespiti	*detection of human behavior from images*	67
grafik kullanıcı arayüzü	*Graphical User Interface (GUI)*	68
GSM-R	*Global System for Mobile Communications-Railway (GSM-R)*	68
güvenilir nesne	*trusted object, trust object*	69
güvenilir üçüncü taraf	*Trusted Third Party (TTP)*	69
güvenli kimlik bilgisi yönetim sistemi	*Secure Credential Management System (SCMS)*	69
güvenli uygulama modülü	*secure application module*	69
güvenli veri iletimi	*secure data transmission*	69
güvenlik tehdidi	*security threat*	69
hareketli araç verisi	*floating car data*	71
hareketlilik veri tanımlaması	*Mobility Data Specification (MSD)*	71
harita güncelleme	*map update*	72
harita sunucusu	*digital map server*	72
harita verisi	*map data*	72
hassas konumlandırma	*precise positioning*	72
hava durumu bilgileri, meteorolojik bilgiler	*weather information, meteorological information*	72
hizmet sağlayıcı	*service provider*	75
hücresel	*cellular*	75
hücresel iletişim için küresel sistem (GSM)	*Global System for Mobile Communications (GSM)*	76

hücresel şebeke üzerinden araçtan her şeye (C-V2X)	*Cellular Vehicle to Everything (C-V2X)*	76
IEEE 1609.X	*IEEE 1609.X*	76
IEEE 802.11	*IEEE 802.11*	76
IEEE 802.11bd	*IEEE 802.11bd*	76
IEEE 802.11p	*IEEE 802.11p*	76
ITS G5	*ITS G5*	77
ilişkisel veri tabanı yönetim sistemi	*relational database management system*	78
insan makine arayüzü	*Human Machine Interface (HMI)*	78
insan-makine etkileşimi	*human-machine interaction, man-machine interaction*	78
internet alan adı sistemi	*Domain Name System (DNS)*	79
internet güvenliği protokolü	*Internet Protocol Security (IPsec)*	79
internet protokolü sürüm 4	*Internet Protocol version 4 (IPv4)*	79
internet protokolü sürüm 6	*Internet Protocol version 6 (IPv6)*	80
iş zekâsı	*business intelligence*	80
kablosuz ağ	*Wireless Fidelity (Wi-Fi)*	81
kablosuz güncellemeler, iletişimler	*Over-The-Air Updates, Communications (OTA)*	81
kablosuz sensör ağı	*Wireless Sensor Network (WSN)*	81
kablosuz yerel alan ağı protokolü	*Wireless Local Area Network protocol (WLANp)*	82
kapalı devre televizyon	*Closed Circuit Television (CCTV)*	83
kapsama alanı	*coverage area*	83
kapsamlı bilgi arşivi ağı	*Overview Comprehensive Knowledge Archive Network (CKAN)*	83
kapsamlı otomobil trafik kontrol sistemleri	*Comprehensive Automobile Traffic Control Systems (CACS)*	83
karar destek modeli	*decision support model*	83
karasal mobil sistemler haberleşme erişimi	*Communication Access for Land Mobiles (CALM)*	84
karma gerçeklik	*mixed reality (MR)*	85

kesin olmayan araç kimlik tanımlama	*relative vehicle identification, non-unambiguous vehicle identification*	**88**
kısa mesaj servisi	*Short Message Service (SMS)*	**89**
kimlik doğrulama	*authentication*	**90**
kimlik doğrulayıcı	*authenticator*	**90**
kimlik ve mahremiyet yönetimi	*identity and privacy management*	**90**
kiosk	*kiosk*	**90**
kişisel veri	*personal data*	**91**
kişiselleştirilmiş ulaşım bilgisi	*personalized transport info*	**91**
kişiye özel, gizlilik	*privacy*	**91**
konum tabanlı hizmetler	*location based services*	**92**
konum tahmini, yardımlı uydu navigasyonu	*dead reckoning, assisted satellite navigation*	**93**
konum verisi	*location data*	**93**
konumsal mesajlaşma	*geo messaging*	**93**
kooperatif altyapı-araç haberleşmesi	*I2Car*	**94**
kooperatif altyapı-her şey haberleşmesi	*Cooperative Infrastructure to Everything Communication (C-I2X)*	**94**
kooperatif araç-altyapı haberleşmesi	*Cooperative Vehicle to Infrastructure Communication (Car2I)*	**94**
kooperatif araç-araç haberleşmesi	*Cooperative Vehicle to Vehicle Communication (Car2Car)*	**94**
kooperatif araç-her şey haberleşmesi	*Cooperative Vehicle to Everything Communication (Car2X)*	**95**
kooperatif araç-savunmasız yol kullanıcısı haberleşmesi	*Cooperative Vehicle to Vulnerable Road User Communication (Car2VRU)*	**95**
kooperatif farkındalık mesajı	*Cooperative Awareness Message (CAM), CA Message*	**95**
Koordineli Evrensel Zaman	*Coordinated Universal Time (UTC)*	**96**
kök sertifika	*root certificate*	**97**
kriptografi	*cryptography*	**97**
kullanılabilirlik, ulaşılabilirlik	*availability*	**98**
K-AUS iletişim noktası	*C-ITS Point of Contact (CPOC)*	**100**

küresel konumlandırma sistemi	*Global Positioning System (GPS)*	**100**
küresel navigasyon uydu sistemleri	*Global Navigation Satellite Systems (GNSS)*	**100**
LIDAR	*Laser Illuminating Detection and Ranging, Light Detection and Ranging (LIDAR)*	**100**
Li-Fi	*Light Fidelity (Li-Fi)*	**101**
LTE	*Long Term Evolution (LTE)*	**101**
çoklu radyo erişim teknolojisi	*Multiple Radio Access Technology (Multi-RAT)*	**102**
LTE-V2X	*Long Term Evolution - Vehicle to Everything*	**102**
makine öğrenmesi	*machine learning*	**103**
makineler arası haberleşme	*Machine to Machine (M2M) communication*	**103**
mantıksal veri modeli	*logical data model*	**103**
mekânsal veri yönetimi	*spatial data management*	**104**
merkez-altyapı haberleşmesi	*Center to Infrastructure Communication (C2I)*	**104**
merkez-merkez haberleşmesi	*center to center communications*	**105**
merkez-saha haberleşmesi	*center to field communications*	**105**
mesaj doğrulama kodu	*Message Authentication Code (MAC)*	**106**
mesaj onayı	*message confirmation*	**106**
metaveri	*metadata*	**106**
meteorolojik erken uyarı sistemi	*meteorological early warning system*	**106**
mobil özel ağ	*Mobile Ad Hoc Network (MANET)*	**107**
mod değişikliği bilgisi	*modal change information, interchange information*	**107**
nesne tanıma	*object recognition*	**109**
nesne yönelimli veri tabanı	*object oriented database*	**109**
nesnel veri	*objective data*	**109**
nesnelerin interneti	*Internet of Things (IoT)*	**109**
nesnelerin internetinin güvenliği	*Security of Internet Of Things (IoT)*	**109**
optik karakter tanıma	*Optical Character Recognition (OCR)*	**112**

ortam erişim kontrolü	*Medium Access Control (MAC)*	**114**
otomatik araç konumlandırma	*automatic vehicle positioning*	**114**
otomatik araç tanımlama sistemi	*Automatic Vehicle Identification System (AVI)*	**115**
otomatik araç yer tespit sistemi	*Automatic Vehicle Locating System (AVLS)*	**115**
otomatik erişim kontrolü	*automatic access control, electronic access control, electronic clearance*	**115**
otomatik park bilgi sistemi	*automated parking information systems*	**116**
otomatik plaka tanıma	*automatic license plate recognition*	**116**
Otomotiv Uç Nokta Bilgi İşlem Konsorsiyumu	*Automotive Edge Computing Consortium (AECC)*	**117**
otoyol danışma radyosu	*Highway Advisory Radio (HAR)*	**121**
örüntü tanıma	*pattern recognition*	**126**
paylaşım platformu	*sharing platform*	**128**
PC5	*PC5*	**128**
protokol	*protocol*	**129**
protokol veri ünitesi (PDU)	*Protocol Data Unit (PDU)*	**129**
radyo frekansıyla tanımlama	*Radio Frequency Identification (RFID)*	**130**
radyo haberleşmesi, telsiz haberleşmesi	*radio communication*	**130**
radyo veri sistemi	*Radio Data System (RDS)*	**130**
reddedilemeyen	*non-repudiation*	**130**
referans veri	*reference data*	**131**
referans yerel veri paylaşım platformu	*reference local data sharing platform*	**131**
robotik nesnelerin interneti	*Internet of Robotic Things (IoRT)*	**131**
sabit noktalar arası iletişim	*fixed point - fixed point communications*	**132**
saha-araç haberleşmesi	*field vehicle communications*	**133**
sahte kimlik	*pseudo-id*	**133**
sanal gerçeklik	*Virtual Reality (VR)*	**134**
sanal trafik yönetim merkezi	*virtual traffic management center*	**134**
sanallaştırılmış ağ fonksiyonu	*Virtualized Network Function (VNF)*	**134**

sarmal arayüz	*immersive interface*	**134**
savunmasız yol kullanıcısı-araç haberleşmesi	*Vulnerable Road User to Vehicle Communication (VRU2Car)*	**135**
sayısal ses yayını	*digital radio broadcast, Digital Audio Broadcasting (DAB)*	**135**
sertifika imzalama isteği	*certificate signing request*	**135**
sertifika iptal listesi	*certificate revocation list*	**135**
sertifika yetkilisi	*Certificate Authority (CA)*	**136**
seyahat talep analizi	*travel demand analysis*	**137**
siber güvenlik	*cyber security*	**139**
siber olay	*cyber incident*	**139**
siber saldırı	*cyber attack*	**139**
siber suç	*cyber crime*	**139**
siber tehdit	*cyber threat*	**139**
siber tehdit araçları	*cyber threat tools*	**139**
siber uzay	*cyber space*	**139**
simetrik kriptografik algoritma	*symmetric cryptographic algorithm*	**139**
sinir ağları	*neural networks*	**139**
sinyal fazı ve zamanlama	*Signal Phase and Timing (SPaT)*	**140**
kentsel mobilite simülasyonu	*Simulation of Urban MObility (SUMO)*	**142**
sürücü profili oluşturulması	*driver profiling, creation of driver profile*	**144**
şebeke bilişimi	*grid computing*	**146**
şebeke dilimleme	*network slicing*	**146**
şebekeden araca	*Grid to Vehicle (G2V)*	**146**
şifre çözme	*decrypt*	**148**
şifre çözme algoritması	*decryption algorithm*	**148**
şifreleme	*encrypt*	**148**
şifreleme algoritması	*encryption algorithm*	**148**
şifreleme sertifikası kuruluşu	*key certification authority*	**148**
şifreleme yönetimi	*key management*	**148**

tahsis edilmiş kısa mesafeli haberleşme	*Dedicated Short Range Communication (DSRC)*	149
tasarım gereği gizlilik	*privacy by design*	151
tehlikeli konum bildirimleri	*Hazardous Location Notifications (HLN)*	153
tek noktaya yayın	*unicast*	154
telematik sistemler	*telematics systems*	155
telemetri sistemi	*telemetry system*	155
trafik durumu bilgisi	*traffic status information*	159
trafik için açık haberleşme arayüzü	*Open Communication Interface for Traffic (OCIT)*	160
trafik kazası raporlama	*traffic accident reporting, accident reporting*	160
trafik kazası tespiti	*traffic accident detection, accident detection*	161
trafik ölçüm sistemi	*traffic measurement system*	162
trafik sayımı	*traffic count*	162
trafik simülasyonu	*traffic simulation*	163
Trafik Sinyal Denetleyici (TSD)	*traffic signal controllers*	163
trafik sinyal gözlemleme	*traffic signal monitoring*	163
trafik veri sınıflandırması	*traffic data classification, vehicle type classification*	164
uç bilişim	*edge computing*	168
ulaşım araştırma ve yenilik görüntüleme ve bilgi sistemi	*Transport Research and Innovation Monitoring and Information System (TRIMIS)*	169
ulaşım envanteri veri tabanı	*transport inventory database*	169
ulaşım güvenlik açığı	*transport vulnerability*	169
ulaşım ve akıllı ulaşımda sanal ikiz simülasyonu	*virtual twin in transport and its simulation*	171
ulaşımda iç mekân haritalama	*indoor mapping in transportation*	171
ulusal erişim noktası	*National Access Point (NAP)*	172
uygulama programlama arayüzü	*Application Programming Interface (API)*	173
uzaktan erişim	*remote access*	173
uzaktan gözlemleme	*remote monitoring*	173

uzun menzilli geniş alan ağı	*Long Range Wide Area Network (LoRaWAN)*	**174**
uzun menzilli haberleşme	*Long Range (LoRa)*	**174**
veri akışı	*data flow*	**175**
veri ambarı	*data warehouse*	**175**
veri arşivleme	*data archiving*	**175**
veri deposu	*data store, data repository*	**175**
veri gizliliği, gizlilik koruması	*data privacy, privacy protection*	**176**
veri görselleştirme	*data visualization*	**176**
veri görüntüleme	*data display*	**176**
veri güdümlü	*data-driven*	**176**
veri havuzu	*data pool*	**176**
veri iletişim mimarisi	*data communication architecture*	**176**
veri işleme ve analiz altyapısı	*data processing and analysis infrastructure*	**176**
veri koruma	*data protection*	**176**
veri kurtarma	*data recovery*	**176**
veri kümeleme	*data clustering*	**177**
veri madenciliği	*data mining*	**177**
veri merkezi	*data center*	**177**
veri mimarı	*data architect*	**177**
veri mimarisi	*data architecture*	**177**
veri paylaşım standardı	*data sharing standard*	**177**
veri sözlüğü	*data dictionary*	**177**
veri standardı	*data standard*	**177**
veri şifreleme standardı	*Data Encryption Standard (DES)*	**177**
veri taşıma ekipmanı	*Data Circuit-Terminating Equipment, Data Carrier Equipment, Data Communication(s) Equipment (DCE)*	**178**
veri terminal ekipmanı	*Data Terminal Equipment (DTE)*	**178**
veri tümleştirme	*data fusion*	**178**
veri üretimi	*data generation*	**178**

veri yedekleme	*data backup*	**178**
veri yoğunluğu	*data density*	**178**
veri yönetimi	*data management*	**178**
veri yönetişimi	*data governance*	**178**
veri yönlendirme	*forwarding*	**178**
veri tabanı	*database*	**179**
video analiz tabanlı davranış tespiti	*video analysis based behavior detection*	**179**
video görüntü dedektörü	*video image detector, video detector*	**179**
video görüntü işleme	*video image processing*	**179**
WiMAX haberleşme teknolojisi	*wimax telecommunication technology*	**179**
yakın alan iletişimi	*Near Field Communication (NFC)*	**180**
yapay sinir ağları	*Artificial Neural Networks (ANNs)*	**180**
yapay zekâ	*artificial intelligence*	**180**
yaya-altyapı haberleşmesi	*Pedestrian to Infrastructure Communication (P2I)*	**182**
yaya-araç haberleşmesi	*Pedestrian to Vehicle Communication (P2V)*	**182**
yaya-her şey haberleşmesi	*Pedestrian to Everything Communication (P2X)*	**183**
yayın	*broadcast*	**183**
yazılım geliştirme kiti	*Software Development Kit (SDK)*	**183**
yazılım tanımlı radyo	*Software Defined Radio (SDR)*	**183**
yedekleme	*backup*	**183**
yeni nesil haberleşme teknolojileri	*next generation communication technologies*	**184**
yetki sertifikası	*authorization certificate*	**186**
yetkilendirme	*authorization*	**186**
yoğunluk algılayıcı sensör	*traffic density detector sensor*	**187**
yol hava durumu bilgi sistemi	*Road Weather Information System (RWIS)*	**188**
yolcu bilgisi	*passenger (traveler) information*	**190**

yolculuk anı bilgileri	*on-trip information, en-route information*	191
Yüksek Performanslı Hesaplama (YPH)	*High-Performance Computing (HPC)*	194
yüz tanıma	*face recognition*	194
ZigBee	*ZigBee*	195
GENEL KAVRAMLAR ve TEMEL TERİMLER		
acil durum	*emergency*	1
acil durum altyapısı	*emergency infrastructure*	1
acil durum çağrı yönetimi, eCall yönetimi	*emergency call management, eCall management*	1
acil durum çıkışı	*emergency exit, tunnel emergency exit*	1
açık anahtar altyapısı	*Public Key Infrastructure (PKI)*	3
açık inovasyon	*open innovation*	3
açık yönetişim	*open governance*	4
adaptif sistem	*adaptive system*	4
ağ video kaydedici	*Network Video Recorder (NVR)*	5
ağ yolculuk süresi	*network travel time*	5
ağ yolculuk süresi tahmini	*network travel time estimation*	5
ağır vasıta	*heavy vehicle*	5
ağırlık sınırını aşan taşıma	*overweight transport*	6
akıllı altyapı	*smart infrastructure*	6
akıllı aydınlatma	*intelligent lighting*	6
akıllı cihaz	*smart device*	6
akıllı durak	*smart stop*	6
akıllı enerji yönetimi	*smart energy management*	6
akıllı otoyol, akıllı yol	*intelligent highway, smart highway, intelligent road, smart road*	8
akıllı şehir	*smart city*	8
akıllı ulaşım hizmetleri	*intelligent transport services*	9
akıllı ulaşım için yol kaplaması	*pavement for intelligent transport*	9

akıllı ulaşım kaynak yönetimi	*intelligent transportation resource management*	9
Akıllı Ulaşım Sistemleri (AUS)	*Intelligent Transportation Systems (ITS)*	9
akıllı ulaşım sürdürülebilirliği	*intelligent transportation sustainability*	10
akıllı ulaşımın planlanması ve hayata geçirilmesi	*planning and implementing intelligent transport*	10
aktarma merkezi	*hub*	10
aktif darboğaz	*active bottleneck*	10
Aktif Trafik ve Talep Yönetimi (ATTY)	*Active Traffic and demand Management (ATM)*	11
Aktif Ulaşım ve Talep Yönetimi (AUTY)	*Active Transportation and Demand Management (ATDM)*	11
alternatif enerji sistemi	*alternative energy system*	12
alternatif yakıt	*alternative fuel*	12
ana taşıyıcı	*backhaul*	12
analitik hiyerarşi süreci	*Analytical Hierarchy Process (AHP)*	13
analitik trafik modeli	*analytical traffic model*	13
ara toplu taşıma	*paratransit*	13
arabellek endeksi	*buffer index*	13
araç AUS istasyonu	*vehicle its station*	14
araç havuzu	*car pooling*	15
araç içi birim uygunluk denetimi	*On-Board Unit (OBU) compliance check*	15
araç paylaşımı	*car sharing*	16
araç-üstü ekipman takviye desteği, takviye destek	*obe augmentation support, augmentation support*	17
araç-üstü ekipman uygunluk kontrolü, uygunluk kontrolü	*obe compliance check, compliance check*	17
araç yoğunluğu	*vehicle density*	18
araç yönetimi	*vehicle management*	18
araç, taşıt	*vehicle*	18
arazi kullanım planlaması	*land use planning*	19
arazi kullanımı	*land use*	19
arıza kapasitesi düşüşü	*breakdown capacity drop*	19

aşırı doygunluk	*oversaturation*	**20**
AUS alt sistemi	*its subsystem*	**21**
AUS istasyonu	*its station (ITS-S)*	**21**
AUS yapıtaşı	*its element*	**22**
bağlantılı araç	*connected vehicle, cooperative vehicle (CV)*	**25**
bağlantılı araç ekosistemi	*connected car ecosystem*	**25**
bağlantılı otonom araç	*Connected and Automated Vehicle (CAV)*	**25**
bağlantılı ve iş birliğine dayalı navigasyon	*Connected and Cooperative Navigation (CCN)*	**25**
bağlantılı, kooperatif ve otonom araç hareketliliği	*Connected, Cooperative and Automated Mobility (CCAM)*	**26**
bakım	*maintenance*	**26**
banket	*shoulder*	**26**
banliyö treni	*commuter rail*	**26**
başlangıç noktası	*origin*	**26**
başlangıç ve varış noktası problemi	*first- and last-mile problem*	**26**
beyaz liste	*white list*	**27**
bilgi mimarisi	*information architecture*	**28**
bilgisayar korsanı	*hacker*	**28**
Binek Otomobili Eşdeğeri (BOE)	*Passenger Car Equivalent (PCE)*	**29**
bir hizmet olarak hareketlilik	*Mobility as a Service (MaaS)*	**29**
bireysel seyahat planlaması, özelleştirilmiş seyahat planlaması	*individual travel planning, customised travel planning*	**29**
birleşme	*merging*	**30**
birlikte geliştirme	*co-creation*	**30**
bisiklet	*bicycle*	**30**
bisiklet park et-devam et	*bike and ride*	**30**
bisiklet paylaşımı	*bike sharing, bicycle sharing*	**30**
bisiklet rotası	*cycle route*	**31**
bisiklet tesisleri	*bicycle facilities*	**31**

bisiklet yolu	*bikeway*	**31**
blok	*block*	**31**
bölge	*region*	**32**
bölge içi	*intraregional*	**32**
bölgeler arası	*interregional*	**32**
bölünme	*diverging*	**32**
bulanık mantık	*fuzzy logic*	**32**
cazibe	*attractiveness*	**35**
çalışma alanı	*work zone*	**36**
çalışma süresi, hareket halindeki süre	*running time, wheel turning time, moving time*	**36**
çevreye duyarlı araç	*green vehicle, environmentally friendly vehicle*	**38**
çok kriterli analiz	*Multi Criteria Analysis (MCA)*	**38**
çok modlu	*multimodal*	**38**
dayanıklı	*resilient*	**39**
dedektör doluluğu	*detector occupancy*	**39**
değerlendirme	*assessment*	**39**
değişken hız göstergeleri	*variable speed displays*	**39**
değişken hız limiti	*variable speed limit*	**40**
Değişken Mesaj İşareti (DMİ)	*Variable Message Sign (VMS), Dynamic Message Sign (DMS)*	**40**
değiştirilebilirlik	*interchangeability*	**40**
demiryolu alt geçidi	*railway underpass*	**40**
demiryolu altyapı işletmecisi	*railway infrastructure operator*	**40**
demiryolu altyapısı	*railway infrastructure*	**40**
denetleme	*audit*	**40**
dış etki	*external effect*	**41**
dijital dönüşüm	*digital transformation*	**41**
dijital video kayıt cihazı	*Digital Video Recorder (DVR)*	**42**
dikey kalkış ve iniş	*Vertical Take-Off and Landing (VTOL)*	**42**

dikey otopark	*vertical parking*	**42**
dinamik kavşak kontrol sistemi	*dynamic intersection control system*	**43**
dinamik referans hızı	*dynamic reference speed*	**43**
Dinamik Şerit Ataması (DŞA)	*Dynamic Lane Assignment (DLA)*	**43**
disiplinler arası	*interdisciplinary*	**44**
diyalog	*dialogue*	**44**
diyalog yönetimi	*dialogue management*	**44**
doğru akım	*Direct Current (DC)*	**44**
doğrulama	*verification*	**44**
doluluk (toplu taşıma)	*occupancy (public transport)*	**44**
doluluk (yol, altyapı)	*occupancy*	**44**
donanım güvenlik modülü	*Hardware Security Module (HSM)*	**44**
doygun akım	*saturated flow*	**45**
doymamış akım	*undersaturated flow*	**45**
dönel kavşak	*roundabout*	**45**
dron	*drone*	**46**
durma süresi, duraklama süresi	*stopping time, standstill time*	**46**
dünya jeodezi sistemi	*World Geodetic System (WGS)*	**46**
ekspres şerit	*express lane*	**48**
elektrifikasyon	*electrification*	**49**
elektrik şarj alanı	*electric charging pool*	**49**
elektrikli araç	*Electric Vehicle, Electrical Vehicle (EV)*	**49**
elektrikli araç şarj altyapısı	*electric vehicle charging infrastructure*	**49**
elektrikli araç şarj ünitesi	*electric vehicle charging unit*	**49**
elektrikli menzil	*all electric range*	**49**
elektromanyetik uyumluluk	*electromagnetic compatibility*	**50**
emniyet	*safety*	**52**
emniyet analizi	*safety analysis*	**53**
emniyet yönetim sistemi	*safety management system*	**53**

emniyetli mesafe belirleme	*safety margin determination, safety margin assessment*	**53**
en yoğun saat	*peak hour*	**54**
endüktif döngü dedektörü	*inductive loop detector, loop detector*	**54**
enerji ağı yönetimi	*energy network management*	**54**
enerji verimliliği, yakıt verimliliği	*energy efficiency, fuel efficiency*	**54**
engel	*barrier*	**54**
engelli yaya butonu	*pedestrian button for the disabled*	**54**
engelsiz yaya yolu	*accessible sidewalk*	**54**
enine tünel havalandırması	*tunnel transverse ventilation, transverse ventilation*	**54**
entegre devre kartı, IC kartı, ICC	*Integrated Circuit Card, IC-Card, (ICC)*	**54**
Entegre Koridor Yönetimi (EKY)	*Integrated Corridor Management (ICM)*	**54**
entegre taşımacılık yönetim sistemi	*Integrated Transportation Management System (ITMS)*	**55**
entegre trafik yönetimi	*integrated traffic management*	**55**
entegre, birleşik	*integrated*	**55**
erişilebilir (engelsiz) trafik sinyalizasyonu	*accessible traffic signalisation*	**55**
erişilebilir (engelsiz) yaya yolu	*accessible pedestrian road*	**55**
erişilebilirlik	*accessibility*	**56**
erişim kontrolü, erişim koruması	*access control, access protection*	**56**
eski sistem	*legacy system*	**56**
esnek rota hizmeti	*flexible route service*	**56**
esnek şerit yönetimi	*flexible lane management*	**56**
eş modlu ulaşım	*co-modal transport*	**57**
eşik, başlangıç	*threshold*	**57**
etkiler	*impacts*	**57**
etkin kırmızı ışık süresi	*effective red time*	**57**
etkin yeşil ışık süresi	*effective green time*	**57**
etkinlik	*event*	**57**
etkinlik ölçüsü	*measure of effectiveness*	**57**

ev ile iş arasında gidip gelmek	*commute*	**57**
evrensel tasarım	*universal design*	**58**
eylem planı	*action plan*	**58**
fabrika kabul testi	*factory acceptance test*	**58**
farkındalık kampanyası	*awareness campaign*	**58**
fayda maliyet analizi	*Cost Benefit Analysis (CBA)*	**58**
fayda maliyet oranı	*Benefit-Cost Ratio (BCR)*	**59**
faz planlaması	*phase planning*	**59**
faz süresi	*phase duration*	**59**
feribot	*ferryboat*	**59**
fiziksel güvenlik	*physical security*	**60**
Galileo Konumlandırma Sistemi	*European global navigation satellite system (Galileo)*	**62**
gar	*station*	**62**
gecikme (2)	*latency*	**62**
gecikme süresi	*delay time*	**62**
geçerlilik	*validation*	**62**
geçici sirkülasyon	*temporary circulation*	**62**
geçiş ağı tasarımı	*transit network design*	**62**
geçiş hakkı	*right of way*	**62**
geçiş hızı	*transit speed*	**63**
geçiş kesimi	*transition zone*	**63**
gelişmiş mobil geniş bant	*Enhanced Mobile Broadband (eMBB)*	**64**
gelişmiş toplu taşıma sistemi	*advanced public transportation system*	**64**
gelişmiş trafik yönetim sistemi	*advanced traffic management system*	**64**
Gemi Trafik Hizmetleri (GTH)	*Vessel Traffic Service (VTS)*	**64**
genel veri koruma yönetmeliği	*General Data Protection Regulation (GDPR)*	**64**
genelleştirilmiş paket radyo hizmeti	*Generalised Packet Radio Service (GPRS)*	**65**
genişleyebilirlik	*extensibility*	**65**

geometrik gecikme	*geometric delay*	65
gerçek zamanlı trafik yönetimi	*real-time traffic management*	66
gidiş-dönüş süresi	*circulation time, round trip time*	66
gizli darboğaz	*hidden bottleneck*	66
güvenilirlik	*reliability*	69
güvenli mod, geri çekilme modu	*safe mode, fall back mode*	69
güvenlik	*security*	69
güvenlik açığı, zafiyet	*vulnerability*	69
güzergâh saptırma	*diversion route*	70
güzergâh, rota	*route*	70
hacim (araç)	*volume (vehicle)*	70
Hacim-Kapasite (H/K) oranı	*Volume-Capacity (V/C) ratio*	70
hafif elektrikli araç	*Light Electric Vehicle (LEV)*	70
hafif hibrit	*mild hybrid*	70
hareket programı	*timetable, schedule*	71
hareketlilik performans ölçümü	*mobility performance measure*	71
hedef	*target*	73
hedef, varış yeri	*destination*	73
hemzemin geçit	*railroad crossing*	73
her gün işe gidip dönen kimse	*commuter*	73
hesap verilebilirlik	*accountability*	73
hız sınırı	*speed limit*	74
hızlı hat	*rapid line*	74
hızlı şarj	*fast charging*	74
hızlı taşıma	*rapid transit*	74
hibrit elektrikli araç	*Hybrid Electric Vehicle (HEV)*	74
hizmet bilgileri, seyahat hizmetleri bilgileri, sarı sayfalar bilgileri	*service information, travel services information, yellow pages information*	75
hizmet olarak her şey	*X as a Service (XaaS)*	75
hizmet sürekliliği	*continuity of service*	75

homologasyon	*homologation*	75
ihlal eden kimse	*violator*	77
ihtiyaç (ana plan)	*need (master plan)*	77
ilk mil ve son mil	*first mile and last mile*	78
iltisak hattı	*branch line*	78
indir bindir ve devam et	*kiss and ride*	78
İnsansız Hava Aracı (İHA)	*Unmanned Aerial Vehicle (UAV)*	79
insansız kara aracı	*Unmanned Ground Vehicle (UGV)*	79
intermodalite	*intermodality*	79
iş birliği	*cooperation, collaboration*	80
işletim seviyesi anlaşması	*Operational Level Agreement (OLA)*	80
işletmeci	*operator*	80
izlenebilirlik	*traceability*	80
kablosuz şarj etme	*inductive charging, wireless charging, cordless charging*	81
kabul edilebilir en uzun hizmet kesinti süresi	*Maximum Allowable Outage (MAO)*	82
kaldırım	*sidewalk*	82
kanıtlama, gösterim	*demonstration*	82
kapalı alan	*closed area*	82
kapasite (yol-araç)	*capacity (road-vehicle)*	83
kapasite geliştirme	*capacity building*	83
kaplamasız yol	*unpaved path*	83
kara liste, sıcak liste	*black list, hot list*	83
karayolu	*highway*	84
karayolu demiryolu kavşağı	*highway rail intersection*	84
karayolu işletme ve bakım	*roadway operations and management*	84
karayolu kapasite el kitabı	*Highway Capacity Manual (HCM)*	84
karayolu taşıma işletmecisi	*road transport operator, haulier*	84
karayolu ulaşım telematiği	*road transport telematics*	84
karma taşımacılık	*accompanied transport*	85

katılım kontrolü, katılım yönetimi	*ramp metering, ramp control, motorway access control, ramp management*	**86**
kavşak kapasite kullanım oranı	*Intersection Capacity Utilization (ICU)*	**86**
kavşak sıkışıklığı, tıkanma	*gridlock*	**86**
kavşak taralı alanı	*intersection gridlock area*	**87**
kaza önleme ve trafik emniyeti tedbirleri	*crash prevention and safety measures*	**87**
kentsel	*urban*	**88**
kesintili akış tesisleri	*interrupted flow facilities*	**88**
kesintisiz akış tesisleri	*uninterrupted flow facilities*	**88**
kesintisiz güç kaynağı	*Uninterruptible Power Supply (UPS)*	**89**
kesintisiz hareketlilik, kesintisiz taşıma	*seamless mobility, seamless transport*	**89**
kesit hızı	*section speed*	**89**
kestirme yol	*rat running*	**89**
kırmızı koruma süresi	*red light protection time at signalized intersections*	**89**
Kısmi mülkiyet	*fractional ownership*	**90**
kıyaslama, karşılaştırmalı değerlendirme	*benchmarking*	**90**
kimlik bilgilerine erişim	*access credentials*	**90**
kişisel bilgisayar	*Personal Computer (PC)*	**91**
kişiye özgü seyahat planlama	*personalized trip planning*	**91**
kitle kaynak kullanımı	*crowdsourcing*	**91**
kod bölmeli çoklu erişim	*Code-Division Multiple Access (CDMA)*	**91**
kombine şarj sistemi	*Combined Charging System (CCS)*	**92**
konaklama süresi	*period of stay*	**92**
konfor hızı	*comfort speed*	**92**
kontrollü hemzemin geçit	*controlled level crossing*	**92**
kontrolsüz kavşak	*uncontrolled intersection*	**92**
konumsal ağ katmanı protokolü	*GeoNetworking (GN)*	**93**
konvansiyonel hat	*conventional line*	**93**

konvoy kontrol mesajı	*Platooning Control Message (PCM)*	**93**
kooperatif adaptif hız kontrolü	*Cooperative Adaptive Cruise Control (C-ACC)*	**93**
Kooperatif Akıllı Ulaşım Sistemleri (K-AUS)	*Cooperative Intelligent Transportation Systems (C-ITS)*	**94**
kooperatif farkındalık	*Cooperative Awareness (CA)*	**95**
kooperatif farkındalık temel hizmeti	*cooperative awareness basic service, ca basic service*	**95**
kooperatif kavşak yönetimi	*cooperative intersection management, cooperative junction management*	**95**
kooperatif tahsisli şerit yönetimi	*cooperative flexible lane management, cooperative dedicated lane management*	**96**
koordinasyon	*coordination*	**96**
kordon hattı	*cordon line*	**96**
kör nokta uyarısı	*Blind Spot Warning (BSW)*	**97**
kör nokta, kör alan	*blind sector, blind spot*	**97**
kritik aralık	*critical gap*	**97**
kritik hız	*critical speed*	**97**
kullanıcı kabul testi	*user acceptance test*	**98**
kullanıcı, müşteri, tüketici, ulaşım kullanıcısı	*user, client, customer, consumer, transport user*	**98**
kullanım	*utilization*	**98**
kullanım senaryosu	*use case*	**98**
kurtarma hizmeti	*rescue service*	**99**
kurumsal entegrasyon	*institutional integration*	**99**
kuyruklanma	*queue*	**99**
kuyruklanma uzunluğu	*queue length*	**99**
küresel yörüngeli navigasyon uydu sistemi	*Global Orbiting Navigation Satellite System (GLONASS)*	**100**
LCD ekran	*Liquid Crystal Display (LCD)*	**100**
menzil genişletilmiş elektrikli araç	*Range-Extended Ev (REx)*	**104**
merkezi AUS istasyonu	*central its station*	**104**

merkezi olmayan çevresel bildirim	*Decentralized Environmental Notification (DEN)*	**105**
merkezi olmayan çevresel bildirim temel hizmeti	*decentralized environmental notification basic service, den basic service*	**105**
merkezi olmayan sıkışıklık kontrolü	*Decentralised Congestion Control (DCC)*	**105**
mesafeye bağlı ortalama hız	*space mean speed*	**106**
mikrodalga radar dedektör	*radar detector, microwave radar detector*	**106**
mikrotransit	*microtransit*	**107**
mod, tür	*mode*	**107**
modlar arası	*intermodal*	**108**
modlar arası ulaşım planlaması ve hazırlığı	*intermodal transport planning and preparation*	**108**
motosiklet emniyet bariyeri	*motorcycle safety barrier*	**108**
mutabakat zaptı	*Memorandum Of Understanding (MoU)*	**108**
mutlak öncelik, mutlak sinyal önceliği	*absolute priority, absolute signal priority*	**108**
müselles hattı	*y track*	**108**
nakil, taşıma	*drayage*	**109**
nesne	*object*	**109**
net sıfır	*net-zero*	**109**
niceliksel risk analizi	*quantitative risk analysis*	**110**
niteliksel risk analizi	*qualitative risk analysis*	**110**
olasılık	*probability*	**110**
olay kaynaklı gecikme	*incident delay*	**111**
olay yönetim sistemi	*incident management system*	**111**
olay, hadise, vaka	*incident, event*	**111**
operasyonel entegrasyon	*operational integration*	**112**
operasyonel konsept	*operational concept*	**112**
optimize sinyal kontrolü	*optimized signal control*	**112**
orijinal ekipman üreticileri	*Original Equipment Manufacturers (OEMS)*	**113**

ortalama arıza süresi	*Mean Time to Failure (MTF)*	**113**
ortalama kesit hızı, harmonik ortalama kesit hızı	*average section speed, space mean speed, harmonic mean speed*	**113**
ortalama noktasal hız	*average point speed*	**113**
ortalama onarım süresi	*Mean Time to Repair (MTR)*	**114**
otobüs	*bus*	**114**
otobüs bekleme süresi	*bus stop time, dwell time*	**114**
otobüs yolu	*busway*	**114**
otomatik meteorolojik gözlem istasyonu	*automatic weather observation station*	**116**
otomatik tanımlama sistemi	*Automatic Identification System (AIS)*	**116**
otonom araç	*Automated Vehicle, Automatic Vehicle, Autonomous Vehicle (AV)*	**118**
otonom araç sistemi	*autonomous vehicle system*	**118**
otonom mobil robotlar	*Automated Mobile Robot, Autonomous Mobile Robot (AMR)*	**119**
otonom sürüş sistemi	*Automated Driving System (ADS)*	**120**
otonom sürüş, otonom araç işletimi	*Automated Driving (AD), automated vehicle operation*	**120**
otopark doluluğu	*parking facility occupancy, parking occupancy*	**120**
otopark yönetim ve yönlendirme sistemi	*parking lot management and guidance system*	**121**
otoyol	*motorway*	**121**
otoyol varlık yönetimi	*motorway asset management*	**122**
otoyol yönetimi	*motorway management*	**122**
ödeme sözleşmesi sahibi, abone	*payment contract holder, subscriber*	**124**
öğleden sonra zirve saatler	*afternoon peak*	**124**
ölçeklenebilirlik	*scalability*	**124**
ölçüm	*measurement*	**124**
ölüm oranı	*fatality rate*	**124**
öncelik verilen faaliyetler	*prioritized activities*	**125**
öncelikli alan	*priority area*	**125**

öncelikli eylem	*priority action*	125
örgü yol	*mesh way*	125
örülme	*weaving*	126
özel şarj istasyonu	*private charging station*	126
özel-kamu ortaklığı	*Private-Public Partnership (PPP)*	126
özgünlük	*authenticity*	126
özgür araç	*free vehicle*	126
pan-tilt-zoom	*Pan-Tilt-Zoom (PTZ)*	126
pareto verimliliği	*pareto efficiency*	126
park et-devam et	*Park and Ride (P&R, P+R)*	127
paydaş	*stakeholder*	127
paylaşılan ekonomi, paylaşım ekonomisi, kolektif ekonomi	*shared economy, sharing economy, collective economy*	128
paylaşımlı sistemler	*shared systems*	128
paylaşımlı yol	*shared roadway*	128
performans değerlendirmesi	*performance evaluation*	129
performans göstergesi	*benchmark*	129
performans ölçümü	*performance measurement*	129
performans ölçütleri	*performance measures*	129
performans ölçütü	*performance measure*	129
planlı özel olay	*planned special event*	129
planlı özel olay yönetimi	*planned special event management*	129
programlanabilen grafik işareti	*full-graphic sign, full-graphic board*	129
rastgele ve aşırı doymuş gecikme, artımlı gecikme	*random and oversaturation delay, incremental delay*	130
referans model	*reference model*	130
rekaberlik	*coopetition*	131
risk	*risk*	131
risk analizi	*risk analysis*	131
risk iç dengesi, risk dengesi	*risk homeostasis, risk equilibrium*	131
risk tehlike indeksi	*risk hazard index*	131

risk telafisi, davranışsal uyum	*risk compensation, behavioural adaptation*	131
rotadan çıkma	*leeway*	131
sabah zirve saatler	*morning peak*	132
sabit gecikme	*uniform delay*	132
sabit zamanlamalı kavşak sinyal kontrolü	*fixed time intersection signal control, pretimed intersection signal control*	133
saha fiziksel nesneleri	*field physical objects*	133
Saha Operasyon Testleri (SOT)	*Field Operation Tests (FOTs)*	133
sahiplik	*ownership*	133
savunmasız yol kullanıcıları	*Vulnerable Road Users (VRU)*	134
savunmasız yol kullanıcısı koruması	*vulnerable road user protection*	135
senkronizasyon	*synchronization*	135
serbest akış hızı, serbest akış oranı	*free flow speed, free flow rate*	135
sertifika feshi	*revocation*	135
sertifikasyon	*certification*	136
seyahat	*trip*	136
seyahat süresi gösterme	*travel time signing*	137
sıfır emisyonlu taşıt	*Zero Emission Vehicle (ZEV)*	137
sıfır kaza vizyonu	*zero vision, vision zero*	137
sıkışıklık	*congestion*	138
sıkışıklık yönetim sistemi	*Congestion Management System (CMS)*	138
sıkışıklık yönetimi süreci	*Congestion Management Process (CMP)*	138
sıkıştırılmış doğal gaz	*Compressed Natural Gas (CNG)*	138
sınır işareti	*landmark*	138
sinyalize kavşak	*signalized intersection*	140
sinyalize kavşaklarda ofset	*traffic signal offset*	140
sistem bakımı	*system maintenance*	140
sistem değerlendirmesi	*system evaluation*	140
sistem mühendisliği	*systems engineering*	141

son kullanıcı	*end user*	**141**
son mil, son etap	*last mile*	**141**
sözleşme	*contract*	**141**
sözleşmeli birlikte çalışabilirlik	*contractual interoperability*	**141**
standart	*standard*	**141**
stratejik trafik yönetimi	*strategic traffic management*	**142**
sürdürülebilir seyahat	*sustainable travel*	**142**
sürdürülebilir ulaşım sistemi	*sustainable transport system*	**142**
sürdürülebilirlik	*sustainability*	**143**
sürünme hızı	*crawl speed*	**144**
SWOT analizi	*SWOT analysis*	**144**
şarj ağı	*charging network*	**145**
şarj ağı işletmecisi	*e-mobility service provider*	**145**
şarj edilemeyen elektrikli hibrit araç	*Non-Plug-In Hybrid Electric Vehicle (NPHEV)*	**145**
şarj hizmeti	*charging service*	**145**
şarj istasyonu işletmecisi	*Charge Point Operator (CPO)*	**145**
şarj ünitesi	*charging unit*	**146**
şerit yönetimi	*lane management*	**147**
şok dalgası sönümleme	*Shock Wave Damping (SWD)*	**148**
tahliye güzergâhı aydınlatması	*evacuation route lighting*	**149**
takip mesafesi	*following distance*	**149**
takip süresi, kuyruktan çıkan taşıt aralığı	*follow-up time, queue discharge headway*	**149**
talebe dayalı servisler	*on-demand services*	**150**
talebe duyarlı toplu taşıma	*demand responsive public transport, dial-a ride, dial-a-bus, on demand service*	**150**
talebe duyarlı ulaşım	*demand responsive transport*	**150**
talep	*demand*	**150**
talep akım oranı	*demand flow rate*	**150**
talep sınırlama	*demand restraint*	**150**

talep-kapasite oranı	*demand-capacity ratio*	**151**
tam elektrikli araç	*Pure Electric Vehicle (PEV)*	**151**
Tam Trafik Uyarmalı sinyal kontrolü (TTU)	*signal control with full traffic warning*	**151**
tam trafik uyarmalı sinyalize kavşak	*signalized intersection with full traffic warning*	**151**
tamamen elektrikli menzil	*All-Electric Range (AER)*	**151**
taşınabilir (mobil) cihaz	*mobile device, nomadic device, portable device, movable device*	**152**
taşıt mesafe aralığı	*distance headway, spacing, space headway*	**152**
taşıt yolu	*roadway*	**152**
tehdit	*threat*	**152**
tehdit analizi	*threat analysis*	**152**
tehdit unsuru	*threat agent*	**152**
tehlike (1)	*danger*	**152**
tehlike (2)	*hazard*	**152**
teknik birlikte çalışabilirlik	*technical interoperability*	**155**
teknik entegrasyon	*technical integration*	**155**
tekrarlamayan sıkışıklık	*non-recurrent congestion*	**155**
tekrarlayan sıkışıklık	*recurrent congestion*	**155**
temel araç platformu, araç elektroniği platformu	*basic vehicle platform, vehicle electronic platform*	**155**
terminoloji	*terminology*	**156**
tersine çevrilebilir şerit kontrolü	*reversible lane control, tidal flow control*	**156**
test yolu	*test bed*	**156**
ticari araç işletimi	*vehicle operation (commercial vehicle) operation*	**156**
topluluk etki değerlendirmesi	*Community Impact Assessment (CIA)*	**158**
trafik analizi	*traffic analysis*	**159**
Trafik Ayrım Düzeni (TAD)	*Traffic Separation Scheme (TSS)*	**159**
trafik durumu	*traffic status*	**159**
trafik ışığı önceliklendirme	*traffic light prioritization*	**160**

trafik ihlali	*traffic violation*	**160**
trafik izleme sistemi	*traffic monitoring system*	**160**
trafik kaynaklı gecikme	*traffic delay*	**160**
trafik kontrolü kaynaklı gecikme	*traffic control delay*	**161**
trafik modelleme	*traffic modelling*	**161**
trafik olay yönetimi	*traffic incident management*	**161**
trafik olayı	*traffic incident*	**162**
trafik sinyal koordinasyonu	*traffic signal coordination, signal coordination*	**163**
trafik sinyal yönetimi	*traffic signal management*	**163**
trafik sirkülasyonu	*traffic circulation*	**164**
trafik şeridi	*traffic lane*	**164**
trafik tahmini	*traffic prediction (traffic forecasting)*	**164**
trafik talep yönetimi	*traffic demand management*	**164**
trafik uyarmalı kavşak sinyal kontrolü	*vehicle actuated intersection signal control*	**164**
trafik yönetimi	*traffic management*	**165**
trans Avrupa ulaşım ağları	*Trans European Transport Networks (TEN-T)*	**165**
tünel acil durum yürüyüş yolu	*tunnel emergency walkway, emergency walkway*	**165**
tünel aydınlatması	*tunnel lighting*	**166**
tünel çapraz bağlantısı, çapraz bağlantı	*tunnel cross-connection, cross-connection*	**166**
tünel doğal havalandırma, doğal havalandırma	*tunnel natural ventilation, natural ventilation*	**166**
tünel işletmecisi	*tunnel operator*	**166**
tünel stand-by aydınlatması, stand-by aydınlatması	*tunnel stand-by lighting, stand-by lighting*	**166**
tünel tahliye aydınlatması, tahliye aydınlatması	*tunnel evacuation lighting, evacuation lighting*	**166**
tünel tahliye güzergâhı aydınlatması	*tunnel evacuation route lighting*	**166**
tünel yarı enine havalandırma, yarı enine havalandırma	*tunnel semi transverse ventilation, semi transverse ventilation*	**167**

tünel yönetim sistemi	*tunnel management system*	**167**
türel dağılım, türel paylaşım	*modal split, modal share*	**167**
ulaşım (taşımacılık) varlık yönetimi	*Transportation Asset Management (TAM)*	**168**
ulaşım altyapısı	*transport infrastructure*	**168**
ulaşım ana planı	*transportation master plan*	**168**
ulaşım bakım yönetimi	*transportation maintenance management*	**169**
Ulaşım Bilgilendirme Merkezi (UBM)	*Transportation Information Center (TIC)*	**169**
ulaşım güvenliği	*transport security*	**169**
ulaşım hizmet kullanımı	*transport consumption*	**169**
ulaşım işlemleri yönetimi	*transport operations management*	**169**
ulaşım işletme kontrolü	*transport operations control*	**170**
ulaşım koridoru	*transport corridor*	**170**
ulaşım modu	*transport mode*	**170**
ulaşım odaklı planlama, geliştirme	*Transit Oriented Planning, Development (TOD)*	**170**
ulaşım planlama süreci	*transportation planning process*	**170**
ulaşım talep yönetimi	*transport demand management*	**171**
ulaşım telematiği, ulaşım bilişimi	*transport telematics, transport informatics*	**171**
ulaşım yönetişimi	*transport governance*	**171**
ulaşımda erişilebilirlik	*accessibility in transport*	**171**
ulusal inceleme kurumu	*National Investigation Body (NIB)*	**172**
uygulama	*application*	**173**
uzak araç	*remote vehicle*	**173**
üst geçit köprüsü	*grade separation*	**175**
varış zamanı tahmini	*arrival time estimation*	**175**
veri işleme rızası	*data subject's consent*	**176**
verimlilik	*throughput*	**178**
yakıt tüketimi, yakıt ekonomisi	*fuel consumption, fuel economy*	**180**

yaptırım, denetim, politika uygulanması	*enforcement, policing*	**180**
yaşam döngüsü	*life cycle*	**181**
yaşam döngüsü maliyeti	*life cycle cost*	**181**
yaşam kalitesi	*quality of life*	**181**
yaşanabilir topluluk	*livable community*	**181**
yaşanabilir topluluklar	*livable communities*	**181**
yaşanabilirlik	*liveability*	**181**
yaşayan laboratuvar	*living lab*	**181**
yaya	*pedestrian*	**182**
yaya safhası	*all pedestrian stage, pedestrian scramble*	**182**
yaya yoğunluğu	*pedestrian density*	**182**
yayalaştırılmış bölge	*pedestrianized zone*	**183**
yeni Avrupa sürüş çevrimi	*New European Driving Cycle (NEDC)*	**183**
yeni nesil araç	*new generation vehicle*	**183**
yeni nesil ulaşım modelleri	*new generation transportation models*	**184**
yenilenebilir enerji	*renewable energy, clean energy, green energy*	**184**
yenilenebilir enerji kaynağı	*renewable energy resource*	**184**
yerel dinamik harita	*Local Dynamic Map (LDM)*	**184**
yerinde kabul testi	*site acceptance test*	**185**
yeşil bant genişliği	*green bandwidth, bandwidth*	**185**
yeşil ışıklar arası süre	*intergreen time*	**186**
yıkıcı inovasyon	*disruptive innovation*	**186**
yıkıcı teknoloji	*disruptive technology*	**186**
Yıllık Ortalama Günlük Trafik (YOGT)	*Annual Average Daily Traffic (AADT)*	**186**
yoğunluk	*density, concentration*	**187**
yol kenarı AUS istasyonu	*roadside its station*	**188**
yol kenarı dedektörü	*roadside detector, above-road detector*	**188**
yol kenarı denetim istasyonu	*roadside check facility*	**189**

yol kenarı ünitesi	*Roadside Unit (RSU)*	**189**
yol trafik koridoru	*road traffic corridor*	**189**
yolcu araç birimi	*Passenger Car Unit (PCU)*	**190**
yolcu bilgileri, gezgin bilgileri	*passenger information, traveller information*	**190**
yolculuk eşleştirme	*ride matching*	**191**
yolculuk hızı	*travel speed, journey speed*	**191**
yolculuk paylaşımı	*ride sharing (car-pooling)*	**191**
yolculuk planlama	*travel planning, journey planning, trip planning*	**191**
yolculuk süresi	*travel time, journey time*	**191**
yolculuk talep yönetimi	*travel demand management*	**191**
yönetilen şeritler	*managed lanes*	**192**
yönetim bilgi sistemi	*Management Information System (MIS)*	**192**
yöntemsel birlikte çalışabilirlik	*procedural interoperability*	**192**
yönünü değiştirme, rotadan sapma	*diversion, detour*	**192**
yüksek coğrafi kapsama	*high geographic coverage*	**193**
yüksek dolluluklu araç şeridi	*High Occupancy Vehicle Lane (HOV lane)*	**193**
Yüksek Hızlı Demiryolu Hattı (YHT)	*high speed railway line*	**194**
yürünebilirlik	*walkability*	**194**
yüzey ulaştırması	*surface transport*	**194**
zaman aralığı	*time gap, gap*	**195**
zaman aralığı kontrolü, taşıt aralığı kontrolü	*time gap control, headway control*	**195**
zaman ortalama hızı	*time mean speed*	**195**
zamanında varış	*on-time arrival*	**195**
zincirleme hizmetler, bağlantılı hizmetler	*chained services, linked services, connected services*	**195**
zirve saat, yoğun saat	*peak hour, rush hour*	**195**
zirve saatler dışı	*off-peak time*	**195**
zorunlu hız sınırlama	*compulsory speed limiting*	**196**

GÖZETİM ve DENETİM

acil durum araç önceliği	*Emergency Vehicle Priority (EVP)*	1
acil durum eğitimi	*emergency training*	1
acil durum eylem planı	*emergency action plan*	2
acil durum güç kaynağı	*emergency power supply*	2
acil durum güzergâhı	*emergency vehicle routing*	2
acil durum hizmetleri	*emergency services*	2
acil durum istasyonu	*emergency station*	2
acil durum müdahale aracı	*emergency vehicle*	2
acil durum planlaması	*emergency planning*	2
acil durum yönetimi	*emergency management*	2
acil durum yönetişimi	*emergency governance*	3
adaptif kavşak sinyal kontrolü	*adaptive intersection signal control*	4
ağ durum gözetimi	*network state surveillance*	5
ağ kontrol hesaplaması	*network control computation*	5
ağ sinyal kontrolü	*network signal control*	5
ağ trafik kontrolü, alan trafik kontrolü	*network traffic control, area traffic control*	5
akıllı ulaşım izleme ve değerlendirme	*intelligent transportation monitoring and evaluation*	9
akış hızı, trafik yoğunluğu	*flow rate, traffic intensity*	10
akış yönü	*downstream*	10
aktif dedektör	*active detector*	11
aktif sinyal önceliği	*active signal priority, active priority*	11
akustik dedektör, sonik dedektör, sese duyarlı dedektör	*acoustic detector, sonic detector, sound sensitive detector*	11
alan trafik sinyal kontrolü	*area traffic signal control*	11
alternatif kavşak	*alternative intersection*	12
anahtar performans göstergeleri	*Key Performance Indicators (KPIs)*	13
araç algılama sistemi	*vehicle detection system*	14
araç tespiti	*vehicle detection*	17

araştırma aracı ile veri toplama	*probe vehicle data collection*	19
asgari yeşil ışık süresi	*minimum green time*	20
ayrılmış şerit, tahsisli şerit, öncelikli şerit	*reserved lane, priority lane, managed lane, dedicated lane*	24
azami yeşil ışık süresi	*maximum green time*	24
başlangıç kayıp süresi	*start-up lost time*	26
bekleme safhası	*rest stage, rest mode*	27
beklenen talep akış hızı	*expected demand flow rate*	27
belirli araçlar için trafik sinyal öncelik talebi	*traffic signal priority request by designated vehicles*	27
birincil sinyal çakışması	*primary signal conflict*	30
bisiklet algılama	*bicycle detection*	30
boyuna tünel havalandırması	*tunnel longitudinal ventilation, longitudinal ventilation*	32
bölgesel erişim kontrolü	*Zone Access Control (ZAC)*	32
çakışan sinyal grupları	*conflicting signal groups*	36
çevre koşulları	*environmental conditions*	37
çevre koşullarını gözleme	*ambient condition monitoring*	37
dedektör	*detector*	39
değişken yön işaretleme, yönlendirme yolu işaretleme	*Variable Direction Signing (VDS), diversion route signing*	40
değiştirilebilir mesaj gösterme	*changeable message signing*	40
değiştirilebilir mesaj işareti	*Changeable Message Sign (CMS)*	40
dinamik mesaj işaretleri bilgilendirmesi	*dynamic message signing*	43
dinamik rota rehberi, çevrimiçi rota rehberi	*dynamic route guidance, on-line route guidance*	43
doygun akımda taşıt aralığı	*saturation headway*	45
doygunluk akış hızı	*saturation flow rate*	45
doygunluk akışı	*saturation flow*	45
doygunluk hızı	*saturation speed*	45
döngü süresi, periyot süresi	*cycle time*	45
dur-kalk trafiği	*stop-and-go-traffic*	46

durma tespiti	*standstill detection*	46
Elektronik Denetleme Sistemi (EDS)	*Electronic Enforcement System (EES)*	50
emisyon izleme	*emission monitoring*	52
emniyet aydınlatması	*safety lighting*	53
emniyet şeridi yönetimi	*hard shoulder running*	53
erken kesim	*early cut-off*	56
faz	*stage*	59
faz kontrolü	*stage control*	59
geçerli koşullar	*prevailing conditions*	62
geçiş tespiti	*passage detection*	63
geometrik koşullar	*geometric conditions*	65
gerçek zamanlı seyahat bilgisi	*Real Time Travel Information (RTTI)*	66
geri sayım sinyali	*countdown signal*	66
giriş süresi	*entering time*	66
gizli talep, indüklenen talep, uyarılmış talep	*latent demand, induced demand, hidden demand*	67
gözetimli otoyol	*managed motorway*	68
gözlemleme	*monitoring*	68
gürültü gözlemleme	*noise monitoring*	68
güzergâh değiştirme	*route diversion*	70
hareket algılama	*motion detection*	71
hareket halinde ağırlık ölçüm sistemi	*Weigh In Motion System (WIMS)*	71
hareket halinde ağırlık ölçümü	*Weigh In Motion (WIM)*	71
hareketli gözler	*animated eyes*	71
Hareketsiz kalma süresi, boşta kalma süresi	*stop time, idle time*	72
hepsi kırmızı bekleme safhası	*all red rest stage*	73
hepsi kırmızı süresi	*all red time*	73
hız	*speed*	73
hız denetimi	*speed enforcement*	74

hız kamerası	*speed camera, safety camera, speed enforcement camera*	74
hızın izlenmesi	*monitoring of speeding*	74
idari tünel yetkilisi	*administrative tunnel authority*	77
ikilem bölgesi	*dilemma zone*	77
ikincil sinyal çakışması	*secondary signal conflict*	77
izole sinyal kontrolü	*isolated signal control*	81
kaçış güzergâhı	*escape route*	82
kaçış güzergâhı aydınlatması	*escape route lighting*	82
karayolu çevre koşullarını izleme	*road environmental monitoring*	84
kavşak kontrolü	*junction control*	86
kavşak sinyal kontrolü	*intersection signal control*	87
kavşak trafik kontrolü	*intersection traffic control*	87
kavşaktan ayrılma süresi, kavşak boşaltma süresi	*clearance time*	87
kaza kara noktası	*black spot*	87
kentsel trafik kontrolü	*urban traffic control*	88
kesim hız yaptırımı	*section speed enforcement*	88
kesit gözlemleme	*section monitoring*	89
kırmızı ışık ihlal sistemi	*red light enforcement system*	89
kırmızı ışık ihlali cezası	*red light driving enforcement*	89
kırmızı ışık kamerası	*red light camera*	89
kış koşulları yol yönetimi, kışla mücadele	*winter road management*	90
kızılötesi dedektör	*infrared detector*	90
kirlilik gözlemleme	*pollution monitoring*	90
kişi kapasitesi	*person capacity*	90
kombine algılama	*combined detection*	91
kontrol koşulları	*control conditions*	92
koridor hız denetim sistemi	*corridor speed enforcement system*	96
koridor kontrolü	*corridor control*	97

köprü trafik kontrolü	*bridge traffic control*	**97**
kritik yoğunluk	*critical density*	**98**
kuyruklanma algılama	*queue detection*	**99**
manyetik dedektör	*magnetic detector*	**104**
mekanik havalandırma	*mechanical ventilation*	**104**
menzil kaygısı	*range anxiety*	**104**
mesafe ve zamana göre hız yaptırımı	*speed enforcement based on distance and time*	**105**
mevcudiyet tespiti	*presence detection*	**106**
mobil izleme	*mobile monitoring*	**107**
mobil veri toplama	*mobile data collection*	**107**
mobil yol kenarı ekipmanı	*mobile roadside equipment*	**107**
nokta gözlemleme	*point monitoring*	**110**
noktasal hız, nokta hızı	*point speed, spot speed*	**110**
olay algılama, trafik olayı algılama	*traffic incident detection, incident detection*	**110**
olay çözüm süresi	*incident clearance time*	**111**
olay kurtarma süresi	*incident recovery time*	**111**
olay müdahale süresi	*incident response time*	**111**
olay tespit zamanı	*incident detection time*	**111**
olay yönetimi	*incident management*	**111**
operasyonel taşıma kapasitesi	*operational capacity*	**112**
optik dedektör	*optical detector, light sensitive detector, photocell detector*	**112**
optimize edilmiş kavşak sinyal kontrolü	*optimised intersection signal control*	**112**
otomatik hız denetimi	*automatic speed enforcement, automated speed enforcement*	**115**
otomatik olay tespiti	*Automatic Incident Detection (AID)*	**116**
otomatik Plaka Tanıma Sistemi (PTS)	*Automatic Number Plate Recognition System (ANPR) Number Plate Recognition, License Plate Recognition (LPR)*	**116**

otomatik trafik izleme sistemi	*automated traffic monitoring system*	**117**
otomatik yol kenarı araç emniyeti denetimi	*automated roadside vehicle safety inspection*	**117**
otomatik yol kenarı emniyet denetimi	*automated roadside safety inspection*	**117**
otomatik yolcu sayım sistemi	*automated passenger counter system*	**117**
otomatik yolcu sayımı	*Automated Passenger Counting (APC)*	**117**
otonom kavşak yönetimi	*Autonomous Intersection Management (AIM)*	**119**
otonom konumlandırma, otonom konum belirleme	*autonomous positioning, autonomous position determination*	**119**
otopark doluluk tespiti	*parking lot occupancy detection*	**120**
otoyol erişim kontrolü	*motorway access control*	**121**
otoyol kontrolü, otoyol trafik kontrolü	*motorway control, motorway traffic control*	**121**
öncelik iptali	*priority reversal*	**125**
öncelikli şerit denetimi, ayrılmış şerit yaptırımı	*priority lane enforcement*	**125**
para cezası	*enforcement fee, fine*	**126**
park alanı gözlemleme	*parking monitoring*	**126**
park alanı yönetimi	*parking management*	**127**
park tesisi yönetimi	*parking facility management*	**127**
park yeri yönetimi	*parking space management*	**127**
pasif dedektör	*passive detector*	**127**
pasif öncelik, pasif sinyal önceliği	*passive priority, passive signal priority*	**127**
programlanabilen grafik pano	*full-graphic board*	**129**
Radyo Dalgası Algılama ve Mesafe Ölçümü (RADAR)	*Radio Detection and Ranging (RADAR)*	**130**
sabit gözlemleme	*static monitoring, fixed monitoring*	**132**
sabit yol kenarı ekipmanı	*fixed roadside equipment*	**133**
saptama alanı, algılama alanı, algılama bölgesi	*detection area, detection zone*	**134**
seçenek bölgesi	*option zone*	**135**

serbest metin işareti, serbest metin panosu	*free text sign, free text board*	**135**
seyahat belgesi doğrulama	*travel document validation*	**136**
seyahat güvenliği	*travel security*	**136**
seyahat süresi endeksi	*travel time index*	**137**
seyahat süresi güvenilirliği	*travel time reliability*	**137**
seyahat süresi tampon indeksi	*travel time buffer index*	**137**
seyahat süresinden tasarruf	*travel time savings*	**137**
seyahat verileri	*travel data*	**137**
sinyal grubu	*signal group*	**140**
sinyal grup kontrolü, grup kontrolü	*signal group control, group control*	**140**
şartlı yol	*red route*	**146**
şerit kontrolü	*lane control*	**147**
şerit kullanım kısıtlaması	*lane use restriction*	**147**
şerit sinyali	*lane signal*	**147**
şok dalgası	*shockwave*	**148**
şok dalgası hızı	*shockwave speed*	**148**
taşınabilir işaret	*portable sign, movable sign*	**152**
tespit noktası	*detection point*	**156**
toplam olay süresi	*total incident time*	**156**
trafik akışı, trafik hacmi	*traffic flow, traffic volume*	**159**
trafik dedektörü	*traffic detector*	**159**
trafik denetlemesi	*traffic enforcement*	**159**
trafik gözlemleme	*traffic monitoring, traffic surveillance*	**160**
trafik gürültü yönetimi	*traffic noise management*	**160**
trafik işaretlerini gözlemleme	*traffic signs monitoring*	**160**
trafik kontrolü	*traffic control*	**161**
trafik koşulları	*traffic conditions*	**161**
trafik kuralı ihlali	*traffic rule violation*	**161**

trafik olayı raporlama, olay raporlama	*traffic incident reporting, incident reporting*	**162**
trafik sakinleştirme	*traffic calming*	**162**
trafik sıkışıklığı (1)	*traffic jam*	**162**
trafik sıkışıklığı (2)	*traffic congestion, road congestion*	**162**
trafik sinyal kontrol cihazı	*traffic signal controller*	**163**
trafik sinyal önceliği	*Traffic Signal Priority (TSP)*	**163**
trafik sinyali	*traffic signal*	**163**
trafik verileri	*traffic data*	**164**
trafik verimliliği	*traffic efficiency*	**164**
trafik verisi toplama	*traffic data collection*	**164**
trafik yönetim merkezi	*Traffic Management Centre (TMC)*	**165**
tünel acil durum hizmetleri	*tunnel emergency services*	**165**
tünel ara bağlantısı	*tunnel cross connection*	**166**
tünel emniyet görevlisi	*tunnel safety officer*	**166**
tünel havalandırma kontrolü	*tunnel ventilation control*	**166**
tünel inceleme varlığı	*tunnel inspection entity*	**166**
tünel trafik yönetimi	*tunnel traffic management*	**166**
tünel uzunluğu	*tunnel length*	**167**
tünel yöneticisi	*tunnel manager*	**167**
tünel yönetimi	*tunnel management*	**167**
ulaşım ağı gözlemleme	*network monitoring*	**168**
ultrasonik dedektör	*ultrasonic detector*	**172**
uzaktan donanım gözlemleme	*remote equipment monitoring*	**173**
uzatma aralığı	*extension interval*	**173**
varış akış hızı, varış hızı	*arrival flow rate, arrival rate*	**175**
yarı trafik uyarmalı sinyal kontrolü	*semi actuated signal control*	**181**
yaya algılama	*pedestrian detection*	**182**
yeşil dalga	*green wave*	**185**
yeşil dalga hızı	*green wave speed*	**185**

yeşil ışık ayrımı	*green split*	185
yeşil ışık bitiş süresi uzatımı	*past-end green time*	185
yeşil ışık süre dağılımı	*green time distribution*	185
yeşil ışık talebi	*green demand*	185
yeşil ışıklar arası matris	*intergreen matrix*	185
yeşil süre sonu	*end gain time*	186
yeşile dönme zamanı	*Time to Green (TTG)*	186
yol bakımı	*road maintenance*	187
yol çalışması alanı yönetimi	*work zone management*	187
yol durumu gözlemleme	*road status monitoring*	187
yol hava durumu izleme	*road weather monitoring*	188
yol hava durumu yönetimi	*road weather management*	188
yol hava istasyonu	*Road Weather Station (RWS)*	188
yol içi dedektör	*in-road detector*	188
yol kenarı cebi, tünel cebi	*lay-by, tunnel lay-by*	188
yol kenarı ekipmanı	*roadside equipment*	189
yol kesimi trafik kontrolü	*section traffic control*	189
yol kış bakımı	*road winter maintenance*	189
yol trafik gürültüsü	*roadway noise, road traffic noise*	189
yol trafik sinyali	*road traffic signal*	189
yol yönetimi	*road management*	190
yolcu bilgilendirme	*traveller information*	190
yolun kısıtlanması	*road restriction*	191
yönlendirilen trafik	*diverted traffic*	192
yukarı akım	*upstream*	192
yüzey dedektörü	*surface detector*	194
zaman maliyeti	*Value of Travel Time (VOTT)*	195
zirve saat faktörü	*peak hour factor*	195
HAREKETLİLİK		
adaptif trafik yönetim sistemi	*Adaptive Traffic Management System (ATMS)*	4

akıllı hareketlilik	*smart mobility*	**7**
akıllı ulaşım	*intelligent transportation*	**9**
aktif hareketlilik	*active mobility*	**11**
aktif yolculuk	*active travel*	**11**
ara toplu taşıma aracı	*paratransit vehicle*	**13**
araç doluluk oranı	*vehicle occupancy*	**14**
araç programlama	*vehicle scheduling*	**17**
arıza öncesi akış hızı	*prebreakdown flow rate, prebreakdown capacity*	**20**
arıza sonrası akış hızı	*postbreakdown flow rate, postbreakdown capacity*	**20**
aşırı doymuş akım	*oversaturated flow*	**20**
bağlantılı hareketlilik	*connected mobility*	**25**
başlangıç kuyruk gecikmesi	*initial queue delay*	**26**
biniş süresi	*in-vehicle time, riding time*	**29**
bir hizmet olarak toplu taşıma	*mass transportation*	**29**
bireysel hareketlilik aracı	*Personal Mobility Device (PMD)*	**29**
çok modlu toplu taşıma	*multimodal public transport*	**38**
çok modlu ulaşım	*multimodal transport*	**38**
dakiklik	*punctuality*	**39**
dinamik talebe duyarlı ulaşım	*dynamic demand responsive transport*	**43**
doymamış	*undersaturation*	**45**
dönüş hareketi	*turning movement*	**45**
durak süresi	*terminal time*	**46**
düzenlilik	*regularity*	**47**
elektrikli bisiklet, e-bisiklet	*electric bike, electric bicycle, e-bike*	**49**
elektrikli hareketlilik (e-hareketlilik)	*electromobility (e-Mobility)*	**49**
elektrikli kaykay	*electric skateboard*	**49**
elektrikli skuter (e-skuter)	*e-scooter*	**50**
erişilebilir (engelsiz) toplu taşıma	*accessible public transport*	**55**

geçiş zamanı	*passing time*	63
geçiş zamanı tahmini	*passing time estimation*	63
hareketliliğin interneti	*Internet of Mobility (IoM)*	71
hareketlilik	*mobility*	71
hareketlilik endeksi	*mobility index*	71
hareketlilik yönetimi	*mobility management*	72
hava taksi	*air taxi*	73
havacılık	*aviation*	73
hiper döngü	*hyperloop*	74
hizmet olarak bisiklet	*Bike as a Service (BaaS)*	75
kapsül taksi	*pod cars*	83
katarlamalı sürüş seyahat süresi yüzdesi	*Percent Time Spent Following (PTSF)*	86
kentsel hareketlilik	*urban mobility*	88
kentsel hava hareketliliği	*Urban Air Mobility (UAM)*	88
Kişisel Hızlı Geçiş (KHG), pod arabalar	*Personal Rapid Transit (PRT), pod cars*	91
kuyruklanma başlangıcı	*front of queue*	99
kuyruklanma sonu	*back of queue*	99
kuyruklanma taşması	*queue spillback, spillback*	99
maglev	*Magnetic Levitation (Maglev)*	102
metrobüs	*Bus Rapid Transit (BRT)*	106
mikromobilite	*micromobility*	107
minimobilite	*minimobility*	107
monoray	*monorail*	108
otobüs önceliği, toplu taşıma önceliği	*bus priority, public transport priority*	114
otonom hareketlilik	*autonomous mobility*	118
otonom insan taşıma	*Automated People Mover (APM)*	119
otonom raylı toplu taşıma	*Autonomous Rail Transit (ART)*	119
paylaşımlı alan	*shared space*	128

paylaşımlı e-skuter	*shared e-scooter*	**128**
paylaşımlı hareketlilik	*shared mobility, sharing mobility, shared transport*	**128**
paylaşımlı şerit	*shared lane*	**128**
planlanmış araç	*scheduled vehicle*	**129**
robo-taksi	*robo-taxi*	**131**
sevk	*dispatching*	**136**
seyahat verisi toplama	*travel data collection*	**137**
sürdürülebilir hareketlilik	*sustainable mobility*	**142**
Sürdürülebilir Kentsel Hareketlilik Planı (SKUP), (SKHP)	*Sustainable Urban Mobility Plan (SUMP)*	**142**
sürdürülebilir ve akıllı hareketlilik stratejisi	*Sustainable and Smart Mobility Strategy (SSMS)*	**143**
sürücü değişim noktası	*relief point*	**143**
sürücü programlaması	*driver scheduling*	**144**
sürücü yönetimi	*driver management*	**144**
sürüş süresi	*driving time*	**144**
tahmini yolcu sayısı	*passenger load estimation*	**149**
talebe dayalı otonom hareketlilik	*Autonomous (Automated) Mobility on Demand (AMoD)*	**150**
talep toplama	*demand compilation*	**150**
talep üzerine hareketlilik	*Mobility on Demand (MoD)*	**150**
taşmış kuyruk	*overflow queue*	**152**
toplu taşıma	*public transport*	**157**
toplu taşıma ağı	*public transport network*	**157**
toplu taşıma ağı tasarımı	*public transport network design*	**157**
toplu taşıma bakım yönetimi	*public transport maintenance management, transit maintenance management*	**157**
toplu taşıma çağrı merkezi	*public transport call centre*	**157**
toplu taşıma GPS sistemi	*public transport gps system*	**157**
toplu taşıma güvenliği	*public transport security, transit security*	**157**

toplu taşıma güzergâhı, otobüs güzergâhı	*public transport route, bus route*	**157**
toplu taşıma hattı	*public transport line*	**157**
toplu taşıma hizmeti planlama	*public transport service planning, transit service planning*	**157**
toplu taşıma işlemleri kontrolü	*public transport operations control, transit operations control*	**157**
toplu taşıma işlemleri yönetimi	*public transport operations management, transit operations management*	**158**
toplu taşıma kamera sistemi	*public transport camera system*	**158**
toplu taşıma önceliği	*public transport priority, bus priority*	**158**
toplu taşıma planlaması	*public transport planning, transit planning*	**158**
toplu taşıma şeridi	*bus lane, public transport lane*	**158**
toplu taşıma yönetimi	*public transport management, transit management*	**158**
toplu taşımada gecikme	*public transport delay*	**158**
transfer noktası, değişim noktası	*transfer point, interchange point*	**165**
yasal taşıma kapasitesi	*legal transport capacity*	**181**
yayalaştırma	*pedestrianization, pedestrianisation*	**183**
yenilikçi hareketlilik	*innovative mobility*	**184**
yeşil yol	*greenway*	**186**
yığılma	*bunching*	**186**
yolcu hareketliliği	*passenger mobility*	**190**
yumuşak hareketlilik	*soft mobility*	**192**
İNSAN ve ÇEVRE		
çevre dostu hareketlilik, yeşil hareketlilik	*green mobility*	**37**
çevre kirliliği	*pollution*	**37**
Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)	*environmental impact assessment*	**37**
çevresel gecikme	*environmental delay*	**37**
doğal çevre	*natural environment*	**44**

düşük emisyon bölgesi	*Low Emission Zone (LEZ)*	**47**
egzoz emisyon yönetimi	*vehicle emission management*	**48**
eko-sürüş, yeşil sürüş	*eco-driving, economical driving, green driving, ecological driving*	**48**
eko-şerit	*eco-lane*	**48**
Emisyon Ticaret Sistemi (ETS)	*Emissions Trade System (ETS)*	**52**
emisyon yönetimi	*emission management*	**52**
karbon ayak izi	*carbon footprint*	**84**
karbonsuzlaştırma	*decarbonisation*	**85**
salım, emisyon	*emission*	**133**
sera gazı emisyonunun azaltılması	*reduction of greenhouse gas emissions*	**135**
sera gazları	*Greenhouse Gases (GHG)*	**135**
toplum 5.0 (dijital toplum)	*society 5.0*	**159**
trafik kirliliği	*traffic pollution*	**161**
yeşil aklama	*greenwashing*	**185**
yeşil ulaşım	*green transport*	**186**
ORGANİZASYON/KURUM		
ABD Ulaştırma Bakanlığı (USDOT)	*United States Department of Transportation (USDOT)*	**1**
afet koordinasyon merkezi	*disaster coordination center*	**5**
akıllı kavşak çözüm merkezi	*smart intersection solution center*	**7**
akıllı ulaşım sistemleri ile ilgilenen ETSI teknik komitesi (ETSI TC ITS)	*ETSI Technical Committee Dealing with Intelligent Transportation Systems (ETSI TC ITS)*	**10**
Amerikan Devlet Karayolu ve Ulaştırma Yetkilileri Birliği	*American Association of State Highway Transportation Officials (AASHTO)*	**12**
Amerikan Ulusal Standartlar Enstitüsü	*American National Standards Institute (ANSI)*	**12**
Amsterdam Grup	*amsterdam group*	**12**
Araçtan Araca Haberleşme Konsorsiyumu (C2C-CC)	*Car2Car Communication Consortium (C2C-CC)*	**19**
Avrupa Birleştirme Mekanizması	*Connecting Europe Facility (CEF)*	**22**

Avrupa elektroteknik standardizasyon komitesi	*European Committee for Electrotechnical Standardization (CENELEC)*	**23**
Avrupa İnovasyon ve Teknoloji Enstitüsü	*European Institute of Innovation & Technology (EIT)*	**23**
Avrupa Karayolu Taşımacılığı Telematik Uygulama Koordinasyon Örgütü	*European Road Transport Telematics Implementation Coordination Organisation (ERTICO)*	**23**
Avrupa Komisyonu	*European Commission (EC)*	**23**
Avrupa Paralı Yol Altyapı Operatörleri Birliği	*European Association of Operators of Toll Road Infrastructures (ASECAP)*	**24**
Avrupa Standartlar Komitesi	*European Committee for Standardization (CEN)*	**24**
Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü (ETSI)	*European Telecommunication Standards Institute (ETSI)*	**24**
Avrupa Yeşil Mutabakatı	*European Green Deal*	**24**
Avrupa Yol Yöneticileri Konferansı	*Conference of European Directors of Roads (CEDR)*	**24**
CEN/ ISO TC 278	*cen/ iso tc 278*	**35**
C-Roads Platformu	*c-roads platform*	**36**
Daimî Uluslararası Yol Kongreleri Derneği	*Permanent International Association of Road Congresses (PIARC)*	**39**
Elektrik ve Elektronik Mühendisleri Enstitüsü (IEEE)	*Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE)*	**49**
Federal Karayolu İdaresi	*Federal Highway Administration (FHWA)*	**59**
Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli	*Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)*	**76**
ITS4US	*ITS Transportation For All of US*	**76**
Akıllı Ulaşım Sistemleri Ortak Program Ofisi	*The ITS Joint Program Office (ITS JPO)*	**77**
İngiliz Standartlar Enstitüsü	*British Standards Institute (BSI)*	**78**
İngiltere Ulaştırma Bakanlığı	*Department for Transport (DfT)*	**78**
ödeme sistemi operatörü, dolaşım operatörü	*charging operator, roaming operator*	**123**
teknik komite	*Technical Committee (TN-in Context Of CEN)*	**155**
trafik kontrol merkezi	*Traffic Control Center (TCC)*	**161**

trans Avrupa yol ağı	*Trans European Road Network (TERN)*	165
Ulaştırma Araştırma Kurulu	*Transportation Research Board (TRB)*	172
Ulusal Karayolu Trafik Güvenliği İdaresi	*National Highway Traffic Safety Administration (NHTSA)*	172
Uluslararası Demiryolları Birliği (UDB)	*Union Internationale fes Chemins de fer (Fransızca)- (UIC)*	172
Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO)	*International Maritime Organization (IMO)*	172
Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı	*International Organization for Standardization (ISO)*	172
Uluslararası Telekomünikasyon Birliği	*International Telecommunication Union (ITU)*	173
yol servisi, yol yardımı	*road service, roadside assistance*	189
REZERVASYON ve ÖDEME		
akıllı kart	*smart card*	7
akıllı otopark ödeme yönetimi	*smart parking payment management*	7
akıllı park etme	*smart parking*	8
alan ücretlendirme	*area charging, area pricing*	11
anında ödeme	*instant payment, immediate payment*	13
araç sınıflandırma	*vehicle classification*	17
Avrupa elektronik otoyol ücretlendirme hizmeti	*European Electronic Tolling Service (EETS)*	22
Avrupa elektronik otoyol ücretlendirme hizmeti alanı	*European Electronic Tolling Service (EETS) domain*	23
Avrupa elektronik otoyol ücretlendirme hizmeti otoyol alanı beyanı	*European Electronic Tolling Service (EETS) toll domain statement*	23
Avrupa elektronik otoyol ücretlendirme hizmeti sağlayıcısı	*European Electronic Tolling Service (EETS) provider*	23
Avrupa elektronik otoyol ücretlendirme kullanıcısı	*European Electronic Tolling Service (EETS) user*	23
Avrupa elektronik otoyol ücretlendirme uzlaştırma kuruluşu	*European Electronic Tolling Service (EETS) conciliation body*	23
beyan edilen özellikler	*declared characteristics*	27

beyan edilen özelliklere göre sınıflandırma	*classification by declared characteristics*	**27**
biletleme, ücret işlemi	*ticketing, fare transaction*	**27**
bireysel hesap	*on-board account*	**29**
birlikte çalışabilirlik bileşeni	*interoperability constituent*	**30**
bölge bazlı ücret	*zone-based fare*	**32**
bölgesel ücret sistemi	*zonal fare system*	**32**
çok şeritli ödeme istasyonu	*multi-lane payment station*	**38**
değişim yönetimi, bağlantı kontrolü	*interchange management, connection control*	**39**
devralan	*acquirer*	**41**
dış kullanıcı	*external user*	**41**
dinamik fiyatlandırma	*dynamic pricing*	**42**
donanımlı kullanıcı	*equipped user*	**45**
donanımlı olmayan kullanıcı	*non-equipped user*	**45**
düzeltici ödeme	*corrective payment*	**47**
ekspres ücretli gişeler	*Express Toll Lanes (ETL)*	**48**
elden ödeme	*manual payment*	**48**
elektronik bilet	*electronic ticket*	**50**
elektronik biletleme	*electronic ticketing, e-ticketing*	**50**
elektronik ödeme	*electronic payment, e-payment*	**51**
elektronik para, e-para, elektronik cüzdan	*electronic money, e-money, electronic purse*	**51**
elektronik park ücreti ödemesi	*electronic parking payment*	**51**
elektronik rezervasyon	*electronic reservation, booking*	**51**
elektronik ücret tahsilatı	*Electronic Fee Collection (EFC)*	**51**
elektronik ücret toplama	*electronic toll collection, electronic road pricing, phantom toll*	**51**
elektronik ücret toplama (EFC) oturumu	*efc-session, session, etc-session*	**51**
Elektronik Ücret Toplama işlemi	*efc-transaction, transaction, etc-transaction*	**52**
elektronik yol fiyatlandırması	*Electronic Road Pricing (ERP)*	**52**

entegre ödeme	*integrated payment*	**55**
erişilen özellikler	*accessed characteristics*	**56**
erişilen özelliklere göre sınıflandırma	*classification by accessed characteristics*	**56**
ertelenmiş ödeme	*deferred payment*	**56**
farklı ücretlendirme tablosu	*discrete toll scheme*	**58**
geçiş ücreti	*toll*	**63**
geçiş ücreti grubu	*toll cluster*	**63**
geçiş ücreti planı	*toll scheme*	**63**
gerçek olmayan çok şeritli ödeme istasyonu	*pseudo multi-lane payment station*	**65**
gölge otoyol ücretlendirmesi	*shadow tolling*	**67**
gri liste	*grey list*	**68**
icra operatörü	*enforcement operator*	**77**
indirim	*discount*	**78**
internet aracılığıyla araç çağırma	*ride-hailing*	**79**
internet ödemesi	*internet payment*	**79**
istisna işleme	*exception handling*	**80**
izin sahibi	*concession holder*	**80**
kademeli ücret sistemi	*graduated fare system, differentiated fare system*	**82**
karbon fiyatlandırması	*carbon pricing*	**85**
kartla ödeme	*card payment*	**86**
kordon ücretlendirme	*cordon charging, cordon pricing*	**96**
kullanıma dayalı ödeme, kullandığın kadar öde, KKÖ, sürdüğün kadar öde	*usage-based payment, pay as you drive, payd, pay how you drive*	**99**
kullanıma uygunluk	*suitability for use*	**99**
mahsuplaşma	*clearing*	**102**
mahsuplaşma işletmecisi	*clearing operator*	**102**
manuel katılımlı ödeme	*manually attended payment*	**104**
manuel sınıflandırma	*manual classification*	**104**

merkezi hesap	*central account*	**104**
mesafe bazlı ücretlendirme/ücret	*distance-based charging/fare*	**105**
nakit ödeme	*cash payment*	**109**
onaylanmış kuruluş	*notified body*	**111**
otomatik ödeme	*automatic payment*	**116**
otomatik sınıflandırma	*automatic classification*	**116**
otomatik ücret toplama	*automated fare collection*	**117**
otonom otoyol ücret sistemi	*autonomous tolling system*	**119**
otopark dinamik fiyatlandırma	*dynamic parking pricing*	**120**
otopark ödeme kaydedici cihazı	*parking payment recording device*	**120**
otopark ödemesi	*parking payment*	**120**
otopark rezervasyon sistemi	*parking reservation system*	**121**
otopark rezervasyonu	*parking reservation, parking booking*	**121**
otoyol ücret geçiş gişesi	*toll booth*	**121**
otoyol ücret içeriği	*toll context*	**121**
otoyol ücret içerik verisi	*toll context data*	**122**
otoyol ücret kuralı	*toll regime*	**122**
otoyol ücret uygulayıcı	*toll charger*	**122**
otoyol ücretlendirme alanı	*toll domain*	**122**
otoyol ücretlendirme servis sağlayıcı	*toll service provider*	**122**
oturum	*session*	**122**
ödeme	*payment*	**123**
ödeme aracı	*payment means*	**123**
ödeme istasyonu	*payment station, toll plaza*	**123**
ödeme işlemi modeli	*payment transaction model, transaction model*	**123**
ödeme kapsamı	*payment scope*	**123**
ödeme noktası	*payment point, charging point*	**123**
ödeme ortamı	*payment medium*	**123**
ödeme servis sağlayıcı	*payment service provider*	**123**

ödeme sistemi	*payment system*	**123**
ödeme sistemi işletmecisi	*payment system operator*	**123**
ödeme sonrası	*post-payment*	**123**
ödeme sözleşmesi durum listesi	*payment contract status list*	**123**
ödeme sözleşmesi listesi	*payment contract list*	**124**
ödeme şekli	*payment method*	**124**
ödeme şeridi, ekspres şerit	*pay lane, express lane*	**124**
ödeme zamanı modu	*payment mode*	**124**
ölçerek sınıflandırma	*classification by measuring*	**124**
ölçülen özellikler	*measured characteristics*	**124**
ön ödeme	*pre-payment*	**124**
ön yüz	*front end*	**124**
parkomat	*parking ticket vending machine*	**127**
paylaştırma	*apportionment*	**128**
sabit ücret sistemi	*flat fare system*	**133**
seyahat rezervasyonu	*travel booking*	**136**
seyahat tesisi rezervasyonu	*travel facilities booking, travel facilities reservation*	**137**
sıkışıklık ücretlendirmesi, trafik sıkışıklığı bazlı ücretlendirme	*congestion charging, congestion pricing*	**138**
süre bazlı ücretlendirme	*time-based pricing*	**143**
sürekli geçiş ücreti planı	*continuous toll scheme*	**143**
tahsilat acentesi	*collection agent, collecting agent*	**149**
tarife planı	*tariff scheme*	**151**
tarife sınıfı	*tariff class*	**151**
tek kart ödeme sistemi	*single card payment system*	**154**
tek şeritli ödeme istasyonu	*single lane payment station*	**154**
temassız ödeme	*contactless payment*	**155**
trafik sıkışıklığı bazlı ücretlendirme	*traffic congestion based pricing*	**162**
Türkiye'nin ödeme yöntemi (TROY)	*Türkiye's payment method*	**167**

ulaşım hesabı	*transport account*	169
ulaşım hizmeti	*transport service*	169
ulaşım ödeme işlemi	*transport payment transaction, transport transaction*	170
ulaşımla ilgili hizmet	*transport related service*	171
uzlaşma	*settlement*	173
ücret	*fee*	174
ücret sistemi, tarife	*fare system, tariff*	174
ücret tahsilatı	*fee collection*	174
ücret tarifesi	*tariff of fares*	174
ücret toplama	*toll collection*	174
ücretli şerit	*paid lane*	174
yer ayırtma	*booking, reservation*	184
yerel operatör	*home operator*	185
yol bölümü ücretlendirmesi	*road section charging, road section tolling*	187
yol ücret beyanı	*road toll declaration, toll declaration*	189
yol ücret işlemi	*road toll transaction, toll transaction*	189
yol ücreti	*road toll, road user fee, toll, road user charge*	190
yol ücretlendirmesi	*road pricing, tolling, road tolling*	190
yüksek doluluklu ücretli şerit	*High Occupancy Toll Lane (HOT lane)*	193
yüz yüze ödeme	*face to face payment*	194
SİSTEM MİMARİSİ ve BİLEŞENLERİ		
ampirik trafik modeli, ampirik model	*empirical traffic model, empirical model*	12
ARC-IT	*The Architecture Reference for Cooperative and Intelligent Transportation (ARC-IT)*	19
AUS hizmet sağlayıcısı	*its service provider*	21
AUS hizmeti	*its service*	21
AUS kullanıcısı	*its user*	21
AUS mimarisi	*its architecture*	22

AUS standartları	*its standards*	**22**
AUS uygulaması	*its application*	**22**
belirleyici trafik modeli, belirleyici model	*deterministic traffic model, deterministic model*	**27**
bölgesel AUS mimarisi	*regional its architecture*	**32**
fiziksel görünüm (mimari)	*physical view*	**60**
fiziksel katman	*physical layer*	**60**
fiziksel mimari	*physical architecture*	**61**
fiziksel nesne	*physical object*	**61**
fonksiyonel görünüm	*functional view*	**61**
fonksiyonel mimari, mantıksal mimari	*functional architecture, logical architecture*	**61**
FRAME	*FRAME*	**61**
görünüm	*view*	**68**
gün 1 ve gün 1.5 hizmetleri	*day 1 and day 1.5 services*	**68**
hizmet paketi	*service package*	**75**
hizmet seviyesi anlaşması	*Service Level Agreement (SLA)*	**75**
hizmet seviyesi, trafik akım kalitesi	*Level of Service (LoS), traffic flow quality*	**75**
karma trafik modeli, karma model	*hybrid traffic model, hybrid model*	**85**
kullanıcı hizmeti gereksinimi	*user service requirement*	**98**
kullanıcı hizmetleri	*user services*	**98**
kullanıcı hizmetleri paketi	*user services bundle*	**98**
kullanıcı ihtiyacı	*user need*	**98**
kurumsal görünüm	*enterprise view*	**99**
makro ölçekte trafik modeli, makroskobik model	*macroscopic traffic model, macro model*	**103**
merkezi fiziksel öğeler	*center physical objects*	**104**
mikro ölçekte trafik modeli, mikro model	*microscopic traffic model, micro model*	**106**
modlar (türler) arası ulaşım	*intermodal transport*	**108**

orta ölçekte trafik modeli, mezo model	*mesoscopic traffic model, meso model*	113
ortalama koşu hızı	*average running speed*	113
otomobil doluluğu	*car occupancy*	117
rastgele trafik modeli, rastgele model	*stochastic traffic model, stochastic model*	130
sistem entegrasyon testi	*system integration test*	140
sistem envanteri	*system inventory*	140
sistem mimarisi	*system architecture*	140
sistem özellikleri	*system specification*	141
sistem tasarımı	*system design*	141
sonlandırıcı	*terminator*	141
spesifikasyon (ister)	*specification*	141
tasarım hızı	*design speed*	151
taşıt aralığı	*time headway, headway*	152
trafik simülasyon modeli, simülasyon modeli	*traffic simulation model, simulation model*	163
ulaşım servis sağlayıcı	*transport service provider, service provider*	170
ulaşım yönetim merkezi	*Transport Management Center (TMC)*	171
SÜRÜCÜ DESTEK ve ARAÇ TEKNOLOJİLERİ		
acil durum aracı yaklaşıyor uyarısı	*Emergency Vehicle Approaching (EVA)*	1
acil durum çağrısı	*emergency call*	1
acil durum fren lambası uyarısı	*Emergency electronic Brake Light (EBL)*	2
acil durum müdahale aracı uyarısı	*emergency vehicle warning*	2
acil durum yönlendirme yardımı	*emergency steering assistance, emergency routing assistance*	3
adaptif hız kontrolü, akıllı hız kontrolü, boyuna kontrol	*adaptive cruise control (ACC), intelligent cruise control, longitudinal control*	4
adaptif ön far sistemi	*adaptive headlight system, adaptive front light system*	4
ağ güzergâh iyileştirmesi	*collective route optimisation, network route optimisation*	5

ağırlık aşımı uyarısı	*overweight warning*	6
akıllı hız adaptasyonu, otomatik hız adaptasyonu, akıllı hız yardımı	*intelligent speed adaptation, automatic speed adaptation, intelligent speed assistance*	7
akıllı şarj	*intelligent charging*	8
akıllı takograf	*smart tachograph*	8
aktif emniyet sistemleri	*active safety systems*	11
aküsü değiştirilebilen elektrikli araç	*exchangeable battery electric vehicle*	11
alternatif yol önerisi	*diversion advice*	12
altyapı tabanlı sistemler	*infrastructure based systems*	12
anlık iletim sistemi	*instant transmission system*	13
anti blokaj fren sistemi	*Anti-Lock Braking System (ABS), Anti-Lock Brake System wheel antilocking system*	13
araca takılı	*on-board*	14
araç çalışma durumu gözlemleme	*vehicle operational status monitoring*	14
araç devrilme uyarısı	*rollover risk warning*	14
araç dinamiği izleme	*vehicle dynamics monitoring*	14
araç dinamiği kontrolü, aktüatör kontrolü, tahrik kontrolü	*vehicle dynamics control, actuator control*	14
araç durum kaydı	*vehicle status recording*	14
araç emniyet denetim uyarısı	*vehicle safety inspection warning*	15
araç hareket kaydı	*vehicle movement recording, vehicle movement logging*	15
araç içi bilgi	*in-vehicle information, on-board information,*	15
araç içi bilgisayar	*on-board computer, embedded computer, vehicle computer*	15
araç içi birim, araç içi donanım	*in-vehicle unit, On-Board Unit (OBU), On-Board Equipment (OBE), in-vehicle equipment*	15
araç içi hız limitleri uyarısı	*in-vehicle speed limit warning*	15
araç içi işaretler	*in-vehicle signage, in-vehicle signing*	16

araç içi trafik sinyal bilgisi	*In-vehicle traffic signal information, Traffic Light Information (TLI)*	**16**
araç izleme, otomatik araç konumu	*Vehicle monitoring, Automatic Vehicle Location (AVL)*	**16**
araç tabanlı sistemler, yerleşik sistem	*vehicle based systems*	**17**
aşırı hız uyarısı	*overspeed warning*	**20**
ataletsel navigasyon sistemi	*Inertial Navigation System (INS)*	**21**
bağlantı seyahat süresi tahmini	*link travel time estimation*	**25**
bağlantılı ve otonom elektrikli araçlar	*Connected Autonomous Electric Vehicles (CAEVs)*	**25**
başlangıç-varış tahmini, BV tahmini	*origin-destination estimation, od estimation*	**27**
bataryalı elektrikli araçlar	*Battery Electric Vehicle (BEV)*	**27**
bilgilendirici hız önerisi	*informative speed advice*	**28**
bireysel güzergâh iyileştirilmesi	*individual route optimisation*	**29**
bireysel yolculuk süresi tahmini	*individual travel time estimation*	**29**
bisikletli uyarısı	*cyclist warning*	**31**
boyut aşımı uyarısı, ebat uyarısı	*oversize warning, gauge warning*	**32**
buzlanma erken uyarı sistemi	*ice early warning system*	**33**
coğrafi mesajlaşma	*geomessaging*	**35**
çakışma bölgesi izleme	*conflict zone monitoring*	**36**
çarpışma öncesi otomatik manevra sistemi	*pre-crash auto-steering*	**36**
çarpışma önleyici sistem	*collision avoidance*	**37**
çarpışma risk tahmini	*collision risk estimation*	**37**
çarpışma risk uyarısı	*collision risk warning*	**37**
çevre ve yol gözlemleme	*environment and road monitoring*	**37**
çift modlu araç	*Dual Mode Vehicle (SAE Level 3 and 4)*	**38**
çift modlu rota rehberi	*dual mode route guidance*	**38**
değişken otopark bilgisi	*dynamic parking information*	**40**
demiryolu geçidi uyarısı	*railway crossing warning*	**40**
destekleyici hız tavsiyesi	*supportive speed advice*	**41**

devralma talebi	*request to take over*	**41**
devretme	*handover*	**41**
devrilme riski uyarısı	*roll-over risk warning*	**41**
dinamik güzergâh bilgisi	*dynamic route information*	**42**
dinamik güzergâh değiştirme	*dynamic rerouting*	**42**
dinamik hız sınırı bilgisi	*dynamic speed limit information*	**42**
dinamik park rehberliği	*dynamic parking guidance*	**43**
dinamik rota hesabı	*dynamic route computation*	**43**
dinamik rota optimizasyonu	*dynamic route optimisation*	**43**
dinamik şerit yönetimi	*dynamic lane management*	**43**
dinamik yolcu bilgisi	*dynamic passenger information*	**44**
dönüş yardımı	*turn assistance*	**45**
dur işareti uyarısı	*stop sign warning*	**46**
dur sinyali ihlali uyarısı	*stop sign violation warning*	**46**
düşük hızlı otomatik sürüş sistemi	*Low Speed Automatic Driving System (LSADS)*	**47**
eko-sürüş yardımı, yeşil sürüş yardımı	*eco-driving assistance, economical driving assistance, green driving assistance*	**48**
elektronik denge kontrolü	*Electronic Stability Control (ESC)*	**50**
elektronik stabilite programı	*Electronic Stability Program (ESP)*	**51**
emniyet işlevi devre dışı uyarısı	*safety function out of order warning*	**53**
emniyet sürücüsü, destek sürücü	*safety driver*	**53**
etkinlik bilgisi	*event information, traffic related event information*	**57**
filo öğrenmesi	*fleet learning*	**60**
gece görüş sistemi	*night vision systems*	**62**
gecikme tahmini	*delay estimation*	**62**
geçiş yapan tren uyarısı	*crossing train warning*	**63**
gelişmiş araç kontrol sistemleri	*advanced vehicle control systems*	**63**
gelişmiş sürücü destek sistemi (ADAS)	*Advanced Driver Assistance System (ADAS)*	**64**

gerçek zamanlı bilgi	*real-time information*	**65**
gölge modu	*shadow mode*	**67**
gönüllü hız sınırlama	*voluntary speed limiting*	**67**
göreceli konum hesaplama	*relative position determination*	**67**
görüş artırma	*vision enhancement*	**68**
görüş iyileştirme	*vision improvement*	**68**
görüş koşullarını izleme	*monitoring vision conditions*	**68**
gösterge ekranı	*dashboard*	**68**
güvenli duruş	*safe stop, blind stop*	**69**
güvenli rota belirleme	*safe route determination*	**69**
güzergâh bilgisi	*route information*	**69**
güzergâh hesabı	*route computation*	**70**
güzergâh optimizasyonu	*route optimisation*	**70**
güzergâh rehberi, yönlendirme	*route guidance, routing*	**70**
güzergâh tarifi	*route description*	**70**
güzergâh tavsiyesi	*route advice*	**70**
harici destekli hız ayarı	*externally assisted speed adaptation*	**72**
harici destekli konumlandırma, harici destekli konum belirleme	*externally assisted positioning, externally assisted position determination*	**72**
harici hız kontrolü	*external speed control*	**72**
harita eşleştirme	*map matching*	**72**
hayalet sürücü uyarısı	*ghost driver warning, wrong way driving warning*	**73**
hayvan uyarısı	*animal warning*	**73**
hız günlüğü	*speed logging, speed registration, speed recording*	**74**
hız kontrolü	*cruise control*	**74**
ileride trafik sıkışıklığı uyarısı	*Traffic Jam Ahead Warning (TJW)*	**78**
ilgi noktası bilgisi	*point of interest information, poi information*	**78**
istatistiksel hız tavsiyesi	*statistical speed advice*	**80**

itici güç	*propulsion*	80
kafa kafaya çarpışma uyarısı	*merge collision warning*	82
karşıt direksiyon yardımı	*counter steering assistance*	85
kavşak çarpışma riski uyarısı	*Intersection Collision Risk Warning (ICRW)*	86
kavşak ihlal uyarısı	*keep-clear violation warning*	86
kaygan yol uyarısı	*slippery road warning*	87
kaza uyarısı	*accident warning, collision notification, collision warning*	87
kırmızı ışıkta geçiş uyarısı	*red light driving warning, signal violation warning*	89
kısıtlı görüş uyarısı	*reduced visibility warning*	89
kişisel AUS istasyonu	*personal its station*	91
kişisel dijital asistan	*Personal Digital Assistant (PDA)*	91
kontra manevra yardımı	*countersteering assistance*	92
konum belirleme	*position determination*	92
konumlandırma	*positioning*	93
kooperatif acil şerit değiştirme	*Cooperative Emergency Lane Change (CELC)*	93
kooperatif araç	*cooperative vehicle*	94
kooperatif araç kontrolü	*cooperative vehicle control*	94
kooperatif çarpışma riski uyarısı	*Cooperative Collision Risk Warning (CCRW)*	95
kooperatif konvoy (katarlama) sürüşü	*cooperative platoon driving*	95
kooperatif parlama azaltılması	*cooperative glare reduction*	96
kooperatif sistemler	*cooperative systems*	96
kooperatif şerit birleşim yardımı	*cooperative lane merge assistance*	96
kooperatif şerit değiştirme yardımı	*cooperative lane change assistance*	96
kör nokta bilgisi, kör alan bilgisi	*blind spot, sector information*	97
kör nokta gözlemleme, kör alan gözlemleme	*blind spot, sector monitoring*	97
kör nokta tespiti, kör alan tespiti	*blind spot, sector detection*	97

kritik rota belirleme, güvenli rota belirleme	*critical course determination, safe course determination*	**98**
kuyruklanma uyarısı	*queue warning*	**99**
lastik basınç bilgisi	*tyre pressure information*	**100**
manuel acil çağrı	*manual emergency call*	**104**
merkezi olarak belirlenmiş güzergâh kılavuzu	*centrally determined route guidance*	**105**
merkezi olmayan çevresel bildirim mesajı	*Decentralized Environmental Notification Message (DENM)*	**105**
mesafe kontrolü	*distance control*	**105**
mesafe uyarısı	*distance warning*	**105**
mobil bilgi hizmetleri	*mobile information services*	**107**
motosiklet yaklaşıyor uyarısı	*motorcycle approaching warning*	**108**
navigasyon	*navigation*	**109**
odometre	*odometer*	**110**
okul bölgesi uyarısı	*school area warning, school zone warning*	**110**
okul otobüsü uyarısı	*school bus warning*	**110**
olay uyarısı	*incident warning*	**111**
operasyonel tasarım alanı	*Operational Design Domain (ODD)*	**112**
optimum güzergâh planlama	*optimum route planning*	**113**
optimum hız yardımı, optimum hız bilgisi	*optimal speed assistance, optimal speed information*	**113**
otomatik acil durum çağrısı	*Automatic Emergency Call, (eCall)*	**114**
otomatik acil durum frenlemesi	*Automatic Emergency Braking (AEB)*	**114**
otomatik çarpışma önleme	*automatic collision avoidance*	**115**
otomatik far kontrolü	*automated beam control, automated headlight dimming, cooperative glare reduction*	**115**
otomatik frenleme	*automatic braking*	**115**
Otomatik Geçiş Sistemi (OGS)	*electronic toll collection system*	**115**
otomatik hız yönetimi, akıllı hız yönetimi	*automatic speed management, intelligent speed management*	**116**
otomatik park	*automated parking*	**116**

otomatik trafik raporlama	*automatic traffic reporting*	**117**
otomatik vale park	*automated valet parking*	**117**
otonom (bağımsız) hız uyarlaması	*autonomous speed adaptation, automatic speed adaptation*	**118**
otonom acil durum freni	*Autonomous Emergency Braking (AEB)*	**118**
otonom otoyol	*automated highway*	**119**
otonom sürüş	*autonomous driving*	**119**
otonom sürüş seviyeleri	*levels of autonomous driving*	**120**
otonom şerit	*automated lane*	**120**
otopark bilgisi	*parking information*	**120**
otopark kılavuzu	*parking guidance*	**120**
otopilot	*autopilot*	**121**
önden çarpışma uyarı sistemi	*Forward Collision Warning System (FCWS)*	**125**
önden ve arkadan çarpışma riski uyarısı	*Longitudinal Collision Risk Warning (LCRW)*	**125**
önerilen alternatif güzergâh	*recommended diversion route*	**125**
park yardımcısı	*parking assistant*	**127**
park yardımı	*parking assistance*	**127**
park yeri kılavuzu	*parking space guidance*	**127**
park yeri uygunluk bilgisi	*parking space availability information*	**127**
pasif emniyet sistemi	*passive safety systems*	**127**
referans hızı	*reference speed*	**130**
römork yardımı	*trailer assistance*	**132**
sabit araç uyarısı, duran araç uyarısı	*stationary vehicle warning, stopped vehicle warning*	**132**
sabit referans hızı	*static reference speed*	**132**
sanal asistan	*virtual assistant, digital assistant*	**133**
savunmasız yol kullanıcısı uyarısı	*vulnerable road user warning, cyclist or pedestrian warning*	**135**
servis yolu bildirimi	*detour notification*	**136**
seyahat sonrası bilgi	*post-trip information*	**136**

sıfır otonomluk (seviye 0)	*no driving automation (level 0), manual driving, no automation, traditional driving, human driving*	**137**
sıfır ve düşük emisyonlu araçlar	*Zero and Low Emission Vehicles (ZLEV)*	**138**
sıkışıklık uyarısı	*congestion warning*	**138**
sinyal uyarısı	*signal warning, traffic signal warning*	**140**
sollayan araç uyarısı	*overtaking vehicle warning*	**141**
statik rota bilgisi	*static route information*	**141**
statik rota hesabı	*static route computation*	**142**
statik rota optimizasyonu	*static route optimisation*	**142**
statik yolcu bilgisi	*static passenger information*	**142**
sürücü davranışı gözlemleme	*driver behaviour monitoring*	**143**
sürücü destek sistemleri	*driver assistance systems*	**143**
sürücü durum izleme	*driver status monitoring*	**143**
sürücü durum kaydı	*driver status recording*	**143**
sürücü izleme	*driver monitoring*	**143**
sürücü özel dersi	*driver tutoring*	**143**
sürücü yardımı ve araç kontrolü	*driver assistance and vehicle control*	**144**
sürücüsüz araç	*driverless vehicle, self-driving vehicle (SAE level 5)*	**144**
sürüş destek sistemleri	*Driving Assistance Systems (DAS)*	**144**
sürüş destekli otonom sürüş (seviye 1)	*driver assistance (level 1)*	**144**
sürüş süresi gözlemleme	*driving time monitoring*	**144**
şarj cihazı kaygısı	*charger anxiety*	**145**
şarj edilebilir araç	*Plug-In Vehicle (PiV)*	**145**
şarj edilebilir hibrit elektrikli araç	*Plug-In Hybrid Electric Vehicle (Phev)*	**145**
şarj istasyonu	*electric vehicle charging station, charging station, ev charging station*	**145**
şartlı otonom sürüş (seviye 3)	*conditional driving automation (level 3), conditional automated driving, conditional automation*	**146**
şerit birleşim yardımı	*lane merge assistance*	**146**

şerit değiştirme uyarısı	*Lane Change Warning (LCW)*	**146**
şerit değiştirme yardımı	*lane change assistance*	**147**
şerit kontrol sistemi	*lane control system*	**147**
şerit uyarı sistemi	*lane warning system*	**147**
şeritte tutma, yanal kontrol	*lane keeping, lateral control*	**147**
şeritten ayrılma uyarısı	*lane departure warning*	**147**
tahmin edilen bilgi	*predicted information*	**149**
takip mesafesi uyarısı	*following distance warning*	**149**
takip zaman aralığı uyarısı	*following time gap warning*	**149**
takograf	*tachograph*	**149**
tam otonom sürüş (seviye 5)	*full driving automation (level 5)*	**151**
taşıma modu bilgisi	*transport mode information*	**151**
tedarik kontrolü	*supply control*	**152**
tehlike uyarısı	*hazard warning*	**153**
tehlikeli bölge uyarısı	*hazardous location warning*	**153**
temel güvenlik mesajı	*Basic Safety Message (BSM)*	**156**
ters yönde sürüş uyarısı	*Wrong Way Driving Warning (WWD)*	**156**
toplu taşıma bilgileri	*public transport information*	**157**
trafik bilgisi	*traffic information*	**159**
trafik durumu uyarısı	*traffic alert*	**159**
trafik düzenlemelerini gözlemleme	*traffic regulations monitoring*	**160**
trafik koşulları uyarısı	*traffic condition warning*	**161**
trafik olay bilgisi	*traffic incident information*	**161**
trafik raporlama	*traffic reporting*	**162**
trafik sıkışıklığı uyarısı	*jam ahead warning*	**162**
trafik sıkışıklığı yardımcısı	*traffic jam assistant*	**163**
trafik ve seyahat bilgileri	*traffic and travel information*	**164**
trafik yönetim kanalı	*Traffic Management Channel (TMC)*	**164**
tren geçiş uyarısı	*train crossing warning*	**165**

turizm danışma	*tourist information*	**165**
ultra düşük emisyonlu araç	*Ultra Low Emission Vehicle (ULEV)*	**172**
uydu destekli navigasyon	*satellite assisted navigation*	**173**
uzaktan araç bloke etme	*remote vehicle immobilisation*	**173**
yakıt hücreli elektrikli araç	*Fuel Cell Electric Vehicle (FCEV)*	**180**
yanal uyarı sistemi	*lateral warning system*	**180**
yangın algılama	*fire detection*	**180**
yanlış yolda sürüş uyarısı	*wrong road driving warning*	**180**
yardımlı park sistemi	*Assisted Parking System (APS)*	**180**
yarı otonom sürüş (seviye 2)	*partial driving automation (level 2), partially automated driving, partial automation, low automation*	**180**
yavaş giden veya duran araç uyarısı	*Slow or Stationary Vehicle Warning (SSV)*	**182**
yavaş hareket eden araç uyarısı	*slow-moving vehicle warning*	**182**
yaya çarpışma sistemi	*pedestrian crash system*	**182**
yaya çarpma uyarısı	*Pedestrian Collision Warning (PCW)*	**182**
yaya etki sistemi	*pedestrian impact system*	**182**
yaya uyarısı	*pedestrian warning*	**182**
yazılım destekli sürüş	*software assisted driving*	**183**
yenilemeli frenleme	*regenerative braking*	**184**
yerel olarak belirlenmiş güzergâh kılavuzu	*locally determined route guidance*	**184**
yeşil ışık optimum hız uyarısı	*Green Light Optimal Speed Advisory (GLOSA)*	**185**
yol çalışması bilgisi	*roadwork information*	**187**
yol çalışması uyarısı, çalışma bölgesi uyarısı	*Road Works Warning (RWW), Work Zone Warning*	**187**
yol çizgilerini gözlemleme	*road markings monitoring*	**187**
yol dedektörü	*road detector*	**187**
yol durum bilgisi	*road status information*	**187**
yol durumu kaydı	*road status recording*	**187**
yol geometrisini gözlemleme	*road geometry monitoring*	**188**

yol hava durumu bilgisi	*road weather information*	**188**
yol kenarı	*roadside*	**188**
yol kenarı bilgisi	*roadside information*	**188**
yol ver işareti ihlali uyarısı	*give-way sign violation warning*	**190**
yol ver işareti uyarısı	*give-way sign warning*	**190**
yol yüzeyi bilgisi	*road surface information*	**190**
yol yüzeyi izleme	*road surface monitoring*	**190**
yolculuk öncesi bilgi	*pre-trip information*	**191**
yolculuk planlama yardımı	*travel planning assistance, journey planning assistance*	**191**
yolculuk süresi gözlemleme	*travel time monitoring*	**191**
yolculuk süresi tahmini	*travel time estimation, travel time computation*	**191**
yüksek otonom sürüş (seviye 4)	*high driving automation (level 4), highly automated driving, high automation*	**194**
zaman aralığı uyarısı	*time gap warning*	**195**
zorunlu alternatif güzergâh	*mandatory diversion route*	**196**
YÜK TAŞIMACILIĞI/LOJİSTİK		
ağır yük taşıtı	*Heavy Goods Vehicle (HGV)*	**6**
ağırlık güç oranı	*weight to power ratio*	**6**
akıllı yük taşımacılığı	*smart freight transport*	**10**
araç mahsuplaşma, ticari araç mahsuplaşma	*vehicle pre-clearance, commercial vehicle pre-clearance*	**16**
araç performans değerlendirmesi	*vehicle performance evaluation*	**16**
araç tahsisi	*vehicle assignment*	**17**
araç takip	*vehicle tracking*	**17**
araç üstü emniyet izleme	*vehicle on-board safety monitoring*	**17**
araç ve kargo yönetimi, araç ve yük yönetimi, araç ve mal yönetimi	*vehicle and cargo management, vehicle and freight management, vehicle and goods management*	**17**
bağlantılı ağır vasıta konvoyu	*connected truck platooning*	**25**
birim yük	*unit load, unitised load*	**29**

dördüncü taraf lojistik acentesi, 4PL acente	*fourth party logistics agent, 4pl agent*	45
elleçleme	*handling*	52
e-lojistik	*e-logistics*	52
emniyet programı	*safety program*	53
filo	*fleet*	59
filo bakım yönetimi	*fleet maintenance management*	59
filo gözlemleme	*fleet monitoring*	59
filo işlemleri kontrolü	*fleet operation control*	59
filo operasyon planlaması ve hazırlığı	*fleet operation planning and preparation*	60
filo performans değerlendirmesi	*fleet performance evaluation*	60
filo ticari işlemleri	*fleet business transactions*	60
filo yöneticisi	*fleet manager*	60
filo yönetimi	*fleet management*	60
gelen lojistik	*inbound logistics*	63
giden lojistik	*out-bound logistics*	66
gönderi tahsisi	*shipment assignment*	67
gönderi, konsinye	*shipment, consignment*	67
hizmet olarak teslimat	*Delivery as a Service (DaaS)*	75
intermodal mal taşımacılığı, intermodal yük taşımacılığı	*intermodal goods transport, intermodal freight transport*	79
kabotaj	*cabotage*	82
kamyon konvoyu, ağır vasıta konvoyu	*truck platooning, heavy vehicles platooning*	82
kararlı akış	*stable flow*	84
kargo	*cargo*	85
kargo mesaj sistemi	*cargo community system*	85
kargomat	*parcel locker*	85
kentsel lojistik	*urban logistics*	88
kombine taşımacılık, çoklu taşımacılık	*combined transport*	92

konvoy	*platooning*	**93**
liman	*port, harbour, seaport*	**100**
liman çıkış belgesi	*port clearance certificate*	**101**
lojistik	*logistics*	**101**
lojistik ana planı	*logistics master plan*	**101**
lojistik merkezi, lojistik köy	*logistics center, logistics hub, logistics village*	**101**
lojistik veri portalı	*logistics data portal*	**101**
lojistik yönetimi	*logistics management*	**101**
mal	*goods*	**103**
mal izleme, kargo izleme	*goods monitoring, cargo monitoring*	**103**
mal takibi, kargo takibi, gönderi takibi, navlun takibi	*goods tracking, cargo tracking, shipment tracking, freight tracing*	**103**
mesafe boşluğu, boşluk, aralık	*distance gap, gap, space gap*	**105**
metrik ton	*metric ton*	**106**
muaf taşıma	*exempted transport*	**108**
navlun	*charter rate*	**109**
Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)	*Organized Industrial Zones (OIZ)*	**113**
otomatik gruplama, kooperatif gruplama, otomatik konvoy oluşturma	*automated bunching, cooperative bunching, automated platooning, cooperative platooning*	**115**
otomobil taşıyıcı gemi	*car carrier*	**117**
ölçüyü aşan taşıma	*oversized transport*	**124**
refakatçi kombine taşımacılık	*companion combined transport*	**130**
ro-ro kargo	*roll-on, roll-off (ro/ro) cargo*	**131**
rutin bakım	*routine maintenance*	**132**
sarsma bandı	*rumble strip*	**134**
sevk görevlisi	*dispatcher*	**136**
slot rezervasyonu	*slot booking, slot reservations*	**141**
sürdürülebilir kentsel lojistik planı	*Sustainable Urban Logistics Plan (SULP)*	**142**
sürüş saati takibi	*driving hour monitoring*	**144**

şiddetli sıkışıklık	*severe congestion*	**147**
taşıma belgesi kullanımı	*transport document handling*	**151**
taşıma modu seçimi	*transport mode selection*	**151**
tedarik zinciri	*supply chain*	**152**
tedarik zinciri yönetimi	*Supply Chain Management (SCM)*	**152**
tehlikeli madde	*dangerous (hazardous) materials*	**153**
tehlikeli madde emniyet danışmanı	*dangerous materials safety advisor*	**153**
tehlikeli madde güzergâh planlama	*dangerous (hazardous) materials route planning*	**153**
tehlikeli madde izleme	*dangerous (hazardous) materials monitoring*	**153**
tehlikeli madde operasyonu	*dangerous (Hazardous) Materials Operation*	**153**
tehlikeli madde özellik bilgisi	*dangerous (hazardous) materials characteristics information*	**153**
tehlikeli mal	*dangerous (hazardous) goods*	**154**
tehlikeli mal güzergâh planlama	*dangerous (hazardous) goods route planning, hazardous materials route planning*	**154**
tehlikeli mal izleme	*dangerous (hazardous) goods monitoring*	**154**
tehlikeli mal operasyonu	*dangerous (hazardous) goods operation*	**154**
tehlikeli mal özellik bilgisi	*dangerous (hazardous) goods characteristics information*	**154**
tehlikeli mal yönetimi	*dangerous (hazardous) goods management*	**154**
terminal operatörü	*terminal operator*	**156**
tersine lojistik, iade lojistiği	*reverse logistics, return logistics*	**156**
tur hazırlığı	*tour preparation*	**165**
ulaşım ağ yöneticisi	*transport network manager*	**168**
ulaşım düzenleyicisi	*transport regulator*	**169**
üçüncü taraf lojistik sağlayıcısı, 3PL sağlayıcısı, nakliye şirketi, nakliye görevlisi	*third party logistics provider, 3pl provider, freight forwarder, freight dispatcher*	**175**

yeşil lojistik, sürdürülebilir lojistik	*green logistics, sustainable logistics*	**186**
yük operasyon hazırlığı	*freight operation preparation*	**192**
yük taşıma yönetimi, yük yönetimi	*freight transport management, freight management*	**192**
yük taşımacılığı	*freight transport*	**193**
yük ticari işlemleri	*freight business transaction, cargo business transaction*	**193**
yük ve filo yönetimi	*freight and fleet management*	**193**
yük, navlun	*freight*	**193**
yük, yükleme işleri değerlendirmesi	*freight operations evaluation*	**193**
yük, yükleme operasyon kontrolü	*freight operation control*	**193**
yükleme donanımı	*unit load device*	**193**
yüklenici	*contractor*	**193**
yükleyici	*shipper*	**193**

HAREKETLİLİĞİN GELECEĞİ
AKILLI ULAŞIM SİSTEMLERİ

T.C. ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

HAKKI TURAYLİÇ CADDESİ NO:5
EMEK / ÇANKAYA / ANKARA / TÜRKİYE

www.uab.gov.tr /uabakanligi /uabakanligi /uabakanligi